

**TC MALTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL
BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE'DEKİ BÖLGESEL KALKINMA POLİTİKALARINA
ELEŞTİREL BİR YAKLAŞIM: TUNCELİ ÖRNEĞİ**

DOKTORA TEZİ

Nazlı Hande CİNDEMİR

İktisat Anabilim Dalı

İktisat Doktora Programı

Haziran 2016

**TC MALTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL
BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE'DEKİ BÖLGESEL KALKINMA POLİTİKALARINA
ELEŞTİREL BİR YAKLAŞIM: TUNCELİ ÖRNEĞİ**

DOKTORA TEZİ

**Nazlı Hande CİNDEMİR
101152106**

**İktisat Anabilim Dalı
İktisat Doktora Programı**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Dilek TEMİZ DİNÇ

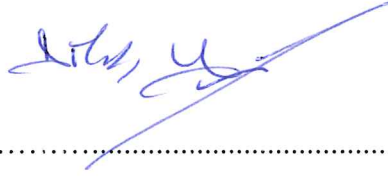
T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

10.06.2016 tarihinde tezinin savunmasını yapan Nazlı Hande CİNDEMİR'e ait "Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Politikalarına Eleştirel Bir Yaklaşım: Tunceli Örneği" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, İktisat Doktora Programında Doktora Tezi Olarak Oy Birliği/Oy Çekliği İle Kabul Edilmiştir.

Prof. Dr. Dinç ALADA
Jüri Üyesi

Prof. Dr. Dilek YILMAZCAN
Jüri Üyesi

Yrd.Doç.Dr.Serhat YAŞGÜZ
Jüri Üyesi

Doç. Dr. Dilek Temiz DİNÇ
Jüri Üyesi-danışman

Yrd. Doç. Dr. İdris AKKUZU
Jüri Üyesi

TC MALTEPE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Doktora Tezi olarak sunduğum, “*Türkiye’deki Bölgesel Kalkınma Politikalarına Eleştirel Bir Yaklaşım: Tunceli Örneği*” adlı çalışmamın, tarafımdan akademik etik ve kurallara aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

11 Mayıs 2016

Nazlı Hande CİNDEMİR

ÖZET

Bölgesel kalkınma politikaları az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde sıklıkla tartışma konusu olan bir kavramdır. Bölgesel kalkınma kavramı ve tanımı ile ilgili terminolojide de farklılıklar olduğu görülmektedir. Bölgesel farklılıklar ise bölge için en ideal bölgesel kalkınma politikalarını belirlemek için dikkatle incelenmesi gereken faktörlerden biridir. Sosyal ve kültürel faktörlerin önemi de son dönem bölgesel kalkınma politikalarının belirlenmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Mevcut çalışma, Tunceli ili için oluşturulan kalkınma planlarının sürdürülebilirliği, merkezi idarenin sosyal ve iktisadi yaklaşımlarının yerel halk tarafından algısı ve yerel yönetimlerin kalkınmadaki etkinliğini ele almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel kalkınma, bölgesel farklılık, kalkınma politikaları, Tunceli

ABSTRACT

As the national borders disappear with globalization, growth and planned development became prominent. According to the changes of the concept of region updates, regional development plans also change. With the regional development provided, studies that contributed to eliminate inter-regional differences in terms of development also developed. Regional development should be conducted due to right and feasible politics. Regional development as a new solution can result in negative impacts. This instability process, economic inequality of opportunity can reflect in social and cultural areas negatively. Present study investigates the sustainability of regional development plans of Tunceli region, social and economic approaches of central administration, the reception of local residents and the efficiency of local administrations in the development plans.

Keywords: Regional development, regional differences, development politics, Tunceli

**TÜRKİYE’DEKİ BÖLGESEL KALKINMA POLİTİKALARINA
ELEŞTİREL BİR YAKLAŞIM: TUNCELİ ÖRNEĞİ**

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: BÖLGESEL EŞİTSİZLİK VE BÖLGESEL KALKINMA.....	4
1.1. Bölgesel Eşitsizlik ve Bölgesel Farklılık Kavramları.....	4
1.1.1. Bölgesiz Eşitsizlik ve Bölgesel Farklılığın Nedenleri.....	6
1.2. Bölgesel Kalkınma Kavramı ve Kalkınma Ajansları.....	11
1.3. Bölgesel Kalkınma Teorileri.....	25
1.3.1. Dengeli Kalkınma Teorileri.....	25
1.3.2. Dengesiz Kalkınma Teorileri.....	26
1.3.3. Doğrusal/Aşamalı Kalkınma Teorileri.....	29
1.3.4. Yapısalcı Yaklaşım.....	31
1.3.5. Merkez-Çevre Teorileri.....	32
1.3.6. Neo-Liberal Yaklaşım.....	33
1.3.7. Bağımlılık Teorileri.....	34
1.4. Bölgesel Kalkınma Teorilerini Savunan ve Savunmayan Görüşler.....	35
1.5. Bölgesel Kalkınmada Sürdürülebilir Kalkınmanın Önemi.....	39
1.6. Bölgesel Kalkınma Plan ve Programları.....	42
1.7. Dünyada Bölgesel Kalkınma Politikaları, Plan ve Program Örnekleri.....	43
1.8. Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Politikaları, Plan ve Program Örnekleri.....	49

İKİNCİ BÖLÜM: KALKINMA STRATEJİLERİNE YÖNELİK YAKLAŞIMLAR.....	57
2.1. Bölgesel Kalkınma Politikalarını Destekleyen Çalışmalar.....	57
2.2. Bölgesel Kalkınma Politikalarını Eleştiren Çalışmalar.....	63
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: TUNCELİ-ESKİŞEHİR-KIRŞEHİR İLLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI İNCELEMESİ.....	69
3.1. Tunceli-Eskişehir-Kırşehir İllerinin Kalkınmışlık Düzeylerinin İncelenmesi.....	70
3.1.1. Eğitim	76
3.1.2. Sağlık	80
3.1.3. İşgücü	83
3.1.4. Göç	84
3.1.5. Turizm	85
3.1.6. Elektrik Tüketimi.....	86
3.1.7. Tarım	88
3.1.8. Sanayi	90
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: TUNCELİ ÖRNEĞİ, TÜRKİYE İÇİN YENİ BİR BÖLGESEL KALKINMA MODELİ.....	93
4.1. Tunceli'nin Tarihi: Tunceli İli ve Türkiye İçin Önemi.....	94
4.2. Tunceli'nin Demografik, Ekonomik, Kültürel, Sosyal, Politik ve Siyasal Yapısı.....	96
4.3. Bölgesel Kalkınma Politikaları Kapsamında Kent Algısının Ölçülmesine Yönelik Uygulama.....	97
4.3.1. Yöntem	98
4.3.2. Evren ve Örneklem.....	99
4.3.3. Bulgular.....	100
4.3.3.1. Genel Bulgular.....	100
4.3.3.2. Tunceli Adliyesi.....	101
4.3.3.3. Tunceli Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.....	102
4.3.3.4. Tunceli Belediyesi.....	102
4.3.3.5. Devlet Su İşleri 93. Şube Müdürlüğü.....	103

4.3.3.6. EĞİTİM-SEN Tunceli Şubesi.....	104
4.3.3.7. Tunceli Esnaf ve Sanatkarlar Odası.....	105
4.3.3.8. Tunceli İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü.....	106
4.3.3.9. Tunceli İl Özel İdaresi.....	106
4.3.3.10. Tunceli İl Sağlık Müdürlüğü.....	107
4.3.3.11. Tunceli Merkez Sağlık Ocağı.....	108
4.3.3.12. Tunceli Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı	109
4.3.3.13. Tunceli Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü	109
4.3.3.14. Fırat Elektrik Dağıtım (AKSA).....	110
4.3.3.15. Tunceli Üniversitesi	111
4.3.3.16. Kurumların Çapraz Karşılaştırılması (One Way ANOVA)	112
4.3.4. Değerlendirme.....	115
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	122
KAYNAKÇA.....	137
EK-1.....	153
EK-2.....	159

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	:Avrupa Birliği
ABKF	:Avrupa Birliği Kalkınma Fonu
ADNKS	:Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AHİKA	:Ahiler Kalkınma Ajansı
ANKARAKA	:Ankara Kalkınma Ajansı
ANOVA	:Analysis of Variance
ARC	:Appalachian Bölgesel Komisyonu
ASF	:Avrupa Sosyal Fonu
ATYGF	:Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu
BAKA	:Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı
BAKKA	:Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı
BEBKA	:Bursa, Eskişehir, Bilecik Kalkınma Ajansı
BGUS	:Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi
ÇKA	:Çukurova Kalkınma Ajansı
ÇKKV	:Çok Kriterli Karar Verme
DAKA	:Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı
DAP	:Doğu Anadolu Projesi
DİKA	:Dicle Kalkınma Ajansı
DOĞAKA	:Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı
DOKAP	:Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişmişlik Endeksi
DPT	:Devlet Planlama Teşkilatı
DSİ	:Devlet Su İşleri
EURADA	:Avrupa Bölgesel Kalkınma Ajansları Birliği
EUROSTAT	:European Community Statical Office
FKA	:Fırat Kalkınma Ajansı
GAP	:Güneydoğu Anadolu Projesi
GEKA	:Güney Ege Kalkınma Ajansı
GEPA	:Güneş Enerjisi Atlası
GMKA	:Güney Marmara Kalkınma Ajansı
HES	:Hidro Elektrik Santrali
IPA	:Katılım Öncesi Yardım Aracı
IUCN	:Dünya Doğayı Koruma Birliği

İBBS	:İstatistiki Bölge Birimleri
İKA	:İpekyolu Kalkınma Ajansı
İSTKA	:İstanbul Kalkınma Ajansı
İZKA	:İzmir Kalkınma Ajansı
KOBİ	:Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KUDAKA	:Kuzey Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı
KUZKA	:Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı
LAU	:Local Administrative Units
MARKA	:Doğu Marmara Kalkınma Ajansı
NUTS	:Nomenclature d'Unites Territoriales Statistiques
OECD	:Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
OKA	:Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı
OSB	:Organize Sanayi Bölgesi
ÖUKP	:Ön Ulusal Kalkınma Ajansı
SEGE	:Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Endeksi
SERKA	:Serhat Kalkınma Ajansı
SGK	:Sosyal Güvenlik Kurumu
SPSS	:Statistical Package for the Social Sciences
STK	:Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TEDAŞ	:Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
TOPSIS	:Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution
TRAKYAKA	:Trakya Kalkınma Ajansı
TÜİK	:Türkiye İstatistik Kurumu
UF	:Uyum Fonu
YİB	:Yerel İdari Birimler

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1. İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması.....	23
Tablo 2.1. Bölgesel Kalkınma Politikalarını Destekleyen Çalışmalar.....	62
Tablo 2.2. Bölgesel kalkınma Politikalarını Eleştiren Çalışmalar.....	68
Tablo3.1. İllerin genel sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksine göre sıralaması.....	70
Tablo 3.2. 2012-2013 yılı üç il için üniversite sayısı, bölüm sayısı, öğrenci ve bölüm sayısı (ÖSYM tarafından 2013-2014 öğretim yılı verileri henüz güncellenmediği için 2012-2013 verileri dikkate alınmıştır).....	71
Tablo 3.3. İl ve ilçe merkezleri ile belde ve köyler nüfusu (2011-2015).....	72
Tablo 3.4. İlçe, belediye ve köy sayısı (2011-2015).....	72
Tablo 3.5. Okuma yazma durumu ve cinsiyete göre nüfus (2011-2014).....	73
Tablo 3.6. Bitirilen eğitim düzeyi ve cinsiyete göre nüfus (2011-2014).....	74
Tablo3.7. Eğitim düzeyi ve cinsiyete göre nüfus (2011-2014) (devam).....	75
Tablo 3.8. Eğitim seviyesine göre okul, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayısı.....	76
Tablo 3.9. Eğitim seviyesine göre okul, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayısı (devam).....	77
Tablo 3.10. Yükseköğretim kurumlarında ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenci sayıları.....	77
Tablo 3.11. Yükseköğretim kurumlarında ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenci sayıları (devam).....	78
Tablo 3.12. Yükseköğretim kurumlarında kendi biriminde görevli öğretim elemanı sayısı.....	79
Tablo 3.13. Yükseköğretim kurumlarında kendi biriminde görevli öğretim elemanı sayısı (devam).....	79
Tablo 3.14. Hastane ve yatak sayıları.....	80
Tablo 3.15. Hastane ve yatak sayıları (devam).....	81
Tablo 3.16. Sağlık personeli sayısı.....	82

Tablo 3.17. İşgücüne katılma oranı (İKO) ve işsizlik.....	83
Tablo 3.18. İşgücüne katılma oranı (İKO) ve işsizlik (devam).....	83
Tablo 3.19. İllerin aldığı göç, verdiği göç, net göç ve net göç hızı (2008-2013).....	84
Tablo 3.20. Turizm İşletme Belgeli konaklama tesislerinde geliş ve geceleme sayıları.....	85
Tablo 3.21. Kullanım yerlerine göre elektrik tüketimi.....	86
Tablo 3.22. Kullanım yerlerine göre elektrik tüketimi (devamı).....	87
Tablo 3.23. Tarım alanı kullanımı.....	88
Tablo3.24. Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin hasat edilen alanı (hektar).....	89
Tablo 3.25. 2014 yılı itibariyle iş kayıtlarına göre girişim sayıları.....	90
Tablo 3.26. Ekonomik faaliyetlere göre ihracat (1000 ABD Doları).....	91
Tablo 3.27. Ekonomik faaliyetlere göre ithalat (1000 ABD Doları).....	92

GİRİŞ

Ülkelerin bölgesel kalkınma politikaları ve mevcut benimsenen politikalara yönelik eleştirel yaklaşımlar, iktisat bilim dalının yanı sıra sosyoloji, kültür çalışmaları, kadın çalışmaları gibi birçok beşeri alandaki akademik çalışmanın konusu olmuştur. Bölgesel kalkınma politikaları sadece bölge halkına veya bölge ekonomisine değil, aynı zamanda ulusal kalkınmaya da etki etmektedir. Türkiye'deki bölgesel farklılıklar hem doğu-batı, hem de kent-kır ayrımına dayalıdır. Her iki alanda, homojen alanlar yer almamakta, bir bölgede çok gelişmiş ve çok geri kalmış alanlar yer alabilmektedir. Türkiye'de çok belirgin olan bölgelerarası gelişmişlik farklarının, seçilen bir bölge üzerinden incelenmesinin yararlı olabileceği düşünülmektedir. Mevcut çalışma Türkiye'deki bölgesel kalkınma politikalarını Tunceli ili örneği üzerinden ele almaktadır.

Araştırmanın hipotezi, bölgesel kalkınmada özel sektörün bölgelere çekilmesi için devlet yatırımlarının önemli olduğu, fakat yerel yönetimlerin bölge halkı ile devlet arasında bir köprü görevi görmesi olarak belirlenmiştir. Mevcut veriler ışığında, bölgesel kalkınma politikalarının sonuçlarına bakıldığında, Tunceli ili özelinde yapılan yatırımların bölgenin kalkınmasında yeterli olmadığı gözlemlenmektedir. Yapılan yatırımların ya da verilen desteklerin yeni girişimcilere yönelik olması bu sorunun bir örnek olarak gösterilebilir. Oysa bu yatırım ve desteklerin, mevcut işletmeleri geliştirmek amaçlı kullanılması ile bölgenin kalkınmasının sağlanacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde, bölgesel kalkınmanın kavramsal boyutunun anlaşılabilmesi amacı ile, öncelikle bölgesel kalkınmanın gerekliliği sayılabilecek bölgesel eşitsizlik ve farklılık kavramları nedenleri ile birlikte açıklanmıştır. Böylelikle bölgesel kalkınma tanımları ile ilgili farklı yaklaşımların sebeplerinin açıklanması hedeflenmiştir. Kavramsal içeriğin ardından güncel bölgesel kalkınma teorilerinden örnekler verilmiş ve bölgesel kalkınma teorilerini savunan ve savunmayan görüşler açıklanmıştır. Birinci bölümün son kısmında ise, bölgesel kalkınmada sürdürülebilir kalkınmanın öneminin açıklanmasının ardından mevcut kalkınma plan ve programları dünya ve Türkiye örnekleri üzerinden tartışılmıştır.

Aynı zamanda çalışmanın bu bölümünde, toplumsal kalkınmanın temelini oluşturan yaklaşımların önemine de vurgu yapılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, birinci bölümde ele alınan kavramların desteklenmesi için bölgesel kalkınma politikalarını savunan ve eleştiren yerli ve yabancı kaynaklar incelenmiştir. Destekleyen ve karşıt görüşlü yaklaşımların sebepleri ve önerileri tartışılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise Tunceli, Eskişehir ve Kırşehir illerinin kalkınmışlık düzeyleri Türkiye İstatistik Kurumu'ndan alınan veriler ışığında verilmiş ve iller arasındaki belirgin farklar üzerinde durulmuştur. Bu bölümde ele alınan illerin seçimi 2011 Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik sıralamasına göre endeks değerine bakılarak seçilmiştir. İllerin SEGE 2011 sıralamasına göre endeks değerine bakıldığında, Tunceli iline öncelikle demografik yapısı bakımından yakın olan ve endeks değeri negatif olan Kırşehir ili, ve yine demografik yapısı bakımından Tunceli iline benzer olan fakat SEGE 2011 sıralamasında endeks değeri pozitif olan Eskişehir ili seçilmiştir.

Çalışmanın son bölümü olan dördüncü bölümün başında Tunceli ili tarihi, demografik, ekonomik, kültürel, sosyal, politik ve siyasal yapısı ile ilgili genel bilgiler verilmiştir. Verilen genel bilgilerin ardından, çalışmanın temelini oluşturan uygulamanın yöntemi ile ilgili detaylı bilgi verilmiştir. Çalışmanın uygulaması, temsil değeri yüksek olduğu varsayılarak, Tunceli il merkezi ile sınırlandırılmıştır. İl merkezinde 20 resmi kurum olmasına rağmen, katılmayı kabul eden 14 kurumdaki gönüllü 150 personel ile uygulama yapılmıştır. Elde edilen verilerin, öncelikli olarak genel yüzde oranları alınmıştır. Kurumların kendi içlerinde yüzde analizleri de yapıldıktan sonra kurum karşılaştırmalarını ortaya koymak için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Uygulanan anket ve görüşme form örneği EK-1 olarak, uygulamanın SPSS sonuçları ise tablolar halinde EK-2 olarak verilmiştir. Bölümün sonunda yapılan değerlendirme kısmında anket sonuçlarının geçerliliği ve güvenilirliği ele alınmış ve bu değerlendirme çalışmanın sonuç kısmında detaylı olarak önerilerle tartışılmıştır.

Anket sonuçlarından elde edilen veriler yorumlandığında ve sonuçlar reel yatırım verileri ile karşılaştırıldığında çalışmanın hipotezinin doğrulandığı görülmektedir. Belirtildiği üzere bölgedeki yatırımların toplumsal düzeyde algılanmadığı ve oluşan algının kırılması gerektiği görülmektedir. Bu bağlamda elde edilen veriler algının kırılmasında özellikle hangi unsurlara dikkat çekilmesi gerektiği açısından önem taşımaktadır. Oluşturulacak modelin ve bölge için belirlenecek taşıyıcı sektörün seçilmesi noktasında da halkın algısı öncül olarak değerlendirilebilir. Sonuç olarak, mevcut çalışma bölgesel kalkınma politikaları oluşturulurken coğrafi, beşeri ve iktisadi şartlar göz önünde bulundurulurken hassas konumdaki bölgeler için aynı zamanda toplum algısının da önem taşıdığını vurgulamaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BÖLGESEL EŞİTSİZLİK VE BÖLGESEL KALKINMA

1.1. Bölgesel Eşitsizlik ve Bölgesel Farklılık Kavramları

Dünya üzerinde ülkeler arasında görülen eşitsiz kaynak dağılımı, aynı zamanda gelişme farklarının da başlangıcını oluşturmaktadır. Ekonomik ve sosyal imkanların eşitsizliği olarak tanımlanabilen bölgesel dengesizlik, gelişmiş ülkelerden az gelişmiş ülkelere doğru artmaktadır (Göktürk, 2006: 25). Ülkelerin bölgelerinde yaşanan bu dengesizlik süreci, iktisadi fırsat eşitsizliğine bağlı olarak sosyal ve kültürel alanlara da yansımaktadır (Dinler, 2013: 95). Kalkınma sürecinde belirli bölgelerin ön plana çıkmasıyla oluşan bölgesel eşitsizlik yeni bir durum değildir. Sanayi devrimi öncesinde de var olan gelişmiş-az gelişmiş bölge, sanayi devrimi ile birlikte daha fazla dikkat çekmeye başlamıştır.

Bölgesel eşitsizlik ile bölgesel farklılık önemli ölçüde aynı çerçeveye referans vermekle birlikte, aralarında çeşitli farklılıklar söz konusudur. Bölgesel eşitsizlik, özellikle gelişmekte olan ülkelerde iki bölge arasında çeşitli bölgesel kalkınma politikaları ve bunların uzantıları sonucunda oluşan sosyal, politik, ekonomik, altyapısal vb. farklar olarak ortaya çıkmaktadır. Bölgesel farklılıklar ise, gelişmiş ülkelerin ulusal sınırları içerisindeki iki bölge arasındaki coğrafi, iklimsel, doğal kaynakların farklılıkları nedeniyle oluşmuş olan başkalık durumu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, bölgesel eşitsizlikler genellikle gelişmekte olan ülkelerin yaşadığı bir sorun iken, bölgesel farklar ise gelişmiş ülkelerin dinamiklerinden birisidir. Rostow, olgunlaşan ekonomilerde bir ülkenin tüm bölge ya da ekonomik sektörlerinde eş zamanlı kalkınmanın mümkün olmadığını, modern teknolojinin uygulandığı bölgeler ve sektörlerle diğerleri arasında gelişme farkları bulunmasının kaçınılmaz olacağını belirtmektedir. Zira gelişme genellikle belirli bölgelerde başlamaktadır (Yılmaz, 2001: 165).

Bölgesel eşitsizlik, bir ulusal ekonominin farklı mekansal parçalarında görülen ekonomik gelişmişlik farklarıdır. Bu bağlamda, gelişme ya da kalkınma bir ülkenin bütün bölgelerinde eşzamanlı ve aynı yoğunlukla yaşanmaz. Örneğin; İtalya'nın kuzey şehirlerini endüstrileşmiş ve kalkınmış bölgeleri (Roma, Milano, Torino gibi) oluştururken, güney bölgesinde ise daha yoksul şehirler (Palermo, Napoli gibi) yer

almaktadır. Küçüker'e göre bölgesel eşitsizlikler, her ülkenin mutlaka tanışacağı, kaçınılması imkânsız bir kavramdır (Küçüker, 1998: 425). Özellikle, dinamik bir yapısı olan, gelişme sürecine yön veren ekonomik faktörlerin ülke mekanı üzerinde farklı yoğunluktaki dağılımı, bölgelerarası ve kentler arası gelişmişlik farklılıklarının ortaya çıkmasına zemin sağlamaktadır. Her ülkede az ya da çok bölgesel eşitsizlikler söz konusu olmakta olup, bölgesel eşitsizlik, aynı alanın farklı yerlerinde görülen her türlü eşitsizlik olarak tanımlanmaktadır. Yılmaz'a göre ise, bölgesel eşitsizlik kavramının ekonomik ve sosyal fırsat eşitsizliği olarak okunması onu daha daraltılmış bir tanımlama içerisine almak anlamına gelmektedir (Yılmaz, 2001: 165).

Dinler (2001: 109), bölgesel eşitsizliği; ekonomik ve sosyal fırsat eşitsizliği olarak tanımlamakta olup, farklı bölgelerde yaşayan insanların ekonomik fırsatlardan; sosyal, kültürel hizmetlerden ve altyapıdan eşit oranlarda yararlanamama durumlarının eşitsizliği oluşturduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, eş seçiminde bile aynı imkânlara sahip olamamak bir sosyal fırsat eşitsizliği biçimidir.

Okojie ve Shimeles (2006) ise Sahraaltı Afrika'ya odaklandıkları çalışmalarında eşitsizlik türlerini; gelir/gider eşitsizliği, varlık eşitsizliği, eğitim eşitsizliği, sağlık ve beslenme eşitsizliği, kamu hizmetlerinin kullanımının eşitsizliği, işgücü piyasası eşitsizliği ve çok boyutlu eşitsizlikler olarak kategorize etmektedirler.

Bölgesel eşitsizlikler beraberinde ekonomik, sosyal ve politik sorunları gündeme getirmektedirler. Çünkü bölgeler arasında çok ciddi farkların olması, ekonominin etkin bir şekilde çalışmadığının göstergesi olarak nitelendirilmekte ve toplumdaki adalet duygusunu zedelemektedir (Filiztekin, 2014). Buna göre, ekonomik anlamda daha güçlü olan bir bölgede mallar daha ucuz ve modern olurken, ekonomik anlamda daha güçsüz bir bölgede mallar daha düşük kaliteli ve daha pahalı elde edilmektedir. Bu aynı zamanda rekabet gücünü de azaltan bir unsurdur. Böylece uygun koşullara sahip bölgelerde ekonomik faaliyetlerin yoğunlaştığı, bunun ise diğer bölgelerin ekonomik gelişmesini durdurucu etki gösterdiği belirtilmektedir. Zira gelişmiş bölgelere, gelişmemiş bölgelerden aktif çağdaki nüfus göçü ve sermaye transferi gerçekleşmektedir (Dinler, 2001: 122). Nitekim Çamur ve Gümüş (2005), bölgesel eşitsizliğin, ekonomik ve sosyal fırsat eşitsizliklerinin bir sonucu olarak farklı bölge insanların farklı yaşam kalitesinde yaşamasına neden olduğu gibi; aynı imkanlara sahip olmasını da engellediği ve bölgelerin sosyo-ekonomik entegrasyonunu

geciktirerek ayrışmaya yol açtığını belirtmektedirler. Bir diğer deyişle, bölgelerarası eşitsizlikler sonucunda kentleşme ve nüfus dağılımında sorunlar ortaya çıkmakta ve belirli bölgelerde insani gelişmenin hızı düşmektedir. Bu ise, bölgede girişimciliğin gelişmemesine, kurumsal sürekliliğin yetersizliğine, insanların gelecektekine yana umutlu olmamasına ve bölgenin üzerinde “yaşamının arzu edilmeyeceği yer” algısının oluşmasına neden olacaktır.

Tarihi, doğal, coğrafi farklılıkların bir kader olarak algılanmayacağı ve değiştirilmesi gerektiği fikrinden hareketle çeşitli politikalar oluşturulmaktadır. OECD (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü), bu politikaların amaçlarını (2010: 11); hızlı sanayileşmenin doğurduğu bölgesel eşitsizliklerin daha dengeli bir kalkınmaya dönüştürülmesi ve eşitlik yaratılması olarak lanse etmektedir. Bu politikanın araçları ise istihdam yaratılması ve altyapı farklılıklarının giderilmesidir.

Krimi, Yusop ve Hook (2010: 70), bölgesel farklar konusunda, kişi başına düşen gelir, yaşam standardı, tüketim durumu, sanayi ve tarım altyapısının gelişiminin her bölge için aynı olmadığı durumu işaret etmektedir. Küresel bir olgu olarak nitelenen bu durum, dünyada birçok ülke tarafından deneyimlenmektedir. Kalkınma genellikle ülkenin çeşitli özellikleri nedeniyle (maden, altyapı, lojistik, doğal kaynaklar, turizm gibi) ayrıcalıklı olan bölge ya da merkezlerinde başlamaktadır ve her bölgede aynı anda başlayamamaktadır. Bu durum, bölgesel farklılıkları oluşturmaktadır.

1.1.1. Bölgesel Eşitsizlik ve Bölgesel Farklılığın Nedenleri

Ülkeler arasında bölgesel dengesizlik ve eşitsizlikler görüldüğü gibi, bir ülkenin farklı bölgeleri arasında da farklılıklar mevcuttur. Bu dengesizlikler ortaya çıkış nedenleri yönünden, ülkeler arası dengesizliklerden ayrılamazlar. Dolayısıyla bu dengesizlikler arasında nedensel bir yaklaşım söz konusudur.

Ekonomistler, ekonomik gelişmenin hiçbir zaman dünyadaki bütün ülkelerde aynı anda başlamayacağı gibi, herhangi bir ülkenin bütün bölgelerinde de aynı anda başlamasının olanaksız olduğu konusunda ortak görüşe sahiptirler (Stilwell, 1980: 143). Belirli bir bölgede başlayan ekonomik gelişmenin, giderek orada yoğunlaşması iki nedene bağlanabilir (Elmas, 2001: 15-16). Birincisi, ölçek ekonomisinden maksimum derecede yararlanmak isteyen işletmelerin, üretim esas ölçeklerini optimal düzeye erdirmek için, yeni yatırımlara gitmeleri, yani işletmelerini

genişletmeleridir. Böylece bir işletme “pozitif içsel ekonomiler şeklinde sağlamak istediği avantajlarını maksimize etmek isterken, faaliyette bulunduğu yörede de ekonomik faaliyetler artmış olacaktır. İkincisi, birlikte bulunmaktan doğmuş olan avantajlardan yani dışsal ekonomilerden yararlanabilmek için işletmeler aynı bölgeye toplanmak eğilimini gösterirler. Bir başka deyişle yeni kurulan işletmeler, dışsal ekonomilerin ortaya çıkmış olduğu yörelerde toplanma eğilimi gösterirler.

Bölgesel eşitsizliğin nedenleri literatürde çeşitli tartışmalar doğurmuştur. Çamur ve Gümüş’e göre; bölgelerarası eşitsiz gelişmenin altında yatan nedenlerin başında ülke için dengesiz ekonomik politikalar doğrultusunda gerçekleştirilen yatırımlar gelmektedir. Bu yatırımlar sonucunda, bir yerde zengin diğer yerde zayıf ekonomili, düşük gelire, düşük yaşam standartları kalitesine sahip bölgeler ortaya çıkmaktadır (Çamur ve Gümüş, 2005: 147). Bölgesel eşitsizliğin diğer nedenlerini ise şu şekilde sıralamak mümkündür:

- *Sanayi Devrimi*: Tarihsel olarak sermaye ve emek belirli bölgelerde dengesiz bir biçimde yoğunlaşmıştır. Bölgenin özellikleri her ne kadar dengesiz birikim ve eşitsiz dağılıma neden olsa da, bu eşitsizliğin derinleşmesinin asıl sebebi sanayi devrimi sonrası oluşan üretim ilişkileri olarak kodlanmaktadır. Modern sanayileşmiş kentlerin ortaya çıkması ile kırsal-kentsel alan ayrımı nedeniyle gelişmiş-gelişmemiş ülkeler ayrımı oluşmuş ve çelişki derinleşmiştir. Bu farklılıklar sadece ülkeler arasında değil, bir ülkenin farklı bölgeleri arasında da tespit edilebilmektedir (Oral ve Uğur, 2013: 144).

- *Küreselleşme*: Teknolojik gelişmeler sonucunda dünyanın bir ucundan diğer ucuna erişmek kolaylaşmış ve böylelikle sınırları aşarak küresel ticaret yapabilmek mümkün olmuştur. Ancak küreselleşmeye eleştirel yaklaşanlara göre bu durum ulusal sorunların küresel çapta yaşanması anlamına gelmektedir. Buna göre ticaret hacmi gelişirken, dünya üzerinde sosyal sınıflar arasındaki eşitsizlikler büyümektedir. Dünyanın zengin bölgeleri güçlenirken, Latin Amerika, Doğu Avrupa ve Afrika'nın bölgesel eşitsizliği daha yoğun yaşadığı belirtilmektedir (Cornia ve Kiiski'den aktaran Oral ve Uğur, 2013: 144). Dünya Bankası'nın 2013 tarihli verilerine göre, günde 1,25 Dolar'dan daha az gelire yaşayan nüfusun % 47,5'i Sahraaltı Afrika, % 36'sı ise Güney Asya'da kümelenmişlerdir (World Bank, 2014).

- *Ayrımcılık ve dışlanma*: Bölgesel eşitsizliğin bir diğer temel sebebi ise bir bölgede yaşayan farklı kültürel ve etnik grupların politik, ekonomik ve sosyal kaynaklara ulaşmasının önüne çıkartılan engellerdir. Bu doğrultuda, diğer bölgelerdeki yaşam kalitesinin ve sosyal refahın (eğitim, sağlık, iş fırsatı, kadın girişimciliği vb.) altında kalan bölgelerde çatışma riski gündeme gelebilmektedir (Oral ve Uğur, 2013: 144).

- *İktisadi ve fonksiyonel nedenler*: Bu kategoride altı çizilmesi gereken husus, aynı üretim faktörlerine sahip bölgelerde pazar farkından dolayı farklı kazançların oluşmasıdır. Bununla birlikte, tarım sektöründen sanayi sektörüne aktarılan işgücü de gelirlerde farklılık yaratmaktadır. Bu durumda devreye devletin yardımları girmekte ve ekonomik faaliyetler farklılaştırılarak işletmelerin yeni yatırımlara teşvik edilmesi söz konusu olmaktadır.

- *Sosyal ve kültürel nedenler*: Eğitim düzeyi, yerel ilişkiler, gelenekler, inançlar vb. insanların davranışları ve yargıları üzerinde etkili olmakta olup, iki farklı bölgede bu parametrelerden ötürü farklı bölgesel gelişmişlik düzeylerine erişilebilmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki, bu da insanların yaşadıkları bölgede aldıkları kamu hizmetinin nitelik ve nicelik anlamındaki performansı ile ilgilidir (Gündüz, 2006: 15-16).

- *Doğal ya da coğrafi nedenler*: İklim, yer altı ve yer üstü zenginlikleri, doğal koşullar, ulaşım ve haberleşme imkanları iki bölge arasındaki farklılıklara örnektirler. Bir bölgede yeraltı kaynakları zenginse, diğer bölgelere nazaran kalkınmışlık anlamında avantajı söz konusudur. Bununla birlikte, iklim koşulları bölgesel kalkınmanın unsurlarından olan tarım sektörünü etkileyebilmektedir (Gündüz, 2006: 100). Küçüker'e göre, bir bölgenin diğerlerine nazaran daha kalkınmış olması ekonomik coğrafya kavramı ile ilişkilidir. Ekonomik etkinliklerin yerel dağılımı, merkezci kuvvetlerle (pazar ölçeği, işgücü, piyasanın yoğunluğu, dışsal ekonomiler) merkez kaç kuvvetlerin (nüfus) sentezi doğrultusunda belirlenmektedir. Bu doğrultuda;

- Tropikal bölgeler ılıman bölgelere göre kalkınma anlamında daha geri kalmıştır,
- Hinterland alanlar açısından kıyı bölgeleri ve nehir yolları ile kıyılara bağlanan bölgeler kalkınma için daha avantajlıdır,

- Kıta içi bölgeler denize erişememe durumları nedeniyle daha dezavantajlıdır,
- Kıyı bölgelerinde nüfustaki yoğunluğun yüksekliği; içsel, bölgesel ve uluslararası ticarete erişim ve ekonomik kalkınma için elverişli zemin sağlar,
- Nüfus artışı ile ekonomik büyüme potansiyeli arasında negatif ilişki söz konusudur (Küçüker, 1998: 7).

Bölgesel eşitsizlik, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ekonomik bağımlılıkla ilişkili sermayenin ihtiyaçlarından dolayı dış dinamikler tarafından belirlenirken, gelişmiş ülkelerde ise kapitalizmin iç dinamikleri doğrultusunda şekillenmektedir (Göktürk, 2006: 28). Neoklasik iktisatçılar bölgesel eşitsizlikleri izah ederken, bunların ekonomik kalkınmada önemli bir aşama olduğunu söyleyerek eleştiriye açık bir argüman ortaya koymuşlardır. Perroux; ekonomik kalkınmanın denge üzerinde değil, dengesizlik üzerinde ilerleyen bir süreç olduğunu ve ancak dinamik bölgeler ve bu bölgelerde kurulmuş dinamik sektörler sayesinde yürütülebileceğini belirtmekte ve “kalkınmanın damlama teorisi” (trickle-down) şeklindeki bir hiyerarşik modelle gerçekleştirileceğini belirtmektedir. Ona göre bu bölgeler kalkınma modern ulaşım, haberleşme gibi altyapıları nedeniyle kalkınma kutupları olup, kalkınmayı başlatmakta ve çevrelerine doğru yaymaktadırlar (Dinler, 2001: 285-286). Richardson da 1973’de gerçekleştirdiği bir çalışmada, bölgelerarası farkların kaçınılmazlığının altını çizmiş ve ulusal kalkınma sağlandıkça A bölgesi ile B bölgesi arasındaki istihdam, gelir, ve fiyat parametrelerinde farkın kapanacağını belirtmiştir.

Simon Kuznets 1955 yılında yürüttüğü çalışmada, gelir dağılımı ile ekonomik büyüme arasında bir ilişki olduğunu saptamış ve çalışmada ekonomik büyümeye bağlı olarak gelir dağılımının arttığını ancak ilk safhalarda gelir eşitsizliğinin de artmakta olduğunu bildirmiştir. Fakat artan gelir eşitsizliğinin bir noktadan sonra ekonomik gelişme ile ters orantılı olarak azalacağını ileri sürmüştür. Geliştirdiği bu yaklaşımı “Ters-U” veya “Çan Eğrisi” hipotezi olarak tanımlamıştır. 1990’lı yılların başında, küreselleşmeye bağlı olarak Kuznets’in Ters-U modeli araştırmacılar tarafından birçok alanda kullanılmış ve çeşitli alanlara adapte edilmiştir (Koçak, 2014: 62).

Williamson, Kuznets'in geliştirdiği Ters-U Modeli uyarlamasında, kalkınmanın daha ileri aşamalarında bölgesel kalkınma farklılıklarının minimize olacağı savını öne sürerken, W. Zhang ise Çin örneğinden hareket ederek kalkınmışlık düzeyinin en temel fonksiyonlardan birinin dengesiz bölgesel büyüme olduğunu ve gelişmiş ülkelere kıyasla gelişmekte olan ülkelerde bunun çok daha fazla görüleceğini savunmaktadır (Öztürk, 1998: 125-126).

Hirschman'a göre piyasa ekonomisinin dinamikleri bölgesel eşitsizliklerin derinleşmesine ve az gelişmiş bölgelerin uzun bir süre bu eşitsizlik sorunun altında kalmasına neden olacaktır. Zira maksimum kazanç peşindeki özel yatırımlar genellikle gelişmiş bölgeleri tercih edecek ve bu nedenle altyapı ve diğer imkanlardan yoksun olan bölgeler bu süreci lehlerine çeviremeyeceklerdir (Öztürk, 2006: 23). Buna karşın yakınsama modelleri ise piyasa ekonomisinin önünde herhangi bir engel olmadığı takdirde, entegre bir ulusal ekonomide bölgelerarası eşitsizliklerin giderileceğini öngörmektedir. Bu engeller ise, işgücü ve işletmelerin her türlü hareketliliğini sınırlayan yasal vb. düzenlemelerdir. Sürekli olması beklenmeyen bölgesel eşitsizlikler; fiyat, ücret, sermaye ve işgücü hareketlilikleri ile zaman içerisinde kendi kendini giderici niteliğe sahiptirler (Öztürk, 2006: 24). Az gelişmiş ülkelerde ise piyasa sisteminin başarısını etkileyen faktörler farklı konumlandırılmaktadır. Bunlar daha ziyade yapısal nedenler olup, bir kısmı düşük tasarruf oranı, girişim ve yenilik eksikliği ve makroekonomik yapıdaki bozukluklar vb olarak sıralanabilir (Tiftikçihil, 2014: 324). Bu yapısal aksaklıkların giderilmesi ve gelişmiş ülkelerle eşitsizliklerin aşağı düzeylere çekilebilmesi için devlet müdahalesi önemli bir seçenek olarak gündeme gelmektedir. Geleneksel kalkınma modellerinin ortaya koyduğu tüm ülkeleri tek bir model çerçevesinde düşünme ve buna göre politikalar geliştirme anlayışı kalkınma sorununun çözümünde yetersiz bir paradigma temsil etmektedir (Öztürk, 2006: 24).

1.2. Bölgesel Kalkınma Kavramı ve Kalkınma Ajansları

Kalkınma kavramı birçok farklı akademik disiplin tarafından çeşitli şekillerde tanımlanabilmektedir. Tarihsel süreçte öncelikli olarak sadece ekonomik gelişme olarak tanımlanmasına rağmen; günümüzde ekonomik gelişmenin sosyal ve kültürel bileşenlerini içine alan tanımlar da yapılmaktadır. Dolayısıyla kalkınma kavramı sadece ekonomik açıdan değil; sosyal gelişme açısından da ele alınmıştır (Güzel, 2015:526). Toplumsal kalkınma kavramı birçok kez tanımlanmış olmasına rağmen genel olarak “halkın kendi sosyal, iktisadi ve kültürel şartlarını geliştirmek için giriştiği gönüllü çabaların, devletin bu alandaki çabası ile birleşmesi” olarak tanımlanmaktadır (Çağlar, 1969:12). Diğer yandan, 1995 yılında Kopenhag Dünya Toplumsal Kalkınma Zirve Toplantısı Eylem Programında ise toplumsal kalkınmanın, içinde bulunduğu kültürel, ekolojik, ekonomik, politik ve manevi çevre ile sıkı sıkıya bağlantılı olduğu; tek tek sektörlerin birbirinden kopuk çabalarıyla gerçekleştirilemeyeceği ve her alanda barışın, özgürlüklerin, ekonomik kararlılığın ve güvenliğin geliştirilmesi ile de doğrudan ilişkili olduğunu vurgulanmaktadır (Kopenhag Eylem Planı, 1995:2). Başka bir deyişle toplumsal kalkınma nihai olarak ekonomik kalkınmayı desteklemektedir. Dolayısıyla bölgesel bağlamda toplum ve devletin bölgedeki temsilcileri ile işbirliğini temel alan toplumsal kalkınma, ekonomik kalkınmanın önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Genel olarak gönüllülük esasına dayanan toplumsal kalkınmanın bölgesel olarak ön plana alınmasının, toplumun kalkınmaya olan algısını da olumlu yönde etkilemesi beklenebilir.

Keynesçi ekonomi yönetimi anlayışının önerdiği kalkınmanın devlet ve onun kurumlarının sahası içinde yer almasına benzer olarak eşitlikçi ve refah ideallerinin üzerinde duran yeni yaklaşımlar da katılımcı etkisini göz ardı etmemekle birlikte asıl olarak devletçidir ve devlet yönetimli, makro odaklı müdahaleleri benimsemektedirler (Hardiman ve Midgley, 1982:317). Ayhan’ın da belirttiği gibi “toplumsal kalkınma bu yaklaşımlara koşut olarak, başka bir alternatif yaklaşım biçimi olarak ortaya çıkmıştır. Ulusal kalkınma ilkelerinin tam tersine toplumsal kalkınma; katılma, kendine güven ve kooperativizm ideallerini benimser.”. Diğer yandan, gelişimsel süreç tanımlarına rağmen toplumsal kalkınma ve ulusal kalkınma stratejilerinin dengelenmesi ve uyumlulaştırılması gerektiğini savunmaktadır (Ayhan, 1993:488). Ayhan’a göre ulusal kalkınma teorilerinden bağımsız olarak toplumsal

kalkınma stratejilerinin olumlu sonuç vermesi mümkün değildir. Ayhan'ın yaklaşımı toplumsal kalkınma tanımındaki bölge halkı ile devlet işbirliğinin önemine vurgu yapmaktadır.

Putnam vd. 1994 yılında Kuzey ve Güney İtalya'daki kalkınmışlık farklarının etkisini incelediği çalışmanın sonuçları toplumsal kalkınmanın bölgesel kalkınmadaki rolünü vurgulamaktadır. Araştırmada hareket edilen teorik çerçeve içsel büyüme kuramları olarak bilinen ve bir bölgedeki sosyal-kültürel ve ekonomik potansiyele ve kaynakların etkin kullanımına koşut olarak bölgesel kalkınmanın gerçekleşebileceğine yoğunlaşan eğilimdir. Bu bağlamda; Putnam ve arkadaşlarının çalışmasındaki hipoteze göre; Kuzey İtalya'daki sivil toplum, güven, işbirliği ve sivil zorunluluk düzeyi kalkınmışlığı beraberinde getirirken, Güney İtalya'da ise geleneksel zanaatlerin ağırlığı, kilisenin sosyal rolü, girişimcilik kültürünün azlığı, işbirliği ve koordinasyonun düşüklüğü ve sivil güvensizlik ortamı nedeniyle bölgesel kalkınma için elverişli bir ortam olmadığı sonucuna varılmaktadır.

Benzer olarak, Gülcan ve Aldemir (2004), Aydın ve Denizli illeri için yaptıkları çalışmalarında, merkezi bir kavram olarak kültürel özellikler ile ekonomik gelişme arasındaki ilişkiyi ortaya koymuşlardır. Çalışmanın hipotezi; bireyci, otoriteye mesafeli olan ve belirsizliklerden kaçınılan davranışların az olduğu ülkelerin daha çok kalkınmış olduğudur. Bu doğrultuda Ege bölgesinin iki komşu şehri olan Aydın ve Denizli karşılaştırılmıştır. Aydın örneği; daha genç, daha az eğitilmiş, ortalama 15 yıl çalışan, çoğunlukla tarım ve hizmet sektöründe çalışan bireylerden, Denizli örneği ise daha yaşlı, biraz daha eğitilmiş, ortalama 21 yıl çalışan, daha çok dış ticaret, imalat ve hizmet sektöründe görev yapan bireylerden oluşmaktadır. Çalışmada; endüstrileşme, elektrik tüketimi, dış ticaret istatistikleri, tasarruflar, GSYH gibi ekonomik kalkınma göstergeleri ile merkeze uzaklık, tarım alanları, turizm, teşvik, yatırım, nüfus büyüme, eğitim gibi ekonomik ve fiziksel imkan parametreleri karşılaştırılmıştır. İçsel büyüme yaklaşımı doğrultusunda hazırlanan bu çalışma ışığında; bu iki şehirden Denizli'nin sosyo-ekonomik ve kültürel veriler doğrultusunda bölgesel kalkınma için sonuçlar itibarı ile daha elverişli olduğu, çünkü daha iradeci, teknolojik imkanları daha fazla kullanan ve endüstriyel iken, Aydın'ın insan kaynağı ve tarımsal kaynaklara sahip olmasına ve devletten yüksek düzeyde teşvik almasına rağmen toplumsal rehabetin egemen olduğu ve bölgesel kalkınma

pratiğinde daha başarısız olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bunun sebebi ise Aydın'ın tarımsal rantla yetinmesi ve Denizli ile karşılaştırıldığında daha az teknolojik imkanlara sahip olması ve iradeci olmamasıdır. Buna karşın Denizli’li iş adamları daha planlı, daha örgütçü ve fırsatları değerlendiren bireyler olduğu sonucuna varmışlardır.

Çelik’in bölgesel kalkınmada toplumsal kalkınmanın önemini vurgulayan çalışmasında, 1963 sonrası uygulanmaya başlanan ve kimisi tamamlanan kırsal kalkınma politikaları ve uygulamalarını (Çorum/Çankırı, Erzurum, Bingöl/Muş, Yozgat, Erzincan/Sivas, Ordu/Giresun kırsal kalkınma projeleri) değerlendirmiştir. Bu projelerin, yerel halkın katılımını içermemeleri, merkeziyetçi yönetim anlayışını yansıtmaları, fiziksel-sosyal-ekonomik sorunları bir bütün olarak ele almamaları, dağılık, parçacı, eşgüdümsüz ve popülist hizmet götürme anlayışından ileri gidememeleri nedeniyle başarısız oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu projeler sonucunda kır-kent farkı kapanmamış, bölgeler arası dengesizlik kapanmamış ve kırdan kente göç engellenememiştir. (Çelik, 2005:61-71)

Devlet ve yerel halk işbirliği ile gerçekleştirilecek toplumsal kalkınmadaki önemli faktörlerden bir diğeri de Kopenhag Toplumsal Kalkınma Eylem Planının da belirtildiği gibi güvenlik faktörüdür. Özkul’un da belirttiği gibi “sermaye hareketliliği ve yatırım birbirinin olmazsa olmazı kavramlardır. Güvenlik endişesinin bulunduğu bölgeler, potansiyellerine uygun yeni yatırımları çekmek bir yana, yaşanan tehdit veya çatışmanın şiddeti ölçüğünde, nüfuslarını ve buna bağlı olarak da mevcut ticari potansiyellerini kaybetmek gerçeğiyle karşı karşıyadırlar.” (Özkul, 2014:43). Bölgesel kalkınma kavramı açısından iç güvenlik sorunu bölge halkının toplumsal ve ekonomik refahı açısından önem teşkil etmektedir.

Diğer yandan, kalkınmanın sadece iktisadi bir süreç olmadığı geliştirilen yeni modeller doğrultusunda insan temelli kalkınma modellerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Toplumsal kalkınma anlayışının yanı sıra Amartya Sen’e göre kalkınma, insanların yararlandıkları gerçek özgürlüklerin genişletilmesi sürecidir ve temel olarak insanlarla ilgilidir. Sen’e göre gelir artışı tek başına insani yoksulluğu açıklamakta yetersiz kalmaktadır ve insanların tercihleri iktisadi refah seviyesinden daha önemlidir. Bu sebeple, insani gelişme iktisadi gelişmeden önce gelmelidir (Sen, 1976: 219-231).

Geliştirilen bu modelde dört önemli unsura dikkat çekilmiş ve bu unsurların tümü sağlanmadığı sürece insanı kalkınma ve buna bağlı olarak iktisadi kalkınmanın sağlıklı ve sürdürülebilir olmayacağı belirtilmiştir. Öncelikli olarak ilk gereklilik fırsatlarda eşitlik. Fırsatlarda eşitlik olmadan bölgesel kalkınma planlarının uygulanabilir olmadığı ve bölgesel eşitsizliklerin derinleşerek artacağı vurgusu yapılmaktadır. Bunun yanı sıra sürdürülebilirlik faktörü ön plana alınmış ve devamlılık söz konusu olmadığı takdirde kalkınma planlarının işe yarar olmayacağı hatta gerilemeye sebebiyet vereceğinin üzerinde durulmuştur. Dolayısı ile eşit kalkınma fırsatlarına erişimin süreklilik arz etmesi gerekmektedir. Benzer olarak insanlara yatırımı ve maksimum potansiyellere ulaşabilmeleri için uygun makro ekonomik çevrenin yaratılmasını içeren verimlilik faktörüdür. Yaklaşımına göre verimlilik olmadan sürdürülebilirlik söz konusu değildir. Önemli unsurlardan bir diğeri de yetkidir. İnsanın özgürlüğünü temel alan bu yaklaşım için bireylerin sürece katılımı oldukça önemlidir (ul Haq, 1995: 17-19).

Bu yaklaşım ile toplumların sırasıyla sosyal, kültürel ve ekonomik refah seviyesine ulaşması ve bu gelişimin sürdürülebilir olması hedeflenmektedir. Benimsenen yaklaşım ile gelir dağılımındaki eşitsizlik ve bölgelerarası gelişmişlik farklarının ortadan kalkması hedeflenmektedir.

Günümüzde birçok ülkede, mekâna göre ekonomik faaliyetlerin dolayısıyla refahın dağılımının farklılıklar göstermesi yeni bir olgu değildir. Ancak bölgesel kalkınma politikasının önem kazanması günümüz modern toplumlarında ortaya çıkmıştır. Gelişmiş bölgelerdeki kalkınma hızını düşürmeden gelişmemiş bölgelerdeki yaşam düzeylerini yükseltebilmek ve bölgelerarası gelişme hızları arasında bir uyum sağlayarak bölgelerarası dengeyi kurabilme olgusu bölgesel kalkınma sorununu da gündeme getirmiştir.

Refah artışının bir ölçüsü kişi başına düşen gelirin artmasıdır. Ancak kişi başına düşen gelirin artışı kalkınma kavramını tam anlamıyla karşılamaz. Kalkınma kavramıyla, ülkede yaşanan niceliksel artışların yanı sıra niteliksel değişme yolundaki her şeye işaret edilmektedir. Kalkınmada, kişi başına düşen reel üretimde hızlı ve sürekli bir yükselişin yanı sıra, toplumun demografik özellikleri, ekonomik yapısı ve teknolojinin değişimi de dikkate alınır. Kalkınma, büyümeden farklı olarak, kendi kendini besleyen sürdürülebilir büyümeyi, üretim ve tüketim kalıplarında

yapısal değişimi, teknolojik gelişmeyi, sosyal, politik ve kurumsal modernizasyonu ve beşeri koşullarda gelişmeyi de ifade eder (Ildırar, 2004: 6).

Kalkınma denildiği zaman ya iktisadi kalkınma (kişisel verim ve gelir artışı) ya sosyal kalkınma (daha dengeli bir gelir dağılımı ve biręok hizmetlerden herkesin yararlanması) ya da iktisadi ve sosyal kalkınma akla gelir. Kalkınma, üretimin ve kişi başına dufen gelirin artışı yanında sosyo-ekonomik ve kültürel yapının da değiştirilmesi ve geliştirilmesi anlamına gelmektedir. Dolayısıyla sosyal, kültürel, politik ve psikolojik etkenlerle yakından ilişkilidir. Kalkınma kavramı, üretim ve istihdam yapısının dönüştürülerek üretim hacmi, fiziki kapasite ve milli geliri yükseltmenin yanı sıra gelirin toplumdaki farklı kesimler ve bölgeler arasında adaletli dağılımı, beslenme ve sağlık koşullarının iyileşmesi, eğitim-öğretim imkanlarının artması gibi sosyal ve kültürel göstergelerdeki değişimi de kapsamaktadır (Uzay, 2005: 48-49). Kalkınma sürecinin üç elemanı bulunmakta ve bunlar ölkelerin kalkınma uğraşlarında eş zamanlı olarak yürütölmektedir. Bunlar, mal ve hizmetlerin gelişmiş bir ekonomik yapı içerisinde üretilmesi demek olan ekonomik kalkınma, sosyal yaşam koşullarının iyileştirilmesi anlamına gelen sosyal kalkınma ve insanların sahip oldukları potansiyelleri kullanmaları ve ölkenin olumlu yönde gelişimine katkıda bulunacak şekilde yapıcı rol oynamaları demek olan insan kalkınmasıdır.

Sosyo-ekonomik gelişme, büyüme ile birlikte ekonomide meydana gelen bütün nicel, nitel ve yapısal değişimleri ifade etmekte, kalkınma da büyüme ile beraber bütün nitel ve yapısal değişimleri içine almaktadır. Bu kavram, fiziki kapasite artışı, gelir artışı gibi ekonomik gelişmeler yanında, bunların toplum kesimleri (gelir grupları) ve iller arası (veya bölgelerarası) dağılımı ile sosyokültürel birikimlerin yansıtılabildiği toplumsal gelişme düzeyini ifade eder (Gündüz, 2006: 11-12). Yeni yaklaşımlar gelişmeyi sosyal, kültürel, çevreye ve mekana yönelik boyutlarıyla değerlendirmektedir. Bunun yanı sıra; yoksulluk, işsizlik, gelir dağılımı ve bölgelerarası dengesizliklerin de gelişme tanımı kapsamında ele alınmasının kavramın önemini göstermektedir.

Tüm insanların yaşam kalitesinde iyileşme sürecini ifade eden gelişmenin görünümünde eşit öneme sahip olan durumlardan biri, insanların yaşam düzeylerinin iyileşmesinin bir göstergesidir. Bu durum da bireylerin gelirlerinin artması, yiyecek

tüketimleri, sağlık hizmetleri, eğitimleri ve diğer koşulların ekonomik büyüme ile birlikte iyileşmesidir. Bir başka durum ise; sosyal, kültürel, politik kurumlar, ekonomik sistemler ile insana verilen değerle, insanların kendine olan güveniyle ortaya çıkmaktadır. Bir diğeri de; hem insanların alternatiflerinin çoğalması ve özgürlüklerinin artması hem de tüketilen mal ve hizmet çeşitliliğinde görülen artıştır (Ünal, 2008: 90).

Ekonomik gelişme düzeyine göre bölge ayırımı dinamik bir yaklaşım ile yapılmaktadır. Ülkeler gelişme düzeylerine göre nasıl ki az gelişmiş, gelişmekte olan ve gelişmiş şeklinde ayırma tabi tutuluyorsa, bu ayırım bölgeler için de yapılabilir.

Gelişmiş bölge; gelir düzeyi ve artış hızı ülke ortalamasının üzerinde olan, sosyal ve kültürel göstergelere göre gelişmiş niteliklere sahip, eğitim ve sağlık hizmetleri boyutunun ülke ortalamasının üzerinde olduğu bölge olarak ifade edilmektedir (Gündüz, 2006: 13). Gelişmiş bölgede eğitim ve sağlıktan başka yol, su, elektrik gibi sosyal altyapı da gelişmiştir.

Az gelişmiş bölgeler, belirli bir zamanda çeşitli sosyo-ekonomik etkenler yönünden başka bölgelerle, ülkenin tümü ile kıyaslandığında ekonomik üstünlükleri olmayan bölge olarak tanımlanmaktadır (Gündüz, 2006: 11). Bu bölgeler, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimiz gibi, ekonomik, sosyal ve kültürel göstergeler bakımından az gelişmiş bir özellik taşımaktadırlar. Gelir seviyesi ve gelir artış hızı ülke ortalamasının altındadır.

Öztürk ve Uzun'a (2010: 94) göre, bölgelerarası faktör donanımı ve verimlilik farklarından doğan karşılaştırmalı avantajlar, belli ürünlerin üretiminde uzmanlaşma sağlamakta ve bölgelerarası ticaretin gelişmesine bağlı olarak, sanayi ve ticaret şehirlerinin ortaya çıkmasına yol açan ekonomik nedenlerin başında gelmektedir. Bu durumu oluşturan etkenler ise; kuruluş yeri üstünlükleri, ulaşım, yerel girişim anlayışı, teknolojik gelişme ve buluşların mekana göre dağılımıdır. Mekan avantajı, bir bölgenin doğal kaynaklar yönünden diğerlerine olan farklılığını göstermektedir. Bölgelerarasındaki bu farklılık, zengin doğal kaynaklara ve enerjiye sahip olan bölgelerin daha hızlı büyüme süreci yaşamasına neden olmakta, kaynakların mekanlardaki farklı dağılımı bölgesel farklılıkların oluşmasına yol açmaktadır (Öztürk ve Uzun, 2010: 95).

Bölgelerarası dengesizliği, sadece gelire odaklı olarak değerlendirmek her zaman yeterli olmamaktadır. Çünkü gelişmenin niceliksel önemi kadar, hatta daha da fazla, niteliği önem taşımaktadır. Bu yüzden gelirin yanı sıra, işgücü yapısı, işsizlik düzeyi, eğitim derecesi, yatırım düzeyleri gibi faktörler bölgelerin ve bölgelerde yaşayanların gerçek yaşam standartlarını ve rekabet düzeylerini belirlemede daha etkili olmaktadır. Özellikle Avrupa ülkelerindeki son gelişmeler ve çalışmalar, bir bölgenin gelişimindeki göstergeleri; yerel ekonomik yapı, yerel koşulların ve politik yapının önemi, altyapı ve fiziksel plânlama, nitelikli işgücü, kültürel koşullar ve yaşam tarzı, yerel faktör fiyatları ile nüfus yoğunluğu ve yığılmanın avantajları olarak belirlemektedir (Özgür, 2010: 66).

Gelişmekte olan ülkelerin hemen hemen hepsinin ortak sorunu, sosyo-ekonomik kalkınmanın sağlanmasıdır. Sadece ekonomik anlamda bir iyileşmenin yeterli olmadığı, aynı zamanda sosyo-kültürel değişimin ve iyileşmenin gerekli olduğu genel kabul görmektedir. Özellikle kalkınma sürecini başarıyla tamamlamış olan ülkelere edinilen deneyimler ışığında yerel ekonomilerin güçlenmesi için piyasalarda yerel ve ulusal rekabet gücünün artırılması ve daha dinamik ve esnek bir kurumsal altyapının hızlı inşası gereklidir (Sobacı, 2009: 58). Bir ülke ekonomisi, belirli bir düzeye ulaştığı andan itibaren, çevre bölgelerde gelişmeyi durdurucu etkiden daha çok gelişmeyi sağlayıcı/özendirici etki göstermekte ve gelişme çevreye yayılmaktadır ki bu, bölgelerarası gelişmişlik farklarının/bölgesel dengesizliklerin azalmaya başlaması anlamına gelmektedir (Dinler, 2001: 122). Bunun sağlanması, sosyokültürel yapının iyileşmesini de beraber getirecektir. Dünya’da daha fazla bölgesel gelişmeyi amaçlayan ülkeler, kişiyi hedef alan yani girişimciye yönelik hedefler üzerinde durmaktadır. Ayrıca stratejik öncelikler içinde ön sıralarda ekonomik büyüme yer almaktadır. Bölgesel kalkınma yaklaşımının literatürde yer alması ve ilgi odağı olmasıyla birlikte geleneksel kalkınma politikalarının yapısı değişmiştir. Ayrıca merkezi yönetim tarafından idare edilen geleneksel kalkınmanın bazı dezavantajlarının olması, bölgesel kalkınmanın hızını da etkilemiştir.

Başlangıç noktaları farklı olan bölge ve kalkınma kavramlarının ayrı ayrı değerlendirildiğinde taşıdıkları anlam ile birlikte ele alındıklarında yarattıkları anlam arasındaki önem derecesi farklıdır. Gelişen ve değişen küresel düzen ile birlikte önem dereceleri arasındaki bu farklılık daha fazla artmaktadır. Bölgelerarası gelişme

düzeyi farkı dünyada kıtalar arası, ülkeler arası, aynı ülkede bölgeler-yörelere ve bir kentin semtleri arasında açığa çıkabilir (Başkaya, 2005: 29). Örneğin; eğer planlamada ekonomik öncelikler ön plana alınırsa polarize bölge, çevresel ve ekonomik kriterler dikkate alınır ise bir havza ya da coğrafi bir bölge, kültürel-tarihi kriterler esas alındığında ise siyasal bir bölge ile bölge tanımı ve alanı belirlenmelidir. Bölge tanımı geniş tutulur ise kalkınma çabasının hedefi kalkınma bölgeleri, dar tutulur ise büyüme noktaları olacaktır (Arslan, 2005: 288). Sonuçta her hangi bir yörenin kalkınma çabasında bölge tanımının nasıl yapılacağı büyük önem taşımaktadır.

İç ve dış sınırlara ilişkin çizgilerin değişimi, bölge kavramına ilişkin çerçevenin yeniden düzenlenmesini gerektirirken, ekonomik ve sosyal uçurumdaki derinleşme ise kalkınma kavramının değerini daha fazla açığa çıkarmaktadır. İşte bu noktada, bölge ve kalkınma işbirliğine ilişkin gereklilik de artmaktadır. Ülkelerin arasında olduğu gibi ülkelerin iç sınırlarında da giderek artan bir eşitsizlik gösteren kaynak dağılımına bağlı olarak daha az ve daha fazla gelişen bölgelerin sayısal farkı da büyümektedir. Bu durum, bölgesel kalkınma adı altında yeni bir çözüm alternatifinin doğuşuna da öncülük etmektedir.

Bölgesel kalkınmayı sağlıklı bir şekilde tanımlamanın birinci aşaması, kalkınma kavramını tanımlamaktan geçmektedir. Zira kalkınma kavramı sıklıkla büyüme, uygarlaşma, modernleşme kavramları ile karıştırılmaktadır. Halbuki büyüme; kalkınmanın sadece bir bileşeni olup, mal ve hizmetlerdeki artış anlamına gelmekte (Görkemli, 2011: 9), uygarlaşma ve modernleşme kavramları ise Batı medeniyeti merkezli tanımlar olarak sınırlandırılmaktadır. Bu bağlamda kalkınma sadece bu iki alandaki niceliksel gelişmeyle sınırlı kalmayıp ekonomik ve sosyokültürel yapının niteliksel anlamda değiştirilmesidir. Böylece bir bölgedeki demografi, sosyal refah, gelir dağılımı, yaşam tarzları, değer yargıları, ideoloji ve kültürel düzeyde farklılık oluşması sağlanmaktadır.

Bir başka görüşe göre ise kalkınma kavramı; bir ulusun her bakımdan arzu edilen seviyeye ulaşması; maddi refahın artması, yoksulluğun azaltılması gibi süreçleri barındıran bir kavram olup; bir önceki konumdan farklılaşma ve değişime girmeye referans vermektedir. Bu yanı sıra kalkınma, insanoğlunun iyiliğini ve maksimum kapasitesine ulaşması anlamına gelmektedir. Nitekim sanayi devriminden sonra

büyük kentler ile kırsal alan arasındaki ilişkiye bakıldığında; bu sürecin izlerini teşhis etmek mümkündür. Bu diğer sürecin sonuçları ise; tarım sektöründeki işgücünün azalması, imalat ve hizmetler sektöründe ise işgücünün artması olup, bölgeler süreç içerisinde düşük verimli tarım sektöründen yüksek verimli sektörlere yönelerek ekonomik anlamda kalkınma yolunu seçmektedirler (Tüylüoğlu ve Çeştepe: 2004: 29).

Tüm bu bilgiler ışığında bölgesel kalkınma kavramı üzerinde tam bir görüş birliğine varılmamış olmakla birlikte, çeşitli şekillerde tanımlanmıştır ve bu tanımların birçoğu bölgesel eşitsizlik ve farklılık kavramlarıyla ilişkili; onların giderilmesi anlamına referans vermektedir. Kavram;

Paksoy ve Aydoğdu (2010: 113) tarafından; sanayileşmenin belirli bölgelerde yoğunlaşmasının getirdiği dengesizliğin ortadan kaldırılması amacıyla geri kalmış bölgelerin sanayileşmesi ve ülke içinde eşit gelir dağılımının sağlanması, Taşçı ve diğerleri (2011: 9) tarafından; geniş ulusal sürdürülebilir kalkınma stratejisinin tutarlılığı konusunda, genel rekabet dengelerini bozmayan etkinlik ve refah kazandırıcı çabaların tümü, Sevinç (2011: 41) tarafından; sanayileşmenin belli bölgelerde toplanması sonucu ortaya çıkan eşitsizliği ortadan kaldırmak amacıyla geri kalmış bölgelerin sanayileştirilerek gelişmiş bölgeler düzeyine ulaşması ve ülke içinde adil bir refah dağılımının sağlanması; böylece bölge bazında sağlanan ve bölgelerin kalkınmasıyla beraber ulusal düzeyde gerçekleştirilen kalkınma çabalarının daha rasyonel ve kesin sonuçlara ulaşmasında yardımcı olması şeklinde ele alınmaktadır.

Gündüz'e göre; bölgesel kalkınmanın iki temel amacı bulunmaktadır. Bunlar, gelir dağılımında sosyal adaletin tesis edilmesi ve kaynak dağılımında etkinlik sağlanmasıdır (Gündüz, 2006: 154-155). Ancak gelişmiş ülkelerde bölgesel kalkınma politikalarında ikincisine ağırlık verilirken, gelişmekte olan ülkelerde ise sosyal adaletin tesis edilmesi birincil öneme sahiptir. Bunun en temel nedenleri ise gelişmekte olan ya da gelişmemiş ülkelerde sermayenin kıt, nüfus artış hızının yüksek olması ve bölgeden dışarıya sürekli göç verilmesidir. Bu bağlamda; bölgesel kalkınma gelişmekte olan ya da gelişmemiş ülkeler için oldukça önemli bir sorundur. Alçın'a göre birçoğu İkinci Dünya Savaşı öncesinde sömürge ülke konumunda bulunan az gelişmiş ülkeler ulusal bağımsızlık mücadeleleri sonucu kurulan yeni

ulus-devletler saflarına katılmış ve bu ülkeler az gelişmişliklerini uygulayacakları kalkınma politikaları ile aşma yönünde eğilim göstermişlerdir (Alçın, 2010: 78).

Sarıca (2001: 154-155) bölgesel kalkınma politikalarında, bilgi ve üretime yönelik kaynaklar yaratılması, öncelikli yerel ve bölgesel kaynakların mobilize edilmesi, merkezi topluluk yerine bölgesel topluluğa yatırım yapılması, hizmetler sektörünün geliştirilerek, sektörler arası bağlantıların tesis edilmesi, KOBİ'lerin ve projelerin yaratılmasının önemini vurgulamaktadır.

Bölgesel kalkınma konusunun literatürdeki çalışılma sıklığı, bölgesel kalkınma politikalarının kazanmış olduğu yoğunlukla eş zamanlıdır. Bölgesel kalkınma kavramının literatüre girmesinde, bazı ülkelerde kavram 1929 büyük bunalıma kadar geri götürülebilir olsa da, 1950'ler bir dönüm noktası olma özelliğine sahiptir (Batchler ve Yuill, 2001: 6). OECD ülkelerinde bölgesel kalkınma politikalarının başladığı zaman dilimi olarak dikkat çeken bu dönemde; Perroux (1950), Hirschman (1958), Rostow (1960), Mrydal (1971) tarafından gerçekleştirilen erken dönem çalışmaların bölgesel kalkınma ve dengesiz gelişme üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Tiftikçigil'e göre, bu dönemde gerçekleştirilen bölgesel kalkınma çalışmaları; oldukça tutarlı, derinlemesine incelenmiş, kaynakça itibarı ile zengin ve matematiksel modelleri oturmuş olan teorilerden oluşmaktadır (Tiftikçigil, 2014: 1).

Bu dönemde egemen olan bir diğer çalışma grubu ise kavramsal çalışmalardır. Bölgesel kalkınma kavramı yerine ikâme edilen bir başka kavram ise bölgesel gelişmedir. Gelişme kavramı ve kalkınma kavramı arasındaki ilişki kavramsal bir anlaşmazlık olarak kabul edilmektedir. Kimi yabancı ve yerli kaynaklarda gelişme ile büyüme, kimilerinde ise gelişme ile kalkınma eş anlamlı kabul edilmektedir (Han, 2012:2). Literatürde bu iki kavramın birbirinin yerine kullanılmasının rasyonalitesini sorgulayan çalışmalar; W.R. Thompson'ın "A Preface to Urban Economics" (1965) ve "Internal and External Factors in the Development of Urban Economies" (1968) olarak sıralanmaktadır.

1974 petrol krizinden ve 1980'lerdeki teknolojik dönüşümden sonra başlayan küreselleşme süreci ise ekonomide küreselleşme ile birlikte, yerelleşmenin önemini öne çıkarmış ve makro planlarda ihmal edilen bölgelerin kalkınma sorununun çözümüne ağırlık verilmeye başlanmıştır. Bu dönemde ön plana çıkan araçlar

bölgesel kalkınma ajanslarıdır (Batchler ve Yuill, 2001: 6). Bu yıllarda gerçekleştirilen çalışmalar bölgesel konuların bütünlüğünü yitirmesi nedeniyle, birbirinden kopuk ve uygulama alanı olmayan teoriler olarak tasnif edilmektedirler (Tiftikçigil, 2014: 1). Nitekim bu tarihten sonra gerçekleştirilen çalışmalarda bölgesel kalkınma ajanslarının niteliği, performansı, etkisi, sonuçları ve bölgesel kalkınma politikalarına katkılarının ele alındığı görülmektedir. Ülkemizde son yıllarda gerçekleştirilmiş akademik çalışmalarda genellikle bölgesel kalkınma ajanslarına yoğunluk verildiği görülmektedir. 2010'lu yıllarda ise bölgesel teoriler daha ziyade; bölgesel ve sosyal sürdürülebilirlik merkezlidir ve alt başlıkları, sürdürülebilir düşünce, kıtasal işbirliği, finansal güçtür (Vurucu, 2013: 4).

Literatürde kalkınma ajansları çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Kumral'a göre kalkınma ajansları merkezi hükümetlerden bağımsız bir idari yapıda sınırları çizilmiş bir bölgenin sosyo-ekonomik koşullarını geliştirip canlandırmak amacı ile kurulmuş ve faaliyetlerini tamamen veya kısmen kamunun finanse ettiği kurumlar olarak tanımlanmaktadır (Kumral, 1994: 62). Güner'e göre, bölgesel kalkınma ajansları bir bölgenin kolektif veya genel çıkarını gözetmekle yükümlü organizasyonlardır. (Güner, 2007). Hekimoğlu ve Altındağ'ere göre, bölgesel kalkınma ajansları Kumral'ın tanımladığı gibi merkezi bir hükümetten bağımsız olarak sınırları çizilmiş bir bölgenin sosyo-ekonomik koşullarını geliştirmek amacıyla kurulmuş birliklerdir (Hekimoğlu ve Altındağ'ere, 2006: 14). Bir başka tanıma göre, bölgesel kalkınma ajansları bölgesel kalkınma uygulamalarına ilişkin kararların uygulandığı kurumlardır. Bu bağlamda, kalkınma ajansları devletin üstlendiği kalkınma görevinin toplumun farklı kesimleri tarafından paylaşılmasını sağlamaktadır (DPT, 2006: 18).

Bu tanımlardan yola çıkarak, Koçberber'in çalışmasında olduğu gibi kalkınma ajansları için üç sonuca ulaşabiliriz. Bunlardan ilki, kamu gücüne dayanması, diğeri ekonomik kalkınmayı hedeflemesi ve son olarak da coğrafi bir bölgeyi kapsamasıdır (Koçberber, 2006: 37). Kalkınma ajanslarının sadece kalkınma ihtiyacının sağlanmasına yönelik kurulmadığı, bölgesel stratejilerin uygulanması, bölgesel girişimciliğin desteklenmesi, özel sektörün gelişmesi, ürün ve hizmet çeşitliliğinin artırılması, altyapı hizmetlerinin sunulması ihtiyaçlarına yönelik de kurulmuş oldukları ifade edilebilir. Cankorkmaz (2011), bölgesel kalkınmanın önemli aktörleri

olarak öne sürülen kalkınma ajanslarının bu rolü ne oranda gerçekleştirdiği sorununu ele almıştır.

Bölgesel kalkınma ajanslarının genel olarak hedeflerine bakıldığında, en belirgin hedefinin belirli bir bölgenin ekonomik kalkınmasını gerçekleştirmek olduğu görülmektedir. Aslında bölgesel kalkınma ajanslarının hedefleri arasında uzun dönemli ekonomik kalkınma için gerekli koşulların sağlanması, bölgenin sosyo-ekonomik değerlerinin geliştirilmesi ve çekiciliğinin artırılması yer almaktadır.

Bölgesel kalkınma ajanslarının amaçlarına baktığımızda amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz (Ildırar, 2004: 124; Allen, 2002: 31):

- i. Gerekli hizmetleri vererek bölgedeki ekonomiyi canlandırmak
- ii. Bölgenin girişimci potansiyelini geliştirmek
- iii. Üretimi ve istihdamı artırmak
- iv. Bölgeye yapılan yatırımları ve rekabet gücünü artırmak
- v. Sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmak
- vi. Altyapının geliştirilmesine, katkıda bulunmak
- vii. Çevrenin ve sağlığın iyileştirilmesine katkıda bulunmak
- viii. Bölgedeki mesleki eğitime katkı sağlamak
- ix. İstihdam edilen işgücünün verimliliğini artırmak

Tablo 1.1. İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması

DÜZEY 1	DÜZEY 2	DÜZEY 3	KALKINMA AJANSI
İstanbul	İstanbul Bölgesi	Alt İstanbul	İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA)
Batı Anadolu	Ankara Bölgesi	Alt Ankara	Ankara Kalkınma Ajansı (ANKARAKA)
	Konya Bölgesi	Alt Konya, Karaman	Mevlana Kalkınma Ajansı (MEVKA)
Doğu Marmara	Bursa Bölgesi	Alt Bursa, Eskişehir, Bilecik	Bursa, Eskişehir, Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA)
	Kocaeli Bölgesi	Alt Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova	Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA)
Ege	İzmir Bölgesi	Alt İzmir	İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA)
	Aydın Bölgesi	Alt Aydın, Denizli, Muğla	Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA)
	Manisa Bölgesi	Alt Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak	Zafer Kalkınma Ajansı (ZAFER)
Batı Marmara	Tekirdağ Bölgesi	Alt Tekirdağ, Edirne, Kırklareli	Trakya Kalkınma Ajansı (TRAKYAKA)
	Balıkesir Bölgesi	Alt Balıkesir, Çanakkale	Güney Marmara Kalkınma Ajansı (GMKA)
Akdeniz	Antalya Bölgesi	Alt Antalya, Isparta, Burdur	Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA)
	Adana Bölgesi	Alt Adana, Mersin	Çukurova Kalkınma Ajansı (ÇKA)
	Hatay Bölgesi	Alt Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA)
Batı Karadeniz	Zonguldak Bölgesi	Alt Zonguldak, Karabük, Bartın	Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (BAKKA)
	Kastamonu Bölgesi	Alt Kastamonu, Çankırı, Sinop	Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı (KUZKA)
	Samsun Bölgesi	Alt Samsun, Tokat, Çorum, Amasya	Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA)
Orta Anadolu	Kırıkkale Bölgesi	Alt Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir	Ahiler Kalkınma Ajansı (AHİKA)
	Kayseri Bölgesi	Alt Kayseri, Sivas, Yozgat	Orta Anadolu Kalkınma Ajansı (ORAN)
Doğu Karadeniz	Trabzon Bölgesi	Alt Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane	Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA)
Güney Doğu Anadolu	Gaziantep Bölgesi	Alt Gaziantep, Adıyaman, Kilis	İpekyolu Kalkınma Ajansı (İKA)
	Şanlıurfa Bölgesi	Alt Şanlıurfa, Diyarbakır	Karacadağ Kalkınma Ajansı (KARACADAĞ)
	Mardin Bölgesi	Alt Mardin, Batman, Şırnak, Siirt	Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA)
Orta Doğu Anadolu	Malatya Bölgesi	Alt Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli	Fırat Kalkınma Ajansı (FKA)
	Van Alt Bölgesi	Van, Muş, Bitlis, Hakkari	Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA)
Kuzeydoğu Anadolu	Erzurum Bölgesi	Alt Erzurum, Erzincan, Bayburt	Kuzey Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA)
	Ağrı Alt Bölgesi	Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan	Serhat Kalkınma Ajansı (SERKA)

Avrupa Birliği'ne detaylı veriler sunmak üzere, Avrupa Birliği İstatistik Ofisi tarafından 1970'li yılların ortalarında oluşturulan İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırılması (İBBS) Türkiye için bölge ölçeğinde bir ortak taban olmakla birlikte, 2003 yılında ikincisi kabul edilen katılım ortaklığı belgesinde kısa vadeli hedefler arasında gösterilen bölgesel kalkınma ajanslarının kurulmasına yönelik zorunlu bir adımı da ifade etmektedir (DPT 2006).

İBB sınıflandırılmasında iller "Düzeş 3" olarak tanımlanmış, ekonomik sosyal ve coğrafi yönden benzerlik gösteren komşu iller ise bölgesel kalkınma planları ve nüfus büyüklükleri dikkate alınarak "Düzeş 1" ve "Düzeş 2" olarak gruplandırılmıştır. Düzeş 3 kapsamındaki her il bir istatistiki bölge birimini tanımlamakta olup, toplam 81 tanedir. Düzeş 2 istatistiki bölge birimleri, Düzeş 3 kapsamındaki komşu illerin gruplandırılması sonucu tanımlanmış olup, toplam 26 tanedir. Düzeş 1 istatistiki bölge birimleri ise Düzeş 2 istatistiki bölge birimlerinin gruplandırılması sonucu tanımlanmış olup, toplam 12 tanedir.

Türkiye'de az gelişmiş bölgelerde kurulan kalkınma ajanslarına örnek olarak Serhat Kalkınma Ajansı (SERKA), Kuzey Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA), Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA), Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA) ve Fırat Kalkınma Ajansı (FKA) sayılabilir. Bu çalışma Tunceli ilini içerdiğinden Fırat Kalkınma Ajansı üzerinde durmak yerinde olacaktır.

Fırat Kalkınma Ajansı, Bingöl, Elazığ, Malatya ve Tunceli illerinde faaliyet göstermektedir. FKA Yönetim Kurulu Bingöl, Elazığ, Malatya ve Tunceli valileri, Büyükşehir Belediye Başkanları, İl Genel Meclisi Başkanları ve Sanayi ve Ticaret Odaları Başkanlarından oluşmaktadır. FKA'nın amacı, Bingöl, Elazığ, Malatya ve Tunceli illerinde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarda kurumsal kapasiteyi geliştirmek ve hizmet kalitesini artırmak üzere danışmanlık ve eğitim faaliyetleri geliştirmektir. Eğitim faaliyetleri içerisinde kişisel gelişim eğitimleri, meslek edindirme, girişimcilik, proje hazırlama, yabancı dil, genel bilgisayar kullanımı, yazılım ve makine kullanım eğitimleri yer almaktadır. Özellikle Tunceli ilindeki okur-yazar ve eğitim düzeyinin yüksekliği, ajansın bu konudaki başarısını ortaya koymaktadır. Bölgesel kalkınma ile ilgili yaklaşımları ve kalkınma ajanslarını inceledikten sonra, bölgesel kalkınma teorilerine daha yakından bakmak yerinde olacaktır.

1.3. Bölgesel Kalkınma Teorileri

1.3.1. Dengeli Kalkınma Teorileri

Az gelişmiş ülkelerde talep yetersizliği ve pazarın sınırları nedeniyle yatırımların artış hızı düşüktür ve bu durumda içsel ve dışsal ekonomilerden yararlanmak imkânsız hale gelir. Kaynak dağılımının yeterince sağlanamadığı bu ekonomilerde, bu nedenle List, Nurkse, Myrdall ve Rosenstein-Rodan gibi kalkınma teorisyenleri tüm bölgelerin ve sektörlerin aynı anda ve birlikte kalkınmasını savunmaktadırlar (Hoff, 2000: 146). Böylece, sektörler arası tamamlama sağlanacak ve eksik ya da fazla kapasite oluşmayacaktır. Bu kategorideki teoriler şunlardır;

- *P.N. Rosenstein-Rodan'ın teorisi:* Bu teoriye göre az gelişmiş ülkelerin temel sorunları; gelir düzeyinin düşüklüğünden dolayı talebin yetersizliği; bölge, nüfus ve alanın genişliğine rağmen üretimin darlığı; sermayenin kıtlığı gibidir. Bu durumda Rodan, kalkınmanın iki türlü sanayileşme stratejisinden geçtiğini belirtmektedir. Bunlardan ilki; emek fazlası olan az gelişmiş bölgeden, sermaye fazlasının olduğu gelişmiş bölgeye emek göçünün sağlanması olup; bölgeye herhangi bir yatırım olmadan bölgenin kendi imkânları ile kalkınmasına referans vermektedir. Diğeri ise sermayenin geri kalmış bölgeye gelmesinin sağlanması olup; bölgeye özel yatırımların gelmesi sağlanarak bölgenin ulusal/küresel sermayeye entegre olmasına işaret etmektedir. Rodan (1943), doğu ve güneydoğu Avrupa'da sanayileşmenin sorunlarına odaklandığı "Problems of Industrialization of Eastern and Southern Europe" çalışmasında ise Doğu Avrupa'da kalkınma için bu ikinci stratejiyi daha elverişli bulmakta ve sanayileşmenin tamamen tek bir firmanın tekelinde (Doğu Avrupa Sanayi Tröstü) gerçekleştirilmesi gerektiğini savunmaktadır.

- *Nurkse'un Yoksulluğun Kısırdöngüsü Teorisi:* Nurkse (1963), "Problems of Capital Formation in Underdeveloped Countries" çalışmasında az gelişmiş ülkelerin; düşük tasarruf, düşük yatırım ve yeniden düşük gelir düzeyi gibi nedenlerden kaynaklı az gelişmiş olduğunu ve bunun az gelişmiş ülkelerin kısırdöngüsü olduğunu belirtmektedir. Diğeri bir deyişle, bir ülke ya da bölge fakir olduğu için yoksuldur ve yapısal özelliklerinden dolayı kalkınmayı teşvik edecek faktörleri de oldukça kısıtlıdır. Bu kısırdöngünün kırılması için farklı endüstrilere aynı dönemde yatırım yapılmalı ve böylece piyasa bütünüyle genişletilmelidir. Nurkse bununla birlikte, az

gelişmiş ülkeler için planlamanın hayati önemine dikkat çeker. Ona göre planlama ile birkaç sanayi dalındaki yatırımlar birbirlerinin tamamlayıcısıdır (Kregel, 2007).

1.3.2. Dengesiz Kalkınma Teorileri

Bu teorilerin başlıca savunucuları P. Streeten, J. Schumpeter, T. Scitovsky, O. Hirschman, F. Perroux gibi iktisatçılar olup; en geniş tanımıyla ekonomide kısa sürede kalkınmanın sağlanabilmesinin belirli üretim alanlarına öncelik verilerek yatırımların bu alanlara kaydırılmasından geçtiği öne çıkmaktadır. Bu bağlamda dengesiz kalkınma teorileri şu şekilde sıralanmaktadır;

- *Perroux'nun Kalkınma Kutupları Teorisi*: Bu teori, Perroux'un çalışmalarına dayanırken, bu teorinin ilk temellerini de yine Perroux (1950) yazdığı "Economic Space: Theory and Applications" adlı makalede görmek mümkündür.

Perroux tarafından literatüre sokulan bu teori, eşitsizlik/dengesizlik sorununu ulusal düzeyden bölgesel düzeye çekmesi itibarı ile önem kazanmaktadır. Perroux'ya göre, ekonomik kalkınma dengelerin değil, dengesizliklerin üzerinde yükselen bir süreçtir. Bu yönüyle, yatırımların ulusal coğrafyanın tamamına yayılması ekonomik kalkınmayı sağlayamaz; bu nedenle ekonomik faaliyetler gelişme potansiyeline sahip yerlere doğru kaydırılmalıdır. Perroux, ekonomik kalkınmanın ancak bir ülkenin dinamik-taşıyıcı sektörleri ve dinamik coğrafyaları tarafından başlatılabileceğini belirtmektedir. Bu veriler ışığında önerilen kavram, "kalkınma kutuplarıdır." Perroux, gelişmemiş bölgelerde modern ulaşım, altyapı ve haberleşme ağlarının bulunduğu; ara malların kolayca ve ucuz bir şekilde temin edildiği, ucuz işgücünün bulunduğu yerlerde kalkınma kutupları (serbest bölgeler gibi) kurulması ve ulusal kalkınmanın amaçları daha yerel düzeyde araçlarla desteklenmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu kutuplar kalkınmayı öncelikle harekete geçirecek ardından çevresine doğru yayarak, ulusal gelişmişlik farklarının yoğunluğunun azalmasını sağlayacaktır. Merkez ya da kutupların kapsadığı ekonomik mekânları, merkezkaç (centrifugal) kuvvetlerin yaydığı ve merkezci (centripetal) kuvvetlerin çektiği bir güçler alanı olarak belirlemektedir (Perroux, 1950: 94-95).

Perroux'a göre, kalkınma her yerde aynı anda gerçekleşmez, değişik nokta ve kutuplarda başlayarak bu gelişme, farklı kanallar yoluyla ekonominin tamamında farklı etkiler yaratabilmektedir (Capello, 2007: 161). Bu çerçevede kalkınma için

dengelesizlik ön plana çıkarılır iken bu dengelesizlik hem sektörel, hem de alansal olarak söz konusudur (Dinler; 2008: 379).

Diğer yandan Jacques Boudeville’de sürükleyici endüstrinin ürettiği pozitif kalkınma etkisinin coğrafi sınırları yoluyla, büyüme kutbu teorisinin mekânsal bileşenlerini açıklamaya çalışmıştır. Perroux’un teorisini genişleten Boudeville kutuplaşma etkisinin coğrafi sınırlarını belirleyen üç unsur tanımlamıştır (Capello, 2007: 163).

- i. Sürükleyici endüstri ve firmalar coğrafi olarak kümelendikleri yer ile bağlantı içerisindedirler.
- ii. Sürükleyici firma bir kent içerisinde kurulmuştur. Kalkınmayı gündeme getiren girdi-çıktı ilişkileri aynı kentsel bölge içerisinde işleyebilir.
- iii. Sürükleyici firmanın ürettiği pozitif etki sadece yerel bölge üzerinde gündeme gelmektedir.

O. Hirschman’ın Dengesiz Kalkınma Modeli: Hirschman’ın yaklaşımına göre ise, az gelişmiş ülkelerde iç piyasanın sınırlılığı nedeniyle çok sayıda sektörün birlikte gelişmesi söz konusu olmamaktadır. Bazı sektörler gelişme açısından, diğerlerine nazaran daha fazla potansiyele sahiptirler. Başlangıçta sürükleyici nitelikte olabilecek bu sektörlerle öncelik verilmesi durumunda ortaya çıkabilecek dinamizm tüm ekonomiye yayılabilecektir (Dinler, 2008: 373). Diğer yandan hem büyüyen bölgelerin, hem de çevresindeki alanların kalkınma kutuplarından nasıl fayda sağlayabileceğini belirlemeye çalışan Hirschman, kalkınmış bölgelerin, geri kalmış bölgelerde üretilen malları satın almaları ve oralardaki işgücünü talep edebilmeleri yoluyla geri kalmış bölgelerin büyümeleri için olumlu etkiler (trickle-down) yaratabileceğini ifade etmektedir. Hirschman, kutuplaşmanın olumsuz etkisinin ise rekabet ve gelişmiş bölgelerin uyguladığı, ticaret engelleri yoluyla gündeme gelebileceğini tespit ederken, Myrdal’ın birikimli nedensellik teorisini aşırı kötümser bir yaklaşım olarak reddetmektedir (Dawkins, 2003: 140).

Friedman’ın modelinde de merkez-çevre ilişkileri ön plana çıkarılmakta, merkez-çevre arasındaki ilişkilerin zamanla değişebileceği belirlenmektedir. Endüstrileşme öncesi aşamada etkileşim düşük seviyede iken, endüstrileşmeyle beraber bazı bölgeler diğerlerini sömürmeye başlayabilmektedir. Çevre sadece endüstrileşme sonrası aşamada ekonomik bağımsızlıklarını geliştirebilecek fırsatlara sahip

olabilecektir. Friedman ayrıca farklı bölge sınıflandırmaları yapmaktadır. Merkez bölgeler kentlerle ifade edilirken, gelişime geçiş aşamasındaki bölgeler net iç göç alan ve yeni sermayeye ihtiyaç duyan bölgeler, çöküşe geçiş aşamasındaki bölgeler dışarıya göç veren ve etkinliği kaybolmuş ekonomik yapıya sahip bölgeler iken, kaynak sınırlı bölgeler ise, doğal kaynakların kullanımının belirleyici olduğu bölgeler olarak belirlenmektedir (Nelson, 1993: 31). Merkezin, kentlerle ifade edilmesiyle birlikte bu kentlerin temel süreçleri, yenilik ve yeniliğin yayılması, karar verme ve kontrol, yatırım ve güç olarak tanımlanmaktadır. Bu süreçlerden özellikle, kontrol ve yenilik süreçlerinin sonucunda, merkezin çevresini nasıl kontrol ettiği ve nasıl bir oluşuma sebep olduğu incelenmektedir (Tekeli, 2008: 223).

Friedman'ın merkez-çevre modeli aynı zamanda, Myrdal'ın yaklaşımları ve ihrac temelli teorinin bazı unsurlarını kapsamaktadır. Friedman'da ihrac temelli teori gibi, büyümenin dışsal olabileceğini kabul etmektedir. Aynı zamanda bölgelerarası işgücü göçünün bölgelerarası yakınsamayı etkileyebileceğini belirlemektedir. Bununla birlikte yerel politika, ekonomik girişimcilik ve liderliğin, ihracat talebinin yerel sektörlerin büyümelerine dönüşümünde etkili olabileceğini belirleyerek, geleneksel ihrac temelli bölgesel ekonomik büyüme teorisinden ayrılmaktadır (Dawkins, 2003: 140).

Bunun dışında Streeten'a göre dengesizlik, belirli koşullar dahilinde ekonomiyi canlandırır ve kalkınmayı sağlarken, ekonomide bir denge arayışı durgunluğa ve darboğaza sebebiyet verebilecektir. Bu nedenle 1950'lerden başlayarak çalışmalarında Streeten aynı yaklaşıma mensup diğer araştırmacılar gibi lokomotif sektöre önem atfetmiş ve bu sektörün hangi sektör olabileceğine yönelik kriterler oluşturmuştur. Scitovsky ise "Two Concepts of External Economies" (1954) isimli çalışmasında bir işletmenin faaliyetlerinin diğer işletmelerin faaliyetleri üzerinde "dışsal" bir itici güç yaratacağı argümanını savunmaktadır (Yavilioğlu, 2002: 59).

Yavilioğlu'na (2002: 60) göre bölgesel kalkınma teorileri sadece dengeli ve dengesiz kalkınma teorileri olarak kategorize edilemez. Bunun dışında yöntem ve çözüm bakımından farklı teoriler bulunmaktadır.

1.3.3. Doğrusal/Aşamalı Kalkınma Teorileri

Kalkınma aşamaları teorisi geniş ölçüde Clark ve Fisher'in deneysel gözlemlerden hareketle yaptığı çalışmalara dayanmaktadır (Thomas, 1964: 23). Teorinin birbirini izleyen kalkınma aşamaları, bölgesel düzeyde aşağıdaki biçimde tanımlanabilecektir (Capello, 2007: 91);

- i. Yerel ekonomik sistemin kendi kendine yeterlilik aşamasında, yerel tüketim için yeterli miktarda üretim yapılmaktadır.
- ii. Ulaşım altyapısının gelişmesiyle tarımsal ürünlerin ticareti mümkün hale gelmekte ve yerel ekonomi temel mallarda uzmanlaşmaya başlamaktadır.
- iii. Yerel ekonomik sistemin tarımsal yapıdan endüstriyel yapıya dönüşümü, artan nüfusun ihtiyaçlarına paralel, temel malların üretimiyle ilgili endüstriyel aktivitelerin gelişimiyle sonuçlanmaktadır.
- iv. Gelirdeki büyüme, nüfus yapısının farklılaşması ve artan tüketim ihtiyaçlarını karşılayacak yeni sektörlerin ortaya çıkması ve aynı zamanda ara mallarına yönelik talepteki artış, üretim aktivitelerinin çeşitlenmesini gündeme getirebilmektedir.
- v. Süreç gelişmiş endüstriyel sistemin ihtiyaçlarına cevap verebilecek hizmetsel aktivitelerin genişlemesi ve büyümesi ile sonuçlanabilmektedir.

Diğer yandan Rostow (1956, 1959), tarihsel deneyimlerden hareketle ekonomilerin büyüme aşamalarını belirlemiştir. Nelson (1993: 29) bu modelin, ülke düzeyinde anlaşılacakla birlikte bölgesel düzeyde de faydalı bir kullanım alanı oluşturduğunu belirlemektedir. Rostow (1956: 27-32; 1959: 4-13)'un ortaya koyduğu büyüme aşamaları ise aşağıdaki şekildedir.

Geleneksel toplum: Bir bölge geleneksel toplum aşamasında ise tarım temelli bir ekonomik yapı içerisinde değişmeyen bir üretim yönteminin kullanıldığı, tasarruf ve yatırımların etkinliklerinin, makine ve teçhizatın yıpranma gereksinimlerini karşılamayacak düzeyde olduğu görülürken, ticari piyasalarda ise tarımsal ürünler, yerel el sanatları ve ithal tüketim mallarının yaygınlığı söz konusudur (Rostow, 1956: 27). Aynı zamanda yetersiz üretim teknolojisi, yaratıcılık ve yeniliklerden yoksunluk, hiyerarşik sosyal yapı, bu aşamayı belirleyen diğer özelliklerdir (Rostow, 1959: 4).

Kalkışa hazırlık aşaması: Bölgenin ekonomik ve sosyal yapısının değiştiği bu aşamada piyasalar, ticaret ve üretimdeki uzmanlaşmayla birlikte genişlemektedir. Bölgelerarası ve uluslararası ilişkilerdeki artışa paralel finansal kurumlar gelişmekte ve piyasa için teşvik edici yeni üretim imkânları yaratılabilmektedir. Doğal kaynakların verimli bir şekilde kullanılabilmesi için ekonomik ve sosyal altyapı yatırımları artar iken, tarımsal ve endüstriyel üretim teknolojisinde yaşanan değişimler, verimlilik, çıktı ve refah seviyesinde de artışlar yaratabilmektedir (Rostow, 1959: 4-5).

Kalkış aşaması: Ekonomik gelişimin kendi kendini beslediği bu aşamanın gerçekleşmesinde hareketi başlatıcı bir unsur ön plana çıkmaktadır. Bu unsur ekonomik, sosyal ve kurumsal yapıyı etkileyebilecek politik bir dönüşüm olabileceği gibi, modern sektörlerin genişlemesine ve güçlü dışsal ekonomiler yaratılmasına imkân sağlayan teknolojik yeniliklerde olabilmekte veya bu hareketi başlatıcı kuvvet bölge dışından da kaynaklanabilmektedir. Bu kuvvetler, yeni endüstrilerin ve ekonomik aktivitelerin gelişimi ve karlılıklarının artması yoluyla yeni yatırım kapasiteleri yaratabilmekte ve kurumsal yapıyı geliştirebilmektedirler. Aynı zamanda tasarrufların kullanımında kontrol gücü elde eden yeni bir girişimci sınıf oluşur iken, yeni ihracat imkânları ve ithalat gereksinimleri ortaya çıkmaktadır (Rostow, 1956: 30).

Olgunluk aşaması: Rostow (1959: 8)'a göre, kalkış aşamasından sonra gelen bu aşama, toplumun sahip olduğu kaynakların büyük bir kısmı için, modern teknoloji biçimlerinin etkin bir şekilde kullanılabilirdiği süreç olarak tanımlanabilecektir. Bu aşamada yeni sektörler, kalkış aşamasının başlıca sektörlerinin yerini alabilecek bir ivme elde etmeleriyle, endüstriyel gelişim farklılaşmakta, ekonominin uluslararası ekonomideki yeni konumu belirlenmekte, toplumun modern ihtiyaçlarını karşılayacak etkin üretim yapılmaktadır.

Kitle tüketim aşaması: Bu aşamada artık modern teknolojinin geliştirilmesi bir amaç olmaktan çıkmış, refah, artan güvenlik ihtiyaçları, çalışanlar için eğlence gereksinimi, kitlesel temelli artan özel tüketimi karşılama ve dünya sahnesinde prestij elde etme hedefleri ön plana çıkmaktadır (Rostow, 1959: 11).

Sonuç olarak Doğrusal/Aşamalı kalkınma teorileri, doğal düzen anlayışından ortaya çıkan bir kalkınma teorisi yaklaşımıdır. Bu yaklaşım toplumların siyasal, ekonomik ve toplumsal yapılarının temelde benzer olduklarını, az gelişmiş ülkelerin gelişmiş ülkelerin ilerleme yöntemlerini izleyerek kalkınabileceklerini ifade eder. Dolayısıyla bir bölgesel kalkınma teorisinden ziyade toplumların veya ülkelerin kalkınma anlayışına yönelik bir yaklaşımdır.

1.3.4. Yapısalcı Yaklaşım

Bu yaklaşım ağırlıklı olarak Latin Amerika ve benzer bölgelerdeki kalkınmışlık sorunlarından hareketle oluşturulmuştur. Bu bağlamda; bu yaklaşımın öncüsü olan R. Prebisch'in Latin Amerika'nın kalkınmasını tartıştığı, “The Economic Development of Latin America and Its Principal Problems” isimli çalışmasında merkez ülkelerle çevre ülkeler arasındaki eşitlikçi olmayan değişime dikkat çekilmekte; sanayileşmiş merkez ülkelerin yüksek teknolojiden kaynaklanan gelirlerinin yüksek fiyatlara, kalkınmamış ülkelerin ise tarım ve hammadde pazarındaki yoğun rekabet nedeniyle düşük fiyatlara zemin sağladığını belirtmektedir. Bu durumdan kurtulmanın yolu, kendi kendine yeten, korumacı, ithal ikamesine dayalı bir ekonomik kalkınma modelidir. Böylece, merkez ile çevre arasındaki bağımlılık ilişkisinin azaltılması öngörülmektedir (Prebisch, 2002).

Yapısalcı yaklaşım içinde Clark ve Fisher, Chenery, Kuznets, Lewis'in çalışmaları göze çarpmaktadır. Clark ve Fisher, üretim faaliyetlerini üçe ayırmıştır. Birincil faaliyetler, tarım, ormancılık, madencilik vb; ikincil faaliyetler, imalat inşaat vb; üçüncül faaliyetler ise hizmetlerdir. Clark, iktisadi büyüme süreci devam ettiğinde faaliyet yapısının değişeceğini ifade eder. Bunun nedeninin, insanların gelirleri yükseldikçe gelirlerinden birincil faaliyetlere harcanan kısmın azalarak diğer faaliyetlere kaydığını belirtir. Yani birincil faaliyetlere yönelik talebin gelir esnekliği düşük iken ikincil ve üçüncül faaliyetlere olan talebin gelir esnekliğinin yüksek olması ekonomide yapısal bir değişime neden olur. Verimlilikle birlikte imalat ve hizmetler sektöründeki hizmetler tarım sektörüne göre daha hızlı artar. Bu gibi nedenler ise tarımdan sanayiye geçişi, köyden kente göçü harekete geçirir.

Chenery' ye göre, bir ülkenin büyümesi ticari ve teknolojik yapısını değiştirebildiği bir yapı içinde ortaya çıkabilir. Kuznets, büyümenin erken aşamalarında ulusal gelirin eşit olmayan şekilde dağıldığı, büyümenin sonraki aşamalarında ise bu eşitsizliğin giderildiği sonucuna ulaşır. Lewis' e göre, gelişmemiş bir iktisadi yapı geleneksel, aşırı nüfusa sahip kırsal sektör, yüksek verimliliğe sahip modern kentsel endüstriyel sektörden oluşur. Kalkınma sürecinin başlaması, kentsel sektörün kırsal sektördeki gizli işsizleri kendine çekmesi ile başlar.

Sonuç olarak, yapısalci yaklaşım bölgesel kalkınma farklılıkları ve eşitsizlikleri konusunda gelir farklılıkları, talep ve verimlilik koşulları, ticari ve teknolojik yapının önemini vurgulamaktadır denilebilir.

1.3.5. Merkez- Çevre Teorileri

Kutuplaşma teorileri ile yaklaşık zamanlarda ortaya çıkan merkez çevre teorileri alanında ilk çalışmaları gerçekleştiren Friedman'a göre, sanayileşmeyle birlikte kalkınma merkezi bölgeler çevresinde yoğunlaşmıştır. Bu nedenle merkez, çevre üzerinde kolonyal bir hakimiyet sergiler. Zenginleşen merkez karşısında ise çevre güçsüzleşmektedir. Bu bağlamda, merkezde teknoloji, altyapı, istihdam vb. artarken, çevrede daha geleneksel üretim modeli gözlemlenir. Friedman, bu noktada kentlerin yenilikçi birer merkeze dönüşmesini önemser ve onların merkez-çevre ilişkisinin zamanla daha eşitlikçi bir görünüm arz etmesinde rol alacağını belirtir (Friedman, 1973). Friedman'ın 1970'lerde öne sürdüğü bu teori, 1980'lerde ön plana çıkacak olan "dünya kenti hipotezini" önceden haber vermektedir. Friedman, yenilikçi dünya kentlerini şu kriterlerle tanımlamaktadır;

- i. Büyük bir finans merkezi var olmalıdır,
- ii. Gelişmiş ulaşım sistemleri olmalıdır,
- iii. Sektörel büyüme hızı yüksek olmalıdır,
- iv. Uluslararası kuruluşların çok sayıda merkezlerine ev sahipliği yapmalıdır.

Merkez-Çevre teorileri, ekonomi teorileri arasında popülaritesi en yüksek olan teoridir (Deviren vd., 2011). Merkez bölgeler, bilgi potansiyeli, yüksek kültürel standartları ve sermayesi ile çevre bölgeleri teknolojik, politik ve kültürel bağlamda etkisi altına almaktadır. Dolayısıyla çevre bölgeler teknolojik, ekonomik ve kültürel bakımdan merkez bölgeye bağımlılık içerisindedir. Merkez bölgeler güçlü etkiye

sahip ve büyük ölçüde değişim potansiyeli yüksek ekonomik merkezlerdir denilebilir. Bu yaklaşımı savunanlar, bu sürecin yeni teknoloji ve sanayi alanları tarafından belirlendiğini ifade ederek dinamik bir yapıya sahip olduğunu belirtmektedirler. Wysocka'ya göre, uygun koşullar altında çevre bölgeler, ekonomi merkezlerinin özelliklerini aşamalı bir şekilde almaktadırlar. (Wysocka, 2009: 79). Çolak ve Gündüz'ün çalışmaları incelendiğinde, merkez-çevre teorilerinin bölgesel kalkınma hususunda da geçerli bir kalkınma teorisi olduğu ifade edilebilir.

1.3.6. Neo-liberal Yaklaşım

1970'li ve 80'li yıllarda P. Bauer, D. Lal, I. Little, H. Johnson, B. Balassa, A. Krueger, M. Friedman gibi iktisatçıların savunduğu neo-liberal yaklaşım, Keynesen yaklaşıma karşı çıkarak az gelişmişliğin aşırı devlet müdahalesi ve hatalı para politikasının sonucu olduğunu belirtmektedir. Friedman'a göre devlet verimsiz harcamalar yapan müsrif bir kurum olarak aldığı önlemlerle kalkınmayı hızlandırmanın yerine onu yavaşlatır. Buna karşın; neo-liberaller ekonomide optimum kaynak dağılımının ancak serbest piyasa koşullarında, gerek az gelişmiş gerekse gelişmiş ülkelerin kendi içsel dinamikleriyle sağlanabileceğinin altını çizer ve buna en başarılı örnekler olarak Güneydoğu Asya'da parlayan Güney Kore, Singapur, Hong Kong ve Tayvan gibi ekonomileri gösterirler. Onlara göre bu ekonomilerin elde etmiş oldukları kazanımlar, serbest piyasanın birer zaferi olarak kabul edilmelidir. Bu ülkelerin pratiğine bakıldığında, teknolojik gelişme, uzmanlaşma, bilginin geliştirilmesi, dışsallıkların önüne geçmek için emeğin eğitimi, ölçek ekonomisi gibi konularda mesafeler kat edilmiştir. Neo-liberaller; sürekli artan sermayenin marjinal verimliliğinin, yatırımlar ve getirileriyle birlikte düşeceğini ve uzun dönemde büyümenin sonlanacağını öngörürken, kişi başına gelir artışının ise sadece dışsal teknolojik gelişme ile sağlanacağını vurgulamaktadırlar. Bu şekilde aynı teknolojiyi kullanan ülkeler aynı büyüme hızına kavuşacak ve az gelişmiş ülkeler, gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşacaktır (Yavilioğlu, 2002: 61). Neo-liberal yaklaşımın bölgesel kalkınma ile ilgili herhangi bir görüşünün olmadığı ilgili literatür incelendiğinde ifade edilebilir.

1.3.7. Bağımlılık Teorileri

Paul Baran'ın öncülerinden olduğu bu teoriye göre kalkınmamışlık, sömürgecilikten kaynaklanmaktadır ve merkez-çevre ilişkileri de aslında bağımlılık ilişkisinin sürdürülmesi anlamına gelmektedir. Bu doğrultuda, kalkınmış ülkeler kendi tarihsel hinterlandındaki ülkelere birer pazar muamelesi yapmakta ve bu nedenle kalkınmalarını istememektedirler. Benzer şekilde Frank de, merkezi metropol, çevreyi ise uydu şeklinde tasvir ettiği çalışmasında tekelci kapitalist yapının küresel, ulusal ve yerel düzeyde kalkınmamış bölgelere, dünyanın merkezine bağlayan bir zincir inşa ettiğini belirtmektedir. Bu teorinin temel var sayımları şu şekilde özetlenebilmektedir (Yavilioğlu, 2002: 61);

- i. Az gelişmiş ülkeler hammadde üretir ve endüstriyel ürün tüketir; bu bir dezavantajdır,
- ii. Bu ilişki dünyanın gelişmiş ekonomik ve politik güçleri tarafından tayin edilir,
- iii. Az gelişmiş ülkeler küresel ekonomiye entegrasyon sağlamak için çok uluslu ve yabancı şirketlere pazarlarını açar ve yerel pazarlar sorunlarla karşı karşıya kalır,
- iv. Az gelişmiş ülke elitleri, küresel güçlerin yereldeki işbirlikçileridir.

Bu kısır döngünün kırılması için dünya çapında sosyalizm öneren bu teori, büyük eleştirilere uğramış ve mevcut küresel kapitalist ekonomiye karşı bir alternatif sunamamıştır.

Stohr, bu teorileri klasik bölgesel kalkınma teorileri olarak kategorize etmekte ve ortak özelliklerini şu şekilde özetlemektedir (Kargı, 2009: 21);

- i. Geri kalmış bölgelerin sanayileştirilmesi ve modernizasyonu ile bölgeler arasındaki eşitsizliğin minimize edilmesi,
- ii. Merkez-bölge kaynaşması sayesinde merkezden bölgeye sermaye akışları ve bölgeden merkeze kaynak akışlarının sağlanması,
- iii. Birkaç dinamik sektör üzerinde yükselmesi ve diğer sektör ve alanlara yayılması,

- iv. Şehirleşme, sanayileşme, sermaye ağırlıklı kalkınma, yüksek teknoloji kullanımı, dışsal ve ölçek ekonomilerinin maksimize edilmesi gibi kavramlara vurgu yapılması,
- v. Kalkınma ile ağırlıklı olarak; büyük ölçekli yatırım projeleri, fonksiyonel ve bölgesel entegrasyon faaliyetleri ve bunu taşıyacak büyük ölçekli özel ve kamu kurumları, büyük ölçekli dağıtım mekanizmaları, bu mekanizmaların işleyişine yönelik sosyo-ekonomik, kültürel, kurumsal engellerin azaltılması kast edilmektedir.

Bağımlılık teorileri kapsamında finansal bağımlılık ve reel bağımlılık örnek gösterilebilir. Finansal bağımlılık, uluslararası mali kuruluşlar aracılığıyla dış borçlara dayalı bir ekonomik yapı içinde bulunan gelişmekte olan bir ülkenin, bu mali kuruluşta ağırlığı fazla olan gelişmiş bir ülke ile bir anlaşmazlığa düştüğü bir ortamda kota hakkının kullanılması ile borç yönetiminde yaşayabileceği sorunları ortaya koyar. Reel bağımlılık ise, iki ülkenin karşılıklı ticaret veya üçüncü bir pazarda birbirine rakip olması durumunda ortaya çıkar. Eğer bir ülkenin ticaret hacmi diğer ülkenin ticaret hacminden yüksek ise mali krizlerden etkilenme olasılığı yüksektir ki buna gelir etkisi denir. Sonuç olarak bağımlılık teorileri de bir ülkedeki bölgesel farklılıklardan ziyade ülkeler arasındaki kalkınma farklılıklarına odaklanmış bir yaklaşımdır.

1.4. Bölgesel Kalkınma Teorilerini Savunan ve Savunmayan Görüşler

Rosenstein-Rodan, az gelişmiş ülkelerin sorunları arasında gelir seviyesinin düşük olması nedeniyle talep yetersizliğinin olması; bölge ve nüfus şeklinde geniş olmakla birlikte üretim ve arz yanıyla da dar oluşu; sermaye miktarının düşüklüğü gibi sorunları sergilemiştir. Rosenstein-Rodan'ın sanayileşme olarak ele aldığı yöntemlerle kalkınmanın sağlanabileceğini ifade etmiştir. Bunlardan ilki, emek fazlasının olduğu geri kalmış bölgeden, sermaye fazlasının olduğu gelişmiş bölgeye emek göçüyle bölgenin kalkınması, ikinci yol ise sermayenin geri kalmış bölgeye gelmesidir (Yavilioğlu, 2002: 56). Başka bir ifadeyle Rosenstein-Rodan, burada iki tür sanayileşme stratejisi sunmuştur. İlk strateji bölgeye herhangi bir yatırım olmaksızın otarşik bir sanayileşme stratejisi içinde “dikey bir sanayileşme” modeliyle bölgenin kendi olanaklarıyla kalkınmasıdır. Ancak iç piyasanın sınırlı olması ve piyasa dinamizminden yoksun olması gibi nedenlerle o zamanki koşullarda

bu stratejinin başarılı olma şansı düşüktür. Diğer strateji ise; bölgeye dış kaynağın, yani özel dış yatırımların gelmesini sağlayarak bölgede daha az özveri ile daha hızlı kalkınma, dünya kaynak dağılımının daha etkin olmasını sağlama, gelişmiş dünya ekonomilerindeki ağır sanayilerin geri kalmış bölgelere ağır sanayi satma olanağına kavuşması gibi ekonomik faydalar sağlanmasıdır (Saraç, 2006: 15-17).

Dengeli büyüme kalkınmacılarından Rosenstein-Rodan ve Nurkse'un görüşlerini kabul etse de, Hirschman, birinci strateji olarak endüstrileşmeyi desteklemektedir. Ekonominin sürekli dengede olduğu fikri, 1929 krizini açıklayamamaktadır. Bu nedenle Hirschman, ekonomide dengesizlikler yaratılması gerektiğini savunmuş, sanayinin içsel dinamiklerini ele almış, az gelişmiş ülkelerde kaynak sınırlılığı sorunu olduğundan, endüstride ileri doğru hamle yapmak mümkün olmadığından, bazı endüstri alanlarına önem verilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Parasız, 1998: 21).

Dengeli kalkınma kuramcılarında Myrdal, ekonomik dengenin spontane oluşturulmasıyla yer/alan farklılıklarını azaltacağını öne süren statik denge yaklaşımına karşı çıkmaktadır (Uzay, 2005: 104). Teorisyene göre sosyal yapıdaki belli bir değişimde oluşabilecek gelişim, aynı güçle karşılık veren bir başka değişime yol açmayacaktır. Daha hızlı bir büyüme hızının yakalanması için tüm bölgelerin birlikte, aynı zamanda kalkınması gerekmektedir. Kalkınma ise, tümüyle piyasa güçlerine bırakıldığında verimlilik gücü ve gelir üstünlüğü olan bir ülke, avantajını arttırmakta iken diğeri, daha alt düzeylerde kalarak ya durgun hale gelecek ya da durumu daha da kötüleşecektir (Gürler-Hazman, 2011: 46). Myrdal kalkınma kutuplarının, altyapı yatırımları ve dışsal ekonomiler yoluyla doğuracağı etkiler nedeniyle kalkınmanın önünde bir engel teşkil ettiğini belirtmektedir. Myrdal'ın görüşleri, baskın ekonomik teori olan yerleşik iktisada karşı ve eleştireldir. Myrdal'a göre birikimli nedensellik teorisinin disiplinler arası bir şekilde kalkınmaya uygulanması ve kamu politikaları önerileri; uluslararası, bölgelerarası ve hatta ırklar arası eşitsizlikleri azaltmayı hedeflemektedir (Özer, 2010: 49). Birikimli nedensellik teorisine eleştirel bakan iktisatçılara göre, büyümede merkez olarak tercih edilen bölgeler kaçınılmaz olarak ileri gidecek, diğerleri ise göreceli ve hatta mutlak olarak gerileyecektir. Birikimli nedenselliğe olumlu yaklaşan iktisatçılar, devletin yeni yatırımlarını sınırlı sayıda merkezlerde yoğunlaştıracak tedbirler almasıyla çarpan

ve ölçek etkileri ortaya çıkacaktır. Böylece sürdürülebilir bir kalkınma söz konusu olacaktır (Eceral, 2005: 93).

Friedman'ın merkez-çevre modeli aynı zamanda, Myrdal'ın yaklaşımları ve ihraç temelli teorinin bazı unsurlarını kapsamaktadır. Friedman'da ihraç temelli teori gibi, büyümenin dışsal olabileceğini kabul etmektedir. Aynı zamanda bölgelerarası işgücü göçünün bölgelerarası yakınsamayı etkileyebileceğini belirlemektedir. Friedman'a göre merkez-çevre ilişkisi, kaynakların çevreden merkeze doğru aktığı ve çevrenin kalkınma şeklinin merkez tarafından belirlendiği sömürgeci bir sistemdir. Friedman, merkez-çevre ilişkisindeki bu sömürgeci yapının ulaşımdaki gelişmeler, piyasa genişlemesi ve yeni kaynakların keşfedilmesiyle sona ereceğini ve bunun da orta büyüklükteki şehirlerin yapılanmasına yol açacağını ileri sürmüştür (Çolak, 2009: 13).

Friedman'ın düşüncelerini izleyenler, merkezlerin oluşum sürecini tartışmayı sürdürmüşlerdir. Onlar bu sürecin dinamik bir yapıya sahip olduğuna inanmaktadır. Zira bu süreç inovatif eğilimler (yeni teknoloji ve sanayi alanları) tarafından belirlenmektedir. Ayrıca uygun koşullar altında çevre bölgeler, ekonomi merkezinin özelliklerini aşamalı bir şekilde almaktadır ve değişim geçiren yarı çevresel bir karakter kazanabilmektedir (Wysocka, 2009: 79).

Bölgesel kalkınma literatürü incelendiğinde; Thünen, Weber ve Lösch'ün geliştirdikleri kuruluş yeri kavramı; Meltzer, Goodwin, Chipman'ın formüle ettikleri ülkeler ve bölgelerarası çoğaltan kavramı; Leontief'in geliştirdiği endüstriler arası girdi-çıkıtı kavramı ve matematiksel programlama çalışmaları bölgesel iktisadın genel iktisadın 1940'lı yıllardaki kuramlarından hareketle oluşturulmuş kendi amaç ve gereksinimlerine uyarlanmış biçimi olduğu görülmektedir. Bölgesel kalkınma kuramı bölge kalkınmasında rol oynayan etmenlerle etkileşim sürecini açıklayan iki yaklaşım vardır. Bölgenin kendi içindeki gelişme nedeni ve oluşumunu açıklayan bölge içinden yaklaşımı, ekonomik kalkınmanın mekan içindeki yayılımı üzerinde duran bölge dışı yaklaşımı aynı zamanda bölgeler arası gelişme farklılıklarının oluşumunu açıklamaya yardım etmektedir (İldırar, 2004: 13-16).

Bölgesel kalkınma sorununa yönelik ilk analizler makroekonomik modellerin bölgesel iktisada uygulanmasıyla ortaya çıkmıştır. Bölgesel ihracat modelleri ve bölgesel yatırım modelleri bu analizlere örnek olup Keynesyen eşitliklerden yola çıkarak oluşturulmuştur. Bunun yanında Harrod-Domar tipi modeller ve neo-klasik büyüme modelleri, bölgesel büyüme modellerine uyarlanmıştır. Sözü edilen bu denge modelleri bölgesel gelişmeyi açıklamakta yetersiz kalmış ve bu yüzden merkez-çevre ilişkilerine, yenilikçi merkezlere, yenilikçi girişimlere ve ulaşım kanallarına bağlı olarak açıklanan sektörel ve mekânsal kutuplaşma modelleri oluşturulmuştur (Kaynak, 2009: 48-49).

Son yıllardaki analizlerde ise yığılma ekonomilerini ele alan şehirleşme modellerine dönmüştür. Bölgesel kalkınma ile ilişkili bu analizler bölgesel kalkınmanın belirli yanlarını alıp diğer yanlarını analiz dışı bırakmıştır. Jochimsen'in "Entegre Bölgesel Gelişme Teorisi" isimli denemesinde yer alan altyapı teorisi, bölgesel gelişmeye sosyo-politik kültürel boyutları da dikkate alarak bu eksikliği gidermeye çalışmıştır. Bu teoride doğal altyapı (ekonominin doğal verileri), maddi altyapı (yol, su elektrik gibi unsurların yer aldığı sosyal sabit sermaye), personel altyapı (sosyal, politik ve kültürel unsurların yer aldığı beşeri sermaye) gibi altyapı koşulları ekonomik faaliyetlerin çevre ve önkoşullarını oluşturmaktadır. Kâr ve fayda oluşumu için yapılan ekonomik faaliyetlerin bütünü ise üstyapıyı oluşturmaktadır (Erkan, 2010: 273).

Klasik teoriler, merkezden bölgeye sermaye akışları ve bölgeden merkeze kaynak akışının olduğunu savunan merkez-bölge yaklaşımı üzerinde durur, yani kalkınma birkaç dinamik sektörde ya da bölgede başlayarak diğer sektörler ve alanlara yayılır. Ayrıca şehirleşme, sanayileşme, sermaye-yoğun kalkınma, ileri teknolojilerin kullanımı, dışsal ve ölçek ekonomilerinin maksimum düzeye çıkarılması üzerinde durulur. Genel olarak, büyük çaptaki yatırım projelerini, artan işlevsel ve bölgesel bütünleşme etkinliklerini ve bunu gerçekleştirecek olan önemli kuruluşları, dağıtım mekanizmalarını ve bu birimler arasındaki akışı engelleyen ekonomik, sosyal, kültürel ve kurumsal dezavantajların azaltılması kalkınmanın kapsamında yer alır (Kargı, 2009: 21-22).

Bu politikalar, pek çok bölgede bölgelerarası dengesizliğin giderilmesinde başarılı olmuşsa da yapısal sorunların çözümü konusunda istenilen etki sağlanamamıştır. Stohr bu konuda İtalya'yı örnek gösterdiği araştırmasında 1960'larda merkezi yönetimin büyük finansal kaynakları klasik teoriye uygun olarak kalkınma kutupları oluşturmak amacıyla bölgesel politikalara ayırdığına işaret ederek, klasik kalkınma teorisinin geçen otuz yılda merkezden dayatılan kalkınma stratejileri, yaşam standartlarındaki dengesizliklerin azaltılmasında başarılı olamadığını tam tersine bu dengesizliklerin daha da arttığını vurgulamıştır. Bu durum hem sosyal sınıflar arasındaki dengesizlikler hem de coğrafik alanlar arasındaki dengesizlikler için geçerlidir (Kargı, 2009: 22).

Özetle bölgesel kalkınma teorileri; geleneksel büyüme modellerinin bölgeye uyarlanması olarak ortaya çıkan ilk çalışmalarda bölgesel gelişme stratejileri "homojen bölge" yaklaşımına uygun olarak, büyümeye dayalı denge modellerinden hareketle oluşturuluyordu. Son yıllarda ise kuruluş yeri, rekabet stratejileri, dışsallıklar, işbirliği, kurumsallaşma gibi ortaya çıkan firma teorilerindeki değişimlerinde etkisiyle büyüme modellerinin yanında bölgesel çalışmalarda da değişimler meydana gelmiştir. Neoklasik iktisadın denge modellerine yapılan eleştirilerle birlikte içsel büyüme teorileri, evrimci iktisat, yeni yapısalcı iktisat, kurumsal iktisat, ağ teorileri, sanayi bölgeleri ve ileri teknoloji bölgeleri teorileri gibi ekonomi yazınındaki gelişmeler bölgesel kalkınma çalışmaları için güçlü analitik araçlar sağlamıştır (Uzay, 2005: 78-79).

1.5. Bölgesel Kalkınmada Sürdürülebilir Kalkınmanın Önemi

Bölgesel kalkınma konusunda son yıllarda gündeme gelen konulardan biri de kavramın sürdürülebilir bölgesel kalkınma yönünde genişlemesi ve tamamen ekonomik boyutlu gündemin daha dengeli ekonomik, sosyal çevresel gündem yönünde değişmesidir. Bu nedenle artık bölgesel ekonomik kalkınma politikaları, kendi kendini sürdürebilen bölgesel ekonomiler yaratılması üzerinde yoğunlaşmaktadır. Çünkü sürdürülebilir olmayan bölgesel ekonomiler istihdam düzeyini ve yaşam standartlarını korumak için sürekli bir kamusal yardıma ihtiyaç duyacaktır (Bozdoğan, 2008: 10). Ayrıca bunu dikkate almayan uygulamalar ne kadar kaynak aktarılsa aktarılsın uzun vadeli bir dönüşüm yaratamamakta ve mevcut sorunlar devam edebilmektedir.

Sürdürülebilirlik; ulusal politikaların belirlenmesi, ekonomi bilimi, çevre, enerji kaynakları, teknoloji, üretim, sosyal planlama ve mimarlık gibi değişik alanları etkileyen karmaşık bir konudur. Kavram ilk olarak, Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN/International Union for Conservation of Nature and Natural Resources) tarafından 1982 yılında kabul edilen Dünya Doğa Şartı (World Charter for Nature) belgesinde yer alarak, insanların yararlandığı ekosistem, organizmalar, kara, deniz ve atmosfer kaynaklarının optimum sürdürülebilirliğini sağlayacak şekilde yönetilmelerini belirtmeye yönelik olarak kullanılmıştır. Sürdürülebilirlik bu ifade ile yönetim sisteminin sürdürülemez oluşu sorununa odaklanmakta; sürdürülebilirliğin sağlanması için öncelikli olarak bakış açısının değişiminin gerekli olduğuna vurgu yapılmaktadır. Dolayısıyla sürdürülebilirlik kavramı genel olarak bir amacı değil, bir süreci ifade etmektedir. Zira kavramla hem günümüz kuşağının, hem de gelecek kuşakların daha iyi yaşam koşullarına sahip olması belirtilmektedir. Bunun yanı sıra, çevre politikalarının belirleyicisi olmakla beraber sadece çevre kapsamında değerlendirilmemekte; ekonomik ve sosyal gelişme anlayışlarıyla birlikte de ele alınabilmektedir. Çünkü sosyal, kültürel, siyasal ve kurumsal süreçler içeren, farklı göstergeleri barındıran çok boyutlu bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir.

Sürdürülebilirlik açısından kalkınmada ekonomik büyüme, ekonomik ilerlemeyi kapsamaktadır; sosyal ilerleme ise sosyal eşitlik ve tüm vatandaşlar için fırsat eşitliğini kapsarken, sosyal dışlanmanın olmaması ve herkesin sosyal haklara sahip olabilmesini ifade etmektedir. Çevresel koruma da, kaynakların gelecek kuşaklar için de sağlıklı olarak geri kazanımını sağlamaktır.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı çeşitli disiplinlerce değerlendirilen bir konu olduğundan çok farklı şekillerde ifade edilmektedir. 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu Brundtland Raporu'nda sürdürülebilir kalkınma; "gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme becerisini engellemeden yeni kuşakların ihtiyaçlarının karşılanması" olarak belirtilmektedir (UN, 1987). İhtiyaç ve çevresel sınırlılık gibi iki kavramı bünyesinde taşıyan bu değerlendirmede, öncelik verilmesi gereken yoksulların temel ihtiyaçları ve çevre sınırlılıkları ile de çevrenin günümüzde ve sonraki ihtiyaçları karşılama gücüne kısıtlıklar getirdiği düşüncesi ön plana çıkarılmaktadır.

Sürdürülebilir kalkınma, temel gereksinim yöntemlerini aradığı gibi; hızlı nüfus artışı, ülkelerarası mücadeleler ve doğal kaynakların azalmasıyla birlikte açlık ve artan işsizlik sorunlarına da çare olarak düşünülmektedir. Dolayısıyla sürdürülebilir kalkınmanın hedefleri arasına, nüfus artışı ve ekonomik kalkınma arasında bir denge oluşturulması da girmektedir (Adda, 2010: 124).

Sürdürülebilir kalkınma stratejisinin temel özelliklerinden biri de karar vermede ekonomik, ekolojik ve sosyal boyutların bir arada değerlendirilmesidir. Türkiye’de bu bütünleşmenin sağlanmasında önemli bir araç olması gerekli olan kalkınma planlarının bu rolünü yerine getiremediği ifade edilmektedir. Dolayısıyla, Türkiye’de çevre yönetimindeki başarısızlığın temel nedeninin ilgili politikaların yetersizliğinden çok, hazırlanan plan ve politikaların uygulamaya aktarılamaması olduğu belirtilmektedir (Toprak, 2006: 157).

2008’de hazırlanan son OECD *Türkiye Çevresel Performans Raporunda* da belirtildiği gibi çoğunlukla, yerel karar alma süreçlerinde kalkınmaya yönelik konular çevresel kaygıların önüne geçmektedir. Türkiye, önemli bölgesel farklılıklarla ve büyük kentlerin varoşlarındaki yoksulluk ile karşı karşıyadır. Mağdur durumdaki bölgelerin ekonomik kalkınması bir takım bölgesel programlar ile desteklense de, bunların çevre ve sürdürülebilir kalkınma içeriği genellikle yeterli değildir. Halk sağlığı ile çevre hizmetleri arasındaki ilişkiler üzerine yürütülen inceleme sayısı azdır (OECD 2008: 30). Ayrıca, sürdürülebilirliğin dinamik bir kavram olması, izleme ve ölçümü zorlaştırmaktadır. Topluluklar ve çevreleri, teknolojiler ve kültürler, değerler ve beklentiler değişmekte ve sürdürülebilir toplum bütün bu değişimlere uyum sağlayan, dolayısıyla sürekli, canlı ve yaşayan bir kalkınmayı içeren yapıda olmalıdır (Keleş, 2012: 89).

Sürdürülebilir kalkınmanın çevre, ekonomik ve toplumsal boyutlarıyla hayata geçmesi, büyük oranda insan faaliyetlerinin yoğunlaştığı şehir ve kasaba düzeyinde gerçekleşmektedir. Bu durum yerel düzeyde stratejilerin uygulanmasını, hedeflerin takibini, eylemlerin izlenmesini gerektirmektedir. Dolayısıyla, yerel yönetimlerin, sürdürülebilir kalkınmayı, katılımcı süreçlerle ve sistematik yaklaşımla yönetebilmeleri ve bunun için kurumsal kapasitelerini geliştirmeleri önem kazanmaktadır.

1.6. Bölgesel Kalkınma Plan ve Programları

Bölgesel kalkınmadaki araçlardan biri olan bölgesel planlama, hem ülke düzeyi hem de daha geniş düzlemler arasında etkin ve verimli bir çalışma süreci içinde, ülkesel, bölgesel ve yerel kalkınmanın bütünleştirilmesinde bir araç olabilmesi nedeniyle diğer kalkınma araçlarına göre büyük bir önem taşıyabilmektedir. Dolayısıyla bölgesel planlama, bölgelerarası farklılıkların giderilmesinde, kullanılan yöntemi, koordinasyonu ve uyumu belirlemektedir.

Planlama toplumsal, çevresel ve ekonomik gelişmeye yönelik olarak, eldeki kaynakların verimli kullanımını sağlayan bir yöntem aracıdır. Planlamanın amacı, ülkenin veya bölgenin iktisadi kalkınmasına ait geniş bir bakış açısı elde etmektir. Planlama içerik ve kapsam açısından; ülke, bölge, alt bölge, metropoliten alan, il, kent ve kent kesimleri ölçeğinde ele alınmaktadır. Bölge planlamanın ana teması, bölgelerarasındaki dengesizliklerin giderilmesidir. Yerel öncelikleri tanıyan ve ortaya koyan bölge planlaması, ulusal bağlamda mekansal bütünleşmeyi sağlayacak sektörel eylemleri detaylandırmaktadır. Yani bölge planlaması öncelikle kalkınmanın bölgesel, mekansal ve dolayısıyla coğrafi boyutlarının planlara dahil edilmesi gereksiniminden doğmaktadır (Ildırar, 2004: 21-22). Planlama yalnızca bir mekânın koordinasyonu değil, karşılaşılan ya da ileride ortaya çıkabilecek problemlere çözüm yolları getirmek için, bilimsel bir araştırma tekniği ile varılan sonuçların değerlendirilmesidir (Arslan, 2005: 278).

Ulusal kalkınma planları daha çok ekonomik nitelik, kent imar planları ise fiziksel nitelik taşırlar. Bölge planları ise bunlardan her ikisini de kapsamak zorundadır. Bölge planları, ulusal kalkınma planlarında olduğu gibi sadece yatırımlarla değil, yatırımların kuruluş yeri ile de ilgilenmektedir. Ayrıca imar planlarından farklı olarak, ekonomik kaynakları da göz önünde bulundurlar. Bölge planlamaları, ulusal kalkınmayla bütünleşen, ancak bölgesel düzeyde seçici, yarışma gücü ve ekonomik katkısı yüksek olan sektörlerle öncelik vermelidir. Planlar piyasa mekanizmasının işleyişindeki aksaklıkları giderici nitelikte olmalıdır. Özellikle gelişmiş ülkelerde yaşanan ekonomik, teknolojik ve toplumsal değişim, bilgi teknolojisindeki gelişim, bilginin stratejik kaynak haline gelmesi, yerelliğin ve katılımın öne çıkması, 1990'larda gelişmekte olan ülkelerin bölgesel gelişmeye yönelik politikalarında da ciddi değişime yol açmıştır (Ildırar, 2004: 22-26).

Atauz'a göre, bölge planı, karmaşık öğeler içeren mekansal birim için çok boyutlu, sistemli ve düzenli öngörü ve tasarımlardan oluşmaktadır. Yine bölge planı, stratejik planlama yaklaşımı ile ele alınmak isteniyorsa, ilgili tarafların katılımı ile stratejik, önemli noktaları gözetmelidir (Atauz, 2006: 339-340) .

Bölge planında bir yandan ulusal plan hedefleri, yerele yansıtılırken, diğer yandan da hem yerel gereksinimler, hem de yerele ilişkin nitel ve nicel bilgiler merkeze aktarılabilir olmaktadır. Ayrıca bölge planlaması yapısı gereği fiziksel, sosyal ve iktisadi planları bağdaştırıcı bir işleve de sahiptir. Ayrıca kaynak kullanımı açısından, yerel alt birimlerin birbiriyle çelişen veya çakışan planların bölge planlaması yoluyla önceden uyumlu hale getirilebilmesi ve hatta plan bölgeleri arasındaki uyumsuzluğun merkezi yönetimlerce giderilmesi olanağı bulunmaktadır.

Bölgesel planlamanın iki işlevi yerine getirmesi beklenir. İlki ülkenin ekonomik gelişmesine katkıda bulunmak, ikincisi ise, bölgeler arası eşitsizliği gidermek (Tekeli, 2008: 371).

1.7. Dünyada Bölgesel Kalkınma Politikaları, Plan ve Program Örnekleri

Avrupa'da ilk bölgesel kalkınma ajansları deneyimi sırasında, İkinci Dünya Savaşı sonrası ekonomik sıkıntıların üstesinden gelmek için merkezi planlamaya dayalı kalkınma hamleleri ön planda yer almıştır. Söz konusu kalkınma hamleleri, sanayinin belli şehirlerde toplanması ve zamanla bu dengesizliğin sürdürülemez bir noktaya varmasıyla itibar kaybetmiştir. Bu duruma 1970'lerden sonra ekonomik krizin de eklenmesi sonucu dengeli bir sürdürülebilir kalkınma gayesi için bölgesel ölçekli kalkınma anlayışı, çoğu Avrupa ülkesinin gündemine taşınmıştır (Ansell, 2000: 312). Bu çerçevede merkezi dinamiklerin yanında bölgesel dinamikler de göz önüne alınarak hazırlanan kalkınma planları, bölgesel kalkınma anlayışına yön vermeye başlamıştır (Eryılmaz ve Tuncer, 2013: 167).

Bölgesel kalkınma sürecinde önemli bir yer tutan bölgesel kalkınma ajanslarının Avrupa ülkelerindeki geçmişi, 1950'lere kadar uzanmaktadır. Özellikle merkezîyetçi yönetim yapısına sahip Fransa'da bölge ölçeğinde uygulamaya geçirilen ekonomik planlar ile başarılı sonuçlar alınması, bölgesel kalkınma politikalarını etkilemiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ekonomik güçlükleri aşmak için gerçekleştirilen merkezi kalkınma ile kayda değer bir başarı elde edilememesi, geleneksel bölgesel

kalkınma anlayışının sorgulanmasını beraberinde getirmiştir. Buradan hareketle 1975 yılında Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonları oluşturulmuş ve bu fonlara AB (Avrupa Birliği) bütçesinden % 5 pay ayrılmıştır. Bu tarihten itibaren AB'nin bu yöndeki çalışmaları, üye ülkelerde bölgesel kalkınma ajanslarının oluşması ve gelişmesi yönünde artarak devam etmiştir. (Eryılmaz ve Tuncer, 2013: 168).

Bu gelişmelerin ardından 1982'de Yunanistan ve 1986'da İspanya'nın üyeliği ile bölgelerarası dengesizliğin daha belirgin bir hal alması, AB bütünleşme sürecinde bölgesel kalkınma ajanslarını daha da önemli kılmıştır. AB'nin en fakir bölgelerinin önemli bir kısmının Yunanistan ve İspanya'da yer alması, AB'de bölgesel dengesizliği tetiklemiştir. AB, bu doğrultuda sorunu giderebilmek adına bir yandan başlangıçta % 5 düzeyinde olan Avrupa bölgesel kalkınma fonlarının bütçe içindeki payını sürekli arttırarak % 37'lere çıkarmıştır. Diğer yandan yeni ve daha kapsamlı bölgesel kalkınma politikalarının uygulanabilmesi için bölgesel kalkınma ajanslarının, üye ülkelerde kurulması ve yaygınlaşması teşvik edilmiştir (Eryılmaz ve Tuncer, 2013: 168-169). Bölgesel kalkınma ajansları, 1970'lere kadar AB ülkelerinde merkezi yönetimin inisiyatifinde gerçekleşirken, 1980'lerde bölgesel aktörlerin de önemli roller aldığı yapılar olarak bütün AB ülkelerinde yaygınlık kazanmıştır. Bölgesel kalkınma politikalarında, yönetim esas alınmıştır (Halkier, 2006: 10). 1975'te Avrupa bölgesel kalkınma fonlarının oluşturulmasından sonra zaman içerisinde şekillenen AB bölgesel politikaları, 1990 sonrasında AB üyeliği için başvuruda bulunan ülkeler için üyelik öncesi uyum sürecinde ilerleme kaydedilmesi gereken başlıklardan biri olmuştur (Eryılmaz ve Tuncer, 2013: 165).

1990'larda sanayinin belirli şehirlerde yoğunlaştığı ve bölgelerarası eşitsizliğin önemli boyutlarda olduğu AB18+ ülkeleri olarak adlandırılan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin üyelik sürecini başlatmaları, yeni bir boyut kazandırmıştır (Eryılmaz ve Tuncer, 2013: 169). 1989 yılı sonrasında merkezi planlı ekonomik sistemi terk eden Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde 1990 yılından sonra bölgesel politika alanında AB'nin bölgesel politikasının etkili olduğu görülmektedir (Kayasü ve Yaşar, 2006: 201). Bu kapsamda bölgesel kalkınma ajansları, 1990 sonrası yapısal ve uyum fonlarının da etkisinde sürdürülebilir kalkınma ve bölgelerarası rekabet anlayışı ekseninde faaliyet göstermeye başlamıştır (Eryılmaz ve Tuncer, 2013: 170).

Avrupa Konseyi'nin 2007-2013 dönemini kapsayan Üçüncü Uyum Raporu'nda bölgesel politikaların öncelikli hedefleri “yakınsama”, “bölgesel rekabet edebilirlik” ve istihdam ile “Avrupa bölgesel işbirliği” olarak belirlenmiştir (Öncel, 2012: 16). Yeni dönemdeki yakınsama önceliğinin amacı, az gelişmiş bölgelerin, büyüme ve istihdam koşullarının iyileştirilmesi ve bu şekilde gelişmiş bölgelere ekonomik yakınsamalarının hızlanmasıdır. Yakınsama amacı, öncelikle kişi başına düşen geliri AB ortalamasının % 75'inin altında olan bölgelere yöneliktir. AB bölgesel politikalarının 2007-2013 dönemi için belirlenen ikinci önceliği, bölgesel rekabet edebilirlik ve istihdam ile ilgilidir. Bu önceliğin amacı, az gelişmiş üye ülke ve bölgelerin dışındaki bölgelerde ekonomik değişimin sağlanmasıdır. Bu önceliğe ilişkin hedefler, söz konusu bölgelerin rekabet gücünü ve yatırımcılar için çekiciliğini arttırmaya dayanır. Ayrıca hem nicelik hem de nitelik açısından işgücüne yönelik olanakları çoğaltmak hedeflenmiştir (Kumral, 2006: 281- 282).

Merkezi yönetim ağırlıklı eski yapının hantal bulunması neticesinde pazar ekonomisine entegre, küreselleşme sürecine uyum sağlamış ve bölgesel dengesizlikleri gidermeye yönelik esnek yapılanmalar olan bölgesel kalkınma ajansları, AB bölgesel politikalarında bir aktör olarak kendini göstermiştir (Özen ve Özmen, 2010: 227). Zaman içinde bölgesel kalkınma ajansları, içsel dinamikleri harekete geçirerek bölgesel rekabet gücü ve sürdürülebilir kalkınma konularında önemli bir aktör konumuna gelmiştir.

AB'de 2007-2013 dönemi için Yapısal Fonlar'a yeni bir düzen verilmiştir. UF (Ulusal Fon) ile önceki dönemlerin Yapısal Fonları'ndan ABKF (Avrupa Birliği Kalkınma Fonu) ve ASF'nin (Avrupa Sosyal Fonu) bu yeni dönemde birlikte çalışmaları öngörülmüştür. Daha önce Yapısal Fonlar kapsamında olan ATYGF (Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu) ve Leader+ Programı bu dönemde birleştirilerek, Avrupa Kırsal Kalkınma İçin Tarım Fonu adını almıştır. BYMA da yeni bir yasal düzenlemeyle Avrupa Balıkçılık Fonu adını almıştır. Artık Avrupa Kırsal Kalkınma için Tarım Fonu ve Avrupa Balıkçılık Fonu, tıpkı Yapısal Fonlar gibi üye ülkelerde çok yıllık kırsal kalkınma programlarının uygulanmasına destek sağlayacaklardır. Avrupa bölgesel politika araçları arasına bu yeni dönemde Avrupa Bölgesel İşbirliği Birleşimi ve Dayanışma Fonu adı altında iki yeni araç eklenmiştir. Bu araçların yanı sıra IPA (Katılım Öncesi Yardım Aracı) da aday ülkelere katılım

sonrasında uyum sağlamalarını kolaylaştırmak amacıyla destek vermiştir (Can, Akdenizli-Kocagöl, 2008: 79-80).

2007-2013 dönemi için üç ana hedef ve üç mali araç belirlenmiştir. Yakınsama Hedefi (Convergence Objective): Bu hedef, AB'nin az gelişmiş bölgelerinde büyüme ve istihdamı teşvik etmiştir. Yenilikçilik, bilgi toplumu, sosyal ve ekonomik değişimlere uyumu vurgu yapmıştır. Bölgesel rekabet ve istihdamın sağlanması ikinci hedeftir (Atay, 2011: 378).

Bu yeni hedef, 2000-2006 döneminde daha az refaha sahip bölgelerde kalkınmayı desteklemek olarak belirlenen Hedef 1 yerine, yine çeşitli bölgelerdeki gelişmişlik farklarının azaltılması amacıyla "yakınsama" adı altında yeniden oluşturulmuştur. Hedef, en az gelişmiş bölgelerde, yenilikçilik ve bilgi toplumu yaklaşımlarının desteklenmesini, ekonomik ve sosyal değişime adaptasyonun sağlanmasını, çevre kalitesinin ve idari verimliliğin artırılmasını içerir. Hedef kapsamında özel olarak; ekonomiyi modernize edecek ve çeşitlendirecek projelerin desteklenmesi (yenilikçilik, bilgi ve iletişim teknolojilerine erişim, teknik bilgi ve fonlara erişim gibi); temel altyapıyı geliştirmek ve modernize etmek (ulaştırma, telekomünikasyon ve enerji gibi); eğitim ve mesleki eğitim sistemini ve iş olanaklarını geliştirmek istenmektedir. Bu hedef doğrultusunda ABKF ve ASF tarafından desteklenecek olan bölgeler, GSYİH'sı topluluk ortalamasının % 75'inden az olan NUTS II bölgeleri ile UF tarafından desteklenecek olan kişi başına düşen milli geliri topluluk ortalamasının % 90'ından az olan üye ölkelerdir.

NUTS, 1988 yılından beri kullanılmasına rağmen, 2003 yılında yasal çerçevesini kazanabilmiştir. Temelde üç düzeyi bulunan bu sınıflandırmaya 2003 yılında iki düzey daha eklenmiştir. Hiyerarşik NUTS sınıflandırmasına göre ölkeler önce en büyük alanları içeren NUTS-1 bölgelerine ayrılmış, sonra bu bölgeler kendi içlerinde NUTS-2 bölgelerine ayrılmış ve son olarak NUTS-2 bölgeleri de kendi içlerinde NUTS-3 bölgelerine ayrılmıştır. Bu düzeyler, daha çok bölgeleri kapsadığı için bölgesel düzeyler olarak kabul edilirken, 2003 yılında dahil edilen NUTS-4 ve NUTS-5 düzeyleri, diğer bir deyişle, sırasıyla LAU-1 ve LAU-2 düzeyleri, yerleşme yönetimlerini kapsadığı için "yerel" düzeyler olarak kabul edilmiştir (Çamur ve Gümüş, 2005: 148-151).

NUTS sınıflandırmasındaki NUTS-2 düzeyinin, hem ülkeler için hem de birlik için ayrı bir önemi bulunmaktadır. EUROSTAT'ın öngörüsüne göre ülkelerin kendi bölge planlarının oluşturulmasında ve birliğin tümüne yönelik oluşturulacak kalkınma ve gelişme planlarının NUTS-2 düzeyi baz alınarak yapılması gerekmektedir. Bu doğrultuda, NUTS-2 düzeyindeki bölgelerde kalkınma ajansları kurulmuş ve bu ajansların bölgenin mevcut potansiyelinin nasıl en etkin şekilde kullanılması gerektiğini belirleyen en önemli kurumlar olması dolayısıyla Avrupa Bölgesel Kalkınma Ajansları Birliği-EURADA (European Association of Regional Development Agencies) de kurulmuştur (Taş, 2006: 189).

Avrupa Birliği, bölgesel politika konusunda Avrupa 2020 stratejisini geliştirmiştir. Uyum politikasının Avrupa 2020 hedefleri sunmak için gerekli yatırım çerçevesini ve dağıtım sistemini sağladığı Avrupa 2020 stratejisi, akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyümeyi desteklemek için AB'nin stratejisidir. 2020 yılına kadar beş alanda hedef belirlenmiştir. Bu beş hedef temel olarak şunlardır (European Commission, Europe 2020 Target);

- i. *İstihdam*: 20-64 yaş arası nüfusun %75 istihdam edilmelidir,
- ii. *İnovasyon*: Avrupa Birliği'nin GSYİH'sının %3'ü Ar-Ge'ye yatırılmalıdır,
- iii. *İklim değişikliği*: 20/20/20 hedefi olarak da bilinen aşağıdaki hedeflerin karşılanması,
 - o 1990 seviyelerinden AB sera gazı emisyonlarında % 20 azalma,
 - o Yenilenebilir kaynaklardan % 20 üretilen AB enerji tüketiminin payını yükseltme, AB enerji verimliliğinde % 20 iyileşme,
- iv. *Eğitim*: Okulu erken bırakanların payı % 10'un altında olmalı ve 30-34 yaş arası insanların en az % 40'ının yükseköğrenim veya eşdeğer eğitimini tamamlaması,
- v. *Yoksulluk*: Yoksulluk veya dışlanma riskinin en az 20 milyon kişi üzerinden kaldırma amacına göre yoksulluğun azaltılması.

2007-2013 döneminin üç yeni hedefi, yakınsama, bölgesel rekabetçilik ve istihdam, Avrupa bölgesel işbirliği hedefleridir. Yakınsama hedefinin finansal araçları Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu, Avrupa Sosyal Fonu ve Uyum Fonu; bölgesel rekabetçilik ve istihdam hedefinin finansal araçları ABKF ve ASF; son olarak Avrupa bölgesel işbirliği hedefinin finansal aracı ise sadece ABKF olarak belirlenmiştir.

Yeni dönemin en önemli özelliklerinden biri, özellikle kapsamlı finansal düzenlemeler ve kamu-özel sektör ortaklıkları için fonlar, hibe ve tahsislerin yanı sıra Avrupa Yatırım Bankası ve Avrupa Yatırım Fonu kredilerinin de koordinasyon içinde kullanılabilmesine imkan tanınmasıdır. Komisyon bu dönemde, üye ülkeler ve bunların bölgelerine yardım edecek yeni araçlar geliştirmiştir. Özel girişimlerle yeni kurulan şirketler ve küçük ölçekli işletmelerin yararına olan finansal desteğin teşvik edilmesi öngörülmüştür. Bu duruma göre dönemin topluluk girişimleri aşağıda belirtildiği gibidir (Clark and Mountford, 2007, 156-157);

JEREMIE: KOBİ'ler için Ortak Avrupa Kaynakları, iş geliştirme için finansman bulmayı kolaylaştırmak, işletme sayısını arttırmak amacıyla oluşturulmuştur. Girişim Avrupa Yatırım Fonu ile yapılan işbirliğinin bir ürünüdür (Kara, 2008: 139) ve üye ülke ve bölgelerdeki finansal mühendislik ürünlerine duyulan ihtiyaç nedeniyle, 2006 yılında çalışmaya başlamıştır.

JASPERS: Avrupa Bölgeleri'ndeki Destekleyici Projeler için Ortak Yardım Girişimi, Komisyon, Avrupa Yatırım Bankası ve Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası arasındaki yeni bir teknik destek ortaklığıdır. Bu program üye ülkelerin, UF ve ABKF tarafından finanse edilen ana projeleri hazırlamalarına yardım etmek için oluşturulmuştur. *JASPERS*, projenin tanımlanmasından Komisyon hibe desteği kararına kadarki sürecin her aşamasında kapsamlı bir destek sağlar.

JESSICA: Şehirleşmiş Bölgelerde Sürdürülebilir Yatırım için Ortak Avrupa Desteği, Avrupa Komisyonu, Avrupa Yatırım Bankası, Avrupa Kalkınma Bankası Konseyi ve diğer uluslararası finans kuruluşlarının sürdürülebilir kentsel kalkınma için finansal mühendislik alanında kurdukları işbirliğidir. *JESSICA*'nın temel amacı yenileme çalışmalarının finansmanı ve kentsel kalkınma projelerinin geliştirilmesinde, yönetimlere hazır çözümler sunmaktır.

Avrupa Komisyonu, geleceğe yönelik 2014-2020 dönemi için ABKF'nin nasıl çalışacağına yönelik önerilerini yayınlamış, bu önerilerde hem önceki dönemlerde de yoğunlaşılacak unsurlara hem de ilave unsurlara yer verilmiştir. 2014-2020 döneminde değişiklik gösterecek unsurlar şunlardır (European Regional Development Fund/ERDF <http://ec.europa.eu/>);

- i. Öneriye göre bölgeler, Avrupa 2020 stratejisi doğrultusunda hedeflerine sınırlı sayıda ABKF desteğinden yararlanarak ulaşmaya çalışmalıdır,
- ii. ABKF kaynakları, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji kaynaklarına, yenilik ve KOBİ'lere destek yönünde kanalize edilecek. Bu az gelişmiş bölgeler için % 50 ve daha gelişmiş bölgeler için % 80 destek şeklinde olacaktır.
- iii. ABKF finansmanı, tütün ve tütün ürünlerinin üretimi, işlenmesi ve pazarlaması veya nükleer santrallerin devreden çıkarılması gibi konulardaki projelere uygun olmaz,
- iv. ABKF, belirli kentsel kalkınma ve şehirlere destek projelerinde kullanılabilir.

Bu kapsamda birlik, bölgesel ve uyum politikalarına 2014-2020 dönemi için bütçeden 351 milyar Euro kadar kaynak ayırmıştır.

1.8. Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Politikaları, Plan ve Program Örnekleri

Türkiye’de mevcut bölgesel dengesizlikleri gidermeye yönelik çeşitli bölgesel ekonomik politikalar uygulanmıştır. Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda Kurtuluş Savaşı nedeniyle tükenmiş durumda olan ülkede sanayileşme çabaları ilk başta devlet tarafından yapılmaya çalışılmıştır (Göymen, 2010: 110). 1950-1960 yılları arasındaki dönemde Demokrat Parti iktidarındaki yönetim hiçbir ekonomik politika yapmamış ve 1960’tan sonraki dönemde gelen hükümetler tarafından 1950-1960 dönemine tepki olarak ekonomik gelişme için beş yıllık planlar benimsenmiş ve bunun sonucu olarak 30 Eylül 1960’ta Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) kurulmuştur (Dinler, 2008: 189). Takip eden yıllarda (1963-2018) 10 adet beş yıllık kalkınma planları hazırlanmıştır. Beş yıllık kalkınma planları, bölgesel gelişme araçlarının içeriklerini belirleyen temel dokümanlardır. Ancak uygulamada bu dokümanlar değil, yatırım programları ve bütçeler bölgesel kalkınmanın belirleyicisi haline dönüşmüştür. Bu nedenle 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı dönemine kadar, bölgesel planlama yaklaşımı etkinlik sağlayamamıştır (DPT, Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), 2006: 13).

Türkiye’de Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nın uygulanmasının ardından, yani 1960’ların sonlarında homojen bölge sınıflandırması yapılmıştır. İmar ve İskan Bakanlığı ile DPT tarafından, 1963-1970 yıllarına ait verilere dayanılarak, 53 adet sosyo-ekonomik gelişmişlik göstergesi saptanmıştır (Kaya, 2007). Türkiye’deki tüm

iller gelişmişlik düzeyine göre sekiz ana bölgeye ayrılmıştır. Bu ana bölgelerin dördü, kendi içlerinde 15 alt bölgeye ayrılmıştır. DPT tarafından 1982 yılında, polarize bölgelerin ve bölge merkezlerinin saptanması amacıyla, Merkezi Yerler Teorisi'ne göre, Yerleşim Merkezlerinin Kademelenmesi çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada, polarize bölgelerin saptanması için anket yöntemine başvurulmuştur (İldırrar, 2004: 165-166).

1963-1967 yılları arasındaki ulusal kalkınma hedeflerinin belirlendiği Birinci Beş Yıllık Kalkınma planında ekonomik faaliyet hacmi bakımından iller arasındaki ayrımların gittikçe arttığı belirtilirken, genel ulusal sorunlara ağırlık verilmiş ve yapılan tespitler doğrultusunda bölge ayrımları yapılmaksızın genel bir kalkınma planının benimsenmesi gerekliliği vurgulanmıştır. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ise gayrisafi milli hasılayı arttırmak amaçlanırken, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki kalkınmanın gerekliliğine dikkat çekilmiştir. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı kapsamında geri kalmış bölgelerin gelişmesinde bir araç olduğu düşünülen düzenli sanayi bölgeleri kurulamamıştır. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında ise bölgesel kalkınma ve yatırımlara değinilmemiş, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne yönelik değerlendirmeler bu planda yer almamıştır. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'ndeki kalkınmanın önemine vurgu yapılmış, sanayinin yurt düzeyine yayılması, ülkenin ekonomik coğrafyasının değiştirilmesi hedeflenmiş ve bu nedenle Orta, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun hızla sanayileşmesine büyük önem verileceği belirtilmiştir. Bölgelere yapılacak yatırımların konu ve büyüklük seçiminde coğrafi konumlarının dikkate alınacağı, diğer yandan ekonomi, sürdürülebilirlik ve toplumsal yararın istenilen ölçekte sağlanması, toplumsal yapıda gerekli değişikliklerin gerçekleştirilmesi için tarımsal uygulamaların düzenlenmesinin ön koşul olduğu belirtilmiştir.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'ndeki kalkınmanın önemine vurgu yapılmıştır. Planda Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri başta olmak üzere kalkınmada öncelikli yörelerin kalkındırılması ve böylelikle bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılmasının temel hedef olduğu vurgulanmaktadır. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında kırsal kalkınmanın önemine vurgu yapılmıştır. Güney Doğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamında bulunan alanlarda araştırma ve uygulama çalışmalarına devam edileceği belirtilmiştir.

Kalkınmada Öncelikli Yörelere başlığı altında yer alan bölgelerin ekonomik, sosyal ve kültürel yönden kalkındırılmasına önem verileceği ve bölgesel gelişmişlik farklarının en kısa sürede en aza indirgenmesi temel hedef olarak belirlenmiştir. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında bölgesel gelişmişlik farklarının azalması, kalkınmada öncelikli yörelerde yaşayan nüfusun refah düzeyinin yükseltilmesi ve göç eğilimlerinin düzenli bir dinamiğe kavuşturulması için bölgesel gelişme ve fiziki planlama çalışmalarına önem verilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Bölgesel imkanların farklılığına vurgu yapılan planda diğerlerinden farklı olarak sektörel tercihlerle coğrafi analizin birlikte ele alınması gereken yeni bir planlama gerekliliği ortaya konulmuştur. Bu dönemde bölgelerin kalkınmasında olumlu gelişmeler görülmekle birlikte bölgelerarası gelişmişlik farklarının devam ettiği gözlemlenmektedir. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bütünlük arz eden bölgeler için, bölge ve alt bölge ayrımı çalışmaları yapılarak genel bir Aksiyon Planı oluşturulmuştur ve belirlenen ihtiyaçları karşılamak için Acil Destek Programı devreye sokulmuştur.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında önceki planlardan farklı olarak Uzun Vadeli Strateji vurgusu yapılmıştır. Planda bölgesel gelişme konusunda ilerlemeler kaydedilmesine rağmen bölgelerarası gelişmişlik farklarının sorun olmaya devam ettiği belirtilmektedir. Planda özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde nitelikli işgücü, girişimcilik yetersizliği, pazarlama sorunları ve güven ortamı eksikliğinin ekonomik gelişmenin önündeki en önemli engeller olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra göç unsurunun bu bölgelerde bir sorun olmaya devam ettiği, kırsal yörelerden kentlere doğru yaşanan iç göçün kentler için de bir sorun teşkil ettiği saptanmıştır. Göç sorununu engellemek için kırsal alanda girişimcilik desteklerinin artırılması gerektiği ve dönüş yapmak isteyenler için ekonomik ve sosyal alt yapının sağlanmasına önem verileceği belirtilmiştir. Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında ulusal ve yerel düzeyde topluma aidiyet duygusunu geliştirici önlemlerin alınması ve yerel yönetim kapasitelerinin artırılması belirtilmektedir. Önceki planlarda hazırlanan GAP, ZBK, DOKAP, DAP ve YHGP projelerinin çalışmaları devam etmektedir. Geri göç etmek isteyen kişiler için ekonomik ve sosyal altyapıların eksiklikleri tespit edilerek giderilme çalışmalarının devam ettiği görülmektedir. Onuncu Kalkınma Planında ise bölgelerarası eşitsizlik devam etmiş ancak 2008 yılında başlanan Cazibe Çekim Merkezleri Destekleme Programı

Diyarbakır, Erzurum, Şanlıurfa ve Van'da uygulanmaya başlanmış ve iller çekim merkezi haline gelmiştir.

Diğer taraftan Avrupa Birliği, bölgesel istatistikleri toplama, bölgelerin sosyo ekonomik analizlerini yapma ve bölgesel politikaların çerçevesini belirleme gibi amaçlarla NUTS sistemini uygulamaya başlamıştır. 2003 yılında yasal çerçeveye oturtulan NUTS sistemi, birliğe üye olmak isteyen ülkelerin üye olabilmeleri için yapması gerekli olan bir uygulamadır. Bu sebepten dolayı, birliğe üyelik yolundaki Türkiye de İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasını oluşturmuştur (Demir, 2011: 89). Türkiye'de bölgelerin gelişme düzeyleri birbirinden farklı olduğu için, her bir bölgeye yapılan teşvik uygulamaları da birbirinden farklı olmaktadır. Bu çerçevede Türkiye'de bölgesel bazda desteklenecek yatırım konuları, İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması esas alınarak oluşturulmuştur. Teşvik sisteminin NUTS bazında uygulanmasının en temel nedeni, AB bölgesel devlet yardımları kurallarına uyumlaştırmaktır (Eser, 2011: 136-137).

İBBS ile ilgili düzenleme, 2001 yılı içerisinde TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) ve DPT tarafından hazırlanmış, 2002/4720 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile 22 Eylül 2002 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. İBBS, ülkemizde aynen AB'de olduğu gibi bölgesel istatistiklerin toplanması ve geliştirilmesi; bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması; bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesi gibi amaçlarla oluşturulmuştur. 2012 yılında hazırlanan "yeni teşvik paketi" ile sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine göre 51 il, 6 bölgeye sınıflandırılmıştır. Yeni uygulamada bölgesel sistem yerine il bazlı (NUTS 3-Düzyen 3) bölgesel teşvik sistemine geçilmiştir. İBBS, Düzyen-1, Düzyen-2 ve Düzyen-3 olmak üzere üç düzeyden oluşmaktadır. Bu düzeyler oluşturulurken (TÜİK, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/>);

- i. İlk aşamada AB'ye üye ülkelerdeki NUTS-3 birimlerinin nüfus büyüklüğü ve ele alınan birim sayısı ile dikkate alındığında Türkiye için iller uygun olduğundan dolayı 81 ilden oluşan Düzyen-3 oluşturulmuş,
- ii. Düzyen-3'ün belirlenmesinden sonra ortak sorunlara sahip, sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan birbirlerine yakın ve coğrafi olarak da benzer özellikler taşıyan illerin gruplandırılmasıyla 26 adet bölgenin tanımlandığı Düzyen-2 oluşturulmuş,

iii. Son olarak yine aynı özellikler dikkate alınarak Düzey-2 bölgelerinin bir araya getirilmesiyle 12 bölgenin tanımlandığı Düzey-1 oluşturulmuştur.

Sınıflandırılma yapılırken İBBS kodları kullanılmıştır. Bu kodların (TÜİK, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/>);

- i. İlk iki basamağı Türkiye'yi simgeleyen "TR" harflerinden oluşurken,
- ii. Üçüncü basamağı (1'den 9'a kadar rakam örn: TR1, TR2 gibi veya A'dan C'ye kadar harf örn: TRA, TRB ve TRC gibi), Düzey-1'de yer alan 12 bölgeyi,
- iii. Dördüncü basamağı (her düzey-1'de bölge birimi değiştiğinde 0 veya 1'den başlayarak artan rakamlar, örn: TR10, TR21 gibi), Düzey-2'deki 26 bölge birimini simgelemektedir.
- iv. Beşinci basamağı ise, Düzey-3'teki illeri ifade etmektedir (örn: TR411-Bursa, TR821-Kastamonu gibi).

Diğer taraftan, AB, NUTS sistemi içinde yerel idari birimlere yönelik LAU-1 ve LAU-2 şeklinde gruplandırma yapmış, ülkemizde de 957 bölgeden oluşan ve LAU-1'e karşılık gelen Yerel İdari Birimler Düzey-1 (YİB-1) ve 37.176 bölgeden oluşan ve LAU-2'ye denk gelen Yerel İdari Birimler Düzey-2 (YİB-2) gruplandırması yapılmıştır.

Dünya genelinde yaşanan küreselleşme, yerel dinamikleri direkt olarak etkileyerek, yerel ve bölgesel kalkınma açısından yeni şartlar ve fırsatlar ortaya çıkarmaktadır. Küreselleşme sürecinin yanında ülkemizin AB'ye üyelik süreci de bölgesel kalkınma politikalarında köklü bir değişime fırsat tanımaktadır. Bu kapsamda, bir taraftan birliğe üyelik sonrasında yararlanılabilecek yapısal fonlara hazırlık için merkezi ve yerel düzeyde gerekli altyapı oluşturulurken, diğer taraftan da daha aktif, katılımcı, yeterli finansman ve kurumsal yapı ile desteklenen *aşağıdan yukarıya* bölgesel gelişme politikasının uygulanmasına yönelik gerekli ortam oluşturulmaktadır (DPT, Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013: 2006).

Önceki planlardan farklı olarak yedi yıllık bir dönemi kapsayan 9. Kalkınma Planı'nda AB'ye üyelik sürecinin bölgesel kalkınma politikalarının çerçevesinin belirlenmesini ve bölgesel istatistiklerin toplanmasını sağlayan NUTS (İBBS) 2002 yılında üç düzey olarak oluşturulmuştur. Diğer taraftan, son dönemlerde yerel

kalkınma girişimleri hız kazanmıştır. 2006 yılında Düzey-2 bölgeleri esas alınarak hazırlanan Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun, yerel ve bölgesel kalkınmada kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında işbirliğini geliştirmek, kaynakların etkin kullanımını sağlamak, yerel dinamikleri ve içsel potansiyeli harekete geçirerek bölgesel gelişmeye hız kazandırmak amacıyla yürürlüğe konmuştur. AB'ye üyelik sürecinde 2004-2006 dönemini kapsayan Ön Ulusal Kalkınma Planı (ÖÜKP), ekonomik ve sosyal uyum alanında mali yardımla desteklenecek orta vadeli temel öncelik alanlarını belirlemek üzere hazırlanırken, kırsal kesimde kalkınmanın sağlanmasına yönelik olarak 2006 yılında Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi hazırlanıp yürürlüğe girmiştir.

Küresel ekonomide geleceğe dönük risklerin ve belirsizliklerin devam ettiği, dünya ekonomisinde değişim ve dönüşümlerin yaşandığı yeni dengelerin olduğu bir ortamda oluşturulan 10. Kalkınma Planı, Türkiye'nin 2023 hedefleri doğrultusunda hazırlanmıştır (DPT, Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018).

Bölgesel kalkınma konusu, 10. Kalkınma Planı hazırlanırken de önemini korumuş ve planın "Bölge Gelişme ve Bölgesel Rekabet Edebilirlik" alt başlığında ele alınmıştır. 2014-2018 dönemini kapsayan planda, bir taraftan bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılarak refahın ülke geneline daha dengeli yayılmasını sağlama diğer taraftan tüm bölgelerin potansiyellerinin değerlendirilip rekabet güçleri artırılarak ulusal büyümeye ve kalkınmaya katkılarını en yüksek seviyeye çıkarma amacı doğrultusunda temel olarak şu politikalar belirlenmiştir:

- i. "Bölgesel gelişme ve bölgesel rekabet edebilirlik açısından ulusal düzeyde öncelik ve hedefleri belirlemek, mekânsal gelişme ve sosyo-ekonomik kalkınma politikaları arasındaki uyumu güçlendirmek ve alt ölçekli plan ve stratejilere genel çerçeve oluşturmak üzere, 'Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) yürürlüğe konulacaktır."
- ii. Geliri düşük olan bölgelerde ekonomik faaliyet kollarının çeşitlendirilmesi, KOBİ'lerin geliştirilmesi, tarımsal verimliliğin artırılması, beşeri ve sosyal sermayenin güçlendirilmesi,
- iii. Orta gelirli bölgelerde üretim yapısının dönüşümünün sağlanması ve sektörel çeşitliğin artırılması,

- iv. Özellikle düşük gelirli ve coğrafi açıdan dezavantajlı bölgelerin kalkınmasında bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkili şekilde kullanılmasını sağlamak için altyapının geliştirilmesi,
- v. Bölgesel düzeyde yenilikçi finansal destek mekanizmaları oluşturulması kapsamında bölgesel girişim sermayesi ve kredi garanti fonu uygulamalarının başlatılması,
- vi. Bölgesel gelişmeye yönelik destekler arasında tamamlayıcılığın ve koordinasyonun sağlanması,
- vii. STK'ların (Sivil Toplum Kuruluşu) yerel ve bölgesel kalkınmaya katkılarını artırmak için karar alma süreçlerine katılımlarının artırılması,
- viii. Kalkınma ajanslarının kurumlar arası işbirliği ve kaynak yönetimi gibi konularda etkinliklerinin artırılmasıdır.

Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde, bölgesel kalkınma ajanslarının aralarındaki ağ bağlantıları güçlendirilerek, merkezi ve yerel düzeydeki kurum ve kuruluşlarla daha yakın ve koordinasyon içinde çalışmaları ve uzmanlık kuruluşlarıyla işbirliği mekanizmaları oluşturmaları sağlanmaya çalışılacaktır. Böylece bölgesel kalkınma ajanslarının, AB fonları başta olmak üzere kaynak yönetimindeki rolü ve etkinliği arttırılacaktır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2013: 144). Bu planda öngörülen politikaya göre bölgesel gelişme ve bölgesel rekabet edebilirlik açısından ulusal düzeyde öncelik ve hedefleri belirlemek, mekânsal gelişme ve sosyo-ekonomik kalkınma politikaları arasındaki uyumu güçlendirmek ve alt ölçekli plan ve stratejilere genel çerçeve oluşturmak üzere Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi yürürlüğe konulacaktır. Bölge düzeyinde katılımcı süreçlerle üretilen bölgesel gelişme planı ve stratejileri, bölgesel programlar ve eylem planları aracılığıyla uygulamaya geçirilmesi planlanmıştır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2013: 142).

Bugüne kadar tamamı DPT tarafından yapılan veya yaptırılan bölge çalışmaları, bölge kalkınma planı olarak değil, kalkınma bölgesi projesi hatta kalkınma yöresi projesi anlayışıyla ayrı ayrı ele alınmıştır. Adlandırma yapılırken çoğu kez projenin tercih edildiği görülmüştür. Buna gerekçe olarak da projelerin ülke planıyla tam bir bütünlük arz etmemesi ve ülkenin makro bazlı kalkınma hedefleriyle tam anlamıyla örtüşmemesi gösterilebilir. Bu projeler, ülke planlarında öncelikli veya sorunlu yöre olarak belirlenen bölgeleri iyileştirmeyi amaçlamıştır. Genel hatlarıyla bu proje ve

ana planlar değerlendirildiğinde bölge projelerinin kaynak talebi, Türkiye'nin toplam imknlarını aşabilmektedir (Taşcı vd. 2011: 111). Bu projeler arasında Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Ana Planı, Doğu Anadolu Projesi (DAP) Ana Planı, Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı (DOKAP), Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Gelişme Projesi, Yeşilırmak Havza Gelişim Projesi ve Konya Ovası Projesi yer almaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

KALKINMA STRATEJİLERİNE YÖNELİK YAKLAŞIMLAR

Bölgesel kalkınma kavramı; günümüzde tartışılmaya devam etmektedir. Bu bağlamda, tartışmadaki en merkezi soru; bölgesel kalkınma politikalarının bir bölgenin kalkınmasına gerçekten katkı sağlayıp sağlamadığıdır. Bu doğrultuda literatürdeki çalışmalar; bölgesel kalkınma politikalarının faydalarını savunanlar ve buna karşı çıkanlar olarak iki kategori altında değerlendirilebilir.

2.1. Bölgesel Kalkınma Politikalarını Destekleyen Çalışmalar

Bölgesel kalkınma kavramının, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra iktisat literatürüne girdiği görülmektedir. Bu dönemde, Perroux (1950), Hirschman (1958), Rostow (1960) ve Mrydal (1971)'in bölgesel kalkınma ve dengesiz gelişme konusunda çalışmalarının olduğu görülmektedir.

Literatürde, bir bölge için bölgesel kalkınma planının olumlu sonuçlar verebileceğine veya verdiğine dair bulgulara ulaşan bir takım çalışmalar yer almaktadır.

Çelik (2002), Kütahya şehrinin bölgesel kalkınmasında madenciliğin bir taşıyıcı sektör olup olmadığını araştırmıştır. Çalışmasında, kamu teşviki ve üniversiteler ile işbirliği sayesinde bu bölgenin bölgesel kalkınma politikaları için elverişli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çelik'in çalışmadaki hipotezi, “madencilik sektörünün Kütahya ekonomisinde stratejik önemi vardır ve Kütahya eğer bir kalkınma hamlesi gerçekleştirecekse bu hamlenin lokomotifini madencilik sektörü olacaktır” şeklindedir. Çalışmanın varsayımları ise, madencilik sektörünün kalkınmanın itici gücü olduğu, Kütahya ekonomisi için stratejik öneminin olduğu, madencilik yatırımlarının yetersiz, işgücünün eksik olduğu, yörenin hammadde bakımından zengin olduğu, işletmecilik ve finansman sorunları olduğu, ortak hareket edecek girişimcilerin olmadığı, tasarrufların yatırıma dönüşmesinin güçlüğü, yabancı sermayenin kısıtlı olduğu, altyapı yatırımlarının eksik olduğu şeklinde sıralanmıştır. Sektörün istihdama katkısı, enerji, sanayi, ticaret, turizm sektörlerine katkısı, dış ticarete, yatırımlara ve milli gelire katkısını ortaya koymak için ekonometrik model olarak kullanılmıştır. Tüm bu veriler ışığında, sektörel kalkınma kutbu politikası uygulanan Kütahya'nın

bölgesel kalkınmasında madencilik sektörünün bir araç olarak kullanılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Isserman ve Terance (1995), 1965 yılında bölgenin ekonomik gelişmesini arttırmak amacı ile kurulan Appalachian Bölgesel Komisyonunun (ARC) bölgedeki etkilerini tespit etmek için araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan yarı deneysel kontrol grup metodu ile bölgedeki 391 yerleşim yerinde ARC programının etkilerini ölçmüşlerdir. En belirgin bulgular kontrol grubuna kıyasla Appalachia'nın gelir, nüfus ve kişi başına düşen gelir seviyelerinde artış olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar ekonomik olarak en alt seviyede bulunan Merkez Appalachia için de geçerlilik göstermiştir (Issernab ve Terance, 1995: 345).

Sağ (2005), Karabük ilçesinde kurulan demir çelik fabrikasının bölgesel kalkınmayı canlandırmada etkili bir kamu stratejisi olup olmadığını araştırmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, Türkiye'deki çeşitli kamu yatırımlarının ilk faaliyete geçtikleri dönemde bölgesel ekonomik gelişmeyi tetiklemeyle birlikte, zamanla ekonomik ve sosyal durgunluk içerisine girmeleri olup, kalkınma kutbu yaklaşımının egemen olduğu Karabük'te de bu durumun bu şekilde tezahür ettiği yönündedir. Hipotezi ise; bu tip sektörel kutupların bir bölgeye bilgi ve beceri kazandırdığı böylece rekabetçi gücünü yükselttiği şeklindedir. Üretimin çeşitliliği ve kapasitesi, ihracatı, hammadde stoku miktarları vb. ekonometrik model ışığında; yatırımların mekana etkisinden ziyade, mekanın yatırımlara etkisi eğilimi Karabük Demir Çelik Fabrikası örneği özelinde, bölge kalkınma politikaları açısından avantajlı bulunmuştur.

Tunçbilekli (2006), Nevşehir ilinin bölgesel kalkınmasında bir politika olarak turizm endüstrisinin teşvik edilmesi konusunu ele almış olup çalışmanın hipotezi bölgeler arası geri kalmışlığın giderilmesi için turizm sektörünün bir vasıta olarak kullanılabileceğidir. Çalışmada, 1995-2005 yılları arasında Nevşehir'de konaklayan kişi ve geceleme sayıları, kalış süresi, milliyetlerin dağılımı, geceleme sayısı, merkez ve ilçelere göre tesise geliş ve geceleme sayıları, tesis doluluk oranı, müze ve ören yerlerini ziyaret eden ziyaretçi sayısı, gelişme hızı ve gayri safi yurtiçi hasıla, işsizlik, işgücüne katılma oranı, ekonomik faaliyet gruplarına göre nüfusun dağılımı, ihracat ve kamu yatırımlarının sektörel dağılımı ile turizmin ildeki istihdama ve ihracata etkisi ekonometrik model kullanılarak ele alınmıştır. Çalışmasının sonucunda, Nevşehir'de turizm merkezli bölgesel kalkınma politikalarının başarılı

olduğu ve şehri turizmden elde ettiği gelirler ve yaratılan istihdam sayesinde belirli bir refah seviyesine ulaştırdığı sonucu elde edilmiştir.

Durgun (2006), turizmin b6lgeler arası kalkınmışlık farklarını gidermede rolünü ele almış ve Isparta'da turizmin kalkınmadaki potansiyel taşıyıcılığını incelemiştir. Buna g6re Isparta'da 6zellikle son yıllarda gelişmekte olan bir turizm merkezli kalkınma y6nelimi s6z konusudur. Bu sekt6rel kalkınma kutbu yaklaşımı ile 6zdeşleşmektedir. Bu doğrultuda, çalışmasında Isparta'da turizmin b6lgesel kalkınmada 6nemli bir enstr6man olduğu hipotezinden hareket etmiştir. Çalışmada kullanılan ekonometrik model, 1999-2005 yılları arasında Isparta ili turist sayısı, 2005 yılı konaklama tesisleri istatistikleri, ilde milliyetlerine g6re konaklama yapan turistler, tesislerin aylık istatistikleri, turistlerin en çok harcama yaptıkları alanlar, Isparta'da gelişen turizm t6rleri, Davraz Kayak merkezindeki hizmetler gibidir. Isparta kapsamındaki Turizm Bakanlığı belgeli otellerle yapılan 11 sorudan oluşan anket çalışması sonucunda, çalışmanın literat6r kısmında ele alınan turizmin b6lgesel kalkınmaya katkı sunduğu ve b6lgeler arası kalkınmışlık farklarının giderilmesinde 6nemli bir enstr6man olduğu savı bulgularla desteklemiştir.

Paksoy ve Aydoğdu (2010), T6rkiye'deki b6lgesel kalkınma farklarının kapatılması amacıyla, 1995 yılında şanlıurfa Harran Ovası'nda başlatılan ve 2010'a kadar 17 milyar \$ harcanan GAP projesine odaklanmaktadır. Makalenin hipotezi GAP projesinin 6zellikle KOBİ'lerin mobilizasyonuna ciddi katkı sağladığı ve bunun devlet teşviklerinden faydalanma oranlarına yansıdığı y6n6ndedir. Bu hipotezin çalışma sonucunda doğrulandığı g6r6lmektedir. Çalışmada b6lgede 1997 ile 2002 yılları arasında KOBİ'ler tarafından kullanılan teşvik, finans, makine/ekipman, uygun yatırım alanı parametrelerine yoğunlaşılmıştır. Bu danışmanlık hizmetlerinin sayısı toplam 2,950 olarak tespit edilmiştir. alışmalarında, 1995 yılından sonra artan GAP-GİDEM (GAP Girişimci Eğitim ve Destekleme Merkezi) b6roalarının, b6lgedeki KOBİ'lerin, turizm işletmelerinin, tarımsal işletmelerin, el sanatlarına y6nelik girişimciliğin geliştirilmesine, kadınların ve gençlerin ekonomiye katılmasına 6nemli rol oynadığını; ulaştıkları işletmelere, bilgilendirme, eğitim, danışmanlık, proje ve diğer hizmetlerin g6t6r6lmesini sağladıklarını belirterek, bu y6n6yle Gaziantep B6lgesi'nde b6lgesel kalkınma politikalarının olumlu sonuç verdiği sonucuna ulaşmışlardır.

Pirili (2011), kamu yatırımlarının bölgesel kalkınmışlık farklarının kapatılmasındaki fonksiyonuna, 1950'lerden günümüze kadar geliştirilen bir perspektif ışığında yaklaşmış ve kamu yatırımlarının bölgesel gelirin arttırılmasında ve bölgelerarası gelir farklılığının azaltılmasında Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde (sağlık, eğitim, ulaştırma, sosyal altyapı vb. kalemlerde) olumlu gelişmeler kaydettiği sonucuna ulaşmıştır. Makalenin hipotezi ulusal ve bölgesel düzeyde gerçekleştirilen kamu yatırımlarının bölge gelirleri üzerinde olumlu bir etkisinin bulunduğu ve bu nedenle bölgesel kalkınma politikalarında kamu yatırımlarının önemli bir politika aracı olduğu yönündedir. Bu hipotezi doğrulamak amacıyla, Türkiye'deki coğrafi bölgelerin toplam nüfus payını (%), kişi başına geliri (TL), Toplam GSYİH'daki payını (%), kamu yatırımlarının payını (%) ekonometrik veriler olarak kullanmıştır.

Görkemli (2011), üniversite bünyesinde kurulan bir teknokentin bölgesel kalkınmaya etkisini ele almıştır. Çalışma Konya Teknokent'ten Ar-Ge hizmeti satın alan firmalara yönelik anket yöntemleri ile gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda, bu Teknokent vasıtasıyla uygulanmakta olan bölgesel kalkınma politikası bir sektörel kutup politikasıdır. Çalışmanın hipotezi, inovasyon faaliyetlerinin bölgesel kalkınmada önemli bir rol oynadığı ve gelir; istihdam, yatırım, ihracat, farklı kurumlar ile işbirliği doğrultusunda Konya'nın büyümesinde olumlu rol oynayacağı şeklinde olup, çalışmada ele alınan Ar-Ge'ye bağlı istihdam, pazar alanında artış, yatırım yapılan yerler, ciro artışı, ek istihdam, ihracat artışı gibi ekonometrik veriler ile bu hipotezini doğrulamıştır.

Branden ve Wiener (1980) çalışmalarında bölgesel kalkınma ve kaynakların etkin kullanımında turizm sektörünün önemli bir yeri olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle bölgelerarası dengesizliğin ortadan kaldırılması veya azaltılmasında tarım ve sanayi sektörlerinde yeterli kaynağa sahip olmayan bölgelerin turizm sektörüne yönelmeleri gerektiğini savunmaktadırlar. Böylelikle planlı ve etkin bir turizm politikası sayesinde zengin turistik arz verilerine sahip bölgelerin dengeli bir kalkınma sağlayabileceğini öne sürmüşlerdir (Branden ve Wiener, 1980: 37).

Glasson (1974), kutuplaşma ekonomilerini tanımlarken kutuplaşmanın yığılma ekonomilerine bağlı olarak ortaya çıktığını gösteren öncül örneklerden olan Coventry şehrindeki kutuplaşma gelişimini örneklemektedir. Sektörel açıdan güçlü bir büyüme kutbu yaratılmasında metal ve mühendislik sanayilerinin iki öncü sektör olarak

gelişmesi sonucunda, Coventry şehri coğrafi alanda bir büyüme merkezi olarak öne çıkmıştır. İlerleyen zamanlarda şehrin nüfusu arttıkça, mal ve hizmetlere olan talep artmış ve böylelikle maliyetlerde düşüş yaşanmıştır.

Tağiyev (2013), Azerbaycan bölgesel kalkınma analizi ve sonuçlarının değerlendirilmesinde öncelikli olarak Azerbaycan'da ekonomik kalkınma politikalarının, yatırım oranlarının ve büyüme hızının artışını çoğunlukla enerji sektörüne yatırım yapılmasından kaynaklandığını belirtmektedir. Yeterli gelişim gösterildikten sonra petrol ihraç eden ülkelerin çoğundan farklı olarak, insan kaynağı, sanayi ve tarım potansiyellerini de değerlendirmek için hükümetin oluşturduğu Azerbaycan Cumhuriyeti Bölgelerinin 2009-2013 Yıllarında Sosyo-Ekonomik Kalkınması Devlet Raporu'nun, petrol haricindeki sektörlerin gelişmesi için önemli kararlar içermekte olduğunu ve alınan başarılı sonuçlar itibariyle önemli bir sosyo-ekonomik kalkınma modeli olduğunu öne sürmektedir (Tağiyev, 2013:519).

Knizaev (2004) bölgesel kalkınmada batı ülkelerinin bölgesel gelişim ve kalkınma süreçlerine bölge üniversitelerinin önemli katkı sağladığını belirtmiştir. Üniversitelerin öğrenme kültürü, ilişkisel ve kurumsal uyumu sağlamasının yanı sıra kendi bölgelerine faydalı olabilecek şekilde kendilerini adapte ettiklerini ve bu adaptasyonun karşılıklı etkileşim dahilinde olduğunu öne sürmektedir. Ayrıca üniversitelerin, bir bölgenin araştırma politikasının gelişimine katkı sağlayarak, teknik, teknolojik sorunları çözerek ve entellektüel çabaları birleştirerek ekonomiye katkı sağladığını vurgular. Bölge ekonomisine katkılarının haricinde üniversitelerin hem aktif hem de pasif olarak bölgenin kültürel hayatına fayda sağladığını belirtmiştir. Knizaev'in de belirttiği gibi ABD'de Oregon eyaletinin bölgesel kalkınması için Oregon Üniversitesi'nin katkısıyla geliştirilen "Oregon Bölgesel Ekonomik Analiz Projesi" hayata geçirilmiş ve alınan sonuçlar olumlu olmuştur. Araştırmasında benzer uygulamaların Rusya'daki üniversiteler için geçerli olmasının Rusya'nın kalkınma planlarına olumlu etki edeceğini belirtmektedir (Knizaev, :151-159).

Tablo 2.1. Bölgesel Kalkınma Politikalarını Destekleyen Çalışmalar

M.Y. Çelik	2002	Kütahya	Hammadde bakımından zengin olan yörenin kalkınmasında madencilik sektörünün lokomotif olacağını savunmuş ve bölge kalkınma politikası açısından avantajlı bulmuştur.
P.Tunçbilekli	2006	Nevşehir	1995-2005 yılları verileri ile turizm merkezli bölgesel kalkınma politikalarının başarılı olduğunu savunmuştur.
A.Durgun	2006	Isparta	1999-2005 verileri ışığında turizmin bölgesel kalkınmaya olumlu etkisini bulgularla desteklemiştir.
S.Paksoy ve M.H. Aydoğdu	2010	Gaziantep	GAP projesinin KOBİ'lerin mobilizasyonuna katkı sağlayacağını savunmuş ve Gaziantep bölgesinde kalkınma politikalarının olumlu sonuç verdiğini saptamıştır.
M.U.Pirili	2011	Türkiye geneli	1950-2011 yılları verileri incelenerek bölgesel düzeyde gerçekleştirilen kamu yatırımlarının bölge gelirleri üzerinde olumlu etkisi olduğu saptanmıştır.
H.N. Görkemli	2011	Konya	Üniversite bünyesinde bulunan Teknokent'in bölgesel kalkınmaya etkisini konu almış ve inovasyon faaliyetlerinin kalkınmada önemli rol oynadığını doğrulamıştır.
Isserman ve Terance	1995	Amerika	Bölgedeki 391 yerleşim yerinde ARC programının etkilerini ölçmüşlerdir.
Branden ve Wiener	1980	Washington	Bölgesel kalkınma ve kaynakların etkin kullanımında turizm sektörünün önemli bir yeri olduğunu belirtmiş, planlı ve etkin bir turizm politikası sayesinde zengin turistik arz verilerine sahip bölgelerin dengeli bir kalkınma sağlayabileceğini savunmuşlardır.
Glasson	1974	Coventry	Sektörel açıdan güçlü bir büyüme kutbu yaratılmasında metal ve mühendislik sanayilerinin iki öncü sektör olarak gelişmesi sonucunda, Coventry şehrinin coğrafi alanda bir büyüme merkezi olarak öne çıktığını savunmuştur.
Sağ	2005	Karabük	Yatırımların mekana etkisinden ziyade, mekanın yatırımlara etkisi eğilimi Karabük Demir Çelik Fabrikası örneği özelinde, bölge kalkınma politikaları açısından avantajlı bulunmuştur.
Tağıyev	2013	Azerbaycan	Sosyal-Ekonomik Kalkınması Devlet Raporu' ile petrol haricindeki sektörlerin gelişmesi için önemli kararlar içermekte olduğunu ve alınan başarılı sonuçlar itibarıyla önemli bir sosyo-ekonomik kalkınma modeli olduğunu öne sürmektedir.
Knizaev	2004	Rusya	Oregon Bölgesel Ekonomik Analiz Projesi'nin Rusya'daki üniversiteler için geçerli olmasının Rusya'nın kalkınma planlarına olumlu etki edeceğini belirtmektedir.

2.2. Bölgesel Kalkınma Politikalarını Eleştiren Çalışmalar

Literatürde, bir diğer eğilim ise bölgesel kalkınma politikalarının bir bölge özelinde başarılı sonuçlar vermeyeceğine/vermediğine dair yaklaşımdır. Bu doğrultudaki çalışmalar, bölgesel kalkınma politikalarına ve planlarına eleştirel bir yaklaşım öne sürmektedirler.

Church (1969)'ün çalışmasının hipotezi, Batı Afrika'da bölgesel kalkınmanın gerçekleşmesinde kalkınma kutbu yaklaşımının bölgenin özgül koşullarını dikkate alması gerekliliğidir. Çalışmada ekonometrik model kullanmamıştır. Benzer iklimlerde, benzer kültürel özelliklerde, benzer dillerde, benzer kolonyal geçmişte ve kurumsal yapılarda olmalarına rağmen neden bazı Batı Afrika ülkelerinin bölgesel kalkınmada başarılı örnekler verirken, bazılarının ise olumsuz performanslar sergilediklerini tartışmaktadır. Bu bağlamda, Nijerya'nın kuzeydeki petrol yataklarına ev sahipliği yapan kentleri ya da Gana'nın oluşturduğu endüstriyel sitelerin bulunduğu kentler kalkınmış bir görüntü sergilerken; Benin ya da Sierra Leone'nin "kalkınmış kutup" olarak lanse edilen kentleri başarısızdır. Church'e göre bunun en temel nedeni "kalkınmış kutup" olarak lanse edilen kentlerin seçimindeki (nüfus, kırsal-kent ilişkisi, endüstri-kent ilişkisi vb.) yanlışlardır.

Büchert ve Mammen (1978), Danimarka'nın Jutland bölgesinde yoğunlaşmış sınır kentlerinden Hjöring ve Pandrup'ta endüstriyel kutup olarak lanse edilen bir modelin başarısına odaklanmışlardır. Çalışmanın hipotezi, bölgesel kalkınmada kalkınma kutupları yaratmanın her zaman başarıyla sonuçlanmayacağı üzerine şekillenmektedir. Bu çalışma, yanlış bölgesel kalkınma politikaları sonucunda işsizliğin ve bölgesel eşitsizliğin arttığı, işgücü piyasasında değerlerin düştüğü, hizmet kalitesinin ve gelirlerin kötüleştiği, buna karşın halkın gerici çözümler öneren popülist sağ partilere yöneldiklerini anket soruları ve saha araştırması yöntemi ile belirtmektedir.

Altınbaş, Doğruel ve Güneş (2002), çalışmalarında bölgesel farklılık analizi teknikleri kullanmışlardır. Bölgesel farklılık analizinde kullanılan parametreler, reel değerlerle kişi başına GSMH'de büyüme, tarım, sanayi ve imalat sektörünün sektörel paylarındaki değişme ve bazı eğitim ve sağlık göstergeleridir. Çalışmanın amacı, son on yıllık dönemde Türkiye'de bölgesel yakınsamanın olup olmadığını incelemektir.

Çalışmanın ele alındığı on yıllık dönemde Türkiye’de KÖY adı verilen “Kalkınmada Öncelikli Yörelere” bölgesel kalkınma politikası yürürlükteydi. Türkiye'nin 1987-1998 dönemi için yaptıkları çalışmalarında, kalkınma düzeyi en düşük seyreden üç bölge olan Güneydoğu, Doğu Anadolu ve Karadeniz’de imalat sanayinde kısmi gelişmeler olmakla birlikte, Gaziantep hariç, bu bölgelerde çekim merkezleri üretilmediği ve bölgesel farkların giderilmesi noktasındaki politikaların başarısız olduğu sonucuna varmışlardır.

Bilgin (2002), çalışmasının hipotezinde; yerel yönetimlerin özellikle gelişmemiş bölgelerin bölgesel kalkınmasına, yerel kaynakları en etkin şekilde kullanarak katkı sağlayan önemli bir araç olduğunu öne sürer. Göller Bölgesi için yaptığı çalışmada, anket tekniği kullanarak, Isparta-Burdur bölgesinde kalkınma hamlelerinde yerel yönetimlerin rolünü ele almıştır. İstihdamın düşük, girişimcilik kültürünün gelişmediği, ortaklık ve birlikte hareket etme noksanlığının olduğu, çözümlerin merkezi hükümetten beklendiği bu bölgede, yerel yönetimlere ağırlık verilmediği sürece bölgesel kalkınmanın başarısız olacağı sonucuna ulaşmıştır.

Kovacs (2006), Macaristan üzerine yaptığı çalışmada, bölgesel kalkınmanın kamu yönetiminin yerelleşmesi ve buna yönelik bir ulusal ihtiyaçla ilişkisinin gerekliliği hipotezini öne sürmektedir. Çalışmada, ele alınan bölge ise yeni bir Macar bölgesi olan Güney Trans Tuna bölgesidir. Literatür taraması sonucunda, Macaristan’da bölgesel kalkınmaya önem verildiği, ülkenin kalkınma bölgelerine ayrıldığı, ancak bunun özerk yönetimler atlanarak, farklı çıkarlar arasında kaynakların dağıtımını için merkeziyetçiliğin aracına dönüştüğü sonucuna ulaşmıştır. Böylece, bölgeselleşme mantığı bozulmuş; yeni coğrafi sınırlar ve kurumsal formlar dahilinde merkeziyetçi, antidemokratik siyasi davranışlar varlığını sürdürdüğü gibi, Macaristan’da "yukarıdan aşağı" ve "dışarıdan" zorlanan bölgeselleşmenin kaybettiği saptanmıştır.

Çetin ve Kara (2008), Isparta Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi (OSB) üzerine yaptıkları araştırmalarında, Isparta’da bölgesel kalkınmada organize sanayi bölgelerinin fonksiyonunu ele almışlardır. Isparta OSB dahilinde çeşitli sektörlerden aktörlerle gerçekleştirilen uygulama sonucunda bu enstrümanların bölgesel kalkınmaya katkı yapmadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Çalışmanın hipotezi; 1960'lardan beri Türkiye'nin bölgesel kalkınmasında bir sektörel kümelenme modeli olarak OSB'lerin önemli bir rol oynadığı ancak Isparta’da bu rolün geçerli olmadığı

şeklinde. Çalışmada, literatür taraması ile birlikte, bölgede faaliyet gösteren 30 imalat sanayi firmasına yönelik bir anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bu ankette, firmaların rekabetçiliği, kapasite kullanımları, istihdama katkıları, küme bilinçleri vb. parametreler ile bölgesel kalkınma-OSB ilişkisi değerlendirilmiştir.

Kargı (2009) çalışmasında, Türkiye'de bugüne kadar uygulanan bölgesel politikaların bölgeler arasındaki gelişmişlik farkının giderilmesinde başarılı olmadığı hipotezini öne sürer. Kargı, Türkiye'de hangi bölgesel kalkınma yaklaşımı benimsenirse benimsensin, 80 ilin kalkınmışlık oranlarını birbirine yaklaştırmanın mümkün olmadığını ve bunun serbest piyasa ekonomisi açısından da irrasyonel bir hedef olduğunu belirtmektedir. Bu yöndeki ısrar ise özellikle kaynak israfı ile sonuçlanmaktadır. Kargı bu hipotezi öne sürerken, GAP projesine kadar hakim olan genel eğilimi oluşturan uygulamaların (Türkiye'nin idari yapılanmasında bölge esasının olmaması, planlı dönem ithal ikameci kalkınma modelinin benimsenmesi, devletin kalkınmadaki merkezi rolü, geleneksel teşvik sistemi vb.); başarısızlığına vurgu yapmış olup, bu doğrultuda literatür taramasından istifade etmiştir. Bölgesel kalkınmanın merkezi planın bütünlük ilkesi içinde gözetilmesi (adem-i merkeziyetçi bir kalkınmanın benimsenmemesi); yatırım indirimi, kaynak kullanımı destekleme primi, enerji desteği, arazi desteği gibi geleneksel teşvik sisteminin işletilmesi; kalkınmada öncelikli yöreler gibi özendirici, itici ya da caydırıcı olmayan tanımlamalara başvurulması nedeniyle üretim faaliyetlerinin mekansal dağılımının çarpık bir görünüm kazandığını ve kıyılardaki büyük kentlerde yığılmalar olduğunu belirtmektedir.

Görmüş ve Artar (2010), Türkiye nüfusunun % 2'sinin yaşadığı ve "potansiyel gelişme bölgesi" olarak nitelendirilen, Zonguldak-Bartın-Karabük (ZBK) Bölgesi'ne yönelik bir çalışma yapmışlardır. Çalışmalarında, bu bölgede 1995 yılında uygulanmaya başlanan ve Zonguldak, Bartın ve Karabük illerinde Türkiye Taş Kömürü ve Karabük Demir Çelik işletmelerinin özelleştirilmesi ile oluşan sosyo-ekonomik sonuçların ve özel sektörün yatırım alternatiflerinin değerlendirilmesini amaçlayan bir kalkınma planına odaklanmışlardır. Bölgesel kalkınma kutbunun uygulandığı Zonguldak-Karabük-Bartın bölgesine yönelik çalışmanın hipotezi, bir bölgedeki bu politikaların normal şartlar altında bölgesel refaha katkı sağlayacağı ancak coğrafi yapının dikkate alınması gerektiğidir. Bunun dikkate alınmadığı

durumlarda sanayi politikaları başarısız olmakta, yoksulluk oranı artmakta ve dış göçte yükselişler görülmektedir. Çalışmada; literatür taraması ile birlikte, beş yıllık kalkınma, kırsal kalkınma, Türkiye Turizm stratejisi eylem, ZBK Çevre Düzeni planları ile il çevre durum raporları perspektiflerinden proje değerlendirmeye alınmıştır. Gelişmişlik sıralaması ve göç oranları ile nüfus verilerinin ekonometrik model olarak kullanıldığı bu çalışma sonucunda; Karabük ve Zonguldak'ın bünyelerindeki sanayi birimleri ile kalkınmış gözüktüğü ve göç aldığı ancak bu kalkınmanın bölgede ırmak ve deniz kenarlarında kurulan sanayi nedeniyle su kirliliğini önemli ölçüde etkilediği; DPT verilerine göre Bartın'ın sanayi bakımından diğer iki ilin gerisinde kaldığı ve doğal kaynaklarının olumsuz etkilendiği, kırsal kesimden Karabük ve Zonguldak'a göç verdiği; bölgenin orman, arkeolojik ve tarihi alanlarının eko-turizm için kullanılmadığı, üç bölge arasında ulusal ve yerel stratejiler arasında çatışmalara neden olduğu sonuçlarına varılmıştır.

Takım (2010), Türkiye'de bölgelerarası dengesizliklerin giderilmesi için yapılan çalışmalardan biri olan, Zonguldak, Bartın ve Karabük illerini içeren çalışmasında, bölgelerarası dengesizliğin giderilmesinin nitelik ve uygulama alanı olarak bu proje için başarısız olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bunun nedeni olarak, projelerin farklı bölgelerde farklı illeri kapsamaması, birçok hedefi aynı anda gerçekleştirmeye çalışması, zamanlamaları, örgütlenme biçimindeki eksiklikleri ve üstlendiği işlevlerin net olmaması şeklinde belirtilmiştir.

Krimi, Yusop ve Hook (2010), neo-klasik iktisatçıların öne sürdüğü kalkınma kutbu ve ters-U tipi büyüme teorilerinin bölgesel eşitsizlikleri zaman içerisinde gidereceği fikrinin Malezya örneğinde doğrulanamayacağı hipotezini öne sürmüşlerdir; çalışmada literatür taraması ile birlikte, Entropi Ağırlık yöntemi ile TOPSIS yöntemi kullanılmıştır. Bununla birlikte, çalışmada, kalkınma kutbu ve ters-U tipi büyüme yaklaşımlarının eleştirildiği görülmektedir. Malezya genelinde uygulanan dengeli ulusal kalkınma politikaları ve kalkınma planlarının önerdiği bölgesel kalkınma modelinin belirli şehirler ve bölgelerde kalkınmaya dair veriler sunduğunu tespit etmişler, ülke genelinde kırsal ile kent, bölgeler ve eyaletler arasında ekonomik mesafeyi büyüttüğü sonucuna varmışlardır. Buna göre, Kuala Lumpur, Melaka, Negeri Sembilan ve Selangor en kalkınmış şehirler iken, Sabah, Pahang ve Sarawak ise bölgesel kalkınma politikalarına rağmen en az kalkınmış şehirler olmuşlardır.

Sevinç (2011), çalışmasında literatür taraması kullanmış olup, geçmişten bugüne uygulanan bölgesel kalkınma politikalarını ele almıştır. Çalışmanın hipotezi, bölgelerarası dengesizliğin az gelişmiş ülkelerde daha kronik seviyede seyrettiğidir. Geçmişten günümüze Türkiye’de uygulanan bölgesel kalkınma politikalarında (projeler, planlar vb.) toplumsal kalkınmaya ağırlık verildiğini ve yerel halkın katılımının dışlandığını belirtmektedir. Bununla birlikte, bu yaklaşımlar merkeziyetçiliğin gölgesinde geliştirilmiş ve kırsal kalkınmayı devre dışı bırakırken, merkezi karar organlarının belirlediği politika, plan ve projeler başarısız olmuş; az gelişmiş bölgelerde bölgesel kalkınma tesis edilememiştir.

Üzümcü ve Özyakışır (2013), TRA2 bölgesi olarak tarif edilen ve Kars, Iğdır, Ardahan, Ağrı illerini kapsayan bölgedeki, göç hareketleri ışığında, bölgesel kalkınma potansiyelini ele almışlardır. SEGE (Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Endeksi) değerlerinden ve bölgedeki göç hareketleri ile ilgili göstergelerden istifade etmiştir. Buna göre bu iller, SEGE’de sırasıyla Kars (68.), Iğdır (69.), Ardahan (71.) ve Ağrı (79.)’dir. Çalışmanın hipotezi; bölgesel dengesizliklerin, ekonomik ve sosyal fırsat eşitsizliklerine ve göç gibi olumsuzluklara neden olduğudur. Yoksulluk, işsizlik, sosyal yaşamın yetersizliği, yetersiz altyapı, ulaşım, iklimsel zorluklar, güvenlik gibi faktörler nedeniyle gerek içsel gerekse de kutupsal bölgesel kalkınma politikaları için uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

Çayın ve diğerlerinin (2013) çalışmalarında, TRC3 Düzey 2’de Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt illerini kapsayan DİKA’nın faaliyetlerini ve desteklediği projeleri incelemiş ve diğer üç ilde bölgesel kalkınma başarı sağlarken, Şırnak’ta insan kaynağı, girişimcilik, proje üretme kültürü vb. kategorilerde bölgesel kalkınmanın elverişli olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Tablo 2.2. Bölgesel Kalkınma Politikalarını Eleştiren Çalışmalar

R.J.Church	1969	Batı Afrika	Batı Afrika ülkeleri karşılaştırılmış ve başarı ile başarısızlık faktörleri belirlenmiş ve bunun sebebi olarak “kalkınma kutbu” şeklinde lanse edilen kentlerin seçimindeki yanlışlar olarak belirlenmiştir.
E.Büchert ve H.Mammen	1978	Danimarka	Bölgesel kalkınmada kalkınma kutupları yaratmanın her zaman başarıyla sonuçlanmayacağı bulgularla doğrulanmıştır.
S.Altınbaş, F.Doğruel ve M.Güneş	2002	Türkiye geneli	Gaziantep hariç Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde çekim merkezi üretilmediği ve bölgesel farkların giderilmesi noktasında başarısız olduğu saptanmıştır.
M.Bilgin	2002	Göller Bölgesi	Isparta-Burdur bölgesinde kalkınmada yerel yönetimin rolünü savunur ve bölgede yerel yönetimlere ağırlık verilmedikçe kalkınmanın başarısız olacağını saptamıştır.
I.P.Kovacs	2006	Macaristan	Özerk yönetimler dahil edilmediği takdirde kalkınmanın merkezileşiminin aracına dönüştüğü bölgeselleşmenin kaybedildiği saptanmıştır.
M.Çetin ve M.Kara	2008	Isparta	1960 sonrası Türkiye’de bölgesel kalkınma anlayışında bir sektörel kümeleşme modeli olarak OSB’lerin önemli bir rol oynamasına rağmen, Isparta’da bu rolün geçerli olmadığını doğrulamıştır.
N.Kargı	2009	Türkiye geneli	Türkiye’deki uygulamaların bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının giderilmesinde başarılı olmadığını öne sürmüştür, bu yöndeki çabaların sadece kaynak israfı olduğunu savunmuştur.
S.Görmüş ve M.Artar	2010	Zonguldak-Bartın-Karabük	İşletmeleri özelleştirme sonuçları ele alınmış ve çalışma sonucunda Karabük ve Zonguldak’a olumlu etki eden bu yaklaşımın Bartın için aynı sonucu doğurmadığı ortaya çıkmıştır.
M.S.Krimi, Z.Yusop ve L.S.Hook	2010	Malezya	Kalkınma kutbu ve Ters-U tipi büyüme yaklaşımları eleştirilmiş ve Malezya genelinde uygulanan dengeli ulusal kalkınma politikalarının sadece belirli bölgeler için olumlu sonuç verdiği, diğer bölgeler için ise olumsuz sonuç verdiği saptanmıştır.
H.Sevinç	2011	Türkiye geneli	Bölgelerarası dengesizliğin az gelişmiş ülkelerde daha kronik seviyede seyrettiğini öne sürmekte ve Türkiye’de uygulanan bölgesel kalkınma politikalarını eleştirmektedir.
M.Çayın vd.	2013	TRC3 Düzey2	DİKA faaliyetleri ve desteklediği projeler incelenmiş; Mardin, Batman ve Siirt için olumlu sonuç alırken Şırnak için olumsuz sonuçlar alınmıştır
Üzümcü ve Özyakışır	2013	TRA2 Bölgesi	Kars, Iğdır, Ardahan, Ağrı illerini kapsayan bölgedeki, göç hareketleri ışığında, bölgesel kalkınma potansiyelini ele almış ve bölgesel dengesizliklerin, ekonomik ve sosyal fırsat eşitsizliklerine ve göç gibi olumsuzluklara neden olduğunu saptamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TUNCELİ-ESKİŞEHİR-KIRŞEHİR İLLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI İNCELEMESİ

Türkiye’de Cumhuriyetin ilk yıllarındaki bölgelerarası farklılıklar giderek artmıştır. Nüfus hareketleri, tarımda çalışan nüfus, endüstrileşme, milli gelir, ulaşım imkânları, eğitim hizmetleri, bölgelere göre elektrik enerjisi tüketimi, haberleşme imkânları, beslenme yetersizliği Türkiye’de bölgesel dengesizliğin göstergeleridir. Türkiye’deki bölgesel farklar hem doğu-batı ayrımına dayalı olarak, hem de kent-kır ayrımına dayalı olarak bulunmaktadır. Her iki alanda, homojen alanlar yer almamakta, bir bölgede çok gelişmiş ve çok geri kalmış alanlar yer alabilmektedir.

Türkiye’de bölgeler arasında görülen farklılıkları azaltmak için değişik bölgelere göre hazırlanan plan ve projelerde öncelikli konular; ekonomik etkinliklerin çeşitlendirilmesi, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, yerel dinamizmi harekete geçirecek girişimlerin desteklenmesi, kurumsal kapasitelerin geliştirilmesi, işbirliğine dayalı rekabetin geliştirilmesi, verimli ve etkin kaynak kullanımınıdır (DPT, 2007: 7).

Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırmaları, ilçelerin, illerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyini ortaya koymayı ve bu doğrultuda kalkınmada öncelikli yörelerin belirlenmesine, kamu kaynaklarının etkili kullanımına ve özel sektör yatırımlarının yönlendirilmesine katkıda bulunmayı hedef almaktadır. Günümüzde küreselleşme ve bilgi toplumuna geçiş önem kazandığından, bu oluşumların imkanlarından faydalanabilmek için bölgesel farklılıkların ortadan kaldırılması, gelirden adil dağılımın sağlanması, bu olanaklardan yararlanabilecek altyapının oluşturulması gerekmektedir. Gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesiyle, geçmiş dönemlerde uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların coğrafi sonuçlarının, görece gelişmişlik düzeylerinin saptanarak izlenmesi mümkün olmaktadır. Bir yandan mevcut politikaların başarı derecesi görülebilmekte, diğer yandan yeni politikalar üretebilme imkânı sağlanabilmektedir.

3.1. Tunceli-Eskişehir-Kırşehir İllerinin Kalkınmışlık Düzeylerinin İncelenmesi

İllerin sosyo-ekonomik gelişmişlik endeks değerlerini ve sıralamadaki konumlarını belirleyen temel faktörler illerin demografik yapısı, eğitim hizmetleri, sanayileşme boyutu, işgücü kompozisyonu ve altyapı imkanları gibi etkenlerdir. Nüfusla ilgili mutlak büyüklükler yüzeysel büyüklüklerdir. İlk bakışta sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında ilk sıralarda yer alan illerin gelişmişliği ile nüfusları arasında doğru orantı görülse de, bu durum genelleştirilemez. Nüfusu büyük olduğu halde bazı iller alt sıralarda da yer alabilmektedir (Albayrak, 2005:242).

Tablo 3.1. İllerin Genel Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Endeksine Göre Sıralaması

İLLER	SEGE 2011 SIRASI	ENDEKS DEĞERİ
Tunceli	58	-0,3892
Eskişehir	7	1,1671
Kırşehir	40	-0,0211

Kaynak: İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE 2011), 2013

http://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/2_turkiye_ab_iliskileri/2_2_adaylik_sureci/2_2_8_diger/tckb_sege_2013.pdf (27.03.2015)

Tunceli'yi Eskişehir ve Kırşehir illeri ile karşılaştırma amacı; illerin SEGE 2011 sıralamasına göre endeks değerine bakıldığında Tunceli iline öncelikle demografik yapısı bakımından yakın olan ve endeks değeri negatif olan Kırşehir ili, ve yine demografik yapısı bakımından Tunceli iline benzer olan fakat SEGE 2011 sıralamasında endeks değeri pozitif olan Eskişehir ili seçilmiştir.

Tunceli'de rekabetçilik göstergelerinin oldukça düşük değerlere sahip olduğu gözlemlenmektedir. Kişi başına ihracat miktarı olan 0,5 dolar ile genelde son sırada yer alan Tunceli'nin sanayi altyapısının da yetersiz olduğu ifade edilmektedir.

Bununla birlikte nüfusun az olması ve özellikle sosyal göstergelerden dolayı il, altıncı kademe gelişmiş illere göre nispeten daha iyi durumda olmaktadır. Sözelimi, bin kişiye düşen internet bankacılığında aktif durumda olan bireysel müşteri sayısı Tunceli'de 102, ülke ortalaması ise 87,5 olarak belirlenmiştir. Genel ortaöğretim net okullaşma oranı Tunceli için % 62,5 iken Türkiye ortalaması % 35,6'dır. Tunceli'nin genç bağımlı nüfus oranı ve yaşa özel (15-49) doğurganlık oranında diğer illere göre daha avantajlı olduğu görülmektedir. Diğer taraftan ilin genel ortaöğretim net okullaşma oranı bulunduğu Düzey-2 ve Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde bir değere sahiptir. Bunlara ek olarak, Tunceli çalışma çağındaki nüfusun (15-64 yaş)

toplam nüfus içindeki oranı ve kadınların ortalama günlük kazancı göstergelerinde hem bölge hem de Türkiye ortalamasından yüksek değerlere sahiptir. Ayrıca il okur-yazar nüfus oranı ve hava kalitesi bakımından nispeten iyi bir konumda olduğu görülmektedir.

Tablo 3.2. 2012-2013 Yılı Üç İl İçin Üniversite Sayısı, Bölüm Sayısı, Öğretim Elemanı ve Öğrenci Sayısı (ÖSYM tarafından 2013-2014 öğretim yılı verileri henüz güncellenmediği için 2012-2013 verileri dikkate alınmıştır)

İLLER	Üniversite Sayısı	Bölüm Sayısı	Toplam Öğretim Elemanı Sayısı	Öğrenci Sayısı		
				Yeni Kayıt	Okuyan	Mezun
Tunceli	1 ¹	6 ²	288	2 158	4 966	575
Eskişehir	2 ³	49 ⁴	3 440	209 976	2 279 660	184 819
Kırşehir	1 ⁵	19 ⁶	542	4 998	16 222	2 848

Kaynak : 2012-2013 Öğretim Yılı İllere Göre Öğrenci ve Öğretim Elemanları Sayıları, <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-69430/h/4illeregoreogrenciogretimalemanlarisay.pdf> (27.03.2015), Tunceli Üniversitesi 2013-2017 Stratejik Planı <http://www.tunceli.edu.tr/haberler/images/Tunceli%20%C3%9Cniversitesi%202013-2017%20Stratejik%20Plan%C4%B1.pdf> (27.03.2015)

¹Tunceli Üniversitesi; a) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Mühendislik Fakültesi ve Su Ürünleri Fakültesi ile Fırat Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı iken adı ve bağlantısı değiştirilerek oluşturulan ve Rektörlüğe bağlanan İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden, b) Fırat Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı iken adı ve bağlantısı değiştirilerek oluşturulan ve Rektörlüğe bağlanan Tunceli Meslek Yüksekokulundan, c) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan Sosyal Bilimler Enstitüsü ile Fen Bilimleri Enstitüsünden, oluşur (Tunceli Üniversitesi 2013-2017 Stratejik Planı

<http://www.tunceli.edu.tr/haberler/images/Tunceli%20%C3%9Cniversitesi%202013-2017%20Stratejik%20Plan%C4%B1.pdf>)

²Tunceli Üniversitesi'ne bağlı birimler; Mühendislik Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, Su Ürünleri Fakültesi, Sağlık Yüksekokulu, Tunceli Meslek Yüksekokulu'dur.

³Eskişehir Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi.

⁴Eskişehir Üniversitesi; 10 Fakülte, 1 Yüksekokul, 1 Devlet Konservatuvarı, 4 Meslek Yüksekokulu, 5 Enstitü; Anadolu Üniversitesi; 12 Fakülte, 5 Enstitü, 7 Yüksekokul, 4 Meslek Yüksekokulu

⁵ Ahi Evran Üniversitesi

⁶ Üniversiteye bağlı olarak; 5 Fakülte, 3 Enstitü, 5 Meslek Yüksekokulu, 3 Yüksekokulu ve 3 Araştırma Merkezi yer almaktadır.

Tablo 3.3. İl ve İlçe Merkezleri ile Belde ve Köyler Nüfusu (2011-2015)

NÜFUS					İl ve ilçe merkezleri, belde ve köyler nüfusunun toplam nüfus içindeki oranı (%)	
		TOPLAM	İl ve ilçe merkezleri	Belde ve köyler	İl ve ilçe merkezleri	Belde ve köyler
Tunceli	2011	85 062	56 112	28 950	66.0	34.0
	2012	86 276	57 737	28 539	66.9	33.1
	2013	85 428	53 388	32 040	62.5	37.5
	2014	86.527	55.935	30.592	64.6	35.3
	2015	86.076	56.401	29.675	65.5	34.4
Eskişehir	2011	781 247	700 355	80 892	89.7	10.4
	2012	789 750	710 830	78 920	90.0	10.0
	2013	799 724	799 724	-	100.0	-
	2014	812.320	812.320	-	100.0	-
	2015	826.716	826.716	-	100.0	-
Kırşehir	2011	221 015	158 179	62 836	71.6	28.4
	2012	221 209	161 978	59 231	73.2	26.8
	2013	223 498	165 717	57 781	74.1	25.9
	2014	222.707	168.022	54.685	75.5	24.6
	2015	225.562	173.222	52.340	76.8	23.2

Kaynak: http://tunceli.yerelnet.org.tr/il_ilce_nufus.php?iladi=TUNCEL%DD
http://eskisehir.yerelnet.org.tr/il_ilce_nufus.php?iladi=ESK%DD%DEEH%DDR
http://kirsehir.yerelnet.org.tr/il_ilce_nufus.php?iladi=KIR%DEEH%DDR

İllere göre toplam nüfus artışının benzer olduğu görülmektedir. Bu benzerliğin il ve ilçe merkezleri, belde ve köyler nüfusunun toplam nüfus içindeki oranında da görülmekte olduğu saptanmıştır. Ancak 2013 yılında Eskişehir’de belde ve köylerin, il ve ilçe merkezleri haline geldiği görülmektedir.

Tablo 3.4. İlçe, Belediye ve Köy Sayısı (2011-2015)

İLLER	YILLAR	İlçe sayısı	Belediye sayısı	Köy sayısı
Tunceli	2011	8	10	366
	2012	8	10	366
	2013	8	9	365
	2014	8	9	365
	2015	8	9	366
Eskişehir	2011	14	28	371
	2012	14	28	371
	2013	14	14	-
	2014	14	14	-
	2015	14	14	-
Kırşehir	2011	7	30	233
	2012	7	30	233
	2013	7	10	252
	2014	7	10	252
	2015	7	10	252

Kaynak: <http://www.yerelnet.org.tr/iller/>

2011-2015 yılları arasında Eskişehir ve Kırşehir illerinde belediye sayılarında %50 üzeri azalma görülürken, Tunceli’de 2015 yılında sadece 1 belediyenin azaldığı görülmektedir.

Tablo 3.5. Okuma Yazma Durumu ve Cinsiyete Göre Nüfus (2011-2014)

İller	Yıllar		TOPLAM	Okuma yazma bilmeyen	Okuma yazma bilen	Bilinmeyen
TUNCELİ	2011	Toplam	80 028	6 895	70 273	2 860
		Erkek	46 389	1 455	43 082	1 852
		Kadın	33 639	5 440	27 191	1 008
	2012	Toplam	81 272	6 222	72 418	2 632
		Erkek	47 430	1 319	44 463	1 648
		Kadın	33 842	4 903	27 955	984
	2013	Toplam	80 090	5 922	71 775	2 393
		Erkek	44 900	1 173	42 326	1 401
		Kadın	35 190	4 749	29 449	992
	2014	Toplam	80 878	5 907	73 431	1 540
		Erkek	45 044	1 140	43 036	868
		Kadın	35 834	4 767	30 395	672
ESKİŞEHİR	2011	Toplam	724 153	18 915	683 857	21 381
		Erkek	359 604	2 834	346 125	10 645
		Kadın	364 549	16 081	337 732	10 736
	2012	Toplam	732 145	18 033	694 157	19 955
		Erkek	363 910	2 651	351 415	9 844
		Kadın	368 235	15 382	342 742	10 111
	2013	Toplam	739 738	17 325	702 956	19 457
		Erkek	368 054	2 551	355 953	9 550
		Kadın	371 684	14 774	347 003	9 907
	2014	Toplam	749 915	17 669	723 023	9 223
		Erkek	372 794	2 727	365 598	4 469
		Kadın	377 121	14 942	357 425	4 754
KIRŞEHİR	2011	Toplam	202 967	10 307	190 898	1 762
		Erkek	100 679	1 400	98 381	907
		Kadın	102 288	8 907	92 517	864
	2012	Toplam	202 879	9 484	191 627	1 768
		Erkek	100 676	1 255	98 514	907
		Kadın	102 203	8 229	93 113	861
	2013	Toplam	204 455	9 059	193 505	1 891
		Erkek	101 691	1 196	99 513	982
		Kadın	102 764	7 863	93 992	909
	2014	Toplam	204 108	8 908	193 992	1 208
		Erkek	101 477	1 224	99 626	627
		Kadın	102 631	7 684	94 366	581

(6 ve daha yukarı yaştaki nüfus)

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>

Tunceli, Eskişehir ve Kırşehir illeri için 2011, 2012, 2013 ve 2014 yıllarına göre okuma yazma durumu ve cinsiyet faktörüne göre dağılımında okuma yazma bilmeyenlerin toplam oranında genel bir düşüş olduğu gözlemlenmiştir. Okuma yazma bilen oranında ise genelde bir artış görülmesine rağmen sadece Tunceli ili için 2013 yılında bir önceki yıla oranla bir düşüş görüldüğü saptanmıştır.

Tablo 3.6. Bitirilen Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre Nüfus (2011-2014)

İller	Yıl		TOPLAM	Okuma yazma bilmeyen	Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	İlkokul mezunu	İlköğretim mezun	Orta- okul veya dengi okul mezunu
TUNCELİ	2011	Toplam	72 199	6 892	3 973	14 021	14 038	3 008
		Erkek	42 384	1 454	2 072	6 801	9 978	2 024
		Kadın	29 815	5 438	1 901	7 220	4 060	984
	2012	Toplam	73 708	6 222	4 444	13 867	15 523	2 970
		Erkek	43 545	1 319	2 146	6 675	11 347	1 996
		Kadın	30 163	4 903	2 298	7 192	4 176	974
	2013	Toplam	72 569	5 916	4 237	14 115	13 598	3 060
		Erkek	40 994	1 167	1 726	6 763	9 453	2 058
		Kadın	31 575	4 749	2 511	7 352	4 145	1 002
	2014	Toplam	73 608	5 887	3 999	14 029	11 607	4 721
		Erkek	41 279	1 127	1 497	6 714	8 233	2 905
		Kadın	32 329	4 760	2 502	7 315	3 374	1 816
ESKİŞEHİR	2011	Toplam	633 949	18 895	18 370	175 073	96 456	38 468
		Erkek	313 327	2 824	5 093	66 315	51 462	22 886
		Kadın	320 622	16 071	13 277	108 758	44 994	15 582
	2012	Toplam	642 954	18 020	18 254	173 252	101246	38 464
		Erkek	318 275	2 645	4 988	65 031	53 997	22 853
		Kadın	324 679	15 375	13 266	108 221	47 249	15 611
	2013	Toplam	651 168	17 210	18 178	170 974	103 762	38 348
		Erkek	322 729	2 489	4 933	63 532	55 388	22 730
		Kadın	328 439	14 721	13 245	107 442	48 374	15 618
	2014	Toplam	661 091	17 187	17 846	170 073	90 482	58 316
		Erkek	327 254	2 432	4 667	62 912	47 662	33 427
		Kadın	333 837	14 755	13 179	107 161	42 820	24 889
KIRŞEHİR	2011	Toplam	171 969	10 302	9 844	51 902	32 171	10 308
		Erkek	84 784	1 399	3 064	21 480	17 980	6 297
		Kadın	87 185	8 903	6 780	30 422	14 191	4 011
	2012	Toplam	172 925	9 482	9 948	50 778	32 011	10 086
		Erkek	85 352	1 255	2 967	20 812	17 872	6 164
		Kadın	87 573	8 227	6 981	29 966	14 139	3 922
	2013	Toplam	175 143	9 022	9 972	50 055	33 247	9 915
		Erkek	86 737	1 177	2 911	20 379	18 650	6 020
		Kadın	88 406	7 845	7 061	29 676	14 597	3 895
	2014	Toplam	175 601	8 700	9 578	49 115	27 827	15 961
		Erkek	86 907	1 099	2 698	19 847	15 418	9 389
		Kadın	88 694	7 601	6 880	29 268	12 409	6 572

(15 ve daha yukarı yaştaki nüfus)

Tablo 3.7. Bitirilen eğitim düzeyi ve cinsiyete göre nüfus (2011-2014) (devam)

İller	Yıllar		TOPLAM	Lise veya dengi okul mezunu	Yüksekoku l veya fakülte mezunu	Yüksek lisans mezunu	Doktor a mezunu	Bilinmeyen
TUNCELİ	2011	Toplam	72 199	19 919	7 072	376	70	2 830
		Erkek	42 384	13 328	4 603	239	49	1 836
		Kadın	29 815	6 591	2 469	137	21	994
	2012	Toplam	73 708	20 003	7 654	339	72	2 614
		Erkek	43 545	13 441	4 723	211	50	1 637
		Kadın	30 163	6 562	2 931	128	22	977
	2013	Toplam	72 569	19 311	9 384	474	94	2 380
		Erkek	40 994	12 491	5 580	301	63	1 392
		Kadın	31 575	6 820	3 804	173	31	988
	2014	Toplam	73 608	20 286	10 930	532	110	1 507
		Erkek	41 279	12 965	6 571	348	72	847
		Kadın	32 329	7 321	4 359	184	38	660
ESKİŞEHİR	2011	Toplam	633 949	175 786	81 389	6 048	2 512	20 952
		Erkek	313 327	103 104	46 464	3 265	1 476	10 438
		Kadın	320 622	72 682	34 925	2 783	1 036	10 514
	2012	Toplam	642 954	179 768	85 602	6 198	2 525	19 625
		Erkek	318 275	105 665	48 562	3 361	1 483	9 690
		Kadın	324 679	74 103	37 040	2 837	1 042	9 935
	2013	Toplam	651 168	174 068	97 657	8 306	3 506	19 159
		Erkek	322 729	103 372	54 421	4 487	1 978	9 399
		Kadın	328 439	70 696	43 236	3 819	1 528	9 760
	2014	Toplam	661 091	180 625	105 243	8 985	3 559	8 775
		Erkek	327 254	106 966	58 061	4 874	1 998	4 255
		Kadın	333 837	73 659	47 182	4 111	1 561	4 520
KIRŞEHİR	2011	Toplam	171 969	39 170	15 535	801	239	1 697
		Erkek	84 784	23 211	9 805	525	159	864
		Kadın	87 185	15 959	5 730	276	80	833
	2012	Toplam	172 925	41 337	16 477	854	227	1 725
		Erkek	85 352	24 357	10 328	562	152	883
		Kadın	87 573	16 980	6 149	292	75	842
	2013	Toplam	175 143	40 692	18 929	1 120	332	1 859
		Erkek	86 737	24 126	11 571	720	221	962
		Kadın	88 406	16 566	7 358	400	111	897
	2014	Toplam	175 601	40 934	20 861	1 185	341	1 099
		Erkek	86 907	24 325	12 585	755	230	561
		Kadın	88 694	16 609	8 276	430	111	538

(15 ve daha yukarı yaştaki nüfus)

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatik/tabloOlustur.do>

Bireylerin eğitim düzeyi ve cinsiyete göre nüfus dağılımına göre Tunceli ve Eskişehir illerine bakıldığında nüfus çoğunluğunun lise mezunu olduğu görülmektedir. Kırşehir ilinde ise nüfus çoğunluğunun ilkökul mezunu olduğu görülmektedir. Cinsiyet dağılımına göre her ilde okuma yazma bilmeyenlerin çoğunluğunun kadın olduğu ve yine ilkökul mezunlarının cinsiyet faktörüne bağlı dağılımında yoğunluğun kadın

olduğu görülmektedir. Lise mezunlarının cinsiyet değişkenine bağlı olarak dağılımında çoğunluğunun erkek olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda elde edilen verilere dayanılarak bitirilen eğitim düzeyi ve cinsiyete göre nüfus dağılımında cinsiyetin belirleyici bir faktör olduğu ve kadınların çoğunluğunun okuma yazma bilmeyen ve ilkokul mezunlarından oluştuğu sonucuna varılmıştır.

3.1.1. Eğitim

Tablo 3.8. Eğitim seviyesine göre okul, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayısı

	Toplam ilköğretim okul	ilköğretim öğretmen	ilköğretim derslik	Toplam ortaöğretim okul	Toplam ortaöğretim öğretmen	Toplam ortaöğretim derslik
TUNCELİ						
2009	169	11	15	145	11	16
2010	174	10	15	151	11	14
2011	163	10	13	141	10	13
2012	104	12	16	132	9	13
2013	101	11	16	119	9	14
2014	103	11	15	126	8	11
ESKİŞEHİR						
2009	347	18	25	354	15	30
2010	351	18	25	363	15	29
2011	363	17	25	352	14	28
2012	232	15	25	347	18	27
2013	246	15	24	335	14	25
2014	251	15	24	438	12	26
KIRŞEHİR						
2009	259	14	22	275	14	29
2010	262	14	21	272	14	26
2011	264	13	20	257	13	24
2012	145	12	19	172	13	25
2013	149	13	19	262	12	21
2014	150	11	18	314	12	22

Tablo 3.9. Eğitim seviyesine göre okul, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayısı (devam)

	Genel ortaöğretim okul	Genel ortaöğretim öğretmen	Genel ortaöğretim derslik	Mesleki ve teknik ortaöğretim Okul	Mesleki ve teknik ortaöğretim öğretmen	Mesleki ve teknik ortaöğretim derslik
TUNCELİ						
2009	165	12	16	98	8	20
2010	171	12	13	104	9	37
2011	162	10	12	95	8	20
2012	126	9	13	70	7	16
2013	270	18	19	48	4	8
2014	193	10	16	88	7	8
ESKİŞEHİR						
2009	388	15	26	327	15	36
2010	394	14	23	337	15	37
2011	389	13	23	322	14	35
2012	339	13	27	306	13	35
2013	453	16	25	267	12	27
2014	440	13	25	436	11	27
KIRŞEHİR						
2009	356	14	26	215	13	33
2010	331	14	23	229	14	30
2011	303	14	22	223	13	26
2012	259	13	25	217	12	27
2013	398	15	21	198	11	20
2014	359	13	24	282	10	21

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do#>

Her il için mesleki ve teknik ortaöğretim okulları 2010 yılından itibaren düşüş göstermektedir ve 2014 yılı verilerine göre mesleki ve teknik ortaöğretim okullarının azalmasına karşın genel ortaöğretim okul sayılarında artış görülmektedir. Verilerdeki bu düşüş 2011 yılında resmi gazetede yayınlanan ortaöğretim kurumlarına ilişkin mevzuat ile açıklanabilir (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/09/20130907-4.htm>).

Tablo 3.10. Yükseköğretim Kurumlarında Ön lisans ve Lisans Düzeyinde Öğrenci Sayıları

	Yeni kayıtlı toplam	Yeni kayıtlı erkek	Yeni kayıtlı kadın	Okuyan toplam	Okuyan erkek	Okuyan kadın
TUNCELİ						
2009	936	526	410	1 192	700	492
2010	1 790	994	796	2 656	1 485	1 171
2011	1 540	872	668	3 570	2 057	1 513
2012	2 158	1 178	980	4 966	2 909	2 057
2013	2 320	1 248	1 072	6 525	3 762	2 763
2014	2 287	1 289	998	6 819	3 970	2 849

ESKİŞEHİR						
2009	228 971	115 513	113 458	1 595 190	874 317	720 873
2010	196 466	98 170	98 296	1 755 112	952 178	802 934
2011	192 667	89 219	103 448	1 991 832	1 074 120	917 712
2012	209 976	97 180	112 796	2 279 660	1 229 379	1 050 281
2013	468 114	255 729	212 385	2 516 096	1 365 051	1 151 045
2014	453 332	240 011	213 321	2 704 307	1 462 192	1 242 115
KIRŞEHİR						
2009	3 975	2 111	1 864	10 002	5 182	4 820
2010	4 616	2 478	2 138	11 835	6 212	5 623
2011	89 219	2 663	2 369	15 482	8 256	7 226
2012	4 998	2 568	2 430	16 222	8 385	7 837
2013	4 368	2 177	2 191	16 558	8 285	8 273
2014	4 694	2 322	2 372	16 567	8 273	8 294

Tablo 3.11. Yükseköğretim kurumlarında ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenci sayıları (devam)

	Mezun toplani	Mezun erkek	Mezun kadın
TUNCELİ			
2009	191	102	89
2010	171	102	69
2011	482	204	278
2012	575	220	355
2013	575	220	355
2014	1 441	799	642
ESKİŞEHİR			
2009	122 324	65 302	57 022
2010	170 577	802 934	76 934
2011	146 219	80 880	65 339
2012	184 819	99 020	85 799
2013	184 819	99 020	85 799
2014	205 657	109 162	96 495
KIRŞEHİR			
2009	2 090	993	1 097
2010	2 116	977	1 139
2011	2 251	1 124	1 127
2012	2 848	1 515	1 333
2013	2 848	1 515	1 333
2014	3 931	1 835	2 096

*Veri tabanında öğretim dönemi, ilgili dönemin ilk yılı olarak gösterilmiştir. Örnek: 2000/2001 dönemi 2000 olarak gösterilmiştir.

*Mezun olan öğrenciler bir önceki dönemin mezunlarıdır.

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>

Yükseköğretim kurumlarında ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenci sayılarına göre 2009 ve 2014 yılları arası veriler incelendiğinde her il için düzenli bir artış görüldüğü saptanmıştır. Ancak Tunceli ve Eskişehir illeri için 2011 yılında mezun olanların toplamında bir artış olduğu ve yeni kayıt olan öğrenci sayılarında bir düşüş olduğu saptanmıştır.

Tablo 3.12. Yükseköğretim Kurumlarında Kendi Biriminde Görevli Öğretim Elemanı Sayısı

	Toplam öğretim elemanı	Toplam öğretim elemanı (erkek)	Toplam öğretim elemanı (kadın)	Profesör toplam	Profesör erkek	Profesör kadın	Doçent toplam	Doçent erkek	Doçent kadın
TUNCELİ									
2009	32	25	7	2	2	-	3	2	1
2010	111	79	32	4	4	-	5	2	3
2011	297	202	95	7	7	-	5	3	2
2012	288	189	99	7	7	-	8	4	4
2013	407	260	147	4	3	1	17	10	7
2014	417	262	155	7	6	1	20	12	8
ESKİŞEHİR									
2009	2987	1566	1421	370	281	89	230	133	97
2010	3049	1583	1466	395	294	101	261	151	110
2011	3220	1652	1568	440	313	127	304	174	130
2012	3440	1761	1679	460	322	138	330	188	142
2013	3527	1780	1747	500	346	154	415	228	187
2014	3670	1866	1804	527	357	170	461	249	212
KIRŞEHİR									
2009	377	249	128	10	7	3	10	8	2
2010	428	276	152	16	12	4	14	12	2
2011	465	310	155	20	18	2	19	16	3
2012	542	355	187	20	17	3	28	23	5
2013	615	367	248	21	17	4	36	29	7
2014	693	411	282	23	17	6	48	35	13

Tablo 3.13. Yükseköğretim Kurumlarında Kendi Biriminde Görevli Öğretim Elemanı Sayısı (devam)

	Yardımcı doçent toplam	Yardımcı doçent erkek	Yardımcı doçent kadın	Diğer öğretim elemanı toplam	Diğer öğretim elemanı erkek	Diğer öğretim elemanı kadın
TUNCELİ						
2009	6	5	1	21	16	5
2010	52	39	13	50	34	16
2011	64	48	16	221	144	77
2012	63	45	18	210	133	77
2013	79	56	23	307	191	116
2014	93	61	32	297	183	114

ESKİŞEHİR						
2009	662	362	300	1726	790	935
2010	652	361	291	1741	777	964
2011	738	393	345	1738	772	966
2012	723	382	341	1927	869	1058
2013	776	381	395	1836	825	1011
2014	783	392	391	1899	868	1031
KIRŞEHİR						
2009	110	77	33	247	157	90
2010	118	79	39	280	173	107
2011	113	80	33	313	196	117
2012	136	99	37	358	216	142
2013	153	105	48	405	216	189
2014	216	145	71	406	214	192

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do#>

Yükseköğretim kurumlarında kendi biriminde görevli öğretim elemanı 2009 ile 2014 yılları arasında verileri incelendiğinde toplam öğretim elemanı sayılarında düzenli bir artış olmasına rağmen sadece Tunceli için 2012 yılında bir düşüş görüldüğü saptanmıştır.

3.1.2. Sağlık

Tablo 3.14. Hastane ve Yatak Sayıları

	Toplam kurum sayısı	Toplam yatak sayısı	Sağlık Bakanlığı kurum sayısı	Sağlık Bakanlığı yatak sayısı	Üniversite kurum sayısı	Üniversite yatak sayısı
TUNCELİ						
2009	5	160	5	160	-	-
2010	5	182	5	182	-	-
2011	4	182	4	182	-	-
2012	4	182	4	182	-	-
2013	5	187	5	187	-	-
2014	5	187	5	187	-	-
ESKİŞEHİR						
2009	14	2 726	8	1 589	2	991
2010	17	3 165	9	1 764	2	1 045
2011	17	3 279	9	1 746	2	1 156
2012	19	3 487	10	1 755	2	1 156
2013	19	3 487	10	1 755	2	1 156
2014	17	3 482	9	1 747	2	1 156
KIRŞEHİR						
2009	7	464	6	429	-	-
2010	6	587	5	550	-	-
2011	6	535	4	498	-	-
2012	6	498	5	463	-	-
2013	6	498	5	463	-	-
2014	6	498	5	463	-	-

Tablo 3.15. Hastane ve yatak sayıları (devam)

	Özel kurum sayısı	Özel yatak sayısı	Diğer kamu kurum sayısı	Diğer kamu yatak sayısı	100 000 kişi başına toplam hastane yatak sayısı
TUNCELİ					
2009	-	-	-	-	193
2010	-	-	-	-	237
2011	-	-	-	-	214
2012	-	-	-	-	211
2013	-	-	-	-	219
2014	-	-	-	-	216
ESKİŞEHİR					
2009	4	146	-	-	361
2010	6	356	-	-	414
2011	6	377	-	-	420
2012	6	411	1	165	442
2013	6	411	1	165	436
2014	5	416	1	163	429
KIRŞEHİR					
2009	1	35	-	-	208
2010	1	37	-	-	265
2011	1	37	-	-	242
2012	1	35	-	-	225
2013	1	35	-	-	223
2014	1	35	-	-	224

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselististik/tabloOlustur.do>

Kırşehir ve Tunceli illerinde hiçbir üniversite kurumunun hizmet vermemekte olduğu görülmektedir. Hastane ve yatak sayıları 2009 ile 2014 yılları arası verileri incelendiğinde Eskişehir ilinde düzenli bir artış görülmesine rağmen, Kırşehir ve Tunceli illeri için 2011 yılı itibariyle bir düşüş görülmektedir. Belirlenen bu düşüş Kırşehir için 2013 yılında da geçerli olmakla birlikte Tunceli ili için 2013 yılında tekrar bir artış olduğu saptanmıştır. 2011 yılında her iki il için görülen düşüşün geliştirilen yeni sağlık politikalarına entegrasyonun iller için zorluğundan kaynaklandığı düşünülmektedir (<http://www.sagliksen.org.tr/MediaContent/CDmp-1393339314-vc.es.pdf>).

Tablo 3.16. Sağlık Personeli Sayısı

	Uzman hekim	Pratisyen hekim	Asistan hekim	Toplam hekim	Diş hekimi	Eczacı	Sağlık memuru	Hemşire	Ebe
TUNCELİ									
2009	45	50	-	95	10	16	152	119	161
2010	59	61	-	120	20	19	170	138	159
2011	51	63	-	114	17	14	207	162	164
2012	50	64	-	114	15	13	201	169	163
2013	54	64	-	118	22	18	271	177	150
2014	49	62	-	111	24	18	332	201	154
ESKİŞEHİR									
2009	659	413	364	1 436	231	335	1 286	1 518	635
2010	737	419	325	1 481	232	346	1 433	1 629	679
2011	809	456	275	1 540	239	353	1 735	1 856	714
2012	895	451	233	1 579	231	351	1 859	2 023	729
2013	976	445	252	1 673	235	369	1 998	2 214	745
2014	983	463	273	1 719	249	367	2 237	2 212	700
KIRŞEHİR									
2009	128	135	-	263	45	78	472	309	245
2010	123	141	-	264	49	76	471	311	246
2011	126	145	-	271	46	82	540	365	247
2012	140	134	-	274	47	81	638	408	258
2013	143	133	-	276	45	83	688	428	262
2014	154	133	-	287	47	85	700	412	250

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>

Sağlık personeli sayısı açısından 2009 ile 2014 yılları arasında Tunceli, Eskişehir ve Kırşehir illerine ait veriler incelendiğinde Eskişehir için sadece asistan hekim sayılarında bir düşüş görüldüğü diğer tüm sağlık personeli sayılarında düzenli bir artış olduğu saptanmıştır. Diğer yandan Kırşehir ve Tunceli illeri için asistan hekim kadrosu bulunmamaktadır. Tunceli ili için hastane ve yatak sayıları verilerine benzer olarak 2011 ve 2012 yıllarında toplam hekim sayısında bir düşüş gözlemlenmiş olmasına rağmen benzer bir düşüş Kırşehir ili için söz konusu değildir. Bu bağlamda sağlık politikalarındaki değişimin sağlık personeli sayılarındaki bu düşüşü açıklayabileceği düşünülmektedir.

3.1.3. İşgücü

Tablo 3.17. İşgücüne Katılma Oranı (İKO) ve İşsizlik

	İKO (%)	İKO / değişim katsayısı (%)	İKO / % 95 güven aralığı alt sınırı	İKO - % 95 güven aralığı üst sınırı	İşsizlik oranı (%)	İşsizlik oranı / değişim katsayısı (%)	İşsizlik oranı / % 95 güven alt sınırı	İşsizlik oranı / % 95 güven aralığı üst sınırı
TUNCELİ								
2009	46	5.2	41.4	50.7	18.6	12.5	14.1	23.2
2010	45.3	3.4	42.3	48.3	11.5	17.6	7.6	15.5
2011	48.7	2	46.9	50.6	9.3	11.8	7.2	11.5
2012	51.7	2.4	49.3	54.1	7.6	13.6	5.6	9.7
2013	54	1.8	52.1	55.9	8.1	6.4	7.1	9.1
ESKİŞEHİR								
2009	44.1	2.4	42	46.1	15.2	8.8	12.6	17.8
2010	42.7	2.2	40.8	44.5	10.5	9.9	8.4	12.5
2011	42.2	2.1	40.4	44	8.9	8.3	7.4	10.3
2012	44	2.2	42.1	45.9	8.4	9	6.9	9.9
2013	46.9	1.5	45.5	48.3	8.5	4	7.8	9.1
KIRŞEHİR								
2009	41.5	2.6	39.4	43.6	15.6	11.8	12	19.2
2010	43.5	1.9	41.8	45.1	10.8	10.4	8.6	13
2011	42.9	1.2	41.9	44	8.5	7.5	7.2	9.7
2012	43.4	1.6	42	44.8	7.4	8.9	6.1	8.7
2013	46.6	0.9	45.7	47.4	7.3	2.6	7	7.7

Tablo 3.18. İşgücüne Katılma Oranı (İKO) ve İşsizlik (devam)

	İstihdam oranı (%)	İstihdam oranı / değişim katsayısı (%)	İstihdam oranı / % 95 güven aralığı alt sınırı	İstihdam oranı / % 95 güven aralığı üst sınırı
TUNCELİ				
2009	37.4	6.9	32.4	42.5
2010	40.1	4.5	36.6	43.6
2011	44.2	2.5	42.1	46.3
2012	47.7	2.8	45.1	50.3
2013	49.7	2	47.7	51.6
ESKİŞEHİR				
2009	37.4	3.3	35	39.7
2010	38.2	2.7	36.2	40.2
2011	38.4	2.5	36.6	40.3
2012	40.3	2.5	38.3	42.3
2013	42.9	1.7	41.5	44.3
KIRŞEHİR				
2009	35	3.7	32.4	37.6
2010	36.9	2.5	36.9	40.7
2011	39.3	1.5	38.1	40.5
2012	40.2	1.9	38.7	41.7
2013	43.1	1	42.3	44

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>

İşgücüne katılma oranı (İKÖ) ve işsizlik oranlarına iller bazına bakıldığında 2009 ile 2013 yılları arasındaki verilerin genel olarak tutarlılık gösterdiği görülmektedir. İKÖ % oranında artış, işsizlik % oranında düşüş ve istihdam % oranında artış olduğu saptanmıştır. Sadece Tunceli ve Eskişehir illeri için işgücüne katılma oranında 2010 yılında bir düşüş olduğu görülmüştür.

3.1.4. Göç

Tablo 3.19. İllerin Aldığı Göç, Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı (2008-2015)

		ADNKS nüfusu	Aldığı göç	Verdiği göç	Net göç	Net göç hızı (%)
TUNCELİ	2008-2009	83 061	4 100	6 205	-2 105	-25.03
	2009-2010	76 699	6 400	6 258	142	1.85
	2010-2011	85 062	6 187	6 419	-232	-2.72
	2011-2012	86 276	5 171	5 404	-233	-2.70
	2012-2013	85 428	8 458	5 612	2 846	33.88
	2013-2014	86 527	7 286	6 810	476	5.52
	2014-2015	86 076	6 996	8 133	-1 137	-13.12
ESKİŞEHİR	2008-2009	755 427	32 346	23 225	9 121	12.15
	2009-2010	764 584	31 662	26 780	4 882	6.41
	2010-2011	781 247	35 045	27 908	7 137	9.18
	2011-2012	789 750	32 363	25 299	7 064	8.98
	2012-2013	799 724	33 893	28 329	5 564	6.98
	2013-2014	812 320	35 927	27 977	7 950	9.83
	2014-2015	826 716	36 041	28 298	7 743	9.41
KIRŞEHİR	2008-2009	223 102	10 947	12 186	-1 239	-5.54
	2009-2010	221 876	9 875	12 626	-2 751	-12.32
	2010-2011	221 015	9 598	11 870	-2 272	-10.23
	2011-2012	221 209	9 733	9 898	-165	-0.75
	2012-2013	223.498	11 259	11 346	-87	-0.39
	2013-2014	222 707	10 648	12 199	-1 551	-6.94
	2014-2015	225 562	11 928	11 544	384	1.7

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>

İllerin aldığı göç, verdiği göç, net göç ve net göç hızına göre 2008 ile 2015 yılı verileri incelendiğinde Tunceli ve Kırşehir illerinde yıllara göre bir artış olduğu ve net göç hızı yüzdesinin 2013 yılında en yüksek seviyeye geldiği görülmektedir. Ancak 2014-2015 yıllarında ani bir düşüş gösterdiği görülmektedir. Benzer bir durum 2014-2015 yılları verileri için Kırşehir ilinde de saptanmıştır. Buna karşın Eskişehir iline ait veriler incelendiğinde en yüksek net göç hızı yüzdesinin 2008-2009 yılına ait olduğu ve 2012-2013 yılında ise 2008-2009 yıllarına oranla anlamlı bir düşüş yaşandığı görülmektedir.

3.1.5. Turizm

Tablo 3.20. Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerine Geliş ve Geceleme Sayıları

	Tesise geliş sayısı toplam	Tesise geliş sayısı yabancı	Tesise geliş sayısı vatandaş	Geceleme sayısı toplam	Geceleme sayısı yabancı	Geceleme sayısı vatandaş
TUNCELİ						
2009	2 416	90	2 326	5 216	215	5 001
2010	2 416	90	2 326	5 216	215	5 001
2011	2 628	57	2 571	5 385	126	5 259
2012	13 813	235	13 578	28 579	784	27 795
2013	19 624	158	19 466	32 023	399	31 624
2014	19 935	16	19 019	31 150	1 639	29 511
ESKİŞEHİR						
2009	154 434	6 038	148 396	238 990	16 818	222 172
2010	154 434	6 038	148 396	238 990	16 818	222 172
2011	171 438	7 254	164 184	260 184	18 510	241 674
2012	195 001	9 786	185 215	313 850	28 588	285 262
2013	204 643	12 656	191 987	339 530	37 425	302 105
2014	200 863	15 744	185 119	323 402	41 373	282 029
KIRŞEHİR						
2009	35 676	38	35 638	51 434	55	51 379
2010	35 676	38	35 638	51 434	55	51 379
2011	13 095	21	13 074	17 494	163	17 331
2012	29 517	345	29 172	38 152	1 007	37 145
2013	55 444	414	55 030	70 732	1 041	69 691
2014	58 764	460	58 304	75 490	1 758	73 732

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>

Turizm işletme belgeli konaklama tesislerine geliş ve geceleme sayıları incelendiğinde 2009 ile 2014 yılları arası verilerine göre tesise geliş sayısı toplamı açısından Tunceli ili için 2012 yılında anlamlı bir artış görüldüğü ve bu artışın 2014 yılında da benzerlik gösterdiği gözlemlenmiştir. Eskişehir verilerine bakıldığında ise düzenli bir artış olduğu saptanmıştır. Diğer yandan Kırşehir ili için 2011 yılında bir düşüşü takip eden bir artış gözlemlenmiştir.

3.1.6. Elektrik Tüketimi

Tablo 3.21. Kullanım Yerlerine Göre Elektrik Tüketimi

	Toplam tüketim (MWh)	Resmî daire (MWh)	Sanayi işletmesi (MWh)	Ticarethane (MWh)	Mesken (MWh)
TUNCELİ					
2009	81 571	23 157	4 514	7 652	29 366
2010	81 077	26 688	4 327	8 175	28 224
2011	89 311	24 519	8 454	11 895	32 709
2012	96 682	29 704	12 990	11 594	32 254
2013	100 332	30 128	9 714	15 885	29 737
2014	110 218	32 969	6 582	20 662	35 803
ESKİŞEHİR					
2009	1 734 952	10 5627	795 870	186 909	422 853
2010	1 950 433	120 062	990 822	329 461	394 446
2011	2 158 104	99 488	1173 749	277 770	459 003
2012	2 301 403	98 602	127 6365	305 863	444 409
2013	2 621 542	44 723	1385 126	522 938	440 860
2014	2 809 240	84 417	1 624 370	390 973	490 144
KIRŞEHİR					
2009	300 324	29 668	114 555	32 254	96 113
2010	340 215	9 996	134 563	41 172	101 480
2011	377 407	11 974	163 179	38 221	112 776
2012	395 937	98 602	1276 365	305 863	444 409
2013	369 567	22 836	123 457	62 726	106 738
2014	451 254	23 196	197 686	60 505	111 457

Tablo 3.22. Kullanım Yerlerine Göre Elektrik Tüketimi (devamı)

	Tarimsal sulama (MWh)	Şantiye (MWh)	Sokak aydınlatma (MWh)	Diğer (MWh)	Kişi başına top. Elekt. Tük. (KWh)	Kişi başına sanayi elektrik tük. (KWh)	Kişi başına mesken elektrik tük. (MWh)
TUNCELİ							
2009	131	-	7 746	9 004	982	54	354
2010	124	-	5 833	7 705	1 057	56	368
2011	246	-	7 678	3 811	1 050	99	385
2012	260	-	6 812	3 069	1 121	151	374
2013	191	-	8 437	6 239	1 174	114	348
2014	322	-	8 836	5 044	1 274	76	414
ESKİŞEHİR							
2009	91 052	-	36 589	96 053	2 297	1 054	560
2010	80 365	-	26 652	8 625	2 551	1 296	516
2011	71 104	-	62 095	14 894	2 762	1 502	588
2012	105 955	-	41 706	28 503	2 914	1 616	563
2013	116 389	-	48 067	63 439	3 278	1 732	551
2014	134 888	-	42 158	42 290	3 458	2 000	603
KIRŞEHİR							
2009	11 362	-	13 606	2 746	1 346	513	431
2010	9 929	-	15 833	27 243	1 533	606	457
2011	5 737	-	19 445	26 075	1 708	738	510
2012	10 5955	-	19 099	14 573	1 790	778	480
2013	15 794	-	20 673	17 342	1 654	552	478
2014	17 635	-	19 535	21 240	2 026	888	500

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>

Kullanım yerlerine göre elektrik tüketimi oranları 2009 ile 2014 yılları arası veriler incelendiğinde tüm iller için tutarlı bir artış olduğu görülmektedir. Tarımsal alan elektrik tüketimi için Tunceli ve Kırşehir illeri için 2011 yılında gözlemlenen düşüş Eskişehir ili için 2013 yılında görüldüğü tespit edilmiştir. Resmi daire elektrik tüketimi oranlarında Tunceli için düzenli bir artış söz konusuysen Eskişehir ve Kırşehir illeri için yıllara göre dağılımı değişkenli göstermektedir.

3.1.7. Tarım

Tablo 3.23. Tarım Alanı Kullanımı

	Toplam işlenen tarım alanı ve uzun ömürlü bitkiler (hektar)	Toplam işlenen tarım alanı (hektar)	İşlenen tarım alanı / ekilen (hektar)	İşlenen tarım alanı / nadas (hektar)	İşlenen tarım alanı / sebze (hektar)	Uzun ömürlü bitkiler / meyveler, içecek ve baharat bitkiler alanı (hektar)	Uzun ömürlü bitkiler / bağ alanı (hektar)
TUNCELİ							
2009	56 146	54 380	39 500	14 299	581	1 507	259
2010	52 737	50 799	36 731	13 729	339	1 675	263
2011	53 113	50 973	33 854	16 710	409	1 884	256
2012	56 223	54 034	34 570	19 021	443	1 933	256
2013	61 699	59 497	32 194	26 868	435	1 946	256
2014	61 791	59 561	31 801	27 355	405	1 976	255
ESKİŞEHİR							
2009	512 970	508 722	331 746	168 936	8 040	2 461	1 618
2010	458 345	454 018	335 675	109 367	8 976	2 684	1 495
2011	490 158	486	251	330 963	9 688	2 688	1 070
2012	474 615	470 673	325 770	134 686	10 214	2 718	1 075
2013	573 639	569 204	374 710	184 856	9 634	3 222	1 069
2014	585 508	581 426	361 327	210 071	100 23	2 899	990
KIRŞEHİR							
2009	349 872	346 990	255 823	88 227	2 940	895	1 987
2010	397 711	394 870	305 012	305 012	2 688	1 203	1 638
2011	406 391	403 290	278 257	122 027	3 006	1 295	1 806
2012	399 688	396 184	264 751	129 128	2 305	1 669	1 835
2013	383 897	379 938	225 348	152 377	2 213	2 105	1 854
2014	366 286	362 211	236 385	123 553	2 273	2 235	1 841

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>

Tarım alanı kullanım oranlarının her üç il için 2009 ile 2014 yıllarına ait verileri incelendiğinde işlenen tarım alanı ekilen (hektar) verileri sadece Tunceli için düşüş göstermekte ve diğer iller için değişkenlik göstermektedir. İşlenen tarım alanları sebze ekimi için verilere bakıldığında sadece Eskişehir için düzenli bir yükseliş görülmekte diğer iller için düzenli düşüş olduğu görülmektedir. Toplam işlenen tarım alanları ve uzun ömürlü bitkiler toplamında üç il içinde bir artış olduğu görülmektedir ancak bu artışın yıllara göre farklılık göstermiş olduğu saptanmıştır.

Tablo 3.24. Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Hasat Edilen Alanı (hektar)

	TOPLAM	Parfümeri, eczacılık vb. bitkiler, şekerpancarı ve yem bitkileri tohumları	Patates, kuru baklagiller, yenilebilir kök ve yumrular	Saman ve ot (yem bitkileri)	Şeker imalatında kullanılan bitkiler (şeker pancarı)	Tahıllar	Yağlı tohumlar
TUNCELİ							
2009	39445	525	2444	9650	14	26813	-
2010	36637	911	2190	10410	17	23110	-
2011	33854	1039	2299	8161	6	22348	-
2012	34371	1314	3633	8477	7	20941	-
2013	32203	677	2848	7970	9	20698	-
2014	31771	-	2630	7816	-	21322	-
ESKİŞEHİR							
2009	331069	1613	7670	12056	21618	279314	8796
2010	332578	1780	9735	10362	14895	283789	12018
2011	330369	2027	10094	9490	17638	279296	11825
2012	326714	2447	11540	12634	19061	267139	13894
2013	377789	2065	13716	15353	20965	311984	15707
2014	334475	849	9651	15760	16665	273607	12502
KIRŞEHİR							
2009	255425	200	24233	4680	4249	216291	5772
2010	301091	200	43067	6732	5025	236109	9937
2011	278200	203	38729	5923	4519	217963	10863
2012	264655	287	26270	6037	4911	217079	10071
2013	222028	55	15946	5821	4636	183864	10706
2014	235035	15	17074	3904	3656	199876	9249

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>

Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin hasat edilen alanı (hektar) verileri 2009 ile 2014 yılları arasında incelendiğinde toplam hasat alanlarında Tunceli ili için düzenli bir düşüş, Kırşehir ili için düzensiz bir düşüş ve Eskişehir ili için düzenli bir artış olduğu görülmektedir. Eskişehir için düzenli bir artış gösteren parfümeri, eczacılık vb. bitkiler için Tunceli ilinde düzensiz bir artış, Eskişehir için düzenli bir artış ve Kırşehir için düzenli bir düşüş olduğu görülmektedir. İller arasında sadece Tunceli ili için yağlı tohumlar hasat alanı bulunmamaktadır. Diğer yandan Eskişehir ve Kırşehir yağlı tohum hasat alanlarında düzenli bir artış olduğu saptanmıştır.

3.1.8. Sanayi

Tablo 3.25. 2014 Yılı İtibariyle İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayıları

	TUNCELİ	ESKİŞEHİR	KIRŞEHİR
TOPLAM	2985	33301	8296
Tarım ormancılık ve balıkçılık	26	678	468
Madencilik ve taş ocakçılığı	10	112	24
İmalat	150	3399	821
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım	1	31	5
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	1	86	4
İnşaat	243	2829	546
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	917	10884	2798
Ulaştırma ve depolama	722	5122	1479
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	497	3333	795
Bilgi ve iletişim	28	300	60
Finans ve sigorta faaliyetleri	13	218	47
Gayrimenkul faaliyetleri	7	789	104
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri	112	1967	332
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	21	432	83
Eğitim	20	332	56
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	23	402	67
Kültür, sanat, eğlence, dinlenme ve spor	32	269	65
Diğer hizmet faaliyetleri	162	2118	542

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>

2014 yılı itibariyle iş kayıtlarına göre girişim sayısı verileri incelendiğinde en yaygın girişim oranlarının her üç il için toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı ve ulaştırma ve depolama girişimleri olduğu görülmektedir. Ancak üçüncü sırada Tunceli ili için konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri yer alırken Kırşehir ve Eskişehir illeri için imalat sektörünün yer aldığı saptanmıştır.

Tablo 3.26. Ekonomik Faaliyetlere Göre İhracat (1000 ABD Doları)

	TOPLAM	Tarım ve ormancılık	Madencilik ve taş ocaklığı	İmalat	Toptan ve perakende ticaret	Gayrimenkul kiralama ve iş faaliyetleri	Diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri
TUNCELİ							
2009	19	-	-	19	-	-	-
2010	64	24	-	40	-	-	-
2011	-	-	-	-	-	-	-
2012	-	-	-	-	-	-	-
2013	43	-	-	43	-	-	-
2014	328	-	16	312	-	-	-
ESKİŞEHİR							
2009	557 848	6 178	51 701	499 070	892	6	-
2010	633 981	6 738	58 823	567 723	697	-	-
2011	766 925	4 749	65 458	694 316	2 402	-	-
2012	924 830	2 317	60 061	859 687	2 766	-	-
2013	829 423	4 927	80 918	741 083	2 488	-	7
2014	912 140	7 681	70 747	830 122	3 585	-	6
KIRŞEHİR							
2009	111 610	751	202	110 657	-	-	-
2010	143 293	2 463	362	140 468	-	-	-
2011	202 541	3 650	346	198 545	-	-	-
2012	203 331	543	112	202 677	-	-	-
2013	209 235	387	95	208 753	-	-	-
2014	213 813	552	2	213 212	48	-	-

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>

2009 ile 2014 yılları arasında ekonomik faaliyetlere göre ihracat oranları (1000 ABD Doları) incelendiğinde Tunceli ili için imalat oranlarında düzenli bir artış olduğu ve 2010 yılında ortaya çıkan tarım ve ormancılık faaliyetlerinin takip eden senelerde ortadan kalktığı görülmektedir. Tunceli için tek ihracat oranı imalat sektöründe bulunmaktadır. Eskişehir ili için tüm faaliyetlerin ihracat oranlarında bir artış görülürken sadece tarım ve ormancılık faaliyetlerinde düzenli bir düşüş saptanmıştır. Kırşehir ili için genel olarak mevcut faaliyetlerin tümünde bir artış görülürken 2010 ve 2011 yıllarında tarım ve ormancılık ile maden ve taş ocaklığı faaliyetlerinde bir yükseliş görülmesine rağmen takip eden yıllarda bir düşüş gözlemlenmektedir.

Tablo 3.27. Ekonomik Faaliyetlere Göre İthalat (1000 ABD Doları)

	TOPLAM	Tarım ve ormancılık	Madencilik ve taş ocaklığı	imalat	Toplan ve perakende ticaret	Gayrimenkul kiralama ve iş faaliyetleri	Diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri
TUNCELİ							
2009	0	-	-	0	-	-	-
2010	87	-	-	87	-	-	-
2011	-	-	-	-	-	-	-
2012	18	-	-	18	-	-	-
2013	771	771	-	-	-	-	-
2014	62	-	-	62	-	-	-
ESKİŞEHİR							
2009	413 332	18 485	219	394 549	74	1	4
2010	615 408	36 827	106	578 417	51	2	5
2011	627 502	38 846	156	588 370	122	6	2
2012	645 143	32 201	324	612 581	21	2	14
2013	739 408	34 523	251	704 488	144	0	1
2014	826 096	34 921	883	789 741	551	-	-
KIRŞEHİR							
2009	86 005	17 648	-	68 353	4	-	-
2010	155 696	36 584	3	119 109	-	0	-
2011	266 808	75 626	4	191 177	-	-	-
2012	211 556	57 514	-	154 017	26	-	-
2013	195 050	56 952	-	138 098	-	-	-
2014	210 719	53 483	12	156 407	816	-	-

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>

2009 ile 2014 yılları arasında ekonomik faaliyetlere göre ithalat (1000 ABD Doları) incelendiğinde Tunceli ili için 2010 ve 2012 yıllarında tek faaliyet alanı olan imalat sektörünün yerini 2013 yılında tarım ve ormancılığın aldığı görülmektedir. Aynı zamanda Tunceli ili için 2014 yılında imalat sektörü yeniden faaliyet göstermektedir. Eskişehir ili için toplam oranda gözlemlenen artışın büyük paydasını imalat sektörünün oluşturduğu saptanmıştır. Kırşehir ilinde gözlemlenen toplam artışın büyük paydasını ise tarım ve ormancılık faaliyetleri ile imalat sektöründeki faaliyetlerin oluşturduğu saptanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TUNCELİ ÖRNEĞİ, TÜRKİYE İÇİN YENİ BİR BÖLGESEL KALKINMA MODELİ

Dersim bölgesinin merkezini oluşturan Tunceli’de Doğu Toros dağlarının uzantıları doğu-batı yönünde uzanarak ilin kuzeybatısını, kuzeyini ve kuzeydoğusunu neredeyse bütünüyle kaplar. Bu dağlar, hem yüzey sularıyla aşınarak hem de akarsular tarafından derince oyularak yüksek platolara dönüşmüştür. Vadiler çok dar ve diktir. Munzur Dağları ve uzantısı olan Avcı Dağları, kuzeybatı ve kuzey kesiminde doğal sınır oluşturmaktadır. Tunceli’nin doğal sınırları içerisinde merkeze bağlı yedi ilçesi bulunmaktadır. Bunlar; Çemişgezek, Pertek, Pülümür, Mazgirt, Nazimiye, Ovacık ve Hozat’tır. 2010 TÜİK verilerine göre ilde merkez ilçeye beraber 8 ilçe, 2 belde ve 342 köy vardır.

Genel olarak Tunceli, doğanın meydana getirdiği karışık şekillerin, çetin engebenin bir araya geldiği bir bölgedir ve bu özellikleriyle kendisini dört bir yandan çeviren illerden oldukça farklı karakteristik bir yapı gösterir. Yüksek dağları, derin ve sarp vadileriyle yaşanılması zor olan bu coğrafyanın, ulaşımı da etkilemiş olması, uzun zamanlar Tunceli’nin ilişkilere adeta kapalı kalmasına, her tarafla bağlantıdan yoksun, ayrı, içe dönük bir hayatın yaşanmasında etkili olmuştur.

Alan olarak 7.774 km²’lik bir yer kaplayan Tunceli, bu yüz ölçümüyle ülke topraklarının % 1’ini kaplar. İlin yeryüzü şekillerinin % 70’ini dağlar, % 25’ini platolar, % 5’ini ise ovalar ve düzlükler oluşturmaktadır. Anadolu’nun en yüksek ve dağlık bölgesinde yer alan bu ilin yer yer üç bin metreyi aşan dağları Doğu Toroslar’ın uzantısı olup, bu dağlar Doğu Anadolu sıradağlarının genel doğrultusuna uygun olarak batı-doğu yönünde uzanarak bölgeyi bir sur gibi çevreler (Yücel, 1987: 126). Böylelikle denebilir ki, il kuzeyden güneye, Keban Baraj gölüne doğru giderek alçalır ve bölgenin genel meyli bu yöne doğru kayar (Saraçoğlu, 1989: 230).

Tunceli ili topraklarının yüzde 25’ini kaplayan, Munzur Dağları ile Bağırpaşa Dağı’nın doruklar bölgesinde yer alan platoların en ünlüleri, Mercan Dağları üzerindeki Merk Yaylası ve Munzur Dağları’nın orta bölümünde yer alan Kepir

Yaylası'dır. Kışları çok soğuk geçen bu platolar yazın otlak alanları olarak kullanılırlar. Tunceli dağları arasında yer yer dışa dar boğazlı vadilerle açılan ovalar fazla bir yer tutmayıp, en önemlisi Munzur dağlarının dik yamacı önünde yer alan 85 km² yüzölçümü ile Ovacık Ovası'dır (Yücel, 1987: 128).

Bu yükseklikten ve bol yağışlardan faydalanan kuvvetli akarsular bölgede kendilerine derin ve sarp dereler tesis etmişlerdir. İl içinde ise Munzur dağlarının zayıf olan kısımları, akarsularla bölünmüş durum sergilemektedir. Tunceli genelinde doğal ulaşım büyük ölçüde bu akarsuların oluşturduğu vadilerden (Munzur, Pülümür, Peri vadileri) geçen yollarla sağlanır.

Tunceli'de iklim olarak karasal iklim kendini ağırlıklı olarak hissettirir. Ancak ilin güneyinde yer alan Keban Baraj Gölü, Pertek ilçesi ve civarlarında nispeten daha ılıman kış aylarının yaşanmasına neden olur. Yörenin orta ve kuzey kesimlerin de ise yazlar serin ve kısa geçerken kışlar çok soğuk ve uzun geçmektedir.

Düzenli yağış alan Tunceli, yerüstü su kaynakları açısından oldukça zengindir. Kaynakları il topraklarında olan bu suları Karasu ve Murat Irmakları toplar. Karasu Irmağı kuzeybatıda, Peri Suyu da güneydoğuda olmak üzere ilin doğal sınırını oluştururlar. Bu ırmaklar ile il sınırları içerisinde akan Munzur, Mercan, Pülümür ve Tahar çayları, güneyde Keban Baraj Gölüne dökülür (Saraçoğlu, 1989: 208-209).

Bölge çok dağlık olduğundan ekilebilecek alanlar sınırlıdır. Bu nedenle hayvancılık halkın en önemli geçim kaynağını oluşturmaktadır. Buna rağmen sarp dağlık alan içerisinde kendisine yer edinebilmiş tarıma elverişli Ovacık ve Pülümür çöküntü alanları ile akarsu vadilerinin genişlediği alanlarda sulamalı tarım yapılabilmektedir. Bu alanlarda tarım ürünü olarak en çok buğday, arpa, fasulye, nohut, mercimek, susam, patates, yonca, fiğ ile sebze ve bazı meyve türleri yetiştirilir (Uykucu, 1981: 666).

4.1. Tunceli'nin Tarihi: Tunceli İli ve Türkiye İçin Önemi

Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Havzası'nda yer alan il 1936'ya kadar "Dersim" adıyla anılmıştır. Genel kanıya göre "Dersim" sözcüğü, "Gümüş Kapı" anlamına gelir. Sözcük köken olarak Farsçadır. Çok eski dönemlerden beri bölgede

madenlerin olduğunun bilinmesi ve Munzur dağının gümüşü andıran renginden dolayı bu adı aldığı söylenmektedir (Aksoy, 1985: 23).

Tunceli'nin, Çemişgezek ilçesinin güneyinde yer alan Keban Baraj Gölü altında kalan Pulur (Sakyol) Höyüğünde 1968-1970 yılları arasında yapılan arkeolojik araştırmalar sonucunda elde edilen bulgular, yöreye Kalkolitik Çağda (MÖ 5500–3500) yerleşildiğini göstermektedir (Yolga, 1994: 45). Tunceli'nin, MÖ 6.000'li yıllardan itibaren yerleşime açık olmasında "... Tatlı su kaynaklarının, çeşitli ağaçsı ve otsu bitkilerin, irili ufaklı mağaraların, çeşitli kara ve su hayvanlarının varlığı ve bolluğu, buna ek olarak, iklim koşullarının elverişli olması" (Demir, 2009: 6) önemli rol oynamıştır. Bölgede yazılı tarih MÖ 2.200'lerde Subarrularla başlamaktadır.

Anadolu'da büyük bir devlet kuran Hititler MÖ 1375–1335 yıllarında Tunceli'ye kadar gelmişlerdir. Bölge daha sonra Urartuların egemenliğine geçmiştir. Tunceli, Pers kralı Dareios MÖ 519 yılındaki Anadolu seferi sonrasında Pers İmparatorluğu'nun, MÖ 330 yılında Makedonyalı Filipin oğlu Büyük İskender zamanında (MÖ 330) Yunanlıların, MÖ 17 yılında Romalıların egemenliğine girmiştir. Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasından sonra ise Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içerisinde kalan bölge zaman zaman Bizanslılar ve Sasaniler arasında el değiştirmiştir. Müslüman Araplar MS 639 yılında bölgeyi ele geçirmişlerse de, Bizanslılar 972 yılında tekrar bölgeye hakim olmuştur (Kaya, 2004: 148). Büyük Selçuklu İmparatorluğu ile Bizanslılar arasında 1071'de yaşanan ve Türklerin galip geldiği Malazgirt Savaşı'ndan sonra Türkler Anadolu'nun diğer yerlerinin yanı sıra, 1087 yılında Tunceli'ye de hakim olmuşlar ve Tunceli, Mengücekoğulları Beyliği'nin yönetimi altında kalmıştır.

Dersim bölgesi, 1473 yılında yapılan Otlukbeli Savaşı'ndan sonra Osmanlı yönetimine geçmiş, kısa süre sonra İran'daki Safevi Devleti'nin, 1514 yılında yapılan Çaldıran Savaşı'ndan sonra ise Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetimi altına girmiştir. Dersim bölgesi başlangıçta Diyarbakır Eyaleti'ne, Erzurum Eyaleti'nin teşkilinden sonra da bir bölümü Diyarbakır, bir bölümü de Erzurum Eyaleti'ne bağlanmıştır. Ancak bu eyaletlere bağlı olan sancakların statüleri, Tanzimat dönemine kadar sık sık değişikliklere uğramıştır (Yılmazçelik, 2011: 60-61).

Osmanlının son dönemlerine kadar Dersim ve çevresi merkezi yönetimine bağlı beyler tarafından idare edilmiştir. 1847 yılında, Hozat merkez olmak üzere Dersim Livası adıyla sancak yapılarak Erzurum'a bağlanmış, 1879'da ise Dersim adıyla ayrı bir il olmuştur. 1886'da yeniden Mutasarrıflığa indirilmiştir. 1892'de yeniden sancak yapılarak Mamuret-ül Aziz (Elazığ) iline bağlanmıştır. Şemsettin Sami, Kamusul Alam'da 1890'larda Dersim'i şöyle anlatır; "Mamuret-ül Aziz vilayetine bağlı bir sancak olan Dersim'in merkezi Hozat olup Ovacık, Çemişgezek, Mazgirt, Pülümür, Nazımiye adlı kazaları vardır. Halkı kilim dokumada çok usta olan sancak da buğday, arpa, nohut, fasulye ve tütün yetiştirimi yaygındır" (Uykucu, 1981: 665).

1908 yılı başlarında Mamure-i ül Aziz vilayetinde Dersim'in beş kazası, on altı nahiyesi ve 628 köyünün bulunduğu kayıtlıdır. 1923'de Tunceli ayrı bir vilayet haline getirilerek Çarsancak, Çemişgezek, Mazgirt, Nazımiye ve Ovacık ilçeleri Tunceli'ye bağlanmıştır (Baykara, 1988: 88).

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise TBMM 25 Aralık 1935'de, Tunceli ilinin yönetimine ilişkin 2884 sayılı yasa çıkarılır ve yasa, 2 Ocak 1936 tarih ve 3195 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girer. Yasa gereği Dersim artık "Tunceli" adıyla bir il olur (Akgün, 1992: 61). 30 Aralık 1946 tarih ve 4993 sayılı kanuna göre il merkezi halen bugünkü merkezi durumunda olan Kalan (Mameki) kasabasına nakledilmiştir (Yolga, 1994: 58).

4.2. Tunceli'nin Demografik, Ekonomik, Kültürel, Sosyal, Politik ve Siyasal Yapısı

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sistemi sonuçlarına göre, Tunceli ilinin nüfusu 86.076'dır. 2013 yılında il nüfusunun % 37,5'i 25 yaşın altındadır. 25-64 yaş arası nüfus, toplam nüfusun % 50,5'ini, 65 yaş üstü nüfus ise toplam nüfusun % 12'sini oluşturmaktadır (TÜİK, 2013: XIV).

Dağınık bir yerleşim düzenine sahip Tunceli'de, 2000 yılı verileri İl nüfusunun % 42'si köylerde, % 58'inin ise il ve ilçe merkezlerinde yaşadığını gösterirken, 2010 verileri nüfusun yoğunluğunun il ve ilçe merkezlerine kaydığını göstermektedir. Bu durumun iki temel nedeni bulunmaktadır. İlkin zorunlu göç olarak adlandırılan halk, ikincisinin nedenini ise yapılan baraj ve HES'ler nedeniyle yerleşim yerlerinin kamulaştırılması olarak göstermektedir.

Tunceli’de elverişsiz doğal koşullara bağlı olarak tarım alanlarının kısıtlı olması, tarımsal ekonomide gelişimi engellemiştir. Son dönemlerde yapılan baraj tipi HES’ler ile birlikte genelde nehir havzalarına yakın düzlüklerde bulunan tarım alanlarının da baraj suları altında kalması tarımsal üretimi oldukça zorlaştırmıştır. Bu durum zaten sınırlı yapılan hayvancılığı da oldukça sınırlamıştır. 1990’larda gerçekleşen zorunlu göç ve son dönemlerde baraj suları altında kalan yerleşim yerleri sebebiyle göç etmek zorunda kalan nüfusun ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılıkla geçinmesi ilin ekonomik durumda oldukça önemli bir düşüşe sebep olmuştur. Tunceli Valiliği’nin yayınlarına göre; Tunceli’de işlenebilir hammadde kaynaklarının azlığı burada devlet eliyle yatırımı da olumsuz etkilemiştir. Bu durum özel sektör yatırımlarına da yansımıştır. Bu nedenle sanayi sektörü geri kalmıştır.

Tunceli’de 2000 yılında özellikle baraj karşıtlığı ile başlayan ve her yıl düzenlenerek gelenekselleştirilen “Tunceli Festivali” ile bir turizmden söz edilebilir. Gerek iç gerekse de dış turizm olarak nitelendirilebilecek turizm her ne kadar ilin ekonomisine katkı sağlasa da bölgedeki esnaflarla yapılan görüşmede özellikle Uzunçayır Baraj gölü suları sebebiyle birçok işyerinin sular altında kaldığını ve bunun hizmet noktasında ciddi arz eksikliğine sebep olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla turizm gelirleri noktasında amaçlanan gelişim beklenenin altında kalmıştır. Özetle tarım ve hayvancılığın gerilemesi ve sanayinin gelişmemesi ticaret ve hizmet sektöründe de gelişimi engellemiştir. Barajların sebep olduğu ekolojik yıkım ise turizm sektörünün gelişmeden yok olmasına sebep olma noktasındadır.

Gelişmişlik göstergelerini oluşturabilmek için oluşturan İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasına göre Tunceli ili TRB1 bölgesinde (Bingöl, Elazığ, Malatya ve Tunceli), TRB14 olarak sınıflandırılmıştır.

4.3. Bölgesel Kalkınma Politikaları Kapsamında Kent Algısının Ölçülmesine Yönelik Uygulama

Araştırmanın hipotezi; bölgesel kalkınmada özel sektörün bölgelere çekilmesi için devlet yatırımlarının önemli olduğu fakat yerel yönetimlerin bölge halkı ile devlet arasında bir köprü görevi görmesi olarak belirlenmiştir. Çalışmanın hipotezi doğrultusunda çalışmanın amacı Tunceli ilinde uygulanan bölgesel kalkınma politikalarının kentsel algısını ortaya koymak ve uygulanan bölgesel kalkınma

politikalarının verimliliğinin artırılması için önerilerde bulunmak olarak belirlenmiştir.

Mevcut çalışmanın önemi bölgesel kalkınma politikaları ile ilgili genel tanımlar doğrultusunda, güncel uygulamaları tartışmak ve Tunceli ili özelinde bölgesel kalkınma politikalarının kent algısını ölçmeyi hedeflemektedir.

Varsayımlar;

- a) Yapılmış olan analizlerin yeterli ve geçerli olduğu kabul edilmektedir.
- b) Elde edilen verilerin konuya açıklık getirecek yeterlilikte olacağı kabul edilmektedir.
- c) Benzer çalışma sonuçları ile karşılaştırıldığında analiz sonuçlarının tutarlı olacağı kabul edilmektedir.

Sınırlılıklar;

- a) Araştırma literatürde yer alan yerli ve yabancı kaynaklardan elde edilen bilgilerle sınırlandırılmıştır.
- b) Araştırmanın örneklemini Tunceli il merkezi ile sınırlandırılmıştır.
- c) Araştırma örneklemini temsil değerinin yüksek olduğu düşünülen resmi kurum personeli olan 150 kişi ile sınırlandırılmıştır.

4.3.1. Yöntem

Çalışmanın yöntemi Tunceli ilinde yapılan anket ve görüşme sorularından oluşmaktadır. Daha kapsamlı bir sonuç elde edebilmek için anket soruları ile görüşme soruları birlikte kullanılmıştır. Çalışma için geliştirilen sorular önceden belirlenen değerleri ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Analizin çapraz güvenilirliği test edilmiştir. Uygulamadan alınan her sonuç analize dahil edilmiştir.

Çalışmanın örneklem grubunda 14 kurum bulunması sebebiyle, öncelikli olarak genel yüzde oranları alınmıştır. Kurumların kendi içinde yüzde analizleri de yapıldıktan sonra kurum karşılaştırmalarını ortaya koymak için tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) kullanılmıştır. Bu yöntemle birçok farklı bağımsız grubun ortalamaları karşılaştırılmıştır.

Çalışmada kullanılan anket ve görüşme sorularının uygulanması için 08.06.2015 tarihinde Tunceli'ye gidilmiştir. Uygulama araştırmacı ve 3 gönüllü öğrenci tarafından bizzat uygulama yerlerine gidilerek yapılmıştır. 08.06.2015 tarihinde Tunceli Üniversitesi'ne araştırmacı tarafından gidilmiş ve 25 kişi ile görüşme yapılmıştır. Gönüllü öğrenciler ise 08.06.2015 tarihinde uygulamayı Tunceli Adliyesi'nden 9 kişi ile, Tunceli Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nden 10 kişi ve Devlet Su İşleri 93. Şube Müdürlüğü'nden 10 kişi ile görüşmüşlerdir.

09.06.2015 tarihinde araştırmacı Tunceli İl Sağlık Müdürlüğü'nden 10 kişi ve aynı gün EĞİTİM-SEN Tunceli Şubesinde 5 kişi ile görüşmüştür. Gönüllü öğrenciler ise aynı gün Tunceli Esnaf ve Sanatkarlar Odası'ndan 10 kişi, Tunceli İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nden 10 kişi, Tunceli İl Özel İdaresi'nden 10 kişi ile görüşmüşlerdir.

10.06.2015 tarihinde araştırmacı Tunceli Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı'ndan 10 kişi ve Tunceli Belediyesi'nden 10 kişi ile görüşmüştür. Gönüllü öğrenciler ise aynı gün Tunceli Merkez Sağlık Ocağı'ndan 10 kişi, Tunceli Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü'nden 10 kişi, Fırat Elektrik Dağıtımda (AKSA) 10 kişi ile görüşmüşlerdir.

150 kişi ile 3 gün içinde görüşme yapılmış olup, anket verileri gönüllülük esasına uygun olarak toplanmıştır. Veriler excell çalışma ortamına tek tek girilerek SPSS 16.00 programına yüklenerek sonuçlar elde edilmiştir. Bulguların oluşturulmasında Frekans ve One Way Anova analiz yöntemleri kullanılmıştır.

4.3.2. Evren ve Örneklem

Tunceli ilinde 150 birey örneklem olarak belirlenmiştir. Çalışmanın belirlenen hipotezi sonucunda Tunceli ilinde toplam 14 kuruma gidilerek çalışma için geliştirilen anket ve görüşme soruları yüz yüze görüşmelerle uygulanmıştır. Uygulama gönüllülük esasına dayanmaktadır. Tunceli il merkezinde bulunan toplam resmi kurum sayısı 20 olmasına rağmen, çalışmaya dahil olmayı kabul eden kurumlardaki personel ile uygulama yapılmıştır. Çalışmanın uygulaması temsil değerinin yüksek olduğu varsayılarak il merkezi ile sınırlandırılmıştır.

Çalışma kapsamında ele alınan örneklem bölgesel kalkınma politikaları ve bölge ile ilgili yeterli görüşü yansıtabilecek olduğu düşünülen resmi kurum personelleri olarak

belirlenmiştir. Çalışmanın örnekleminin temsil değerinin yüksek olduğu varsayılmaktadır. Görüşmeye gidilen ve uygulamanın yapılmasını kabul eden kurumlarda yapılan görüşmeler, kurumda mevcut olan personel içinde gönüllü olanlar ile gerçekleştirilmiştir.

Tunceli il merkezinin genel nüfusu 38.878 olup, çalışmaya dahil olan 150 örneklemin resmi kurum personeli olması sebebiyle kalkınma politikaları ve etkileri ile ilgili daha detaylı bilgiye sahip olacakları varsayılmıştır.

4.3.3. Bulgular

Anket sonuçlarından elde edilen verilerin SPSS 16.00 programına yüklenmesi ile oluşan bulgular değerlendirilmiştir.

4.3.3.1. Genel Bulgular

Ankete katılanların genel özellikleri incelendiğinde katılanların; % 41'i 26-35 yaşındadır, %58'i erkektir, %75'i memurdur, %64'ü evlidir, %40'ının çocuğu yoktur ve %67'sinin eğitim seviyesi lisanstır.

Katılanların; % 47'si Tunceli'lidir, %55'i Tunceli'den göç etmeye ihtiyaç duymamıştır, %13'ü göç etme ihtiyacına evet cevabı verenlerin işsizlik sebebi ile bu kararı verdiklerini söylemiştir ve %26'ı tayin nedeni ile Tunceli'den göç etmiştir.

Katılanların sosyo- ekonomik durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 47,4'ü 18. Yargı olan "Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitimidir." katılıyorum cevabını verirken yine % 26,3'ü 13. Yargıda "Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayidir." hiç katılmıyorum cevabı vermişlerdir.

Katılanların bölgesel durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 49,4'ü 17. Yargı olan "Tunceli'de bölgesel kalkınmaya çatışma ortamının olmaması fayda sağlayacaktır." tamamen katılıyorum cevabını verirken yine %48,1'i 4. Yargıda "Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir." hiç katılmıyorum cevabı vermişlerdir.

Katılanların Tunceli görüşme sorularının değerlendirilmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 88,5'i 11. Yargı olan "Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?" hayır cevabını verirken yine %87,2'si 1. Yargıda "Tunceli'den dışarıya eğitilmiş insan göçü var mıdır?" evet cevabı vermişlerdir.

4.3.3.2. Tunceli Adliyesi

Tunceli Adliyesi'nde çalışan toplam 34 personelin 10'u gönüllü olarak ankete katılmıştır. Katılanların; % 60'ı 26-35 yaşındadır, %50'si kadındır, %90'ı memurdur, %60'ı evlidir, %60'ının çocuğu yoktur ve %90'ının eğitim seviyesi lisanstır.

Katılanların; % 70'i Tunceli'lidir, %60'ı Tunceli'den göç etmeye ihtiyaç duymamıştır, %30'u göç etme ihtiyacına evet cevabı verenlerin tayin sebebi ile bu kararı verdiklerini söylemiştir ve %30'u tayin nedeni ile Tunceli'den göç etmiştir.

Katılanların sosyo-ekonomik durum değerlendirilmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 60'ı 6. Yargı olan "Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu özel sektör yatırımı yapılmamasıdır." tamamen katılıyorum cevabını verirken yine %60'ı 13. Yargı da "Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayidir." hiç katılmıyorum cevabı vermişlerdir.

Katılanların bölgesel durum değerlendirilmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 60'ı 17. Yargı olan "Tunceli'de bölgesel kalkınmaya çatışma ortamının olmaması fayda sağlayacaktır." tamamen katılıyorum cevabını verirken yine %70'i 21. Yargı da "Tunceli'de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamlar fayda sağlayacaktır." katılıyorum cevabı vermişlerdir.

Katılanların Tunceli görüşme sorularının değerlendirilmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 100'ü 11. soru olan "Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?" hayır cevabını verirken yine %100'ü 22. soru da "Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?" evet cevabı vermişlerdir.

4.3.3.3. Tunceli Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Tunceli Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nde çalışan toplam 89 personelin 10'u gönüllü olarak ankete katılmıştır. Katılanların; % 80'i 26-35 yaşındadır, %80'i erkektir, %100'ü memurdur, %50'si evlidir ve %50'si bekindir, %70'inin çocuğu yoktur ve %100'ünün eğitim seviyesi lisanstır.

Katılanların; % 50'si 1-5 yıldır Tunceli'de yaşamaktadır, %60'ı Tunceli'den göç etmeye ihtiyaç duymuştur, %20'si işsizlik ve yatırım eksikliği ile bu kararı verdiklerini söylemiştir ve %70'i tayin nedeni ile Tunceli'den göç etmiştir.

Katılanların sosyo-ekonomik durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 60'ı 4. Yargı olan "Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu sosyal imkanların yetersizliğidir." katılıyorum cevabını verirken yine %60'ı 15. Yargı da "Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hayvancılıktır." katılıyorum cevabı vermişlerdir.

Ankete katılanların bölgesel durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 60'ı 5. Yargı olan "Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir." hiç katılmıyorum cevabını verirken yine %70'i 22. Yargı da "Tunceli'de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır." tamamen katılıyorum cevabı vermişlerdir.

Katılanların Tunceli görüşme sorularının değerlendirilmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 100'ü 11. soru olan "Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?" hayır cevabını verirken yine %100'ü 22. soru da "Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?" evet cevabı vermişlerdir.

4.3.3.4. Tunceli Belediyesi

Tunceli Belediyesi'nde çalışan 135 personelin 10'u gönüllü olarak ankete katılmıştır. Katılanların; % 40'ı 36-45 yaşındadır, %80'i erkektir, %60'ı memurdur, %70'i evlidir, %50'sininin 1 ya da 2 çocuğu vardır ve %60'ınının eğitim seviyesi lisanstır.

Katılanların; % 50'si Tunceli'lidir, %70'i Tunceli'den göç etmeye ihtiyaç duymamıştır, %10'u göç etme ihtiyacına evet cevabı verenlerin işsizlik sebebi ile bu kararı verdiklerini söylemiştir ve %30'u tayin nedeni ile Tunceli'den göç etmiştir.

Ankete katılanların sosyo- ekonomik durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 60'ı 8. Yargı olan "Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devletin ekonomik yaklaşımıdır." Tamamen katılıyorum cevabını verirken yine %70'i 17. Yargı da "Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör turizmdir." kararsızım cevabı vermişlerdir.

Katılanların bölgesel durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 70'i 2. Yargı olan "Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezidir." katılmıyorum cevabını verirken yine %50'si 19. Yargı da "Tunceli'de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır." tamamen katılıyorum cevabı vermişlerdir.

Katılanların Tunceli görüşme sorularının değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 100'ü 11. soru olan "Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?" evet cevabını verirken yine %70'i 17. soru da "Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitimli insan kaynağının olmaması mıdır?" hayır cevabı vermişlerdir.

4.3.3.5. Devlet Su İşleri 93. Şube Müdürlüğü

Devlet Su İşleri 93. Şube Müdürlüğü'nde çalışan 42 personelin 10'u gönüllü olarak ankete katılmıştır. Katılanların; % 50'si 26-35 yaşındadır, %80'i erkektir, %40'ı memurdur, %70'i evlidir, %40'ının çocuğu yoktur ve 1 ya da 2 çocuğu vardır, %60'ının eğitim seviyesi lisanstır.

Katılanların; % 50'si 11 yıl ve daha fazla süredir Tunceli'de yaşamaktadır, %60'ı Tunceli'den göç etmeye ihtiyaç duymuştur, %30'u göç etme ihtiyacına evet cevabı verenlerin işsizlik ile bu kararı verdiklerini söylemiştir ve %20'si tayin nedeni ile Tunceli'den göç etmiştir.

Katılanların sosyo-ekonomik durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 50'si 1. Yargı olan "Tunceli'nin Türkiye'nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum." hiç katılmıyorum cevabını verirken yine %80'i 2. Yargı da "Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir." tamamen katılıyorum cevabı vermişlerdir.

Katılanların bölgesel durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 70'i 5. Yargı olan "Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir." hiç katılmıyorum cevabını verirken yine %70'i 13. Yargı da "Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmelidir (Halk eğitim vb)." tamamen katılıyorum cevabı vermişlerdir.

Katılanların Tunceli görüşme sorularının değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 100'ü 13. soru olan "Tunceli'de girişimciler için elverişli bir ortamın söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?" hayır cevabını verirken yine %100'ü 26. soruda "Tunceli'de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?" evet cevabı vermişlerdir.

4.3.3.6. EğİTİM- SEN Tunceli Şubesi

Eğitim-Sen Tunceli Şubesi'nde çalışan 10 personelin 5'i gönüllü olarak ankete katılmıştır. Katılanların; % 30'u 26-35 yaşındadır, %40'ı erkektir, %50'si memurdur, %50'si evlidir, %20'sinin çocuğu yoktur ve 1 ya da 2 çocuğu vardır, %30'unun eğitim seviyesi lisanstır.

Katılanların; % 30'u Tunceli'lidir, %40'ı Tunceli'den göç etmeye ihtiyaç duymuştur, %30'u göç etme ihtiyacına evet cevabı verenlerin işsizlik sebebi ile bu kararı verdiklerini söylemiştir ve %10'u işsizlik nedeni ile Tunceli'den göç etmiştir.

Katılanların sosyo- ekonomik durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır.

Katılanların bölgesel durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 50'si 19. Yargı olan "Tunceli'de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır." tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Katılanların Tunceli görüşme sorularının değerlendirilmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 100'ü 5. soru olan "Tunceli'deki özel hastanelerin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?" hayır cevabını verirken yine %100'ü 25. soru da "Tunceli'de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?" evet cevabı vermişlerdir.

4.3.3.7. Tunceli Esnaf ve Sanatkarlar Odası Başkanlığı

Tunceli Esnaf ve Sanatkarlar Odası'nda çalışan 12 personelin 10'u gönüllü olarak ankete katılmıştır. Katılanların; % 40'ı 26-35 yaşındadır, %70'i kadındır, %50'si memurdur, %50'si evlidir, %30'unun çocuğu yoktur ve %60'ının eğitim seviyesi lisedir.

Katılanların; % 80'i Tunceli'lidir, %60'ı Tunceli'den göç etmeye ihtiyaç duymamıştır, %40'ı göç etme ihtiyacına evet cevabı verenlerin yatırım eksikliği sebebi ile bu kararı verdiklerini söylemiştir ve %10'u çalışma ortamı nedeni ile Tunceli'den göç etmiştir.

Katılanların sosyo- ekonomik durum değerlendirilmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır.

Katılanların bölgesel durum değerlendirilmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 70'i 4. Yargı olan "Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir." hiç katılmıyorum cevabını verirken yine %70'i 14. Yargı da "Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için AR-GE ve finans desteği sağlanmalıdır." katılmıyorum cevabı vermişlerdir.

Katılanların Tunceli görüşme sorularının değerlendirilmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 100'ü 6. soru olan "Tunceli'deki köy okulları yeterli midir ve taşınmalı eğitim yapılabilen midir?" hayır cevabını verirken yine %90'ı 21. soru da "Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalı mıdır?" evet cevabı vermişlerdir.

4.3.3.8. Tunceli İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

Tunceli İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nde çalışan 116 personelin 10'u gönüllü olarak ankete katılmıştır. Katılanların; % 70'i 36-45 yaşındadır, %80'i erkektir, %90'ı memurdur, %90'ı evlidir, %60'ının 1 ya da 2 çocuğu vardır ve %70'inin eğitim seviyesi lisanstır.

Katılanların; % 40'ı Tunceli'lidir, %70'i Tunceli'den göç etmeye ihtiyaç duymamıştır, %20'si göç etme ihtiyacına evet cevabı verenlerin eğitim imkanları sebebi ile bu kararı verdiklerini söylemiştir ve %50'si tayin nedeni ile Tunceli'den göç etmiştir.

Katılanların sosyo- ekonomik durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 90'ı 2. Yargı olan "Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir." katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Katılanların bölgesel durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 80'i 4. Yargı olan "Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir." hiç katılmıyorum cevabını verirken yine %70'i 22. Yargı da "Tunceli'de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır." katılıyorum cevabı vermişlerdir.

Katılanların Tunceli görüşme sorularının değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 100'ü 11. soru olan "Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?" hayır cevabını verirken yine %100'ü 29. soru da "Tunceli'de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?" evet cevabı vermişlerdir.

4.3.3.9. Tunceli İl Özel İdaresi

Tunceli İl Özel İdaresi'nde çalışan 86 personelin 10'u gönüllü olarak ankete katılmıştır. Katılanların; % 60'ı 36-45 yaşındadır, %80'i erkektir, %40'ı memurdur, %60'ı evlidir, %50'sinin 1 ya da 2 çocuğu vardır ve %50'sinin eğitim seviyesi ilköğretimdir.

Katılanların; % 80'i Tunceli'lidir, %80'i Tunceli'den göç etmeye ihtiyaç duymamıştır, %30'u göç etme ihtiyacına evet cevabı verenlerin işsizlik sebebi ile bu kararı verdiklerini söylemiştir.

Katılanların sosyo- ekonomik durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır.

Katılanların bölgesel durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır.

Katılanların Tunceli görüşme sorularının değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 80'i 17. soru olan "Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmaması mıdır?" hayır cevabını verirken yine %100'ü 29. soruda "Tunceli'de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?" evet cevabı vermişlerdir.

4.3.3.10. Tunceli İl Sağlık Müdürlüğü

Tunceli İl Sağlık Müdürlüğü'nde çalışan 171 personelin 10'u gönüllü olarak ankete katılmıştır. Katılanların; % 30'u 36-45 yaşındadır, %70'i kadındır, %100'ü memurdur, %50'si evlidir ve bekardır, %50'sinin çocuğu yoktur ve %70'inin eğitim seviyesi lisanstır.

Katılanların; % 60'ı Tunceli'lidir, %50'si Tunceli'den göç etmeye ihtiyaç duymamıştır, %10'u göç etme ihtiyacına evet cevabı verenlerin çatışma ortamı sebebi ile bu kararı verdiklerini söylemiştir ve %40'ı tayin nedeni ile Tunceli'den göç etmiştir.

Katılanların sosyo- ekonomik durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 80'i 9. Yargı olan "Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devlet yardımlarının eksikliğidir." tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Katılanların bölgesel durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 70'i 1. Yargı olan "Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir." tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Katılanların Tunceli görüşme sorularının değerlendirilmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 100'ü 4. soru olan "Tunceli'deki devlet hastanelerinin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?" hayır cevabını verirken yine %90'ı 32. soruda "Devlet altyapı alanında gerekli yatırım ortamını sağlayacak olursa özel sektör Tunceli'de yatırım yapar mı?" evet cevabı vermişlerdir.

4.3.3.11. Tunceli Merkez Sağlık Ocağı

Tunceli Merkez Sağlık Ocağı'nda çalışan 15 personelin 10'u gönüllü olarak ankete katılmıştır. Katılanların; % 50'si 36-45 yaşındadır, %60'ı kadındır, %100'ü memurdur, %70'i evlidir, %40'ının çocuğu yoktur ve %100'ünün eğitim seviyesi lisanstır.

Katılanların; % 60'ı Tunceli'lidir, %60'ı Tunceli'den göç etmeye ihtiyaç duymamıştır, %30'u göç etme ihtiyacına evet cevabı verenlerin yatırım eksikliği sebebi ile bu kararı verdiklerini söylemiştir.

Katılanların sosyo- ekonomik durum değerlendirilmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 70'i 18. Yargı olan "Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitimidir." katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Katılanların bölgesel durum değerlendirilmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 70'i 17. Yargı olan "Tunceli'de bölgesel kalkınmaya çatışma ortamının olmaması fayda sağlayacaktır." tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Katılanların Tunceli görüşme sorularının değerlendirilmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 90'ı 11. soru olan "Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?" hayır cevabını verirken yine %90'ı 31. soru da "Sizce uzun vadede Tunceli'nin kalkınmasında devlet mi özel sektör mü lokomotif görev görüyordur?" evet cevabı vermişlerdir.

4.3.3.12. Tunceli Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı

Tunceli Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı'nda çalışan 15 personelin 10'u gönüllü olarak ankete katılmıştır. Katılanların; % 40'ı 26-35 yaşındadır, %50'si kadındır, %90'ı memurdur, %60'ı evlidir, %60'ının çocuğu yoktur ve %90'ının eğitim seviyesi lisanstır.

Katılanların; % 80'i Tunceli'lidir, %70'i Tunceli'den göç etmeye ihtiyaç duymamıştır, %30'u göç etme ihtiyacına evet cevabı verenlerin işsizlik sebebi ile bu kararı verdiklerini söylemiştir.

Katılanların sosyo- ekonomik durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 60'ı 5. Yargı olan "Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu kültürel imkanların yetersizliğidir." katılmıyorum cevabını verirken yine %80'i 19. Yargı da "Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sağlıktır." katılıyorum cevabı vermişlerdir.

Katılanların bölgesel durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 70'i 9. Yargı olan "Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel devlet desteğinin olmamasıdır." katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

Katılanların Tunceli görüşme sorularının değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 100'ü 11. soru olan "Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?" hayır cevabını verirken yine %100'ü 16. soruda "Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel yeterli devlet desteğinin olmaması mıdır?" evet cevabı vermişlerdir.

4.3.3.13. Tunceli Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü

Tunceli Sosyal ve Güvenlik İl Müdürlüğü'nde çalışan 120 personelin 10'u gönüllü olarak ankete katılmıştır. Katılanların; % 40'ı 26-35 yaşındadır, %50'si kadındır, %100'ü memurdur, %90'ı evlidir, %50'sinin çocuğu yoktur ve %80'inin eğitim seviyesi lisanstır.

Katılanların; % 50'si 1-5 yıldır Tunceli'de yaşamaktadır, %60'ı Tunceli'den göç etmeye ihtiyaç duymamıştır, %10'u göç etme ihtiyacına evet cevabı verenlerin

eğitim imkanları sebebi ile bu kararı verdiklerini söylemiştir ve %80'i tayin nedeni ile Tunceli'den gc etmiştir.

Katılanların sosyo- ekonomik durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 60'ı 17. Yargı olan "Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör turizmdir." tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Ankete katılanların bölgesel durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır.

Ankete katılanların Tunceli görüşme sorularının değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 90'ı 27. soru olan "Tunceli'de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamların fayda sağlayacağını düşünüyör musunuz?" evet cevabı vermişlerdir.

4.3.3.14. Fırat Elektrik Dağıtım (AKSA)

Fırat Elektrik Dağıtım (AKSA)'da çalışan 180 personelin 10'u gönüllü olarak ankete katılmıştır. Katılanların; % 60'ı 26-35 yaşındadır, %70'i erkektir, %50'si memurdur, %60'ı evlidir, %60'ının çocuğu yoktur ve %60'ının eğitim seviyesi lisanstır.

Katılanların; % 60'ı Tunceli'lidir, %60'ı Tunceli'den gc etmeye ihtiyaç duymuştur, %30'u gc etme ihtiyaına evet cevabı verenlerin işsizlik sebebi ile bu kararı verdiklerini söylemiştir ve %30'u işsizlik nedeni ile Tunceli'den gc etmiştir.

Katılanların sosyo- ekonomik durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 60'ı 1. Yargı olan "Tunceli'nin Türkiye'nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum." katılmıyorum cevabını verirken yine %70'i 15. Yargı da "Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hayvancılıktır." katılıyorum cevabı vermişlerdir.

Katılanların bölgesel durum değerlendirmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 100' 1. Yargı olan "Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir." tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Katılanların Tunceli görüşme sorularının değerlendirilmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 100'ü 11. soru olan "Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?" hayır cevabını verirken yine %100'ü 27. soruda "Tunceli'de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamların fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?" evet cevabı vermişlerdir.

4.3.3.15. Tunceli Üniversitesi

Tunceli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde çalışan akademik ve idari 50 personelin 25'i gönüllü olarak ankete katılmıştır. Katılanların; % 56'sı 26-35 yaşındadır, %64'ü erkektir, %84'ü memurdur, %48'i evlidir, %56'sının çocuğu yoktur ve %68'inin eğitim seviyesi lisanstır.

Katılanların; % 56'sı 1-5 yıldır Tunceli'de yaşamaktadır, %52'si Tunceli'den göç etmeye ihtiyaç duymamıştır, %24'ü göç etme ihtiyacına evet cevabı verenlerin tayin sebebi ile bu kararı verdiklerini söylemiştir ve %36'sı tayin nedeni ile Tunceli'den göç etmiştir.

Katılanların sosyo- ekonomik durum değerlendirilmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır.

Katılanların bölgesel durum değerlendirilmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 48'i 5. Yargı olan "Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir." hiç katılmıyorum cevabını verirken yine %52'si 20. Yargı da "Tunceli'de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır." tamamen katılıyorum cevabı vermişlerdir.

Katılanların Tunceli görüşme sorularının değerlendirilmesi bakımından verdikleri cevaplar çoğunlukla yakın oranlardadır. Dikkat çekici farklılık; % 92'si 11. soru olan "Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?" hayır cevabını verirken yine %84'ü 23. soru da "Tunceli'de bölgesel kalkınmaya, gelir dağılımında eşitsizlik ortamının ortadan kaldırılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?" evet cevabı vermişlerdir.

4.3.3.16. Kurumların Çapraz Karşılaştırılması (ONE WAY ANOVA)

ONE WAY ANOVA						
		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Tunceli Adliyesi	Between Groups	,466	1	,155	,589	,001
	Within Groups	5,012	9	,264		
	Total	5,478	10			
Tunceli Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Between Groups	,358	3	,119	,422	,000
	Within Groups	5,381	7	,283		
	Total	5,739	10			
Tunceli Belediyesi	Between Groups	,038	3	,013	,046	,006
	Within Groups	4,917	9	,273		
	Total	4,955	10			
Tunceli Devlet Su İşleri 93. Şube Müdürlüğü	Between Groups	10,128	3	3,376	2,513	,009
	Within Groups	25,524	2	1,343		
	Total	35,652	5			
Eğitim-Sen Tunceli	Between Groups	10,984	2	3,661	1,961	,006

Şubesi	Within Groups	33,607	8	1,867		
	Total	44,591	10			
Tunceli Esnaf ve Sanatkar Odası	Between Groups	1,539	3	,513	,551	,003
	Within Groups	17,679	7	,930		
	Total	19,217	10			
Tunceli İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	Between Groups	28,027	3	9,342	19,314	,000
	Within Groups	9,190	7	,484		
	Total	37,217	10			
Tunceli İl Özel İdaresi	Between Groups	6,955	1	2,318	2,981	,002
	Within Groups	14,000	9	,778		
	Total	20,955	10			
Tunceli İl Sağlık Müdürlüğü	Between Groups	,774	3	,258	,348	,001
	Within Groups	14,095	7	,742		
	Total	14,870	10			
Tunceli Merkez	Between Groups	2,109	2	,703	,439	,728

Sağlık Ocağı	Within Groups	28,845	8	1,603		
	Total	30,955	10			
Tunceli Sanayi ve Ticaret Odası Başkanlığı	Between Groups	2,007	4	,669	,546	,657
	Within Groups	23,298	6	1,226		
	Total	25,304	10			
Tunceli Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü	Between Groups	10,674	2	3,558	2,623	,002
	Within Groups	24,417	8	1,356		
	Total	35,091	10			
Fırat Elektrik Dağıtım (AKSA)	Between Groups	7,568	3	2,523	1,579	,007
	Within Groups	30,345	7	1,597		
	Total	37,913	10			
Tunceli Üniversitesi	Between Groups	1,054	3	,351	,300	,004
	Within Groups	22,250	19	1,171		
	Total	23,304	22			

Araştırmada alt grupların kendi aralarında anlamlılık düzeyini tespit etmek için yapılan tek yönlü anova testi tablosunun Sig. (Anlamlılık) sütunundaki değerler; (-) $0,001 < p < (+) 0,001$ aralığında yer alan adliye, bayındırlık, esnaf ve sanatkarlar, il tarım müdürlüğü, köy hizmetleri, sağlık müdürlüğü, SGK, üniversite kurumlarının frekans değerlendirmeleri baz alınarak yargılar arasındaki ilişki $p < 0,001$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

4.3.4. Değerlendirme

Türkiye’de bölgesel kalkınma politikalarının eleştirel bir yaklaşımla incelendiği bu çalışmada Tunceli örneği ele alınmıştır. Çalışmayı desteklemek amacıyla gerçekleştirilen anket çalışmasında katılımcıların çoğunun Tunceli’li olduğu ve önemli bir kısmının da buldukları bölgeden göç etmeyi düşünmedikleri, bölgeye gelenlerin ise tayin nedeniyle geldikleri, göç etme ihtiyacı duyanların da genel olarak tayinle buraya gelenler olduğu belirlenmiştir.

Konu sosyo-ekonomik yönden değerlendirilirse, katılımcıların Tunceli’nin Türkiye’deki diğer illerden geri kaldığını düşündükleri gözlemlenmektedir. Ancak iller bazında yapılan SEGE sıralamaları göz önünde bulundurulduğunda, 1996 yılında 60. sırada iken SEGE 2003 sıralamasında 52. sıradadır. Bu gelişim ivmesi 2010 yılında yeniden gerileyerek 63. sıraya düşmüştür. 2011 yılı SEGE sıralamasına bakıldığında ise 58. sırada iken 2013 SEGE sıralamasında 64. sıraya gerilediği görülmektedir. Dinçer vd.(2003), 1996 yılı ile 2003 yılı SEGE sıralamalarını karşılaştırdıklarında sıralamada yükselen Tunceli’nin yoğun göç veren bir il olduğunu belirterek bu yükselmenin nedeninin ildeki nüfus azalışı olduğunu tespit etmişlerdir. Benzer olarak, 2003 SEGE DPT raporunda ise, ilde 10 yıllık bir dönemde önemli ekonomik ve sosyal bir gelişme olmamasına rağmen, bu artışın sebebinin ilde azalan nüfus olduğu belirtilmektedir. Araştırmanın üçüncü bölümünde yer alan veriler incelendiğinde Tunceli için göç oranlarının değişkenlik gösterdiği ve göç artışı ile gelişmişlik endeksi sıralaması arasında ters orantı olduğu söylenebilir. Bu veriler ışığında Tunceli ilinin SEGE sıralamasında yükselmesinin bölgesel kalkınmaya reel bir yansımasının olmadığı sonucuna varılabilir.

Anket sonuçlarına göre Tunceli’nin diğer illerden daha geri kalmasına neden olan en önemli sorunlardan birinin işsizlik olduğu görülmektedir. Ancak çalışmanın üçüncü

bölümünde yer alan 2009-2013 işsizlik ve istihdam verileri incelendiğinde, işsizlik oranlarında düzenli bir düşüş ve istihdam oranlarında düzenli bir artış gösterdiği görülmektedir. Bu bağlamda, anketten elde edilen verilerin algısal sebeplere bağlı olduğu söylenebilir. Böylelikle, bölgesel kalkınmanın önemli faktörlerinden biri olan işsizliğin, kültürel unsurlara bağlı algısal bir boyutu olduğu sonucu çıkarılabilir. Bu yaklaşıma Gülcan ve Aldemir'in (2004) Aydın ve Denizli illeri için yaptıkları çalışma örnek gösterilebilir.

Anket sonuçlarına göre Tunceli'nin diğer illerden daha geri kalmasına neden olan en önemli sorunlardan biri olarak belirlenen diğer bir etken özel sektör yatırımlarının gerçekleştirilmemesi olarak belirlenmiştir. Oysa ki, bölgede son dönemde aktif hale gelen Pertek ilçesindeki tavuk çiftlikleri, Ovacık ilçesinde kurulan alabalık çiftliği, Munzur su fabrikası, Simge süt fabrikası, Şavak peynir atölyesi, OSB'de açılan ve şavak sürü sahipleri ile anlaşmalı olarak çalışan et tesisi, Dedeagaç Köyü termal kaplıcasında açılan tesis ve Pertek'te kurulan Ulukale dutu pekmez atölyesi göze çarpan özel sektör yatırımlarındandır. Bu sebeple bölgedeki özel sektör yatırımının bilinçlendirilmesi ve konu ile ilgili halkın farkındalığının geliştirilmesi gerektiği sonucuna varılabilir.

Anket sonuçlarına göre, devletin ekonomik yaklaşımları ve yardımları ile altyapı yetersizliği Tunceli'nin diğer illerden daha geri kalmasına neden olan başka bir sorundur. Kamu yatırımlarının illere ve bölgelere göre dağılımının son 10 yıllık verileri incelendiğinde, DAP bölge planında belirtildiği gibi, TRB1 bölgesinde genel bir artış eğilimi görülmektedir. Özellikle 2007-2011 yılları arasında bölgeye yapılan kamu yatırımlarının toplam tutarının ortalama dört katına çıktığı göze çarpmaktadır. Ne var ki, iller bazında dağılım incelendiğinde, Tunceli'nin kamu yatırımlarından aldığı payın ve bu paydaki artışın diğer TRB1 bölgesi illerine oranla daha az olduğu, TRB1 bölgesi illerinden Bingöl'de ise son dönemde diğer üç ilden daha fazla kamu yatırımı yapıldığı belirtilmiştir (DAP Bölge Planı). Bu yatırımın sebebi olarak Bingöl yerel yönetiminin diğer illerin yerel yönetimlerine kıyasla daha aktif olması gösterilebilir. Aynı zamanda katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda 'Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar için bir çekim merkezidir' yargısı kabul edilmiş olmasına rağmen görüşme sorularında yer alan 'devlet yatırımlarının ve özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir' yargıları

yoğun oranda reddedilmiştir. Dolayısıyla Tunceli'nin yatırımlar için bir çekim merkezi olarak görülmesine rağmen TRB1 bölgeleri içinde üst sınıflandırmaya girmiyor olması dikkat çekicidir.

Bunun yanı sıra, bölge kalkınmasının geri kalmasında yaşam kalitesinin düşük olması kabul edilmemesine rağmen benzer çalışma sonuçları ve yaşam memnuniyeti anketi ile elde edilen sonuçlar benzerlik göstermemektedir. Tunceli'nin kültürel hayatında birçok olumlu özellik olması mevcut anket sonuçları ile örtüşmekle birlikte TÜİK'in Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2013 sonuçlarına göre Tunceli, mutluluk düzeyinde Türkiye sıralamasında sonlarda yer almaktadır. Taşçı ve Özsan'ın (2011) bölgesel hoşnutsuzluk endeksi üzerine yaptığı çalışmalarında da Tunceli'nin 2007'de 9. sırada yer alırken, 2010 yılında 11. sırada yer aldığı görülmektedir. İzmen'in 2014 yılında Tunceli'de yaptığı araştırma sonucunda ise genel mutluluk oranının düşük olduğunu görülmektedir.

Tunceli'nin diğer illerden geri kalmasına neden olan faktörlerden belediye hizmetlerinin, altyapı ve sosyal olanakların yetersizliği hususunda katılımcılar görüş birliğine varmışlardır. Diğer yandan belediyenin sorumluluğu kapsamında yer alan kültürel imkanların yeterli olduğu görüşü hakimdir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu anketin bölgesel değerlendirme sorularında yer alan 'Tunceli Doğu Anadolu bölgesinin sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir' yargısını onaylamışlardır. Bu veriler ışığında katılımcıların Tunceli'nin bir kültürel çekim merkezi olduğunu düşünmelerine rağmen belediye ve altyapı hizmetlerinin yetersizliği sebebiyle bölgenin bu alanda değerlendirilemediğini düşündükleri sonucuna varılabilir. Altyapı ve sosyal olanaklar belediye faaliyetleri kapsamında yer aldığı için katılımcıların Tunceli Belediyesi'nin daha aktif ve sosyal olması gerektiğini düşündükleri sonucuna varılabilir. Diğer yandan Tunceli Belediyesi'nin aktif projelerine bakıldığında 'Ekolojik Planlama ve Kentsel Tasarım Projesi', 'Entegre Katı Atık Bertaraf Tesis Projesi (DER-KAB)' ve Cem Evi Projesinin yer aldığı görülmektedir. Bitirilmiş projeler de göz önünde bulundurularak anket sonuçları yorumlandığında, Tunceli belediyesinin yapmış olduğu ve mevcut yürütmekte olduğu projelerinin bölge halkının talepleri ve belediyecilik algısını tatmin etmediği sonucuna varılabilir.

Bunun yanı sıra TÜİK'in devlet kurumlarından memnuniyet verilerine göre Tunceli ilinin sağlık, eğitim, adli, asayiş ve ulaştırma hizmetlerinden memnun oldukları görülmektedir (TÜİK). Böylelikle Tunceli ilinin devlet hizmetlerinden memnuniyet seviyesinin yüksek olduğu ancak belediye hizmetlerini yetersiz bulduğu saptanmıştır.

Anket sonuçlarından elde edilen verilere göre Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektörler sırasıyla; eğitim, hayvancılık, tarım, hizmet, sağlık, sanayi ve turizmdir. Anketin bölgesel kalkınma başlığı altında yer alan sorularında 'bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır' yargısı da katılımcıların büyük çoğunluğu tarafından kabul edilmiştir. Katılımcılara yöneltilen görüşme sorularında yer alan eğitim ile ilgili kısımlarda ise katılımcıların bir çoğu devlet okullarının yetersiz olduğunu ancak özel okulların yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Köy okulları ve taşınabilir eğitimi yetersiz bulan katılımcıların büyük çoğunluğu devlet üniversitesinin ve bölümlerinin yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

Bunun yanı sıra Tunceli'de eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehir olduğu düşüncesinin hakim olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim sektörüne verdiği önem, TÜİK'in İllerde Yaşam Endeksi 2015 araştırmasının sonucuna göre Türkiye geneli sıralamasında Tunceli'nin birinci sırada olması ile tutarlılık göstermektedir. Ayrıca çalışma sonucunda katılımcıların eğitim sektörünün devlet destekli olması gerektiğini savundukları sonucuna varılabilir. Buna rağmen anket sorularından elde edilen verilere göre katılımcıların çoğunun Tunceli'den dışarıya eğitim göçünün olduğunu belirttikleri dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Tunceli'nin eğitilmiş insan kaynağı sorunu yaşamamasına ve İzmen'in (2014) yürüttüğü çalışmada kullandığı Gençlik Anketi bulgularında da eğitimin Tunceli'nin ekonomik başarısının arkasında yatan faktörler arasında ilk sırada olduğunu belirtmesine rağmen eğitilmiş insan kaynağının dışarıya göç etmesi bölge ekonomisi için olumsuz etki yaratacaktır.

Anket sonuçlarına göre Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektörlerden olan tarım ve hayvancılıktır. Tunceli ili Tarımsal Yatırım Rehberi bölgenin 2002 ile 2014 tarım ve hayvancılık verileri karşılaştırmasında 2002 meyvecilik ürünlerinden üzümün 1.260 ton seviyesinden 2.425 ton seviyesine yükseldiğini ancak armut üretiminin 1.268 ton seviyesinden 431 ton seviyesine düştüğünü göstermektedir. Hayvancılık verilerine bakıldığında ise büyükbaş hayvan sayılarının toplamda 34.951'den

26.169'a düştüğü, küçükbaş hayvan sayılarının ise 296.651'den 432.990'a yükseldiğini göstermektedir (Tarımsal Yatırım Rehberi). Bu verilerden de anlaşılacağı gibi tarımsal alanlar değerlendirilirken üretime uygun, geri dönüşü yüksek ürünler tercih edilmelidir. Diğer yandan, İzmen'in (2014) çalışmasının sonucunda belirttiğı gibi tarımın iyi bir performans gösterdiğini düşünen katılımcı sayısı %8'dir. Ayrıca bölgenin kalkınmasında en önemli girişimcilik sektörünün tarım olarak görülmesine rağmen hayvancılığın kalkınmadaki rolünün daha etkin olacağı görüşü savunulmaktadır. Anket sonuçları İzmen'in sonuçlarını destekler niteliktedir. Katılımcıların %68'i hayvancılık sektörünün, %59'u ise tarım sektörünün bölgesel kalkınmada en önemli sektörlerden biri olduğunu belirtmişlerdir.

Tarım ve hayvancılık sektöründe çeşitli teşvik ve hibe destekleri bulunmaktadır. Ancak tarım ve hayvancılıkla uğraşanlar konu ile ilgili yerel yönetim ve kalkınma ajansları tarafından doğru bilgilendirilerek bilinçli tarım ve hayvancılığa yönlendirilmelidirler. Örneğin, bölgede bulunan Arıcılar Birliğı Tunceli Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü aracılığı ile 2013 yılında üreticilere 2.000 kovan dağıtmıştır. Polen tuzaklı dağıtılan kovanlar ile aynı zamanda polen toplayarak gelirin artırılması, üreticinin sektöre bağlılığının artması hedeflenmiştir.

Katılımcıların %52'si sağlık sektörünün bölgesel kalkınmada en önemli sektörlerden biri olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda katılımcılar, hem devlet hem de özel hastanelerin ve verilen hizmet branşlarının yeterli olmadığı görüşündedir. TÜİK'in memnuniyet araştırması sonucunda mutluluk kaynağı olan değerler arasında Tunceli için sağlığın en önemli mutluluk kaynağı olduğu görülmektedir. Tunceli ilinde bulunan toplam kurum sayısı 5'tir ancak ilde üniversite hastanesi ve özel hastane bulunmamaktadır. 2016 yılında Tunceli Devlet Hastanesi yeni lokasyonuna geçecek olup, hizmet veren birimlerinin de artırılarak tam teşekküllü bir hastane haline getirileceğı Tunceli İl Sağlık Müdürlüğü tarafından açıklanmıştır.

Ankete katılanlara göre Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör turizm yargısı diğer yargılar ile kıyaslandığında son sırada yer almaktadır. Diğer yandan katılımcıların 'bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır' yargısına olumlu baktıkları görülmektedir. Benzer olarak turizme ilişkin reklamların da kalkınmaya fayda sağlayacağı görüşünün hakim olduğu saptanmıştır. Bölgede son dönemlerde kullanıma açılan Dedeğaç Köyü termal

kaplıca tesisinin tanıtımı başarılı olarak yapılmamış olmakla birlikte turizm sektörü için birçok farklı olanak mevcuttur.

Anket sonuçlarında girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmeli ve özendirilmelidir yargısının yoğun oranda kabul edildiği görülmektedir. Sonuçlar yorumlanırken katılımcıların, Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör olarak belirledikleri başta eğitim olmak üzere, hayvancılık, tarım, sağlık ve turizm göz önünde bulundurularak taşıyıcı sektör olarak tercihlerinin bu doğrultuda olduğu sonucuna varılabilir.

Ankete katılanların büyük çoğunluğu Tunceli'de girişimciler için elverişli bir ortam olduğunu, girişimciler arası işbirliğinin (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vs.) olduğunu, halkın girişimcilik konusunda olumlu, atılgan ve dinamik bir yapısı olduğunu belirtmişlerdir. Buna karşıt olarak katılımcıların büyük çoğunluğu Tunceli'de girişimcilik kültürünün olmadığı belirtmiştir. Tunceli halkının dinamik ve girişimcilik konusunda olumlu yapısına rağmen bölgenin bu anlamda geri kalması konusunda belediyelere büyük bir yük düşmektedir. Projelendirme konusunda halka verilecek destek ile hibe desteklerinin alınması, kooperatiflerin kurulması ve hatta başvuruların yapılarak il meclisinde projelendirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Girişimciliğin sadece bireysel bir çaba ile gerçekleşmeyeceği, bilinçlendirme, doğru yönlendirme, kooperatiflerin kurulmasına öncülük edilmesi, proje geliştirme gibi aşamaların da önemli etkenler olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Ayrıca ankete katılanlar girişimciliğin önündeki en büyük engelin başta devlet desteğinin olmaması ikincil olarak da AR-GE ve finansal desteğin olmaması ve sağlanması gerekliliği olduğunu bildirmişlerdir. Diğer yandan kadın girişimciler için elverişli bir ortam olduğu ve desteklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bölgeye yönelik AR-GE ve finansal destekler bulunmasına rağmen proje geliştirme ve sürdürülebilirlik konusunda sorun olabileceği söylenebilir. Bu sebeple yukarıda da belirtildiği gibi finansal desteklerin alınması ve doğru proje geliştirilmesi konusunda halka yardımcı olunmalıdır. Tunceli il merkezine bağlı Aktuluk köyünde kadın girişimcileri organik tarım yapmaya yönlendirmek için geliştirilen projenin desteklenmesi ve sürdürülebilir olması gerekmektedir.

Ankete katılanların büyük çoğunluğu girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmesinin, sanayi sitelerinin kurulması gerektiğinin, sanayi ve iş imkanlarının oluşturulup geliştirilmesinin bölgesel kalkınmaya fayda sağlayacağını belirtmişlerdir. Tunceli’de bulunan OSB’nin yetersiz kaldığı ve 44 dükkan bulunan küçük sanayi sitelerinin de Tunceli için yeterli olmadığı görülmektedir. Bu veriler ışığında Tunceli’deki mesleki eğitim ve halk eğitim kurslarının da bölge için yeterli derecede aktif olmadığı ve yerel yönetimin bu hususta çalışmalar yapması gerektiği söylenilebilir.

Anket sonuçlarına göre katılımcıların bir çoğu çatışma ortamının ortadan kaldırılmasının bölgesel kalkınmaya fayda sağlayacağını düşünmektedir ki, bu veriler bölge halkının çatışma ortamının yarattığı olumsuz etkilerin farkında olduğunu göstermektedir. Son olarak anket sonuçlarında, devlet altyapı alanında gerekli yatırım ortamını sağlayacak olursa özel sektörün Tunceli’ye yatırım yapacağı yargısı büyük oranda kabul edilmiştir. Devlet yatırımları ile altyapı yatırımlarının gerçekleştirilebilmesi için belediyelerin bu konuda öncü olması gerekmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Türkiye, coğrafi konumu itibariyle stratejik bir öneme sahiptir. Dolayısıyla hem konumu itibariyle hem de tarihi, coğrafi ve sosyo-politik sebeplerle kaçınılmaz olarak diğer ülkelerle de karşılıklı etkileşim içerisinde olmak durumundadır. Günümüz dünyasının önemli sorunlarından birisi olan ve toplumların gelecekteki huzur ve refahına doğrudan etki eden “bölgelerarası gelişmişlik farklılıkları” hususunda, Türkiye’nin deneyimleri yalnız kendisi için değil, bölge için de önem taşımaktadır.

Bölgesel kalkınmada önemli olan gelir dağılımında sosyal adaletin oluşturulması ve kaynak dağılımında etkinlik sağlanmasıdır. Ancak gelişmiş ülkelerde bölgesel kalkınma politikalarında ikincisine ağırlık verilirken, gelişmekte olan ülkelerde ise sosyal adaletin tesis edilmesi birincil öneme sahiptir. Bunun en temel nedenleri ise gelişmekte olan ya da gelişmemiş ülkelerde sermayenin kıt, nüfus artış hızının yüksek olması ve bölgeden dışarıya sürekli göç verilmesidir. Bu bağlamda; bölgesel kalkınma gelişmekte olan ya da gelişmemiş ülkeler için oldukça önemli bir sorundur.

Çeşitli nedenlerle ortaya çıkan farklılıklar, kutup ve çevre şeklinde mekansal yapılanmaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Sermayenin, teknolojinin ve yatırımların yoğunlaştığı kutuplaşmış bölgeler ile bu bölgelere gittikçe daha bağımlı hale gelen çevre alanları arasındaki farklılıklar zamanla artmaktadır. Sonuçta kutuplaşmış bölgelerde nüfus merkezde yoğunlaşmakta iken çevrede azalmaktadır. Söz konusu bölgesel farklılıklar, o ülkedeki ekonomik büyüme belli bir ilerleme kaydetmekteyken kalkınma açısından oldukça önemli sorunlara yol açmaktadır. Bunun içinde bölgelerarasındaki bu sorunları çözerken uygulanacak politikaların iyi belirlenmiş olması gerekmektedir.

Türkiye’nin doğu ve batı bölgelerinin coğrafi koşullarındaki farklılıkların bir sonucu olarak batı bölgeleri daha verimli ve daha yaşanabilir bölgelerdir. Ayrıca Türkiye’de özellikle geri kalmış bölgelerde ekonominin geleneksel yapısı ve hızlı nüfus artışı istihdam olanaklarını azaltmakta, bu durum da büyükşehirlere yoğun bir göçe neden olmaktadır. Geri kalmış bölgelerdeki eğitim seviyesinin düşüklüğü bu bölgelerde eğitimin başat aktör olduğu sektörlerin gelişimini engellemektedir. Araştırmanın

konusu olan Tunceli ili için, bölgesel kalkınmanın beşeri sermayede önemli bir parametresi olan eğitim alanı incelendiğinde ilin eğitim düzeyinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Ancak gelişmişlik oranı düşük olduğu için dış göç oranı yüksek olan Tunceli'nin göç etmeyip bölgede kalan kesiminin de eğitime önem verdiği, dolayısı ile bölgenin kalkınmasında eğitimin diğer sektörlerin gelişmesinde bir engel teşkil etmediği söylenebilir. Ayrıca, bölgesel kalkınmada önemli bir faktör olan beşeri sermayenin bölgede istihdam edebilmesi için de eğitilmiş insan göçünün engellenmesi gerekmektedir. Kalkınma Bakanlığı ile Fırat Kalkınma Ajansı'nın yayınladığı 'Tunceli İli Sosyal Analiz Raporu'nda da belirtildiği gibi 'Tunceli'de sanayinin olmaması veya yetersiz olması, bölgede tesislerin düşük istihdam kapasitesiyle çalışması işsizliğin en önemli nedeni olarak görülmektedir. Bütün bu faktörler üniversite mezunlarının başka illere gitmesine neden olmaktadır.' (Tunceli İli Sosyal Analiz Raporu, 2015: 43). Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre üniversite gençlerinin %65'i mezun olduktan sonra Tunceli'de kalmayı düşünmediği, sadece %25'inin kalmayı düşündüğü saptanmıştır. Girişimci ve yatırımcı profillerini de inceleyen çalışmanın bulguları ildeki yatırımcı ve girişimcilerin %9'unun ilköğretim, %18'inin ortaokul, %27'sinin üniversite ve %46'sının lise mezunu olduğunu göstermektedir (2015: 99). Bu veriler ışığında, Tunceli için eğitim imkanları geliştirilip, sürdürülebilir hale getirilmeli ancak taşıyıcı sektör olarak eğitimin seçilmesinin Tunceli'nin gelişimine katkı sağlamayacağı düşünülebilir.

Türkiye genelinde mesleki ortaöğretim ile genel ortaöğretim okullaşma oranlarına bakıldığında Türkiye genelinde mesleki ve teknik ortaöğretim türünde okullaşmanın daha yüksek olduğu görülürken, Tunceli'de ise mesleki eğitimi cazip kılabilecek sanayileşmenin bulunmamasından dolayı genel ortaöğretim okullaşma oranı daha yüksektir. Bu sebeple Tunceli'de eğitim imkanları geliştirilmesi süreci planlanırken mesleki ortaöğretim kurumları ve sonrasında istihdam sağlayacak sanayileşme de paralel olarak geliştirilmelidir.

Bölgeler arasındaki sınırlar büyüdükçe var olan kalkınma farklılıklarının çözümü zorlaşabildiği için bölgesel kalkınmanın doğru ve uygulanabilir politikalarla yürütülmesi gerekmektedir. Aksi takdirde yeni bir çözüm olan bölgesel kalkınma, daha kötü sonuçlara neden olabilmektedir. Bu sebeple bölge kalkınmasına temel oluşturabilecek taşıyıcı sektörlerin seçimi kalkınmanın başarısı ve sürdürülebilmesi

açısından oldukça önemlidir. Çalışmanın anket sonuçlarının değerlendirmesinde de belirtildiği gibi katılımcıların birçoğu sırasıyla; hayvancılık, tarım, hizmet, sağlık, sanayi ve turizm sektörlerinin önemini vurgulamışlardır. Bu alanlarda yapılacak yatırımlar bölgenin eksikliğini giderecek, kalkınmasına ivme kazandıracak ve sürdürülebilir olacaktır.

Tunceli'nin geçim kaynağının her ne kadar tarım olduğu düşünülse de hayvancılık bölgede daha yaygın ve önemli bir sektördür. Tunceli ilinde, ilk alabalık üretim ve yetiştiricilik tesisi, 1976 yılında Milli Parklar Müdürlüğüne bağlı olarak kurulmuş ve daha sonra 1998 yılında özel sektöre ihale yoluyla devredilmiştir. Bu ilk tesisin kurulup faaliyete geçmesinden tam 22 yıl sonra özel sektör bu alana yatırım yapmaya başlamış ve tesis sayısındaki asıl artış 2000'li yıllarda (24 adet) gerçekleşmiştir. Alabalık üretim ve yetiştiricilik tesisi kurmaya yönelik olarak 2000'li yıllarda gerçekleşen bu atılımda, özellikle ülke genelinde kurulmuş olan tesislerin geçmişte elde ettikleri gelirlerin yüksek olmasının yanı sıra, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından başlangıçta uygulanan destekleme politikalarının sağladığı gelirin de etkili olduğu söylenebilir (Tunceli Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü). Ayrıca, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca verilen yavru balık desteğinin kaldırılmış olması ve sofralık balığa verilen desteğin 500 ton/yıl olarak (250 ton/yıl'a kadar birim fiyatın tamamı, 251 ton/yıl'dan 500 ton/yıl'a kadar birim fiyatın yarısı olarak) sınırlandırılmış olması da sektörden elde edilen geliri düşürmüştür. Son dönemlerde Ovacık belediyesinde özel sektör yatırımı olarak yapılan alabalık çiftlikleri mevcuttur. Kırmızı benekli endemik türü, akıntı ve soğuk su balığıdır. Bu sebeple kurulacak balık çiftlikleri için öncül üreticiler Munzur nehri gözelerine tesis kurmak istemişlerdir. Ancak bu talepleri hem yerel yönetim hem de bölge halkı tarafından ekolojik gerekçelerle reddedilmiştir. Bunun yerine benzer özellikleri taşıyan lokasyonların belirlenmesi ve balık çiftliklerin yoğun olarak o bölgelere kurulması hem üretim açısından hem de ekolojik dokuyu korumak açısından önemlidir. Alternatif yerler olarak Munzur nehri ve Fırat nehri kesişim noktasında cepler oluşturularak hem mevcut akıntıdan faydalanılabilir hem de çiftliklerin atıklarının ekolojik dokuyu bozması engellenmiş olur. Bu anlayış ile oluşturulacak projelerin belediye aracılığı ile desteklenmesi ve kalkınma ajansları ile bağlantıya geçilerek hibe destekleri ve devlet yardımlarından faydalanılmasının girişimcileri teşvik edeceği öngörülmektedir. Bu balık türünün çoğaltılması,

ekonomiye kazandırılması ve bölge halkına iş imkânı sağlaması için özellikle Tunceli Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi ile Su Ürünleri Araştırma Merkezi işbirliğinde çalışma yapılabilir. Bu çalışma neticesinde Munzur Nehri ve kırmızı benekli alabalık için özel bir kurumsal yapı oluşturulabilir.

Hayvancılık ile ilgili Tunceli'nin güçlü olduğu başka bir nokta da arıcılıktır. 2005 yılında Fidan Aydın tarafından 400 üye ile kurulan Arıcılar Birliği aktif olarak faaliyet göstermektedir. Ürettiği balın pazarlamasını kendisi yapan Aydın, aynı zamanda Tunceli Girişimci Kadınlar Derneğinin başkanlığını yapmaktadır. Arıcılar Birliği Başkanı Kazım Doğan ile yapılan görüşmede, 2016 yılında birliğin mevcut 650 üyesi olduğunu, tahmini bal üretiminin yıllık 300-350 ton olduğunu belirtmiştir. Arıcılık sektörü ile ilgili kendisi ile yapılan görüşmede Doğan, arıcılığın Tunceli'de gelişebilmesi için yeni yatırımcılar kadar mevcut yatırımcıların da desteklenmesi, arıcılık çiftlikleri kurulması gerektiğini vurgulamıştır. Böylelikle florası daha az çeşitlilik göstermesine rağmen bal ve bal ürünleri ile markalaşan şehirler ile zengin floraya sahip Tunceli'nin rekabet edebilir olacağını belirtmiştir. Bu sebeple arıcılığın gelişmesi için bireysel arıcılıktan çok organik arıcılık çiftliklerinin kurulması gerekmektedir. Arıcılık çiftliklerinin avantajı hem vahşi hayattan korunma kolaylığı hem de üretim miktarının artması olacaktır.

Benzer olarak Mazgirt'e bağlı Göktepe köyünde 2010 yılından beri yumurtacılık tesisi işletmecisi olan Hüseyin Metin ile yapılan görüşmede, 2010 yılında tesisi kendi imkanları ile kurduğunu ancak kapasite arttırmak için 2015 yılında hibe desteği aldığını; buna rağmen tesisin tam kapasite çalışmak için engelleri olduğunu ve yeni yatırımlar yerine bölgenin kalkınması için mevcut işletmelerin desteklenmesi gerektiğini vurgulamış, bu doğrultuda bölgedeki istihdamın daha hızlı arttırılabileceğini ve bölgesel kalkınmaya ivme kazandırılabileceğini belirtmiştir. Tunceli ilinde birçok et, tavuk ve süt ürünleri tesisi bulunmasına karşın, hiçbir tesisin tam kapasite çalışmadığı ve yetersiz olduğu görülmektedir. Böylelikle bölgenin öncül geçim kaynağı olan hayvancılık, tarım ve süt ürünleri açısından mevcut işletmelerin desteklenmesinin fayda sağlayacağı görülmektedir.

Tunceli'de tarım sektörü %13-19 aralığında dalgalanmaktadır ve İzmen'in (2014) belirttiği gibi 'bu dalgalanma sektörel yapıda bir yön değişikliğinden değil, ekonomik hacmin küçük ve tarımın mevsim koşullarına fazla duyarlı yapısından

kaynaklanmaktadır' (2014: 47). Bölgede tarımsal faaliyetlerin kısıtlanmasının önemli sebeplerinden biri göç diğeri de tarımsal arazilerin çok parçalı olmasından kaynaklanmaktadır. Geri göç başladığı dönemde tarımsal ürünlerde bir artış görülmesine karşın bu artış kısa süreli ve sürdürülebilir değildir. Tarım arazilerinde altyapı eksikliği, ulaşım zorluğu gibi faktörler kısa süreli geri göç esnasında göz ardı edilmiş ve reel olmayan bir artış sağlandığı gözlemlenmiştir. Oysa ki sanayi sektörünün gelişmemiş ve inorganik tarım yapılmamış topraklar, organik ve ekolojik tarım için oldukça elverişlidir. Böylelikle bölgenin kalkınmasının organik, ekolojik tarım ürünleri üzerinden planlamanın bölge ekonomisi için doğru bir yaklaşım olabileceği söylenebilir. Çalışma sonuçlarına benzer olarak Tunceli İli Sosyal Analiz Raporunda (2015) odak grup görüşmelerinde kalkınmayı sağlayacak en önemli potansiyeller olarak katılımcılar 'doğal güzellikler, kentin özgünlüğü, turizm, ekolojik ve organik tarım, madencilik, hayvancılık, okullaşma oranının iyi olması' unsurlarını ön plana çıkarmışlardır. İzmen de (2014) çalışmasında 'yeşil' olarak adlandırılabilir sektörlerin desteklenmesi gerektiğini ve Tunceli ili kalkınma planlarının bu sektörler ön plana alınarak oluşturulması gerektiğini öne sürmüştür.

Tunceli ilinde 5 hastane bulunmaktadır ve anket çalışmasına katılanlar ildeki sağlık hizmetlerinin yetersiz olduğunu belirtmektedir. İlde özel hastane ve üniversite hastanesi bulunmamaktadır. Vatandaşların büyük çoğunluğu tam teşekküllü hastane için Elazığ'a gitmektedir ancak Tunceli İl Sağlık Müdürlüğü ildeki hastanenin tam teşekküllü olduğunu ve yeni lokasyonuna 2016 yılında geçileceğini belirtmiştir. İlde Tıp Fakültesi bulunmaması buradaki açığın kapanmamasında önemli bir etkidir. Benzer bir algı Tunceli İli Sosyal Analizinde de görülmektedir. Raporda 'vatandaşlarda Tunceli hastanelerinin tam teşekküllü olmadığı yönünde bir algı bulunmaktadır' diye belirtilmiştir. Aynı zamanda raporda özel sektörün Tunceli ilini cazip görmediği ve bu konuda yatırımların yapılması gerektiği belirtilmektedir (Tunceli İl Sosyal Analiz Raporu, 2015: 5).

Tunceli Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı şirket sayısı 579'dur ve bu şirketlerin bir çoğu başta hizmet sektörü, sanayi sektörü ve tarım sektörü olarak dağılım göstermektedir. Tunceli'de 2012 yılında 15 şirket kurulmuş ve 3 şirket kapanmıştır, 2013 yılında ise 11 şirket kurulmuş ve 6'sı kapanmıştır (İstatistiklerle TRB1, 2014: 255). Tunceli'de kamu sektöründe istihdam oranları yüksek olmasına rağmen aynı

dağılımın girişimciliğin gelişmesi üzerinde görüldüğü söylenemez. Tunceli halkının genel olarak iş kurmak yerine kamuda çalışmayı tercih ettikleri söylenebilir. Böylelikle sanayinin gelişmesinin önündeki en önemli engelin bölge halkının girişimcilik kültürünün gelişmemesi olduğu düşünülebilir. Tunceli’de bir organize sanayi bölgesi ve küçük sanayi siteleri bulunmaktadır ancak küçük ölçekli bir sanayileşmenin bölge açısından bir kar sağlamadığı görülmektedir. Ayrıca Tunceli ilinin birçok yeraltı ve yerüstü zenginlikleri olmasına karşın metalik ve endüstriyel hammaddeler açısından bir potansiyeli yoktur (Fırat Kalkınma Ajansı, 2013). Sanayileşme için gerek hammaddelerin yoksunluğu gerekse coğrafi koşulların uygun olmaması bölgeyi sanayileşme konusunda diğer TRB1 illerine oranla geride bırakmıştır. Tunceli İli Sosyal Analizi Raporunda ‘bölgede teşvik edilecek olan sanayi modeli kesinlikle emek yoğun sanayi tesisleri olmalıdır. Bu tür tesisler sosyo-ekonomik yapıyı doğrudan ve hızlı etkilemektedir. Geri kalmış bölgelerde bunun için en uygun sanayi tesisleri ağır sanayi tesisleridir.’ diye belirtilmiştir (Tunceli İli Sosyal Analiz Raporu, 2015: 96). Nitekim sanayileşme girişimleri olması halinde, bölgenin bakir yapısı, organik tarıma uygunluğu, ekolojik özellikleri, doğa turizmine uygunluğu gibi faktörler göz önünde bulundurulmalı ve yapılacak yatırımlar da uzun vadede kar sağlayacak, sürdürülebilirliği olacak şekilde belirlenmelidir.

Anket sonuçlarında turizm sektörünün Tunceli’nin kalkınmasında en önemli sektörler arasında son sırada yer almasına rağmen katılımcıların büyük çoğunluğu Tunceli’nin kültürel bir çekim merkezi olduğunu belirtmişlerdir. Turizm ve kültürel olanaklar bakımından oldukça zengin olan ilin kalkınmasında turizm sektörünün önemli bir rol oynayacağı düşünülmektedir.

İldeki önemli turistik değerlerin başında Munzur Milli Parkı gelmektedir. Tunceli-Ovacık arasında uzanan Munzur vadisinde 42 bin hektarlık bir alan 1971 yılında Milli Park olarak ilan edilmiştir. Türkiye’nin en büyük milli parklarından biri olan Munzur Vadisi Milli Parkı, çok sayıda kayıtlı bitki çeşidi ile doğal zenginliğini ortaya koymaktadır. Yapılan araştırmalara göre Munzur Vadisi 21 tanesi yöreye özgü endemik türler olmak üzere 1283 bitki türü ve bunun yanında ayı, kurt, vaşak, porsuk, tilki, susamuru, tavşan, sincap, çengel boynuzlu dağ keçisi, keklik, ur keklik, alabalık ve çeşitli kuşlar, böcekler barındırmaktadır. Tüm bu özellikleri ile Munzur Vadisi hem organik tarım hem de doğa turizmi için oldukça elverişlidir. Bölgenin her

iki sektör için de tanıtım eksikliği olduğu açıkça görülmektedir. Her mevsim tarım için uygun olmamakla birlikte, yıl boyunca eko-turizm, kültür turizmi, yaban hayat turizmi, ekstratif turizm ve macera turizmi gibi alanlarda ziyaretçileri ağırlama kapasitesine sahiptir. Örneğin, sportif balıkçılık için oldukça uygun olan Mercan Deresinin önemli bir bölümü Munzur Vadisi Milli Park Sınırları dahilinde kalmaktadır. Bitki örtüsü açısından da çok zengin olan Mercan vadisinin kuzey kesimleri doğa yürüyüşleri, orman varlığı yönünden zengin olan güney kesimleri piknik ve kamping etkinlikleri için uygun potansiyeller taşımaktadır (<http://tunceli.tarim.gov.tr/>).

Fırat Kalkınma Ajansı'ndan (FKA) alınan bilgilere göre, Tunceli'de akarsular arasında Munzur Suyu ve Peri Suyu, bol su taşıdıklarından debileri nedeniyle özellikle bahar aylarında rafting sporu için çok elverişli olanaklara sahiptir. Bu iki akarsu sadece il ve bölge ölçeğinde değil, ülke genelinde rafting için uygun şartlar arz eden az sayıda akarsular arasında sayılabilir. Munzur Suyu, Pülümür Çayı, Peri Suyu, Mercan ve Tahar çaylarında çok çeşitli balıklar yaşamaktadır. Başta alabalık olmak üzere yöre için önemli bir ekonomik değer olan balık varlığı, sportif balıkçılık için de potansiyel oluşturmaktadır.

Bunun yanı sıra, doğal, beşeri ve mali kaynaklara dayanan önemli bir turizm kolu olan sağlık turizmi de bölgenin geliştirilmesi gereken verimli kaynaklarından biridir. Tunceli'de sağlık turizminin gelişmesi ve genel turizmin gelişmesine yapacağı katkılar bu kaynakların planlanmasına bağlıdır. Mevcut doğal kaynakların etkin ve verimli bir şekilde planlanması için söz konusu ürün ve hizmetlerin ekonomik değerlerinin bilinmesi kadar bu kaynakların kullanım biçimini ve kullanım düzeyini belirleyen sosyo-ekonomik yapının incelenmesi de önem taşımaktadır. Dolayısıyla, doğal kaynakların yönetiminde, bu kaynaklara ilişkin beklentilerin ortaya konulması ile çevresel, sosyal ve ekonomik etkenlerin doğru olarak belirlenmesi önem kazanmaktadır. Bu amaçla alana yapılması düşünülen yatırımların özellikle sağlık turizmine hizmet edecek şekilde yönlendirilmesi gerekmektedir.

Tunceli il çevre durum raporuna göre, bölgede yer alan kaplıcalarda konaklamaya yönelik birkaç tesis dışında sağlık turizmine hizmet verecek tesis bulunmamakta, mevcut konaklama tesisleri ise yöre halkının ihtiyaçlarını karşılayacak kapasite ve yeterlilikte değildir. Bu kaplıcalar; Anafatma kaplıcası, Dedebağ (Bağın) kaplıcası,

Aşağı Doluca (Harik) kaplıcası, Karaderbert Köyü kaplıcası, Sütülcü (Harçık) içmecesesi, Pertek termal ve diğer kaplıca ve içmeler yer almaktadır. Sağlık turizmine 2010 yılından itibaren hizmet vermeye başlayan Pertek Termal, üç yıldızlı 49 odalı termal tesis, sağlık ve termal turizmi açısından ilin ilk yatırım belgeli tesisi olmaktadır. İlçede kaplıca turizmine yönelik en önemli potansiyel olan Bağın kaplıcasının ve 200 metre güneyde Elazığ yakasında yer alan Golan kaplıcasının olması, Peri suyunun bu kesiminde turizm olanaklarını çeşitlendirmektedir.

Bağın kaplıcasının birkaç yüz metre kuzeyinde Peri Suyu kenarında, geniş bir çevreye hakim bir tepe üzerinde Bağın kalesi yer almaktadır. Kaplıca ve kale arasındaki vadi yamaçları, hem bitki örtüsü, hem manzara açısından hem de doğa yürüyüşleri yönünden çekici bir güzergah oluşturmaktadır. Pertek kalesi ise bu bölgenin Keban Baraj Gölü suları altında kalması nedeniyle bugün bir ada görünümünde kalmıştır (<http://www.tuncelikulturturizm.gov.tr/>). Bu bağlamda, mevcut kaynakların kullanılması için gereken yatırımların yapılması kadar tanıtıma da önem verilmesi gerektiği öne sürülebilir. Ayrıca, Munzur dağlarının Mercan vadisi yamaçlarında bulunan Kırk Merdiven Şelaleleri, dar ve küçük bir vadide akan birkaç şelaleden meydana gelmektedir. Temiz ve bol su, doğal çevre ve peyzaj özellikleriyle ilginç ve çekici görsel zenginlikler sergileyen Kırk Merdiven Şelaleleri, Ovacık kuzeyinde yaylalara çıkan parkurdaki ilk durak yerlerinden biridir.

Munzur Suyu Projeleri, toplam da altı adet baraj ve sekiz adet HES'den oluşmaktadır. Tüm bu baraj ve HES'ler yapılırken çevre konusunda herhangi bir önlem alınmamaktadır. Ülkemizde çevre konusunda ciddi bir politika güdülmemekte, çevre konusu hep en sonda yer almaktadır. Munzur Suyu projelerine sadece elektrik üretim amaçlı proje gözüyle bakılmakta, bölgenin Milli Park olması, projelerin hayata geçirilmesi durumunda o bölgenin çevresel açıdan tahribata uğraması pek önemli gözükmemektedir. Halbuki Munzur Nehri ve Munzur Vadisi doğal güzelliğiyle, flora ve fauna çeşitliliğiyle bir bütün olarak ele alınıp değerlendirildiğinde milli servet olarak ülke ekonomisine getirisi daha fazla olacaktır.

Dünyada özellikle çok uluslu şirketlerin kaynak arayışı çabalarına dünya bankasının verdiği destekler ile gelişmekte olan bir çok ülkede bu tür şirketlerin istediği yönde su sektörü kullanıma açılmak zorunda kalmıştır. Bunun örnekleri ülkemizde de

mevcuttur. Munzur Suyu Projelerinde de yine çok uluslu şirketler rol almaktadır. Ulusal piyasaların ele geçirilme örnekleri ülkemizde de mevcuttur. Ülkemizde piyasaların ele geçirilmesi amacıyla kullanılan yöntemlerden birisi YİD (Yap-İşlet-Devret) yöntemidir. Munzur Vadisi, 1971 yılında Milli Park olarak ilan edilmiş ve üzerinde yapılaşmaya izin verilmemesi gerekmektedir. Bununla birlikte şu an Munzur Vadisi üzerinde kurulu olan Mercan Barajı tamamen yasadışı olarak kurulmuş durumdadır. Ancak buna rağmen Munzur Vadisi üzerinde Mercan Barajı dışında 4 baraj ve 5 HES için ise lisans başvurusunda bulunulmuştur. Devlet Su İşleri bilgilerine göre bu baraj ve HES'lerin isimleri ise şöyledir: Bozkaya Barajı ve HES, Kaletepe Barajı ve HES, Konaktepe Barajı ve HES I ve HES II ve Akyayık Barajı.

Aslında ülkemiz içerisinde herhangi bir bölgede yapılması planlanan bu tür yatırımlar konusunda, bölge halkının görüşlerinin ve onaylarının alınması demokrasi ve özgürlükler açısından zorunlu hale gelmiştir. Kendi yaşam alanlarında yapılacak değişiklikler konusunda o bölge insanı, bu karar verme sürecine dâhil edilmediği takdirde, idare kamuoyu baskısı ile karşılaşabilmektedir. Kaldı ki yerel yönetimleri güçlendirmek, karar verme mekanizmalarına dâhil etmek, hizmetlerin yerinden yönetim örgütlerince görülmesini sağlamak amacıyla bir dizi yasal düzenleme de getirilmiştir. Özellikle Munzur Vadisi Milli Parkı'na yapılacak olan baraj ve HES'ler yerine yenilenebilir enerji kaynaklarından olan güneş enerji sistemleri ile üretilecek olan enerji hem çevre dostu olacak hem de Milli Park'ın doğasının uzun yıllar bozulmadan kalmasını sağlayacaktır.

Munzur suyunun gözelerinden içilebilir nitelikte su çıkması, Munzur Suyu'nun ticari amaçla ekonomiye kazandırılmasını mümkün kılmaktadır. Özellikle ülkemizin güneyinde bulunan, su sıkıntısı çeken ülkeler için önemi tartışılmaz. Konu uzmanlarına göre, Munzur Suyu gözelerinden itibaren boru hattı döşenmek suretiyle bu ülkelerin içme suyu olarak kullanımına sunulabilir ve hem ülkemiz hem de bölge için kalkınmayı hızlandırıcı kaynak yaratmaya imkân sağlayabilir.

Baraj projelerinde çoğu zaman işletmeye alınması planlanan tarihte yatırım bitmemekte ve süreç uzamaktadır. Bunun bir örneği de Uzunçayır Barajı'dır. 28 Haziran 2010 tarihinde verilen soru önergesine Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından verilen yanıtta, Baraj için 2004 yılı fiyatlarıyla yapılan toplam ödemenin 339.111.073,88 YTL olduğu ve 25.12.2006 yılında imzalanan Su Kullanım Hakkı

anlaşması ile 164.414.176 TL'ye Limak A.Ş.'ye devredildiği belirtilmektedir. Bu durumda devlet yapması gereken yatırımı zamanında yapamamış, sürekli artan maliyetlerin altında kalarak çareyi yatırımı özel sektöre devretmekte bulmuştur. Dolayısı ile devletin bu tür yatırımları kendi eliyle değil, özel sektör eliyle Yap-İşlet-Devret yöntemi ile yapması, bunu yaparken ise özel sektörün aşırı kârlılığına yol açacak sözleşmelerden uzak durması gerekmektedir.

Tunceli İli Türkiye Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası'na (GEPA) göre Türkiye ortalamasının üzerinde bir potansiyele sahiptir. Tunceli ilinin en yüksek potansiyele sahip olan bölgesi, Tunceli il merkezinin kuzeyi ile Ovacık ilçesinin dört tarafını çeviren dağlardır. Bu bölge aynı zamanda Munzur Vadisi Milli Parkı ve Munzur Nehri'nin bulunduğu bölgedir. Güneş enerjisi potansiyelinin yoğun olduğu bu bölgede yıllık 1600-1750 kWh/m² güneş enerjisi bulunmaktadır. Ülkemiz coğrafyasında güneş enerjisi potansiyelinin 1400-2000 kWh/m² aralığında olduğu düşünülürse, Munzur bölgesinin durumu daha net görülebilmektedir. Bu tür yatırımlar bölgede istihdama ve kalkınmaya katkı sağlayacaktır. Güneş enerjisi santralleri (GES) bölgede ihtiyaç duyulan elektriğin bir bölümünü karşılayacak ve enerji konusunda dışa bağımlı olan ülkemizin bağımlılığını bir nebze azaltacaktır. Ülke olarak enerjiyi doğalgaz çevirim santralleri ile termik santrallerden elde etmekteyiz. Bu santrallerin girdileri olan doğalgaz ve kömür komşu devletlerden ithal edilmektedir. 2013 yılı itibarıyla ülkemiz elektrik ihtiyacını karşılamada % 72 oranında dışa bağımlı bir ülkedir. Dünyadaki enerji üretim yöntemlerindeki değişim ile ülkemizin ve özellikle de Munzur Vadisi Milli Parkı'nın güneş enerji potansiyelini göz önüne aldığımızda GES'lerine yapılacak yatırımların daha etkin ve verimli olacağı, yapılacak yatırımlarda KOBİ'lere Fırat Kalkınma Ajansı'nın enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve verimliliğin artırılması, girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesi, üretimde kalite ve katma değer artırılması, istihdamın artırılması ve niteliğinin geliştirilmesi konusunda vereceği desteklerin yatırımcılara kaynak yaratma konusunda yardımcı olacağı söylenebilir.

Özellikle çatışma ortamının son bulmasıyla birlikte bu bölgelerde yatırımların hızlanacağı, insan nüfusunun artacağı, enerjiye olan ihtiyacın katlanacağı düşünülürse, enerji konusunda bölgesel yatırımlar daha da önem kazanacaktır. Kaldı ki ülkemizde üretilen elektriğin % 17'si elektrik hatlarında kaybolmaktadır. Bölgesel

enerji yatırımları bölgenin enerji ihtiyacını karşılamakla kalmayacak, aynı zamanda hat kayıplarını da azaltacaktır. Bölgesel yatırımlar, göçü engellemekle kalmayacak, bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltacak ve büyükşehirlerden insanların tekrar yurtlarına dönmelerine neden olacaktır.

Özel sektörün yatırım yapmaya çekindiği ve 1990'lı yıllardan itibaren artan çatışmalar nedeniyle ekonomik gelişmesi engellenen Tunceli, su kaynaklarıyla hem kalkınmaya hem de işsizlik sorununu çözmeye çalışmaktadır. Türkiye'nin ihracatı en az illeri arasında ilk yeri alan Tunceli'nin Pertek ilçesinde de, 500 kişiye istihdam sağlayacak soda fabrikası ve termal otel projesine başlanılmıştır (MUNZUR, <http://www.munzursu.com/>). Tunceli'nin Ovacık ilçesinde bulunan Munzur Su fabrikası yöre halkı için büyük önem taşımakta ve bölgede bu ölçekte başka bir özel teşebbüs bulunmamaktadır (<http://www.perakende.org/>). 2005 yılında 240 işadammının birlikte kurdukları Tunceli'nin ilk ve tek özel sektör fabrikası olan Munzur Su, 2015 yılında, işçi grevi ve özellikle de sendika anlaşmazlığından dolayı üretimine kısa süre ara vermiştir. Bu durumun aynı zamanda siyasi yönleri olduğu da vurgulanmaktadır. Fabrikanın yönetim kurulu başkanı, bu durumun Tunceli'ye yatırım yapmak isteyen iş adamlarının isteğini kıracağını ve yapılacak yeni yatırımların da önünü keseceğini vurgulamıştır (<http://Tuncelinews.com/>).

Bunun yanı sıra bölgeyi özel sektör açısından cazip hale getirerek yatırımcıları bu bölgeye çekmek için yeni teşvik sisteminin uygulandığı, Tunceli'nin 5. bölgede yer aldığı, yatırım tutarı 500 bin TL üzerindeki yatırımların genel teşvik sisteminde KDV ve gümrük vergisi istisnasından faydalandığı, 2001 yılından itibaren bölgede 53 yatırım teşvik belgesinin alındığını, bu yatırımlar sonucunda yaklaşık 234 milyon TL tutarında yatırım yapılmasının öngörüldüğü, aynı zamanda da bu kapsamda yaklaşık 1.000 kişilik istihdamın oluşturulmasının beklendiği ifade edilmiştir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, <http://www2.tbmm.gov.tr/>).

Ayrıca Tunceli ilinde şehir markalaşma sürecinin başlatılması gerekmektedir. Şehir markalaşmasının İzmen'in çalışmasında da belirtildiği gibi "yeşil" teması baz alınarak şehir markalaşma sürecinin oluşturulması ve şehrin kimliğinin tanıtılması hem turizm hem de diğer girişimci sektörlerin bölgeye çekilmesinde fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bu sebeple Tunceli ili için kalkınma planları belirlenirken aynı zamanda şehir kimliği ve markalaşma olasılıklarının da göz

önünde bulundurulması gerekmektedir. Organik tarım, doğa turizmi gibi sektörlerle markalaşabilecek Tunceli ilinin öne çıkması da organik bal, Munzur suyu, yöresel peynirler gibi sektörlerle mümkündür. Bu bağlamda, organize sanayi bölgelerinin de mevcudiyeti üretilen ürünlerin pazarlama sürecine kadar olan kısmını gerçekleştirerek ilk etapta ürün maliyetini düşürebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Şehir markalaşma sürecinin temellerini yerel yönetimler oluşturmaktadır. Eskişehir örneğinde de görülebileceği gibi, yerel yönetimlerin şehir kimlikleri, halk ile işbirliği içerisinde, kültürel faktörleri göz önünde bulundurarak oluşturup, devlet desteği ve tanıtım ile markalaşıp, diğer şehirler arasında rekabet edebilir duruma getirilmelidir.

Kalkınma Bakanlığı tarafından, ihracatı arttırmaya yönelik desteklerin de mevcut olup, bunlar arasında fuarlara katılım, pazar araştırması, istihdam, marka ve tanıtım desteklerinin yer aldığından da söz edilmektedir. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde yatırımcılara ve girişimcilere destek sürmektedir. KOSGEB aracılığıyla işletmelerin üretim, yönetim, organizasyon, dış ticaret, pazarlama, insan kaynakları, mali işler ve finans, bilgi yönetimi ve bunlarla ilişkili alanlarda sunacakları projelerin desteklendiği de ifade edilmektedir. Bakanlığın bildirdiğine göre, TÜBİTAK aracılığıyla Ar-Ge, teknoloji geliştirilmesi, patent alımı ve teknoloji transferi gibi alanlarda proje bazlı destekler verilmekte, girişimciliğin geliştirilmesine ilişkin destek programları da yer almaktadır. Söz konusu önergeye yanıt kapsamında, kentsel yaşam kalitesinin artırılmasından KOBİ'lerin desteklenmesine, üniversite-sanayi işbirliğinin güçlendirilmesinden Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerinin geliştirilmesine kadar çeşitli destek programlarının uygulanacağı da Bakanlık tarafından belirtilmiştir.

Diğer taraftan Tunceli'de, devlet tarafından gerçekleştirilen 25 milyon TL'lik sulama projesinde de sona yaklaşıldığı, Tunceli-Elazığ sınırında Peri Suyu üzerinde yapımı tamamlanan Tatar Barajı'ndan pompalarla alınacak olan suyun sulama sistemine aktarılacağı da ifade edilmektedir. DSİ, projenin 2016 yılı sulama sezonuna yetiştirilmesi planlanmaktadır (<http://www.haberler.com>). Bununla birlikte hayata geçirilmesi düşünülen, planlanan ve desteklenen çeşitli programların bölge kalkınmasına fazla yansımadağı, su politikalarının ise yapılması sürekli gündeme gelen ve doğaya zarar veren HES'lerle ilgili olduğu görülmektedir. Tüm destek ve

teşvik programlarına karşın bölgesel kalkınmada yetersiz kalınmakta ve devletin somut olarak yatırım alanları açarak özel sektörü de devreye sokması önem kazanmaktadır.

Bölgesel kalkınma politikalarının Tunceli örneğinde 150 katılımcı ile gerçekleştirilen bu çalışma bölgelerarası gelişmişlik dengesizliğini ve bu dengesizlikten ortaya çıkan bölge halkının algısını gözler önüne sermektedir. Soru-cevap yönteminin kullanıldığı araştırmada bölge halkı ile görüşülmüştür. Elde edilen bulgularda da gözlemlendiği üzere, bölgede çeşitli alanlardaki yetersizlikler önemli sorunlar olarak öne çıkmaktadır. Kalkınmada eşitsizlik yaşayan tüm bölgelerde de gözlemlendiği gibi, Tunceli’de de gerek sosyal gerekse ekonomik alanlarda bir dengesizlik olduğu görülmektedir. Bölge halkına göre devletin gerekli önemi göstermemesi yöre halkının en önemli sorunlarından. Hükümet politikaları kapsamında ülke genelinde kalkınma ajanslarının çeşitli fonksiyonları olsa da, bölgesel kalkınmada geri kalmışlık ve eşitsizlik durumu çözülememekte, kalkınmada sanayi sektörünün de önemli olduğu göz önünde bulundurulmamaktadır. Her ne kadar devlet tarafından Ar-Ge ve finansal destek konularında hükümet programlarında çeşitli çalışmalar yapıldığı ifade edilse de bunların hayata geçirilemediği bölge yaşayanları tarafından belirtilmektedir.

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan ve çalışmanın teorik kısmında değinilen kalkınma planlarının önemli bir bölümünde bölgesel kalkınma ve gelişmişlik farklarına değinilmiştir. Her yeni planda bir önceki dönem planındaki hedeflerin geçerliliğine vurgu yapılmakta ve tespitlere rağmen uygulamalar noktasında sorunların devam ettiği bir sonraki plandaki mevcudiyetten anlaşılabilir.

Bölgesel kalkınma politikalarında olumlu sonuçların ortaya çıkmasının uzun süre aldığı ve bu süreçte bölge halkının ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmişlik hususunda güvensizliğe kapılarak göç etme ihtiyacı duyduğu söylenilebilir. Kalkınma sürecinin uzun döneme yayıldığı az gelişmiş veya gelişmekte olan bölgelerde halkın bir kırılma yaşadığı ve süreç boyunca bu kırılmanın kronik hale geldiği varsayılabilir. Bu varsayım benzer çalışma sonuçları ile tutarlılık göstermekte ve oluşan bu bölgesel algı ortadan kaldırılmadığı sürece bölgeler göç vermeye devam ederek eğitimli insan kaynağı sıkıntısı yaşamaktadır. Eğitimli insan kaynağının

gelişmekte olan bölgeden göç etmesi, bölgeye yapılan yatırımlarda dinamik girişimci yoksunluğu sebebiyle bölgesel kalkınmada önemli bir sorun yaratmaktadır. Bu sebeple öncelikli olarak geliştirilecek olan kalkınma planlarının bölgesel uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliği önem taşımaktadır.

Diğer yandan, oluşan algının değiştirilmesi için öncelikli olarak pratik düzeyde mevcut yatırımların etkinliği ve etkililiği bölge halkına anlatılmalı, koordinasyon zayıflıkları giderilerek kalkınma planlarının teknik ve pratik yönden güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu sayede halk, geliştirilen bölgesel kalkınma planlarının pratikteki karşılığı ile ilgili bilgi sahibi olup, toplumsal kırılmanın giderilmesi sağlanacaktır. Toplumsal algının değişmesinin ardından oluşan güven ortamı ile birlikte bölge halkının da daha etkili rol oynaması olasıdır. Bölgeden göç etmek zorunda kalan kesim için de kalkınma planları dahilinde belirtilen olanakların mevcudiyetinin benzer şekilde duyurulması ve anlaşılabilir olarak aktarılmasının önem taşıdığı görülmektedir. Bu sayede bölgeden göç etmiş olan kesimin geri göç etme olasılığı ile bölgedeki eğitimli insan kaynağı artarak girişimcilik için daha elverişli bir ortam yaratılmış olacaktır. Bölge yatırım için bir çekim merkezi haline gelerek, geliştirilmiş olan bölgesel kalkınma planlarının uygulanabilirliği artacak ve kalkınma oranlarındaki artış ivme kazanacaktır. Bu sebeple iktisadi kalkınma anlayışı yerine toplumsal kalkınma anlayışının benimsenerek insan ve çevre faktörlerinin ön plana çıkartıldığı kalkınma planlarının geliştirilmesinin kalkınma hızını ve sürdürülebilirliğini arttıracığı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, mevcut çalışma bölgesel kalkınma politikaları oluşturulurken coğrafi, beşeri ve iktisadi şartlar göz önünde bulundurulurken hassas konumdaki bölgeler için aynı zamanda toplum algısının da önem taşıdığını vurgulamaktadır. İyileştirme girişimlerinin temelden başlaması bölge kalkınmasının uzun vadede sürdürülebilir olmasını sağlayacağından öncelikli olarak bölge halkı ile oluşan veya oluştuğu düşünülen koordinasyon eksikliği giderilerek mevcut yatırımların değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Aynı zamanda bölgede yapılacak yeni yatırımlar yerine mevcut küçük ölçekli işletmelere yatırım yapılması veya aynı çatı altında toplanarak büyümenin sağlanmasının gelişmeye etkisi kısa vadede görünür olacağından halkın kalkınma algısına pozitif etki edeceği söylenebilir.

Araştırmanın hipotezi, bölgesel kalkınmada özel sektörün bölgelere çekilmesi için devlet yatırımlarının önemli olduğu fakat yerel yönetimlerin bölge halkı ile devlet arasında bir köprü görevi görmesi olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın hipotezi onaylanmış ancak araştırma sonuçları Tunceli halkının, kendi bölgelerinin sosyal ve kültürel bir çekim alanı oluşturduğunu, girişimciler için elverişli bir ortam bulunduğunu düşünseler de özel sektör ve devlet yatırımlarının olmadığını, en önemli engelin de devlet desteğinden yoksun olduğunu göstermektedir. Ne var ki bu varsayım, araştırma kapsamında ele alınan reel veriler doğrultusunda bölge halkının kalkınma politikalarına yönelik algısını temsil ettiğini göstermektedir. Sonuç olarak, bölge için geliştirilecek olan kalkınma planlarında taşıyıcı sektörün seçiminde, bölgenin mevcut fiziki ve beşeri sermayesi göz önünde bulundurulmalıdır. Bölge halkının ise kalkınma ajansları ve yerel yönetimler tarafından bilinçlendirilip, geliştirilen projeler ile ilgili yanlış algıları düzeltilmelidir.

Özet olarak mevcut çalışmanın verileri, ele alınan toplumsal kalkınma modeli çerçevesinde incelendiğinde, Tunceli ili özelinde kalkınma politikalarının 'yeşil' teması baz alınarak geliştirilmesi uygun görülmüştür. Bu sebeple, sonraki araştırmaların sanayi açısından kalkınma planlarını ele almaları literatüre farklı bir bakış açısı getirebilir.

Bu verilerin yanı sıra aynı zamanda az gelişmiş ve gelişmekte olan bölgelerde yaşayanların kalkınma politikaları ile ilgili algısı da önem taşımaktadır. Mevcut çalışma, benzer çalışmalar ile karşılaştırıldığında bu algının yaygın olarak kabul edildiğini ancak reel olarak uygulanan bölgesel kalkınma politikalarının işlerliğini göz önüne sermektedir. Kalkınmanın önündeki önemli engellerden biri beşeri sermayenin kalkınma konusundaki algısı sebebiyle mevcut yatırımlara katılımlarındaki eksiklikler olarak belirlenebilir.

KAYNAKÇA

2012-2013 Öğretim Yılı İllere Göre Öğrenci ve Öğretim Elemanları Sayıları,

<http://www.osym.gov.tr/dosya/1->

69430/h/4illeregoreogrenciogretimelemanlarisay.pdf (27.03.2015).

Adda, J. (2010). Ekonominin Küreselleşmesi, İstanbul: İletişim Yayınları.

Akgün, S. (1992). Yakın Tarihimizde Tunceli İsyancıları ve Gerçekler, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

Akpınar, A. and Kaygusuz, K. (2012). “Regional Sustainable Water and Energy Development Projects: A Case of Southeastern Anatolia Project (GAP) in Turkey” Renewable and Sustainable Energy Reviews, 16 (2):1146-1156.

Aksoy, B. (1985). Tarihsel Değişim Sürecinde Tunceli (1. Cilt), İstanbul: Yorum Yayıncılık.

Albayrak, A.S. (2005). “Türkiye’de İllerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Düzeylerinin Çok Değişkenli İstatistik Yöntemlerle İncelenmesi” Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1 (1): 154-177.

Alçın, S. (2010), Teknolojik Determinist Kalkınma Aracı Olarak Teknoekonomi Politikaları, İstanbul: Tarem Yayınları.

Allen, G. (2002), “Regional Development Agencies (RDAS)”, Economic Policy and Statics Section”, House of Commons Library, London.

Altınbaş, S., Doğruel, F. ve M. Güneş (2002). “Türkiye’de Bölgesel Yakınsama: Kalkınmada Öncelikli İller Politikası Başarılı mı?”

<http://content.csbs.utah.edu/~ehrbar/erc2002/pdf/P192.pdf> (27.11.2014).

Ankara Kalkınma Ajansı, Mali Destekler

<http://www.ankaraka.org.tr/tr/data.asp?id=2426> (29.07.2015).

Ansell, C. (2000). “The Networked Polity: Regional Development in Western Europe” Governance, 13 (3):303-333.

Arslan, K. (2005). "Bölgesel Kalkınma Farklılıklarının Giderilmesinde Etkin Bir Araç: Bölgesel Planlama ve Bölgesel Kalkınma Ajansları" İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (1): 275-294.

Atauz, A. (2006). "Türkiye'de Bölge Planı Uygulamasında Aktörler, Kurumsal Yapılar ve YHGP'ye Referansla Olası Güç Pozisyonları Üzerine Tartışmalar" Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu, Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Basım.

Atay, N. (2011). "Avrupa Birliği Bölgesel Gelişme Politikası" Malatya: 1. Uluslararası Bölgesel Kalkınma Konferansı.

Ayhan, S. (1993). Yerel Yönetimlerin Toplum Kalkınmasındaki Rolü. "Doçentlik Tezi"

Başkaya, F. (2005). Kalkınma İktisadının Yükselişi ve Düşüşü, Ankara: Maki Yayınları.

Batchler, J. ve Yuill, D. (2001). Policies and Strategies For Regional Development: A Shift in Paradigm? Glasgow: University of Stratchclyde.

Baykara, T. (1988). Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş I: Anadolu İdari Taksimatı, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.

Bilgin, M. (2002). "Yerel Yönetimlerin Bölgesel Kalkınmadaki Etkinliği: Göller Bölgesi Uygulaması", Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7 (2): 313-330.

Bozdoğan, M.N. (2008). Bölgesel Kalkınmanın Sağlanmasına Yönelik Vergi Özendirme Önlemlerinin Türkiye Açısından İncelenmesi, Ankara: TOBB Yayınları.

Braden, P. V.&Louse W. (1980). "Bringing Travel, Tourism and Culturel Resource Activities in Harmony With Regional Economic Development" Tourism Marketing and Management Issues, George Washington University, Washington.

Büchert, E. and Mammen, H. (1978). "Regional Development Problems and Policies in Northern Jutland" Acta Sociologica, 21 (4): 381-384.

Can, E. ve Akdenizli-Kocagül, D. (2008). Avrupa Birliği'nde Bölgesel Politikanın Gelişimi ve Yapısal Fonlar, Ankara: TEPAV Yayınları.

Cankorkmaz, Z. (2011), "Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Bu Ajanslara Yönelik Eleştiriler" Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 26 (1): 113-138.

Capello, R. (2007). Regional Economics, London: Routledge.

Chenery Hollis B. (1955), "The Role of Industrialization in Development Programmes", The American Economic Review, Vol. 45, No. 2, Papers and Proceedings of the Sixty-seventh Annual Meeting of the American Economic Association (May, 1955), pp. 40-57

Church, R.J. H. (1969), "Some Problems of Regional Economic Development in West Africa" Economic Geography, 45 (1): 53-62.

Clark C., (1986), The Condition of Economic Progress, London. Aktaran: Vural Savaş, Kalkınma Ekonomisi, 4. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.

Clark, G. and Fountbord, D. (2007). Investment Strategies and Financial Tools for Local Development, OECD.

Çağlar, K. ve Üstündağ N. (2006). Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun Kalkınmasında Sosyal Politikalar, TESEV "Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Sosyal ve Ekonomik Öncelikler Raporu Bölüm IV"

Çağlar, S. (1969). Toplum Kalkınmasında Başarı Yolları. Ankara: Güven Matbaası

Çamur K.C. ve Gümüş Ö. (2005). "İstatistiki Bölge Birimleri (NUTS Sistemi)" iç. Bölge Kalkınma Ajansları Nedir, Ne Değildir?, (Haz: M. Turan), Ankara: Paragraf Yayınevi.

Çayın, M., Karhan, G., Silinir, M. ve N. Aydeniz (2013). "Bölgesel Kalkınmada Öncü Rol Üstlenen Bölgesel Kalkınma Ajanslarının İncelenmesi: Dicle Kalkınma Ajansı Örneği" Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 2 (1): 101-115.

Çelik, M.Y. (2002). “Kütahya’nın Bölgesel Kalkınmasında Madencilik Sektörünün Stratejik Önemi” Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı.

Çelik, Z. (2005). “Planlı Dönemde Türkiye’deki Kırsal Kalkınma Politika ve Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme” Planlama Dergisi, 2: 61-71.

Çetin, M. ve Kara, M. (2008). “Bir Kalkınma Aracı Olarak “Organize Sanayi Bölgeleri”: Isparta Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi Üzerine Bir Araştırma” Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 31: 49-68.

Çolak, O. (2009), “Avrupa Birliği'nin Bölgesel Politikaları ve Türkiye'nin Uyumunun Değerlendirilmesi” Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dawkins, C.J. (2003). “Regional Development Theory: Conceptual Foundations, Classic Works, and Recent Developments” Journal of Planning Literature, 18 (2): 131-171.

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.197.6878&rep=rep1&type=pdf> (29.07.2015). Değişim: Bölgesel Kalkınma Ajansları”, Samsun.

Demir, C. (2009). Osmanlı ve Cumhuriyet Döneminde Tunceli, İstanbul: Umut Yayıncılık.

Demir, D., Altıparmak, A. ve Taşkın, D. (2011). “TR83 Düzey2 İstatistikî Bölge Biriminde Sosyal ve Ekonomik Gelişmeler” Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 3 (2): 89-97.

Demir, H. (2011). Tunceli’den Tunceli’ye: 38 Katliamı Tanıklıkları, İstanbul: Belge Uluslararası Yayıncılık.

Deviren, N.V. ve Atasever, G. (2011), “Ekonomik Küreselleşmenin Ulus-Devlet Üzerindeki Etkileri”, Mevzuat Dergisi, (164), <http://mevzuatdergisi.com/2011/08a/01.htm>, Erişim Tarihi: 12.12.2015

Devlet Planlama Teşkilatı/DPT (2007). Yeni Bölgesel Gelişme Politika ve Uygulamaları. Ankara: Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Müdürlüğü.

Dinçer,B., Özasan M. ve Kvasoğlu T. (2003). İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması.

Dinler, Z. (2001, 2005), Bölgesel İktisat, Bursa: Ekin Kitabevi.

Dinler, Z. (2008). Bölgesel İktisat. Bursa: Ekin Kitabevi.

Dinler, Z. (2013). Bölgesel İktisat, Bursa: Ekin Basım Yayın.

DPT, Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013).

<https://pbk.tbmm.gov.tr/dokumanlar/kalkinma-plani-9-genel-kurul.pdf>

DPT, Kalkınma Ajansları Destek Yönetimi Kılavuzu, Ankara: Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü.

DPT, Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018).

<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalkinma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu%20Kalk%C4%B1nma%20Plan%C4%B1.pdf>

Durgun, A. (2006), “Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü: Isparta Örneği” Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

Eceral, T.Ö. (2005). “Bölgesel/Yerel Ekonomik Kalkınma Kuramlarının Tarihsel Süreç İçerisindeki Gelişimleri” Ekonomik Yaklaşım, 16 (55): 89-106.

Elmas, G. Küreselleşme Sürecinde Bölgesel Dengesizlikler: AB ve Türkiye, Ankara: Nobel Yayıncılık.

Eraydın, A. (2004). “Bölgesel Kalkınma Kavram, Kuram ve Politikalarında Yaşanan Değişimler” Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu Kitabı, Ankara: DPT Yayınları.

Ercan, Y.N. (2002). “İçsel Büyüme Teorisi: Genel Bir Bakış” Planlama Dergisi, Özel Sayı, DPT'nin Kuruluşunun 42. Yılı.

Eren, E. and Koşan, N.İ. (2012). “The Importance of the Cooperation of Regional Development Agencies with Universities Founded in the Provinces in Terms of Entrepreneurship and Innovation Projects” *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 41: 363-366. http://ac.els-cdn.com/S1877042812009226/1-s2.0-S1877042812009226-main.pdf?_tid=1448a5a4-370e-11e5-9fe2-00000aacb35d&acdnat=1438297111_b4533fa5f5031d8e1b4ceedfa4455fc3 (30.07.2015).

Erkan, H. ve Erkan, C. (2010). “Yenilikçi Gelişme Stratejisi Bağlamında Yerel-Kentsel Kalkınmanın Ana Aktörü Olarak Kalkınma Ajanslarına Düşen Roller” (Ed. B. Akgül ve N. Uzey), *Türkiye’de Bölgesel Kalkınmanın Yeni Örgütleri: Kalkınma Ajansları*, Bursa: Ekin Yayınevi.

Eryılmaz, B. ve Tuncer, A. (2013). “Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Bölgesel Kalkınma Politikaları: Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye Uygulaması” *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8 (1): 165-189.

Eser, E. (2011). *Türkiye’de Uygulanan Yatırım Teşvik Sistemleri ve Mevcut Sistemin Yapısına Yönelik Öneriler*, Ankara: DPT Yayınları.

European Commission, Europe 2020 Targets

http://ec.europa.eu/europe2020/targets/eu-targets/index_en.htm (29.07.2015).

European Regional Development Fund (ERDF) 2014-2020 Proposed Regulation
Citizens Summary

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2014/proposals/summaries/erdf/erdf_summary_en.pdf (29.07.2015).

Filiztekin, A. (2014). “Türkiye’de Bölgesel Farklar”

http://research.sabanciuniv.edu/11643/1/BolgeselFarklar_YKY.pdf (25.11.2014).

Fisher, A.G.B. (1939), “Primary, Secondary and Tertiary Production,” *Economic Record* 15, June, 24–38

Friedman, J. (1973). *Urbanization, Planning and National Development*, London: Sage Publication.

Glasson, J. (1974). *An Introduction to Regional Planning*, Hutchinson of London.

Göktürk, A. (2006). Bölgesel Dengesizliğe Küreselleşme-Yerelleşme Penceresinden Bir Bakış, Bölgesel Kalkınma Politikalar ve Yeni Dinamikler, İstanbul: Derin Yayınları.

Görkemli, H. N. (2011). “Bölgesel Kalkınmada Teknoparkların Önemi ve Konya Teknokent Örneği” Doktora Tezi Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı.

Görmüş, S. ve M. Artar (2010), “Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesi Planlarının Eşgüdümünün Değerlendirilmesi” Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 12 (17): 71-81.

Göymen, K. (2010). Türkiye’de Yerel Yönetişim ve Yerel Kalkınma, İstanbul: Boyut Yayınları.

Gülcan, Y. ve Aldemir, C. (2004). “Bölgesel Kalkınmada Ekonomik Göstergeler İle Yerel Kültür Özellikleri Arasındaki İlişkiler: Aydın ve Denizli Örnekleri” Kentel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu, Ankara: DPT.

Gündüz, A.Y. (2006). Bölgesel Kalkınma Politikası, Bursa: Ekin Kitabevi.

Güner, M. (2007), Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye Uygulaması, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Gürler-Hazman, G. (2011). Türkiye’de Yerel Düzeyde Kalkınma Hedefi ve Belediyeler, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Güzel, B. (2015). “Toplum Kalkınmasında Gönül Elçileri Projesi ve Türkiye’nin Gönüllülük Algısı.”, Turkish Studies, International Periodicak For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/6 Spring, 521-532.

Halkier, H. (2006). “Regional Development Agencies and Multilevel Governance: European Perspectives” 1. Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ankara: ODTÜ Mimarlık.

Han, E. ve Kara, A. A. (2012), Kalkınma Ekonomisi: Teori ve Politika. İstanbul: Nobel Yayıncılık.

Hardiman M. and Midgley J. (1982), *The Social Dimensions of Development: Social Policy and Planning In The Third World*.

Hekimoğlu, B., Altindeğer, M. (2006), “Bölgesel Gelişme Politikalarında Yaşanan Değişim: Bölgesel Kalkınma Ajansları.” Samsun Valiliği Tarım İl Genel Müdürlüğü.
<http://www.samsun.tarim.gov.tr>

Hirschman, A.O. (1958). *The Strategy of Economic Development*, Yale University Press, USA.

Hoff, K. (2000). *Beyond Rosenstein-Roden: The Modern Theory of Coordination Problems in Development*, Annual World Bank Conference on Development Economics.

<http://Tuncelinews.com/2015/11/27/Tunceliin-tek-fabrikasi-munzur-su-uretime-suresiz-ara-verdi> (07.01.2016).

<http://www.haberler.com/tunceli-ye-25-milyonluk-sulama-yatirimi-7956015-haberi/> (07.01.2016).

<http://www.perakende.org/guncel/munzur-su-hedef-buyuttu-1342794084h.html> (07.01.2016).

<http://www.samsuntarim.gov.tr/yayim/strateji/bolge.pdf> (Erişim:09.12.2015).

<http://www.tuncelikulturturizm.gov.tr/yazdir?5C8B2DA0E69A2BE6CF5719AFF5690E6> (07.01.2016).

İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması SEGE 2011, (2013).

http://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/2_turkiye_ab_iliskileri/2_2_adaylik_sureci/2_2_8_diger/tckb_sege_2013.pdf (27.03.2015).

Isserman, A., Terance R. (1995). “The Economic Effects of the Appalachian Regional Commission- An Empirical Assessment of 26 Years of Regional Development Planning.” *Journal of the American Planning Association*, Vol. 51, (3): 345-364.

<http://dx.doi.org/10.1080/01944369508975647>

İzmen, Ü. (2014), Bölgesel Kalkınmada Yerel Dinamikler: Tunceli Modeli ve 2023 Senaryoları.

Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği, R.G. Tarihi:

08.11.2008, R.G. Sayısı: 27048

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/11/20081108-3.htm>

Kara, M. (2008), “Bölgesel Rekabet Edilebilirlik Kavramı ve Bölgesel Kalkınma Politikalarına Yansımaları” DPT Uzmanlık Tezi, Ankara: DPT Yayınları.

Kargı, N. (2009). “Bölgesel Kalkınma Yaklaşımlarındaki Gelişmeler ve AB Perspektifi Altında Türkiye’nin Bölgesel Politika Analizi” Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, 1 (3): 19-40.

Kaya, A. (2004). Başlangıcından Günümüze Tunceli tarihi, İstanbul: Can Yayınları.

Kaya, K. (2007). Bölgesel Kalkınmada Yeni Bir Model; Kalkınma Ajansları ve Türkiye’de Uygulanabilirliği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı.

Kayasü, S. ve Yaşar, S. (2006). “Avrupa Birliği’ne Üyelik Sürecinde Kalkınma Politikaları: Yasal ve Kurumsal Dönüşümler” 1. Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ankara: ODTÜ Mimarlık.

Kaynak, M. (2009). Kalkınma İktisadı, Ankara: Gazi Kitabevi.

Kaynak, M. (2011). Büyüme Teorileri, Ankara: Gazi Kitabevi.

Keleş, R. (2012). Kentleşme Politikası, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Knizaev E. (2004). University Strategy in Regional Development, Entrepreneurialism and The Transformation of Russian Universities: New Trends in Higher Educational Planning, UNESCO, 151-159.

Koçak, E. (2014). Türkiye’de Çevresel Kuznets Eğrisi Hipotezinin Geçerliliği: ARDL Sınır Testi Yaklaşımı

Koçberber, S., (2006). “Kalkınma Ajansları ve Sayıştay Denetimi”, Sayıştay Dergisi, Sayı: 61.

Kopenhag Dünya Toplumsal Kalkınma Zirve Toplantısı Eylem Planı (1995)

Kovacs, I.P. (2006). "Region-Building in Hungary: The Case of South-Transdanubia" Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu, 7-8 Eylül, 73-91.

Kregel, J. (2007). "Nurkse and the Role of Finance in Development Economics" Working Paper 520. http://www.levyinstitute.org/pubs/wp_520.pdf (29.07.2015).

Krimi, M.S., Yusop Z. ve Hook, L.S. (2010), "Regional Development Disparities in Malaysia" Journal of American Science, 6 (3): 70-78.

Kumral, N. (1994), "Ekonomik Kalkınma Ajansları ve Girişimciliğin Teşviki", Ege Genç İşadamları Derneği (EGİAD), Ekonomik Raporlar, No.10.

Kumral, N. ve Değer, Ç. "Sanayi Rekabet Performansı Endeksi: Türkiye NUTS 1 Bölgeleri Örneği" Türkiye Ekonomi Kurumu Tartışma Metni. http://www.tek.org.tr/dosyalar/akdeniz_ekonomisi_12.pdf (29.07.2015).

Kuznets, S. (1955), "Economic Growth and Income Inequality" , American Economic Review

Kuznets, S. (1963), "Quantitative Aspects of Economic Growth of Nations: Distribution of Income by Size" , Economic Development and Cultural Change

Kuznets S. (1966), "Kalkış Üzerine Notlar", İktisadi Kalkınma Seçme Yazıları, ODTÜ İdari Bilimler Fakültesi Ankara.

Küçüker, C. (1998). "Bölgesel Kalkınma ve Kentsel Gelişme" iç. Türkiye Ekonomisi Sektörel Analiz, (Haz: A. Şahinöz), Ankara: Turhan Kitabevi.

Lewis W.A., (1966), "Sınırsız Emek Arzı İle İktisadi Kalkınma" (Çev: Metin Berk), İktisadi Kalkınma Seçme Yazıları, ODTÜ İdari Bilimler Fakültesi Yayınları, Ankara.

MUNZUR, (2013). "Tunceli'de Yeni Umut: Su" <http://www.munzursu.com/homepage-blog-news/item/14-tunceli-de-yeni-umut-su.html> (07.01.2016).

Myrdal, G. (1971). Economic Theory and Underdeveloped Regions, New York: Harper & Row Publishing.

Nelson, (1993). "Theories of Regional Development" in (Eds. R.D. Bingham and R. Mier), Theories of Local Economic Development, London: Sage Publication.

OECD (2008). OECD Çevresel Performans İncelemeleri: Türkiye, Ankara: T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı.

OECD (2010), Regional Development Policies in OECD Countries.

Okojie, C. and Shimeles, A. (2006). "Inequality in Sub-Saharan Africa: A Synthesis of Recent Research on the Levels, Trends, Effects and Determinant of Inequality in its Different Dimensions" <http://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/4058.pdf> (29.07.2015).

Oral B.G. ve Uğur, A. (2013). "Türkiye'de Bölgesel Eşitsizlikleri Gidermek İçin Devlet Yardımları (Teşvikler): 2012 Teşvik Sisteminin Bölgesel Teşvikler Açısından Getirdiği Yenilikler" Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 21: 140-168.

Öncel, A. (2012). "Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinin Türkiye Bölgesel Gelişme Politikalarına Etkileri" Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, 4 (1):11-21.

Özen, P.A. ve Özmen, Y. (2010). "Öğrenen Bölgeler Perspektifinde AB Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Gelişimi, Mevcut Durumu ve Türkiye'nin Alacağı Dersler" (Ed. B. Akgül ve N. Uzay), Türkiye'de Bölgesel Kalkınmanın Yeni Örgütleri: Kalkınma Ajansları, Bursa: Ekin Yayınevi.

Özer, Y.E. (2010). Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Yapılanması ve İşlevselliği: İzmir ve Çukurova Örneği, Bursa: Ekin Yayınevi.

Özgür, E.M. (2010). Bölgesel Kalkınma, Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları.

Özkul, A. Ö. (2014). "Çatışma Bölgelerinde Yatırım Potansiyeli" Karadağ Bölgesel Kalkınma Dergisi, sayı 5

Öztürk, L. (1998). Serbest Bölgeler ve Bölgesel Kalkınmadaki Yeri, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.

Öztürk, L. (2006), "Geçiş Ekonomilerinde Bölgeler Arası Dengesizlikler: Bir Neden Olarak Piyasa Ekonomisi" Sosyal Bilimler Dergisi, 16: 21-35.

Öztürk, N. ve Uzun, A.M. (2010). "Bölgesel Kalkınma Dinamikleri: Bölgesel Dengesizliklerin Ortaya Çıkmasında Rol Oynayan İktisadi Etmenler" Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Dergisi, 11 (2): 91-110.

Paksoy, S. ve Aydoğdu, H.M. (2010). "Bölgesel Kalkınmada Girişimciliğin Geliştirilmesi: GAP-GİDEM Örnekleri" Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 5 (1): 113-134.

Parasız, M.İ. (1998). Türkiye Ekonomisi: 1923'ten Günümüze İktisat ve İstikrar Politikaları, İstanbul: Ezgi Kitabevi Yayınları.

Perroux, F. (1950). "Economic Space: Theory and Applications" Quarterly Journal of Economics, 64: 89-104.

Pirili, M. U. (2011), "Bölgesel Kalkınmada Kamu Yatırımlarının Rolü: Kuramsal Bir Değerlendirme" Ege Akademik Bakış, 11 (2): 309-324.

Prebisch, R. (2002). "The Economic Development of Latin America and its principal problems" <http://archivo.cepal.org/pdfs/cdPrebisch/002.pdf> (03.12.2014).

Putnam, R.D., Keonardi, R. ve Nanetti, R.Y. (1994). Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy, Paperback. ISBN-13: 978-0691037387 ISBN-10: 0691037388.

Richardson, H.W. (1973). Regional Growth Theory, London: MacMillan.

Rosenstein-Rodan, P.N. (1943). "Problems of Industrialisation of Eastern and South-Eastern Europe" The Economic Journal, 53: 202-211.

<http://www.nyu.edu/econ/user/debraj/Courses/Readings/RosensteinRodan.pdf> (29.07.2015).

Rostow, W.W. (1956). "The Take-Off into Self-Sustained Growth" The Economic Journal, 66 (261): 25-48.

<http://dspace.mit.edu/bitstream/handle/1721.1/85169/829784254.pdf?sequence=1> (29.07.2015).

Rostow, W.W. (1959). "The Stages of Economic Growth" *The Economic History Review*, 12 (1):1-16. <http://vi.uh.edu/pages/buzzmat/WWR.pdf> (29.07.2015).

Rostow, W.W. (1960). *The Stages of Economic Growth: A Non-Communist Manifesto*, New York: Cambridge University Press.

Sağ, M. A. (2005). "Bölgesel Kalkınmada Kamu Yatırımlarının Yeri Üzerine Bir Çalışma: Karabük Demir Çelik Fabrikası Örneği", Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Saraç, A. (2006). "Bölgesel Kalkınma Modelleri ve Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)" Yüksek Lisans Tezi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Saraçoğlu, H. (1989). *Doğu Anadolu Bölgesi*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Sarıca, İ. (2001). "Türkiye'de Bölgesel Gelişme Politikaları ve Projeleri" *Akdeniz İİBF Dergisi*, 1: 154-204.

Sen, A. (1976). *Poverty: An Ordinal Approach to Measurement*. *Econometrica*. Vol. 44, No. 2 (March). 219-231.

Sevinç, H. (2011). "Bölgesel Kalkınma Sorunsalı: Türkiye'de Uygulanan Bölgesel Kalkınma Politikaları" *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6 (2): 35-54.

Sobacı, Z. (2009). "Regional Development Agencies in Turkey: Are They Examples of Obligated Policy Transfer", *Public Organization Review*.

Stilwell, F.J. (1980). *Bölgesel İktisat Politikası*, (Çev: Dr. Sevgi Güran), Macmillan İktisat Serisi, İstanbul: Batur Matbaası.

Stilwell, F.J.B. (1980). *Bölgesel İktisat Politikası*, (Çev. S. Güran), İstanbul: Kültür Yayınları.

Tağıyev, C. (2013). *Azerbaycan'ın 2009-2013 Bölgesel Sosyo-Ekonomik Kalkınma Devlet Programı: Hedefler, Uygulamalar ve Sonuçlar*, 2. Uluslararası Bölgesel Kalkınma Konferansı, 519.

T.C. Kalkınma Bakanlığı Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Müdürlüğü (2013). Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi 2014-2023, “Daha Dengeli, Topyekün Kalkınma” <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yaynlar/Attachments/641/2014-2023%20B%C3%B6lgesel%20Geli%C5%9Fme%20Ulusal%20Stratejisi.pdf>

T.C. Kalkınma Bakanlığı, (2014). <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-47358sgc.pdf> (07.01.2016).

Takım, A. (2010), “Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Planlarının İktisat Politikalarının Performansına Etkisi: Zonguldak-Bartın ve Karabük Örneği” E-Journal of New World Sciences Academy, 5 (3): 259-275.

Taş, B. “AB Uyum Sürecinde Türkiye İçin Yeni Bir Bölge Kavramı: İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS)” Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (2): 185-197.

Taşcı, K., Akpınar, R. ve Özsan, M.E. (2011). Teoride ve Uygulamada Bölgesel Kalkınma Politikaları, Bursa: Ekin Yayınevi.

Tekeli, İ. (2008). Türkiye’de Bölgesel Eşitsizlik ve Bölge Planlama Yazıları, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Thomas, (1964). “The Export Base and Development Stages Theories of Regional Economic Growth: An Appraisal” Land Economics, 40 (4):421-432.

Tiftikçigil, B. (2014). Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yaşanan Dönüşüm ve Bölgesel Kalkınma Ajansları, İstanbul: Derin Yayınları.

Toprak, D. (2006). “Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde Çevre Politikaları ve Mali Araçlar” Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2 (4):146-169.

Tunceli Üniversitesi 2013-2017 Stratejik Planı <http://www.tunceli.edu.tr/haberler/images/Tunceli%20%C3%9Cniversitesi%202013-2017%20Stratejik%20Plan%C4%B1.pdf> (27.03.2015).

Tunceli, Eskişehir, Kırşehir İl ve İlçe Merkezleri ile Belde ve Köyler Nüfusu <http://www.yerelnet.org.tr>

Tunçbilekli, P. (2006). “Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi: Nevşehir Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı.

Turan, T. (2008). İktisadi Büyüme Teorisine Giriş, İstanbul: Yalın Yayıncılık.

TÜİK, “Seçilmiş Göstergelerle Eskişehir 2013” <http://www.tuik.gov.tr>

TÜİK, “Seçilmiş Göstergelerle Kırşehir 2013” <http://www.tuik.gov.tr>

TÜİK, “Seçilmiş Göstergelerle Tunceli 2013” <http://www.tuik.gov.tr>

TÜİK, İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS), TÜİK <http://tuikapp.tuik.gov.tr/> (29.07.2015).

ul Haq, M. (1995). Reflections on Human Development. N.Y.: Oxford University Press.

UN (United Nations), “Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future” <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf> (29.07.2015).

Uykucu, K.E. (1981). “Tunceli” Renkli Türkiye Ansiklopedisi Coğrafya, Tarih, Turizm ve Kültür Değerleriyle, C.III, İstanbul.

Uzay, N. (2005). Bölgesel Gelişmişlik Farklarının Giderilmesi ve Bölgesel Kalkınma Ajansları, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Ünal, Ç. (2008). “İnsani Gelişmişlik Endeksine Göre Türkiye'nin Bölgesel Farklılıkları” Coğrafi Bilimler Dergisi, 6 (2): 89-113.

Üzümcü A. ve Özyakışır, D. (2013). “TRA2 Bölgesinde Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Düzeyi ve Göç İlişkisi (1996-2012)” Elazığ: 2. Uluslararası Bölgesel Kalkınma Konferansı, 16-17 Mayıs.

Vurucu, A.N. (2013). “Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Bölgesel Eşitsizlik Üzerine Etkisi” Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.

World Bank, 01.03.2013, <http://data.worldbank.org/topic/poverty> (Erişim Tarihi: 25.11.2014).

Wysocka, A. S. (2009), “Theories of Regional and Local Development”, Bulletin of Geography Socio–Economic Series, 75-90.

Yavilioğlu, C. (2002), “Geri Kalmışlık Olgusu ve Ekonomistik Kalkınma Teorileri (Eleştirel Bir Yaklaşım)” Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 3 (2): 49-70.

Yılmaz, Ö. (2001). “Bölgesel Eēitsizlik: Türkiye Örneği” Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi, 16 (1-2): 140-167.

Yılmazçelik, İ. (2011). Osmanlı Devleti Döneminde Tunceli Sancağı İdari, İktisadi ve Sosyal Hayat, Ankara: Kripto Kitaplar.

Yolga, M.Z. (1994). Tunceli (Tunceli) Tarihi, Ankara: Türk Halk Kùltürünü Araştırma Vakfı.

Yücel, T. (1987). Türkiye Coğrafyası, Ankara: Türk Kùltürünü Araştırma Enstitüsü.

TUNCELİ ANKET SORULARI

DEMOGRAFİK BİLGİLER

- 1. Yaş?**
 - a) 16-20
 - b) 21-25
 - c) 26-35
 - d) 36- 45
 - e) 46 +
- 2. Cinsiyet?**
 - a) Erkek
 - b) Kadın
- 3. Çalışma durumu**
 - a) Çiftçi
 - b) KOBİ -Serbest Meslek
 - c) Memur
 - d) Ev Hanımı –Emekli
 - e) İşsiz
 - f) Meslek.....
- 4. Medeni durum?**
 - a) Evli
 - b) Bekar
 - c) Dul
- 5. Çocuk sayısı?**
 - a) 0
 - b) 1-2
 - c) 3-4
 - d) 5 ve üstü
- 6. Eğitim seviyesi?**
 - a) İlköğretim
 - b) Lise
 - c) Lisans
 - d) Lisansüstü
 - e) Okur-yazar
 - f) Okur
 - g) Okuma yazması yok

GÖÇ DURUMU

7. Tunceli'de ne zamandır ikâmet ediyorsunuz?

- a) Tunceliliyim
- b) 1-5 yıl
- c) 6-10 yıl
- d) 11 yıl ve daha fazla

8. Tunceli'den hiç göç etme ihtiyacı duydunuz mu?

- a) Evet
- b) Hayır

9. Cevabınız “Evet” ise bu ihtiyacı duyma nedenleriniz nelerdir?

- a) İşsizlik
- b) Eğitim imkanları
- c) Çatışma Ortamı
- d) Yatırım eksikliği
- e) Tayin

10. Tunceli'ye neden göç ettiniz?

- a) İşsizlik
- b) Eğitim imkanları
- c) Çatışma Ortamı
- d) Yatırım eksikliği
- e) Tayin

SOSYO-EKONOMİK DURUM DEĞERLENDİRME

Tunceli'nin Türkiye'nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir.	1	2	3	4	5
Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu alt yapı yetersizliğidir.	1	2	3	4	5
Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu sosyal imkanların yetersizliğidir.	1	2	3	4	5
Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu kültürel imkanların yetersizliğidir.	1	2	3	4	5
Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu yatırım yapılmamasıdır.	1	2	3	4	5
Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir eşitsizliğidir.	1	2	3	4	5
Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devletin ekonomik yaklaşımıdır.	1	2	3	4	5
Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devlet yardımlarının eksikliğidir.	1	2	3	4	5
Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir çatışma ortamıdır.	1	2	3	4	5

Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu belediye hizmetlerinin yetersizliğidir.	1	2	3	4	5
Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu yaşam kalitesinin düşük olmasıdır.	1	2	3	4	5
Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayi ve tarımdır.	1	2	3	4	5
Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hizmet ve turizmdir.	1	2	3	4	5
Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitim ve sağlıktır.	1	2	3	4	5

- (1) Hiç Katılmıyorum
- (2) Katılmıyorum
- (3) Kararsızım
- (4) Katılıyorum
- (5) Tamamen Katılıyorum

BÖLGESEL KALKINMA

Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir.	1	2	3	4	5
Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezidir.	1	2	3	4	5
Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde eğitimli nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir potansiyel şehirdir.	1	2	3	4	5
Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir potansiyel şehirdir.	1	2	3	4	5
Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir potansiyel şehirdir.	1	2	3	4	5
Tunceli'de girişimciler için elverişli bir ortam söz konusudur.	1	2	3	4	5
Tunceli'de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi vb.) bahsedilebilir.	1	2	3	4	5
Tunceli'de kadın girişimciler için elverişli bir ortam vardır, desteklenmektedir.	1	2	3	4	5
Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel devlet desteğinin olmaması.	1	2	3	4	5
Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitimli insan kaynağının olmamasıdır.	1	2	3	4	5
Tunceli'de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmamasıdır.	1	2	3	4	5
Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmamasıdır.	1	2	3	4	5

Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmelidir (Halk eğitim vb.).	1	2	3	4	5
Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için AR-GE ve finans desteği sağlanmalıdır.	1	2	3	4	5
Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalıdır.	1	2	3	4	5
Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmeli ve özendirilmelidir.	1	2	3	4	5
Tunceli’de bölgesel kalkınmaya çatışma ortamının olmaması fayda sağlayacaktır.	1	2	3	4	5
Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılması fayda sağlayacaktır.	1	2	3	4	5
Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır.	1	2	3	4	5
Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	1	2	3	4	5
Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizm mekanlarının reklamı fayda sağlayacaktır.	1	2	3	4	5
Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	1	2	3	4	5
Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	1	2	3	4	5

- (1) Hiç Katılmıyorum
(2) Katılmıyorum
(3) Kararsızım
(4) Katılıyorum
(5) Tamamen Katılıyorum

TUNCELİ GÖRÜŞME SORULARI

1. Tunceli’de eğitimli insan göçü var mıdır? Cevabınız evet ise nedenleriniz nelerdir?
2. Tunceli’deki devlet okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Değilse sizce eksiklikler nelerdir?
3. Tunceli’deki özel okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Değilse sizce eksiklikler nelerdir?

4. Tunceli'deki devlet hastanelerinin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Değilse sizce eksiklikler nelerdir?
5. Tunceli'deki özel hastanelerin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Değilse sizce eksiklikler nelerdir?
6. Tunceli'deki köy okulları yeterli midir ve taşınmalı eğitim yapılabilirmekte midir? Değilse sizce eksiklikler nelerdir?
7. Tunceli'deki devlet üniversitesi ve bölümleri nelerdir? Değilse eksiklikler nelerdir?
8. Eğitim seviyesi Anadolu'daki ortalama eğitim seviyesinden yüksek olan Tunceli bölgesinde dışarıya göç oranlarının yüksek olmasının nedeni sizce nedir?
9. Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz? Sizce sebepleri nelerdir?
10. Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezidir olduğunu düşünüyor musunuz? Sizce sebepleri nelerdir?
11. Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde eğitimli nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir potansiyel şehir olduğunu düşünüyor musunuz? Sizce sebepleri nelerdir?
12. Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir potansiyel şehir olduğunu düşünüyor musunuz? Sizce sebepleri nelerdir?
13. Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir potansiyel şehir olduğunu düşünüyor musunuz? Sizce sebepleri nelerdir?
14. Tunceli'de girişimciler için elverişli bir ortamın söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz? Sizce sebepleri nelerdir?
15. Tunceli'de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi vb.) bahsedilebilir mi? Sizce ne tür işbirliklerinden bahsedilebilir?
16. Tunceli'de kadın girişimciler için elverişli bir ortam var mıdır ve sizce desteklenmekte midir?
17. Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engelin devlet desteğinin olmaması olduğunu düşünüyor musunuz? Sizce bu konuda ne gibi adımlar atılmalıdır?
18. Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engelin eğitimli insan kaynağının olmaması olduğunu düşünüyor musunuz? Sizce bu konuda ne gibi adımlar atılmalıdır?

19. Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engelin AR-GE ve finansal desteğin olmaması olduğunu düşünüyor musunuz? Sizce bu konuda ne gibi adımlar atılmalıdır?
20. Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engelin girişimcilik kültürünün olmaması olduğunu düşünüyor musunuz? Sizce bu konuda ne gibi adımlar atılmalıdır?
21. Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmesi (Halk eğitim vb.) gerektiğini düşünüyor musunuz? Sizce ne gibi eğitimler verilmelidir?
22. Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için AR-GE ve finans desteği sağlanması gerektiğini düşünüyor musunuz? Sizce bu konuda ne gibi adımlar atılmalıdır?
23. Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalı mıdır? Sizce bu konuda ne gibi adımlar atılmalıdır?
24. Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz? Sizce bu konuda ne gibi adımlar atılmalıdır?
25. Tunceli’de bölgesel kalkınmaya çatışma ortamının olmamasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz? Sizce bu konuda ne gibi önlemler alınmalıdır?
26. Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz? Neden?
27. Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz? Neden?
28. Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz? Neden?
29. Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizm mekanlarının reklamının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz? Neden?
30. Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz? Neden?
31. Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz? Neden?

EK-2**Tablo 1. Genel demografik bilgiler**

Demografik Bilgiler	Seçenekler	N	%
Yaş	16- 20	2	1
	21-25	15	10
	26-35	64	41
	36-45	51	33
	46 ve üzeri	19	12
Cinsiyet	Erkek	91	58
	Kadın	58	37
Çalışma Durumu	Çiftçi	1	1
	Kobi- Serbest Meslek	4	3
	Memur	117	75
	Ev hanımı -Emekli	1	1
	İşsiz	3	2
	Diğer	24	15
Medeni durum	Evli	100	64
	Bekar	54	35
	Dul	2	1
Çocuk Sayısı	0	63	40
	1 ve/ veya 2	51	33
	3 ve / veya 4	19	12
	5 ve daha fazla	0	0
Eğitim Durumu	İlköğretim	8	5
	Lise	22	14
	Lisans	104	67
	Lisans üstü	10	6
	Okur-yazar	0	0
	Okur	0	0
	Okuma yazması yok	0	0

Tablo 2. Göç ortamı genel bilgiler

Göç Ortamı	Seçenekler	N	%
1-Tunceli’de ne zamandır ikamet ediyorsunuz?	Tunceliliyim	74	47
	1-5 yıl	34	21
	6-10 yıl	11	7
	11 yıl ve fazlası	31	19
2-Tunceli’den hiç göç etme ihtiyacı duydunuz mu?	Evet	63	40
	Hayır	87	55
3-Cevabınız “Evet” ise bu ihtiyacı duyma nedenleriniz nelerdir?	İşsizlik	20	13
	Eğitim imkanları	8	5
	Çatışma ortamı	4	3
	Yatırım eksikliği	15	9
	Tayin	23	14
4-Tunceli’ye neden göç ettiniz?	İşsizlik	8	5
	Eğitim imkanları	3	2
	Çatışma ortamı	6	4
	Yatırım eksikliği	1	1
	Tayin	41	26

Tablo 3. Sosyo-ekonomik durum genel değerlendirme

SOSYO-EKONOMİK DURUM DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1-Tunceli’nin Türkiye’nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum.	Hiç katılmıyorum	21	13,5
	Katılmıyorum	39	25,0
	Kararsızım	18	11,5
	Katılıyorum	32	20,5
	Tamamen katılıyorum	33	21,2
2- Tunceli’nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir.	Hiç katılmıyorum	7	4,5
	Katılmıyorum	10	6,4
	Kararsızım	11	7,1
	Katılıyorum	71	45,5
	Tamamen katılıyorum	43	27,6
3-Tunceli’nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu alt yapı yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	10	6,4
	Katılmıyorum	26	16,7
	Kararsızım	15	9,6
	Katılıyorum	59	37,8
	Tamamen katılıyorum	30	19,2
4-Tunceli’nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu sosyal imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	5	3,2
	Katılmıyorum	22	14,1
	Kararsızım	14	9,0
	Katılıyorum	57	36,5
	Tamamen katılıyorum	45	28,8
5- Tunceli’nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu kültürel imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	24	15,4
	Katılmıyorum	54	34,6
	Kararsızım	19	12,2

	Katılıyorum	32	20,5
	Tamamen katılıyorum	13	8,3
6- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu özel sektör yatırımlarının yapılmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	7	4,5
	Katılmıyorum	8	5,1
	Kararsızım	8	5,1
	Katılıyorum	67	42,9
	Tamamen katılıyorum	53	34,0
7-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir eşitsizliğidir.	Hiç katılmıyorum	10	6,4
	Katılmıyorum	24	15,4
	Kararsızım	16	10,3
	Katılıyorum	56	35,9
	Tamamen katılıyorum	36	23,1
8- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devletin ekonomik yaklaşımıdır.	Hiç katılmıyorum	6	3,8
	Katılmıyorum	7	4,5
	Kararsızım	10	6,4
	Katılıyorum	60	38,5
	Tamamen katılıyorum	59	37,8
9- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devlet yardımlarının eksikliğidir.	Hiç katılmıyorum	5	3,2
	Katılmıyorum	4	2,6
	Kararsızım	9	5,8
	Katılıyorum	52	33,3
	Tamamen katılıyorum	71	45,5
10- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir dağılımında eşitsizlik ortamıdır.	Hiç katılmıyorum	9	5,8
	Katılmıyorum	14	9,0
	Kararsızım	14	9,0
	Katılıyorum	51	32,7
	Tamamen katılıyorum	52	33,3
11-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu belediye hizmetlerinin yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	22	14,1
	Katılmıyorum	29	18,6
	Kararsızım	36	23,1
	Katılıyorum	37	23,7
	Tamamen katılıyorum	17	10,9
12-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu yaşam kalitesinin düşük olmasıdır.	Hiç katılmıyorum	22	14,1
	Katılmıyorum	44	28,2
	Kararsızım	29	18,6
	Katılıyorum	34	21,8
	Tamamen katılıyorum	12	7,7
13-Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayidir.	Hiç katılmıyorum	41	26,3
	Katılmıyorum	23	14,7
	Kararsızım	17	10,9
	Katılıyorum	39	25,0
	Tamamen katılıyorum	20	12,8
14- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör tarımdır.	Hiç katılmıyorum	18	11,5
	Katılmıyorum	22	14,1
	Kararsızım	9	5,8
	Katılıyorum	61	39,1
	Tamamen katılıyorum	31	19,9
15- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hayvancılıktır	Hiç katılmıyorum	12	7,7
	Katılmıyorum	16	10,3
	Kararsızım	7	4,5
	Katılıyorum	54	34,6

	Tamamen katılıyorum	53	34,0
16- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hizmettir.	Hiç katılmıyorum	12	7,7
	Katılmıyorum	18	11,5
	Kararsızım	25	16,0
	Katılıyorum	55	35,3
	Tamamen katılıyorum	28	17,9
17- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör turizmdir.	Hiç katılmıyorum	20	12,8
	Katılmıyorum	39	25,0
	Kararsızım	22	14,1
	Katılıyorum	34	21,8
	Tamamen katılıyorum	23	14,7
18- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitimidir.	Hiç katılmıyorum	7	4,5
	Katılmıyorum	13	8,3
	Kararsızım	10	6,4
	Katılıyorum	74	47,4
	Tamamen katılıyorum	38	24,4
19- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sağlıktır.	Hiç katılmıyorum	21	13,5
	Katılmıyorum	22	14,1
	Kararsızım	14	9,0
	Katılıyorum	58	37,2
	Tamamen katılıyorum	22	14,1

Tablo 4. Genel bölgesel değerlendirme

BÖLGESEL DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	10	6,4
	Katılmıyorum	10	6,4
	Kararsızım	13	8,3
	Katılıyorum	71	45,5
	Tamamen katılıyorum	39	25,0
2- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	22	14,1
	Katılmıyorum	47	30,1
	Kararsızım	26	16,7
	Katılıyorum	26	16,7
	Tamamen katılıyorum	19	12,2
3- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde eğitimli nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	20	12,8
	Katılmıyorum	13	8,3
	Kararsızım	10	6,4
	Katılıyorum	52	33,3
	Tamamen katılıyorum	47	30,1
4- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	75	48,1
	Katılmıyorum	50	32,1
	Kararsızım	8	5,1
	Katılıyorum	6	3,8
	Tamamen katılıyorum	3	1,9

5- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	68	43,6
	Katılmıyorum	53	34,0
	Kararsızım	9	5,8
	Katılıyorum	8	5,1
	Tamamen katılıyorum	3	1,9
6- Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortam söz konusudur.	Hiç katılmıyorum	33	21,2
	Katılmıyorum	18	11,5
	Kararsızım	19	12,2
	Katılıyorum	52	33,3
	Tamamen katılıyorum	18	11,5
7- Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir.	Hiç katılmıyorum	32	20,5
	Katılmıyorum	24	15,4
	Kararsızım	19	12,2
	Katılıyorum	46	29,5
	Tamamen katılıyorum	18	11,5
8- Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam vardır, desteklenmektedir.	Hiç katılmıyorum	19	12,2
	Katılmıyorum	13	8,3
	Kararsızım	17	10,9
	Katılıyorum	61	39,1
	Tamamen katılıyorum	28	17,9
9- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel devlet desteğinin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	14	9,0
	Katılmıyorum	17	10,9
	Kararsızım	18	11,5
	Katılıyorum	40	25,6
	Tamamen katılıyorum	51	32,7
10- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	35	22,4
	Katılmıyorum	60	38,5
	Kararsızım	11	7,1
	Katılıyorum	20	12,8
	Tamamen katılıyorum	15	9,6
11- Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	13	8,3
	Katılmıyorum	17	10,9
	Kararsızım	21	13,5
	Katılıyorum	65	41,7
	Tamamen katılıyorum	24	15,4
12- Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	13	8,3
	Katılmıyorum	33	21,2
	Kararsızım	28	17,9
	Katılıyorum	45	28,8
	Tamamen katılıyorum	21	13,5
13- Tunceli’de girişimciliğinin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmelidir (Halk eğitim vb).	Hiç katılmıyorum	4	2,6
	Katılmıyorum	15	9,6
	Kararsızım	7	4,5

	Katılıyorum	66	42,3
	Tamamen katılıyorum	47	30,1
14-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için AR-GE ve finans desteği sağlanmalıdır.	Hiç katılmıyorum	5	3,2
	Katılmıyorum	9	5,8
	Kararsızım	19	12,2
	Katılıyorum	64	41,0
	Tamamen katılıyorum	46	29,5
15-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalıdır.	Hiç katılmıyorum	4	2,6
	Katılmıyorum	4	2,6
	Kararsızım	12	7,7
	Katılıyorum	69	44,2
	Tamamen katılıyorum	50	32,1
16-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmeli ve özendirilmelidir.	Hiç katılmıyorum	4	2,6
	Katılmıyorum	5	3,2
	Kararsızım	11	7,1
	Katılıyorum	69	44,2
	Tamamen katılıyorum	51	32,7
17-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya çatışma ortamının olmaması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	4	2,6
	Katılmıyorum	3	1,9
	Kararsızım	8	5,1
	Katılıyorum	49	31,4
	Tamamen katılıyorum	77	49,4
18-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	12	7,7
	Katılmıyorum	8	5,1
	Kararsızım	11	7,1
	Katılıyorum	56	35,9
	Tamamen katılıyorum	54	34,6
19-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	7	4,5
	Katılmıyorum	5	3,2
	Kararsızım	8	5,1
	Katılıyorum	52	33,3
	Tamamen katılıyorum	68	43,6
20-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	6	3,8
	Katılmıyorum	7	4,5
	Kararsızım	7	4,5
	Katılıyorum	58	37,2
	Tamamen katılıyorum	67	42,9
21-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamlar fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	6	3,8
	Katılmıyorum	2	1,3
	Kararsızım	6	3,8
	Katılıyorum	62	39,7
	Tamamen katılıyorum	67	42,9
22-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim	Hiç katılmıyorum	6	3,8

fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Katılmıyorum	1	0,6
	Kararsızım	11	7,1
	Katılıyorum	64	41,0
	Tamamen katılıyorum	60	38,5
23-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	5	3,2
	Katılmıyorum	1	0,6
	Kararsızım	8	5,1
	Katılıyorum	67	42,9
	Tamamen katılıyorum	62	39,7
24-Tunceli halkı girişimcilik konusunda olumlu, atılgan, dinamik bir yapıya sahiptir.	Hiç katılmıyorum	7	4,5
	Katılmıyorum	15	9,6
	Kararsızım	21	13,5
	Katılıyorum	53	34,0
	Tamamen katılıyorum	41	26,3

Tablo 5. Görüşme soruları genel değerlendirme

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
1.Tunceli’den dışarıya eğitimli insan göçü var mıdır?	Evet	136	87,2
	Hayır	6	3,8
2.Tunceli’deki devlet okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	56	35,9
	Hayır	82	52,6
3.Tunceli’deki özel okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	80	51,3
	Hayır	48	30,8
4.Tunceli’deki devlet hastanelerinin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	20	12,8
	Hayır	124	79,5
5.Tunceli’deki özel hastanelerin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	2	1,3
	Hayır	115	73,7
6.Tunceli’deki köy okulları yeterli midir ve taşımali eğitim yapılabilmekte midir?	Evet	12	7,7
	Hayır	111	71,2
7.Tunceli’deki devlet üniversitesi ve bölümleri nelerdir?	Evet	141	90,4
	Hayır	0	0,0
8.Tunceli’nin Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	112	71,8
	Hayır	26	16,7
9.Tunceli’nin Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	56	35,9
	Hayır	72	46,2
10.Tunceli’nin Doğu Anadolu bölgesinde eğitimli nüfus ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	109	69,9
	Hayır	32	20,5
11.Tunceli’nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	4	2,6
	Hayır	138	88,5
12.Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının yoğun olduğu bir şehirdir diyebiliyor musunuz?	Evet	14	9,0
	Hayır	122	78,2

13.Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortamın söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	91	58,3
	Hayır	47	30,1
14.Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir mi?	Evet	67	42,9
	Hayır	53	34,0
15.Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam var mıdır ve sizce desteklenmekte midir?	Evet	102	65,4
	Hayır	35	22,4
16.Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel yeterli devlet desteğinin olmaması mıdır?	Evet	114	73,1
	Hayır	20	12,8
17.Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmaması mıdır?	Evet	17	10,9
	Hayır	115	73,7
18.Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğinin olmaması mıdır?	Evet	91	58,3
	Hayır	21	13,5
19.Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmaması mıdır?	Evet	58	37,2
	Hayır	63	40,4
20.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmesi (Halk eğitim vb) gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	117	75,0
	Hayır	13	8,3
21.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalı mıdır?	Evet	121	77,6
	Hayır	11	7,1
22.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	111	71,2
	Hayır	3	1,9
23.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya, gelir dağılımında eşitsizlik ortamının ortadan kaldırılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	117	75,0
	Hayır	9	5,8
24.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	105	67,3
	Hayır	21	13,5
25.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	115	73,7
	Hayır	11	7,1
26.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	113	72,4
	Hayır	12	7,7
27.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamların fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	130	83,3
	Hayır	3	1,9
28.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	114	73,1
	Hayır	5	3,2
29.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	125	80,1
	Hayır	4	2,6
30.Tunceli’de özel sektörün yatırım yapmamasının nedenleri nelerdir?	Evet	0	0,0
	Hayır	0	0,0
31.Sizce uzun vadede Tunceli’nin kalkınmasında devlet mi özel sektör mü lokomotif görev görüyordur?	Evet	92	59,0
	Hayır	43	27,6
32.Devlet altyapı alanında gerekli yatırım ortamını sağlayacak olursa özel sektör Tunceli’de yatırım yapar mı?	Evet	121	77,6
	Hayır	6	3,8

Tablo 6. Tunceli Adliyesi demografik bilgiler

Demografik Bilgiler	Seçenekler	N	%
Yaş	16- 20	0	0
	21-25	1	10
	26-35	6	60
	36-45	2	20
	46 ve üzeri	1	10
Cinsiyet	Erkek	4	40
	Kadın	5	50
Çalışma Durumu	Çiftçi	0	0
	KOBİ- Serbest Meslek	0	0
	Memur	9	90
	Ev hanımı -Emekli	0	0
	İşsiz	0	0
	Diğer	1	10
Medeni durum	Evli	6	60
	Bekar	4	40
	Dul	0	0
Çocuk Sayısı	0	6	60
	1 ve/ veya 2	3	30
	3 ve / veya 4	0	0
	5 ve daha fazla	0	0
Eğitim Durumu	İlköğretim	0	0
	Lise	0	0
	Lisans	9	90
	Lisans üstü	1	10
	Okur-yazar	0	0
	Okur	0	0
	Okuma yazması yok	0	0

Tablo 7. Tunceli Adliyesi göç bilgileri

Göç Ortamı	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'de ne zamandır ikâmet ediyorsunuz?	Tunceliliyim	7	70
	1-5 yıl	1	10
	6-10 yıl	1	10
	11 yıl ve daha fazla	1	10
2- Tunceli'den hiç göç etme ihtiyacı duydunuz mu?	Evet	4	40
	Hayır	6	60
3- Cevabınız “Evet” ise bu ihtiyacı duyma nedenleriniz nelerdir?	İşsizlik	1	10
	Eğitim imkanları	1	10
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	1	10
	Tayin	3	30
4- Tunceli'ye neden göç ettiniz?	İşsizlik	0	0
	Eğitim imkanları	1	10
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	1	10
	Tayin	3	30

Tablo 8. Tunceli Adliyesi sosyo-ekonomik durum değerlendirme

SOSYO-EKONOMİK DURUM DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'nin Türkiye'nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	2	20
2- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	3	30
3-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu alt yapı yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	2	20
4-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu sosyal imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	4	40

5- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu kültürel imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	2	20
6- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu özel sektör yatırımı yapılmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	6	60
7-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir eşitsizliğidir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	4	40
8- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devletin ekonomik yaklaşımıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	4	40
9- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devlet yardımlarının eksikliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	5	50
10- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir dağılımında eşitsizlik ortamıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	2	20
11-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu belediye hizmetlerinin yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	0	0
12-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu yaşam kalitesinin düşük olmasıdır.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	5	50
	Kararsızım	0	0

	Katılıyorum	2	20	
	Tamamen katılıyorum	0	0	
13-Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayidir.	Hiç katılmıyorum	6	60	
	Katılmıyorum	1	10	
	Kararsızım	0	0	
	Katılıyorum	0	0	
	Tamamen katılıyorum	1	10	
14- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör tarımdır.	Hiç katılmıyorum	2	20	
	Katılmıyorum	2	20	
	Kararsızım	0	0	
	Katılıyorum	3	30	
	Tamamen katılıyorum	1	10	
15- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hayvancılıktır	Hiç katılmıyorum	1	10	
	Katılmıyorum	3	30	
	Kararsızım	0	0	
	Katılıyorum	3	30	
	Tamamen katılıyorum	2	20	
16- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hizmettir.	Hiç katılmıyorum	1	10	
	Katılmıyorum	2	20	
	Kararsızım	2	20	
	Katılıyorum	2	20	
	Tamamen katılıyorum	2	20	
17- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör turizmdir.	Hiç katılmıyorum	0	0	
	Katılmıyorum	3	30	
	Kararsızım	2	20	
	Katılıyorum	2	20	
	Tamamen katılıyorum	1	10	
18- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitimidir.	Hiç katılmıyorum	1	10	
	Katılmıyorum	1	10	
	Kararsızım	1	10	
	Katılıyorum	4	40	
	Tamamen katılıyorum	2	20	
19- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sağlıktır.	Hiç katılmıyorum	1	10	
	Katılmıyorum	2	20	
	Kararsızım	1	10	
	Katılıyorum	0	0	
	Tamamen katılıyorum	2	20	

Tablo 9. Tunceli Adliyesi bölgesel değerlendirme

BÖLGESEL DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10
2- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	0	0
3- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
4- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	4	40
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
5- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	4	40
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortam söz konusudur.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10
7- Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	1	10
8- Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam vardır, desteklenmektedir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10

9- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel devlet desteğinin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	3	30
10- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	1	10
11- Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğinin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	2	20
12- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10
13- Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmelidir (Halk eğitim vb).	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	1	10
14-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için AR-GE ve finans desteği sağlanmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	3	30
15-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	3	30
16-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmeli ve özendirilmelidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	2	20
17-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya katkı ortamının olmaması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	6	60

18-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	4	40
19-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	4	40
20-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	5	50
21-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamlar fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	7	70
22-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	6	60
23-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	6	60
24-Tunceli halkı girişimcilik konusunda olumlu, atılgan, dinamik bir yapıya sahiptir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	4	40

Tablo 10. Tunceli Adliyesi Görüşme Soruları

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
1.Tunceli'den dışarıya eğitilmiş insan göçü var mıdır?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
2.Tunceli'deki devlet okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	3	30
3.Tunceli'deki özel okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	1	10
4.Tunceli'deki devlet hastanelerinin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	3	30
	Hayır	7	70
5.Tunceli'deki özel hastanelerin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	2	20
	Hayır	7	70
6.Tunceli'deki köy okulları yeterli midir ve taşınmalı eğitim yapılabilir mi?	Evet	0	0
	Hayır	8	80
7.Tunceli'deki devlet üniversitesi ve bölümleri nelerdir?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
8.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
9.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
10.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
11.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	10	100
12.Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının yoğun olduğu bir şehirdir diyebilir mi?	Evet	1	10
	Hayır	9	90
13.Tunceli'de girişimciler için elverişli bir ortamın söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	5	50
14.Tunceli'de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir mi?	Evet	4	40
	Hayır	3	30
15.Tunceli'de kadın girişimciler için elverişli bir ortam var mıdır ve sizce	Evet	6	60
	Hayır	4	40

desteklenmekte midir?			
16.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel yeterli devlet desteğinin olmaması mıdır?	Evet	9	90
	Hayır	1	10
17.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmaması mıdır?	Evet	0	0
	Hayır	10	100
18.Tunceli'de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğinin olmaması mıdır?	Evet	6	60
	Hayır	2	20

19.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmaması mıdır?	Evet	4	40
	Hayır	5	50
20.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmesi (Halk eğitim vb) gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
21.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalı mıdır?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
22.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
23.Tunceli'de bölgesel kalkınmaya, gelir dağılımında eşitsizlik ortamının ortadan kaldırılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
24.Tunceli'de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
25.Tunceli'de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	2	20
26.Tunceli'de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
27.Tunceli'de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamların fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
28.Tunceli'de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
29.Tunceli'de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
30.Tunceli'de özel sektörün yatırım yapmamasının nedenleri nelerdir?	Evet	0	0
	Hayır	0	0

31.Sizce uzun vadede Tunceli'nin kalkınmasında devlet mi özel sektör mü lokomotif görev görüyordur?	Evet	4	40
	Hayır	1	10
32.Devlet altyapı alanında gerekli yatırım ortamını sağlayacak olursa özel sektör Tunceli'de yatırım yapar mı?	Evet	9	90
	Hayır	0	0

Tablo 11. Tunceli Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü demografik bilgiler

Demografik Bilgiler	Seçenekler	N	%
Yaş	16- 20	0	0
	21-25	0	0
	26-35	8	80
	36-45	1	10
	46 ve üzeri	1	10
Cinsiyet	Erkek	8	80
	Kadın	2	20
Çalışma Durumu	Çiftçi	0	0
	KOBİ- Serbest Meslek	0	0
	Memur	10	100
	Ev hanımı –Emekli	0	0
	İşsiz	0	0
	Diğer	0	0
Medeni durum	Evli	5	50
	Bekar	5	50
	Dul	0	0
Çocuk Sayısı	0	7	70
	1 ve/ veya 2	2	20
	3 ve / veya 4	1	10
	5 ve daha fazla	0	0
Eğitim Durumu	İlköğretim	0	0
	Lise	0	0
	Lisans	10	100
	Lisans üstü	0	0
	Okur-yazar	0	0
	Okur	0	0
	Okuma yazması yok	0	0

Tablo 12. Tunceli Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü göç bilgileri

Göç Ortamı	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'de ne zamandır ikâmet ediyorsunuz?	Tunceliliyim	3	30
	1-5 yıl	5	50
	6-10 yıl	1	10
	11 yıl ve daha fazla	1	10
2- Tunceli'den hiç göç etme ihtiyacı duydunuz mu?	Evet	6	60
	Hayır	4	40
3- Cevabınız “Evet” ise bu ihtiyacı duyma nedenleriniz nelerdir?	İşsizlik	2	20
	Eğitim imkanları	1	10
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	2	20
	Tayin	1	10
4- Tunceli'ye neden göç ettiniz?	İşsizlik	1	10
	Eğitim imkanları	0	0
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	0	0
	Tayin	7	70

Tablo 13. Tunceli Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Sosyo-ekonomik durum değerlendirme

SOSYO-EKONOMİK DURUM DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'nin Türkiye'nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	3	30
2- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	2	20
3-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu alt yapı yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	1	10
4-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu sosyal imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60

	Tamamen katılıyorum	1	10
5- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu kültürel imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	5	50
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu özel sektör yatırımı yapılmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
7-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir eşitsizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	0	0
8- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devletin ekonomik yaklaşımıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	2	20
9- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devlet yardımlarının eksikliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	3	30
10- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir dağılımında eşitsizlik ortamıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	0	0
11-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu belediye hizmetlerinin yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	5	50
12-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu yaşam	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	3	30

kalitesinin düşük olmasıdır.	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	0	0
13-Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayidir.	Hiç katılmıyorum	4	40
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	1	10
14- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör tarımdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	3	30
15- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hayvancılıktır	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	3	30
16- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hizmettir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	4	40
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	2	20
17- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör turizmdir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	5	50
18- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitimidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	3	30
19- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sağlıktır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10

Tablo 14. Tunceli Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü bölgesel değerlendirme

BÖLGESEL DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	8	80
2- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	5	50
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	0	0
3- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	5	50
4- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	5	50
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	0	0
5- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	6	60
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortam söz konusudur.	Hiç katılmıyorum	6	60
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	1	10
7- Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir.	Hiç katılmıyorum	5	50
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	1	10
8- Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam vardır, desteklenmektedir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	3	30
9- Tunceli’de girişimciliğin önündeki	Hiç katılmıyorum	0	0

en önemli engel devlet desteğinin olmamasıdır.	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	2	20
10- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
11- Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmamasıdır.	Tamamen katılıyorum	2	20
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
12- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmamasıdır.	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
13- Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmelidir (Halk eğitim vb).	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	5	50
	Hiç katılmıyorum	0	0
14-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için AR-GE ve finans desteği sağlanmalıdır.	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	4	40
15-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
16-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmeli ve özendirilmelidir.	Tamamen katılıyorum	3	30
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
17-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya katkı sağlama ortamının olmaması fayda sağlayacaktır.	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
18-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	6	60
	Hiç katılmıyorum	0	0

ana dilin kullanılması fayda sağlayacaktır.	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
19-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
20-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Tamamen katılıyorum	6	60
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
21-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamlar fayda sağlayacaktır.	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	6	60
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
22-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	7	70
	Hiç katılmıyorum	0	0
23-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	5	50
24-Tunceli halkı girişimcilik konusunda olumlu, atılgan, dinamik bir yapıya sahiptir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	3	30

Tablo 15. Tunceli Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü görüşme soruları

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
1.Tunceli’den dışarıya eğitilmiş insan göçü var mıdır?	Evet	9	90
	Hayır	1	10
2.Tunceli’deki devlet okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	5	50
3.Tunceli’deki özel okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	3	30

4.Tunceli'deki devlet hastanelerinin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	4	40
	Hayır	6	60
5.Tunceli'deki özel hastanelerin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	7	70
6.Tunceli'deki köy okulları yeterli midir ve taşınmalı eğitim yapılabilmekte midir?	Evet	1	10
	Hayır	7	70
7.Tunceli'deki devlet üniversitesi ve bölümleri nelerdir?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
8.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
9.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	1	10
	Hayır	8	80
10.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	5	50
11.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	1	10
	Hayır	9	90
12.Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının yoğun olduğu bir şehirdir diyebiliyor musunuz?	Evet	1	10
	Hayır	9	90
13.Tunceli'de girişimciler için elverişli bir ortamın söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	4	40
	Hayır	6	60
14.Tunceli'de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir mi?	Evet	2	20
	Hayır	7	70
15.Tunceli'de kadın girişimciler için elverişli bir ortam var mıdır ve sizce desteklenmekte midir?	Evet	6	60
	Hayır	4	40
16.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel yeterli devlet desteğinin olmaması mıdır?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
17.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmaması mıdır?	Evet	2	20
	Hayır	8	80
18.Tunceli'de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğinin olmaması mıdır?	Evet	8	80
	Hayır	0	0

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
19.Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmaması mıdır?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
20.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmesi (Halk eğitim vb) gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	1	10
21.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalı mıdır?	Evet	7	70
	Hayır	3	30
22.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
23.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya, gelir dağılımında eşitsizlik ortamının ortadan kaldırılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
24.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	4	40
25.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	2	20
26.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	2	20
27.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamların fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
28.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	1	10
29.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
30.Tunceli’de özel sektörün yatırım yapmamasının nedenleri nelerdir?	Evet	0	0
	Hayır	0	0
31.Sizce uzun vadede Tunceli’nin kalkınmasında devlet mi özel sektör mü lokomotif görev görüyordur?	Evet	4	40
	Hayır	1	10
32.Devlet altyapı alanında gerekli yatırım ortamını sağlayacak olursa özel sektör Tunceli’de yatırım yapar mı?	Evet	9	90
	Hayır	1	10

Tablo 16. Tunceli Belediyesi demografik bilgiler

Demografik Bilgiler	Seçenekler	N	%
Yaş	16- 20	0	0
	21-25	0	0
	26-35	3	30
	36-45	4	40
	46 ve üzeri	3	30
Cinsiyet	Erkek	8	80
	Kadın	2	20
Çalışma Durumu	Çiftçi	0	0
	KOBİ- Serbest Meslek	0	0
	Memur	6	60
	Ev hanımı -Emekli	0	0
	İşsiz	0	0
	Diğer	4	40
Medeni durum	Evli	7	70
	Bekar	3	30
	Dul	0	0
Çocuk Sayısı	0	1	10
	1 ve/ veya 2	5	50
	3 ve / veya 4	1	10
	5 ve daha fazla	0	0
Eğitim Durumu	İlköğretim	0	0
	Lise	2	20
	Lisans	6	60
	Lisans üstü	0	0
	Okur-yazar	0	0
	Okur	0	0
	Okuma yazması yok	0	0

Tablo 17. Tunceli Belediyesi göç bilgileri

Göç Ortamı	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'de ne zamandır ikâmet ediyorsunuz?	Tunceliliyim	5	50
	1-5 yıl	1	10
	6-10 yıl	1	10
	11 yıl ve daha fazla	3	30
2- Tunceli'den hiç göç etme ihtiyacı duydunuz mu?	Evet	3	30
	Hayır	7	70
3- Cevabımız “Evet” ise bu ihtiyacı duyma nedenleriniz nelerdir?	İşsizlik	1	10
	Eğitim imkanları	0	0
	Çalışma ortamı	1	10
	Yatırım eksikliği	0	0

	Tayin	1	10
4- Tunceli'ye neden göç ettiniz?	İşsizlik	2	20
	Eğitim imkanları	0	0
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	0	0
	Tayin	3	30

Tablo 18. Tunceli Belediyesi sosyo-ekonomik durum değerlendirme

SOSYO-EKONOMİK DURUM DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'nin Türkiye'nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	4	40
2- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10
3-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu alt yapı yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	1	10
4-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu sosyal imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	0	0
5- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu kültürel imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	4	40
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu özel sektör yatırımı yapılmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	2	20
7-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir eşitsizliğidir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	4	40
	Katılıyorum	1	10

	Tamamen katılıyorum	0	0
8- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devletin ekonomik yaklaşımıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	6	60
9- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devlet yardımlarının eksikliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	6	60
10- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir dağılımında eşitsizlik ortamıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	5	50
11-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu belediye hizmetlerinin yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10
12-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu yaşam kalitesinin düşük olmasıdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	3	30
13-Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	4	40
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	0	0
14- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör tarımdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	1	10
15- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hayvancılıktır	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10
16- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hizmettir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	3	30
	Katılıyorum	3	30

	Tamamen katılıyorum	1	10
17- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör turizmdir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	7	70
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	1	10
18- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitimidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	1	10
19- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sağlıktır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10

Tablo 19. Tunceli Belediyesi bölgesel değerlendirme

BÖLGESEL DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	3	30
2- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	7	70
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
3- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	2	20
4- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	4	40
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
5- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	3	30

	Katılmıyorum	6	60
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortam söz konusudur.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	4	40
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	0	0
7- Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir.	Hiç katılmıyorum	4	40
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
8- Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam vardır, desteklenmektedir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	3	30
9- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel devlet desteğinin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	4	40
10- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitimli insan kaynağının olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10
11- Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	1	10
12- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	4	40

girişimcilik kültürünün olmamasıdır.	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	2	20
13- Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmelidir (Halk eğitim vb).	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	4	40
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	2	20
14-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için AR-GE ve finans desteği sağlanmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	2	20
15-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
16-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmeli ve özendirilmelidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	2	20
17-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya çatışma ortamının olmaması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	5	50
18-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	3	30
19-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	5	50
20-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	5	50
21-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamlar fayda	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0

sağlayacaktır.	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	5	50
22-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	4	40
23-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	4	40
24-Tunceli halkı girişimcilik konusunda olumlu, atılgan, dinamik bir yapıya sahiptir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	5	50
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	1	10

Tablo 20. Tunceli Belediyesi görüşme soruları

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
1.Tunceli’den dışarıya eğitilmiş insan göçü var mıdır?	Evet	9	90
	Hayır	1	10
2.Tunceli’deki devlet okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	2	20
3.Tunceli’deki özel okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	3	30
4.Tunceli’deki devlet hastanelerinin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	2	20
	Hayır	8	80
5.Tunceli’deki özel hastanelerin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	8	80
6.Tunceli’deki köy okulları yeterli midir ve taşınmalı eğitim yapılabilir mi?	Evet	1	10
	Hayır	7	70
7.Tunceli’deki devlet üniversitesi ve bölümleri nelerdir?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
8.Tunceli’nin Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	4	40
	Hayır	6	60
9.Tunceli’nin Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar	Evet	2	20
	Hayır	8	80

açısından bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?			
10.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde eğitimli nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	3	30
11.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	10	100
12.Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının yoğun olduğu bir şehirdir diyebiliyor musunuz?	Evet	1	10
	Hayır	9	90
13.Tunceli'de girişimciler için elverişli bir ortamın söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	3	30
	Hayır	7	70
14.Tunceli'de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir mi?	Evet	1	10
	Hayır	6	60
15.Tunceli'de kadın girişimciler için elverişli bir ortam var mıdır ve sizce desteklenmekte midir?	Evet	6	60
	Hayır	3	30
16.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel yeterli devlet desteğinin olmaması mıdır?	Evet	7	70
	Hayır	2	20
17.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitimli insan kaynağının olmaması mıdır?	Evet	2	20
	Hayır	7	70
18.Tunceli'de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğinin olmaması mıdır?	Evet	5	50
	Hayır	4	40

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
19.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmaması mıdır?	Evet	4	40
	Hayır	4	40
20.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmesi (Halk eğitim vb) gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	2	20
21.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalı mıdır?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
22.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	4	40
	Hayır	0	0
23.Tunceli'de bölgesel kalkınmaya, gelir dağılımında eşitsizlik ortamının	Evet	6	60

ortadan kaldırılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Hayır	2	20
24.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	2	20
25.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	1	10
26.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	4	40
	Hayır	4	40
27. Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme reklamların fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
28.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	2	20
29.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	2	20
30.Tunceli’de özel sektörün yatırım yapmamasının nedenleri nelerdir?	Evet	0	0
	Hayır	0	0
31.Sizce uzun vadede Tunceli’nin kalkınmasında devlet mi özel sektör mü lokomotif görev görüyordur?	Evet	7	70
	Hayır	3	30
32.Devlet altyapı alanında gerekli yatırım ortamını sağlayacak olursa özel sektör Tunceli’de yatırım yapar mı?	Evet	8	80
	Hayır	1	10

Tablo 21. Tunceli Devlet Su İşleri 93. Şube Müdürlüğü demografik bilgiler

Demografik Bilgiler	Seçenekler	N	%
Yaş	16- 20	0	0
	21-25	1	10
	26-35	5	50
	36-45	1	10
	46 ve üzeri	3	30
Cinsiyet	Erkek	8	80
	Kadın	2	20
Çalışma Durumu	Çiftçi	0	0
	KOBİ- Serbest Meslek	0	0
	Memur	4	40
	Ev hanımı -Emekli	0	0
	İşsiz	0	0

	Diğer	6	60
Medeni durum	Evli	7	70
	Bekar	3	30
	Dul	0	0
Çocuk Sayısı	0	4	40
	1 ve/ veya 2	4	40
	3 ve / veya 4	2	20
	5 ve daha fazla	0	0
Eğitim Durumu	İlköğretim	3	30
	Lise	0	0
	Lisans	6	60
	Lisans üstü	1	10
	Okur-yazar	0	0
	Okur	0	0
	Okuma yazması yok	0	0

Tablo 22. Tunceli Devlet Su İşleri 93. Şube Müdürlüğü göç bilgileri

Göç Ortamı	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'de ne zamandır ikâmet ediyorsunuz?	Tunceliliyim	2	20
	1-5 yıl	3	30
	6-10 yıl	0	0
	11 yıl ve daha fazla	5	50
2- Tunceli'den hiç göç etme ihtiyacı duydunuz mu?	Evet	6	60
	Hayır	4	40
3- Cevabımız “Evet” ise bu ihtiyacı duyma nedenleriniz nelerdir?	İşsizlik	3	30
	Eğitim imkanları	1	10
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	0	0
	Tayin	2	20
4- Tunceli'ye neden göç ettiniz?	İşsizlik	1	10
	Eğitim imkanları	1	10
	Çatışma ortamı	1	10
	Yatırım eksikliği	0	0
	Tayin	2	20

Tablo 23. Tunceli Devlet Su İşleri 93. Şube Müdürlüğü sosyo-ekonomik durum değerlendirme

SOSYO-EKONOMİK DURUM DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'nin Türkiye'nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum.	Hiç katılmıyorum	5	50
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10

	Tamamen katılıyorum	3	30
2- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	8	80
3-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu alt yapı yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	6	60
4-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu sosyal imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	5	50
5- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu kültürel imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	2	20
6- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu özel sektör yatırımı yapılmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	5	50
7-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir eşitsizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	1	10
8- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devletin ekonomik yaklaşımıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	5	50
9- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devlet	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10

yardımlarının eksikliğidir.	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	6	60
10- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir dağılımında eşitsizlik ortamıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	5	50
11-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu belediye hizmetlerinin yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	5	50
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	1	10
12-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu yaşam kalitesinin düşük olmasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	1	10
13-Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayidir.	Hiç katılmıyorum	4	40
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	2	20
14- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör tarımdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10
15- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hayvancılıktır	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	3	30
16- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hizmettir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	2	20
17- Tunceli'nin kalkınmasında en	Hiç katılmıyorum	2	20

önemli sektör turizmdir.	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	2	20
18- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitimidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
19- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sağlıktır.	Tamamen katılıyorum	2	20
	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	2	20

Tablo 24. Tunceli Devlet Su İşleri 93. Şube Müdürlüğü bölgesel değerlendirme

BÖLGESEL DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	3	30
2- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
3- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	2	20
4- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	8	80
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
5- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde	Hiç katılmıyorum	7	70

özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortam söz konusudur.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	2	20
7- Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir.	Tamamen katılıyorum	1	10
	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
8- Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam vardır, desteklenmektedir.	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
9- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel devlet desteğinin olmamasıdır.	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	3	30
	Hiç katılmıyorum	2	20
10- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitimli insan kaynağının olmamasıdır.	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	5	50
11- Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	5	50
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
12- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmamasıdır.	Tamamen katılıyorum	0	0
	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	2	20
	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0

13- Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmelidir (Halk eğitim vb).	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	7	70
14-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için AR-GE ve finans desteği sağlanmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	4	40
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	4	40
15-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	5	50
16-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmeli ve özendirilmelidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	5	50
17-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya çatışma ortamının olmaması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	5	50
18-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	3	30
19-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	6	60
20-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	6	60

	katılıyorum		
21-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamlar fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	6	60
22-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	4	40
23-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	3	30
24-Tunceli halkı girişimcilik konusunda olumlu, atılgan, dinamik bir yapıya sahiptir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	6	60

Tablo 25. Tunceli Devlet Su İşleri 93. Şube Müdürlüğü görüşme soruları

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
1.Tunceli’den dışarıya eğitilmiş insan göçü var mıdır?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
2.Tunceli’deki devlet okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	4	40
3.Tunceli’deki özel okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	2	20
	Hayır	6	60
4.Tunceli’deki devlet hastanelerinin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	1	10
	Hayır	9	90
5.Tunceli’deki özel hastanelerin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	9	90
6.Tunceli’deki köy okulları yeterli midir ve taşınabilir eğitim yapılabilmekte midir?	Evet	2	20
	Hayır	8	80
7.Tunceli’deki devlet üniversitesi ve bölümleri nelerdir?	Evet	9	90
	Hayır	0	0

8.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	4	40
9.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	3	30
10.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde eğitimli nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	2	20
11.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	1	10
	Hayır	9	90
12.Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının yoğun olduğu bir şehirdir diyebiliyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	10	100
13.Tunceli'de girişimciler için elverişli bir ortamın söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
14.Tunceli'de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir mi?	Evet	6	60
	Hayır	3	30
15.Tunceli'de kadın girişimciler için elverişli bir ortam var mıdır ve sizce desteklenmekte midir?	Evet	6	60
	Hayır	4	40
16.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel yeterli devlet desteğinin olmaması mıdır?	Evet	7	70
	Hayır	2	20
17.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitimli insan kaynağının olmaması mıdır?	Evet	4	40
	Hayır	5	50
18.Tunceli'de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmaması mıdır?	Evet	5	50
	Hayır	1	10

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
19.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmaması mıdır?	Evet	3	30
	Hayır	7	70
20.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmesi (Halk eğitim vb) gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
21.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalı mıdır?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
22.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini	Evet	9	90
	Hayır	0	0

düşünüyor musunuz?			
23.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya, gelir dağılımında eşitsizlik ortamının ortadan kaldırılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
24.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	2	20
25.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
26.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
27.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamların fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
28.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
29.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
30.Tunceli’de özel sektörün yatırım yapmamasının nedenleri nelerdir?	Evet	0	0
	Hayır	0	0
31.Sizce uzun vadede Tunceli’nin kalkınmasında devlet mi özel sektör mü lokomotif görev görüyordur?	Evet	8	80
	Hayır	2	20
32.Devlet altyapı alanında gerekli yatırım ortamını sağlayacak olursa özel sektör Tunceli’de yatırım yapar mı?	Evet	9	90
	Hayır	0	0

Tablo 26. Eğitim-Sen Tunceli Şubesi demografik bilgiler

Demografik Bilgiler	Seçenekler	N	%
Yaş	16- 20	0	0
	21-25	0	0
	26-35	3	30
	36-45	2	20
	46 ve üzeri	0	0
Cinsiyet	Erkek	4	40
	Kadın	1	10
Çalışma Durumu	Çiftçi	0	0
	KOBİ- Serbest Meslek	0	0
	Memur	5	50
	Ev hanımı –Emekli	0	0

	İşsiz	0	0
	Diğer	0	0
Medeni durum	Evli	5	50
	Bekar	0	0
	Dul	0	0
Çocuk Sayısı	0	2	20
	1 ve/ veya 2	2	20
	3 ve / veya 4	1	10
	5 ve daha fazla	0	0
Eğitim Durumu	İlköğretim	0	0
	Lise	2	20
	Lisans	3	30
	Lisans üstü	0	0
	Okur-yazar	0	0
	Okur	0	0
	Okuma yazması yok	0	0

Tablo 27. Eğitim-Sen Tunceli Şubesi Göç bilgileri

Göç Ortamı	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'de ne zamandır ikâmet ediyorsunuz?	Tunceliliyim	3	30
	1-5 yıl	1	10
	6-10 yıl	0	0
	11 yıl ve daha fazla	1	10
2- Tunceli'den hiç göç etme ihtiyacı duydunuz mu?	Evet	4	40
	Hayır	1	10
3- Cevabınız “Evet” ise bu ihtiyacı duyma nedenleriniz nelerdir?	İşsizlik	2	20
	Eğitim imkanları	1	10
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	0	0
	Tayin	1	10
4- Tunceli'ye neden göç ettiniz?	İşsizlik	1	10
	Eğitim imkanları	0	0
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	0	0
	Tayin	0	0

Tablo 28. Eğitim-Sen Tunceli Şubesi sosyo- ekonomik durum değerlendirme

SOSYO-EKONOMİK DURUM DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'nin Türkiye'nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	0	0
2- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	0	0
3-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu alt yapı yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	0	0
4-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu sosyal imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	0	0
5- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu kültürel imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu özel sektör yatırımı yapılmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10
7-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir eşitsizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10
8- Tunceli'nin geri kalmasına	Hiç katılmıyorum	0	0

neden olan en önemli sorunu devletin ekonomik yaklaşımıdır.	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	3	30
9- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devlet yardımlarının eksikliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
10- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir dağılımında eşitsizlik ortamıdır.	Tamamen katılıyorum	4	40
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
11-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu belediye hizmetlerinin yetersizliğidir.	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	2	20
	Hiç katılmıyorum	4	40
	Katılmıyorum	0	0
12-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu yaşam kalitesinin düşük olmasıdır.	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
	Hiç katılmıyorum	0	0
13-Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayidir.	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	4	40
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	0	0
14- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör tarımdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
15- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hayvancılıktır	Tamamen katılıyorum	1	10
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
16- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hizmettir.	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	2	20
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
17- Tunceli'nin kalkınmasında	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10
	Hiç katılmıyorum	0	0

en önemli sektör turizmdir.	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	0	0
18- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitimidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	1	10
19- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sağlıktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	0	0

Tablo 29. Eğitim-Sen Tunceli Şubesi bölgesel değerlendirme

BÖLGESEL DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	3	30
2- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	1	10
3- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde eğitimli nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	1	10
4- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
5- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0

şehirdir.	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortam söz konusudur.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	0	0
7- Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	0	0
8- Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam vardır, desteklenmektedir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	0	0
9- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel devlet desteğinin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	2	20
10- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	0	0
11- Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	0	0
12- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	0	0
13- Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0

eğitim verilmelidir (Halk eğitim vb).	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	0	0
14-Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için AR-GE ve finans desteği sağlanmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	0	0
15-Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	0	0
16-Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmeli ve özendirilmelidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10
17-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya çatışma ortamının olmaması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	4	40
18-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	4	40
19-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	5	50
20-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	3	30
21-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamlar fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	2	20
22-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0

geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	3	30
23-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	4	40
24-Tunceli halkı girişimcilik konusunda olumlu, atılgan, dinamik bir yapıya sahiptir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	4	40

Tablo 30. Eğitim-Sen Tunceli Şubesi görüşme soruları

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
1.Tunceli'den dışarıya eğitilmiş insan göçü var mıdır?	Evet	5	100
	Hayır	0	0
2.Tunceli'deki devlet okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	5	100
3.Tunceli'deki özel okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	3	60
	Hayır	2	40
4.Tunceli'deki devlet hastanelerinin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	1	20
	Hayır	4	80
5.Tunceli'deki özel hastanelerin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	5	100
6.Tunceli'deki köy okulları yeterli midir ve taşınabilir eğitim yapılabilmekte midir?	Evet	1	20
	Hayır	4	80
7.Tunceli'deki devlet üniversitesi ve bölümleri nelerdir?	Evet	5	100
	Hayır	0	0
8.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	5	100
	Hayır	0	0
9.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	2	40
	Hayır	3	60
10.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	4	80
	Hayır	1	20

11.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	5	100
12.Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının yoğun olduğu bir şehirdir diyebiliyor musunuz?	Evet	1	20
	Hayır	4	80
13.Tunceli'de girişimciler için elverişli bir ortamın söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	2	40
	Hayır	3	60
14.Tunceli'de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir mi?	Evet	4	80
	Hayır	0	0
15.Tunceli'de kadın girişimciler için elverişli bir ortam var mıdır ve sizce desteklenmekte midir?	Evet	4	80
	Hayır	1	20
16.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel yeterli devlet desteğinin olmaması mıdır?	Evet	4	80
	Hayır	1	20
17.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmaması mıdır?	Evet	1	20
	Hayır	4	80
18.Tunceli'de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmaması mıdır?	Evet	5	100
	Hayır	0	0

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
19.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmaması mıdır?	Evet	3	60
	Hayır	2	40
20.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmesi (Halk eğitim vb) gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	4	80
	Hayır	0	0
21.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalı mıdır?	Evet	4	80
	Hayır	0	0
22.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	4	80
	Hayır	0	0
23.Tunceli'de bölgesel kalkınmaya, gelir dağılımında eşitsizlik ortamının ortadan kaldırılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	4	80
	Hayır	0	0
24.Tunceli'de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	5	100
	Hayır	0	0
25.Tunceli'de bölgesel kalkınmaya	Evet	5	100

ifade özgürlüğünün olmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Hayır	0	0
26.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	3	60
	Hayır	1	20
27.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamların fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	5	100
	Hayır	0	0
28.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	4	80
	Hayır	0	0
29.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	4	80
	Hayır	0	0
30.Tunceli’de özel sektörün yatırım yapmamasının nedenleri nelerdir?	Evet	0	0
	Hayır	0	0
31.Sizce uzun vadede Tunceli’nin kalkınmasında devlet mi özel sektör mü lokomotif görev görüyordur?	Evet	2	40
	Hayır	3	60
32.Devlet altyapı alanında gerekli yatırım ortamını sağlayacak olursa özel sektör Tunceli’de yatırım yapar mı?	Evet	4	80
	Hayır	0	0

Tablo 31. Tunceli Esnaf ve Sanatkarlar Odası demografik bilgiler

Demografik Bilgiler	Seçenekler	N	%
Yaş	16- 20	0	0
	21-25	1	10
	26-35	4	40
	36-45	4	40
	46 ve üzeri	1	10
Cinsiyet	Erkek	3	30
	Kadın	7	70
Çalışma Durumu	Çiftçi	0	0
	KOBİ- Serbest Meslek	1	10
	Memur	5	50
	Ev hanımı –Emekli	0	0
	İşsiz	0	0
	Diğer	4	40
Medeni durum	Evli	5	50
	Bekar	3	30
	Dul	2	20
Çocuk Sayısı	0	3	30
	1 ve/ veya 2	3	30

	3 ve / veya 4	3	30
	5 ve daha fazla	0	0
Eğitim Durumu	İlköğretim	0	0
	Lise	6	60
	Lisans	3	30
	Lisans üstü	1	10
	Okur-yazar	0	0
	Okur	0	0
	Okuma yazması yok	0	0

Tablo 32. Tunceli Esnaf ve Sanatkarlar Odası göç bilgileri

Göç Ortamı	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'de ne zamandır ikâmet ediyorsunuz?	Tunceliliyim	8	80
	1-5 yıl	0	0
	6-10 yıl	0	0
	11 yıl ve daha fazla	2	20
2- Tunceli'den hiç göç etme ihtiyacı duydunuz mu?	Evet	2	20
	Hayır	8	80
3- Cevabınız "Evet" ise bu ihtiyacı duyma nedenleriniz nelerdir?	İşsizlik	1	10
	Eğitim imkanları	0	0
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	4	40
	Tayin	0	0
4- Tunceli'ye neden göç ettiniz?	İşsizlik	0	0
	Eğitim imkanları	0	0
	Çatışma ortamı	1	10
	Yatırım eksikliği	0	0
	Tayin	0	0

Tablo 33. Tunceli Esnaf ve Sanatkarlar Odası sosyo-ekonomik durum değerlendirme

SOSYO-EKONOMİK DURUM DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'nin Türkiye'nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10
2- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	3	30

3-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu alt yapı yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	2	20
4-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu sosyal imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	3	30
5- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu kültürel imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	1	10
6- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu özel sektör yatırımını yapılmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	2	20
7-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir eşitsizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
8- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devletin ekonomik yaklaşımıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
9- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devlet yardımlarının eksikliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
10- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir dağılımında eşitsizlik ortamıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	4	40
11-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu belediye hizmetlerinin yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	0	0

12-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu yaşam kalitesinin düşük olmasıdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	0	0
13-Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayidir.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	1	10
14- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör tarımdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	0	0
15- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hayvancılıktır	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	3	30
16- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hizmettir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	2	20
17- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör turizmdir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	0	0
18- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitimidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	2	20
19- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sağlıktır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	0	0

Tablo 34. Tunceli Esnaf ve Sanatkarlar Odası bölgesel değerlendirme

BÖLGESEL DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	0	0
2- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10
3- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde eğitimli nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	3	30
4- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	7	70
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
5- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	5	50
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortam söz konusudur.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	1	10
7- Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10
8- Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam vardır, desteklenmektedir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10
9- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel devlet	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0

desteğinin olmamasıdır.	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	5	50
10- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	6	60
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	1	10
11- Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğinin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	3	30
12- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	1	10
13- Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmelidir (Halk eğitim vb).	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	0	0
14-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için AR-GE ve finans desteği sağlanmalıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	0	0
15-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
16-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmeli ve özendirilmelidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
17-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya katkı ortamının olmaması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
18-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılması fayda	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0

sağlayacaktır.	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	2	20
19-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
20-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	3	30
21-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamlar fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
22-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	3	30
23-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
24-Tunceli halkı girişimcilik konusunda olumlu, atılgan, dinamik bir yapıya sahiptir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	1	10

Tablo 35. Tunceli Esnaf ve Sanatkarlar Odası görüşme soruları

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
1.Tunceli’den dışarıya eğitilmiş insan göçü var mıdır?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
2.Tunceli’deki devlet okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	2	20
	Hayır	6	60
3.Tunceli’deki özel okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	3	30

4.Tunceli'deki devlet hastanelerinin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	1	10
	Hayır	9	90
5.Tunceli'deki özel hastanelerin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	9	90
6.Tunceli'deki köy okulları yeterli midir ve taşınmalı eğitim yapılabilen midir?	Evet	0	0
	Hayır	10	100
7.Tunceli'deki devlet üniversitesi ve bölümleri nelerdir?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
8.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	2	20
9.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	3	30
10.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	5	50
11.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	10	100
12.Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının yoğun olduğu bir şehirdir diyebiliyor musunuz?	Evet	1	10
	Hayır	8	80
13.Tunceli'de girişimciler için elverişli bir ortamın söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
14.Tunceli'de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir mi?	Evet	3	30
	Hayır	6	60
15.Tunceli'de kadın girişimciler için elverişli bir ortam var mıdır ve sizce desteklenmekte midir?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
16.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel yeterli devlet desteğinin olmaması mıdır?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
17.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmaması mıdır?	Evet	1	10
	Hayır	7	70
18.Tunceli'de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmaması mıdır?	Evet	4	40
	Hayır	2	20

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
19.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün	Evet	2	20
	Hayır	3	30

olmaması mıdır?			
20.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmesi (Halk eğitim vb) gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	2	20
21.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalı mıdır?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
22.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	4	40
	Hayır	0	0
23.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya, gelir dağılımında eşitsizlik ortamının ortadan kaldırılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
24.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	3	30
	Hayır	5	50
25.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
26.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
27.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamların fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
28.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
29.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
30.Tunceli’de özel sektörün yatırım yapmamasının nedenleri nelerdir?	Evet	0	0
	Hayır	0	0
31.Sizce uzun vadede Tunceli’nin kalkınmasında devlet mi özel sektör mü lokomotif görev görüyordur?	Evet	6	60
	Hayır	3	30
32.Devlet altyapı alanında gerekli yatırım ortamını sağlayacak olursa özel sektör Tunceli’de yatırım yapar mı?	Evet	6	60
	Hayır	1	10

Tablo 36. Tunceli İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü demografik bilgiler

Demografik Bilgiler	Seçenekler	N	%
Yaş	16- 20	0	0
	21-25	0	0
	26-35	2	20
	36-45	7	70
	46 ve üzeri	1	10
Cinsiyet	Erkek	8	80
	Kadın	2	20
Çalışma Durumu	Çiftçi	0	0
	KOBİ- Serbest Meslek	0	0
	Memur	9	90
	Ev hanımı -Emekli	0	0
	İşsiz	0	0
	Diğer	1	10
Medeni durum	Evli	9	90
	Bekar	1	10
	Dul	0	0
Çocuk Sayısı	0	2	20
	1 ve/ veya 2	6	60
	3 ve / veya 4	2	20
	5 ve daha fazla	0	0
Eğitim Durumu	İlköğretim	0	0
	Lise	2	20
	Lisans	7	70
	Lisans üstü	1	10
	Okur-yazar	0	0
	Okur	0	0
	Okuma yazması yok	0	0

Tablo 37. Tunceli İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü göç bilgileri

Göç Ortamı	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'de ne zamandır ikâmet ediyorsunuz?	Tunceliliyim	4	40
	1-5 yıl	0	0
	6-10 yıl	3	30
	11 yıl ve daha fazla	3	30
2- Tunceli'den hiç göç etme ihtiyacı duydunuz mu?	Evet	3	30
	Hayır	7	70
3- Cevabımız “Evet” ise bu ihtiyacı duyma nedenleriniz nelerdir?	İşsizlik	0	0
	Eğitim imkanları	2	20
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	1	10

	Tayin	0	0
4- Tunceli'ye neden göç ettiniz?	İşsizlik	0	0
	Eğitim imkanları	0	0
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	0	0
	Tayin	5	50

Tablo 38. Tunceli İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü. sosyo-ekonomik durum değerlendirme

SOSYO-EKONOMİK DURUM DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'nin Türkiye'nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	4	40
2- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	9	90
	Tamamen katılıyorum	0	0
3-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu alt yapı yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	3	30
4-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu sosyal imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	3	30
5- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu kültürel imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	1	10
6- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu özel sektör yatırımı yapılmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	3	30
7-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir eşitsizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	0	0

	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	4	40
8- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devletin ekonomik yaklaşımıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	4	40
9- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devlet yardımlarının eksikliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	8	80
10- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir dağılımında eşitsizlik ortamıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	6	60
11-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu belediye hizmetlerinin yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10
12-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu yaşam kalitesinin düşük olmasıdır.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	1	10
13-Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayidir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	2	20
14- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör tarımdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
15- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hayvancılıktır	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	6	60
16- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hizmettir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10

	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
17- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör turizmdir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	6	60
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	1	10
18- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitimidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	1	10
19- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sağlıktır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10

Tablo 39. Tunceli İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü bölgesel değerlendirme

BÖLGESEL DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	2	20
2- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10
3- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde eğitimli nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	5	50
4- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	8	80
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
5- Tunceli Doğu Anadolu	Hiç katılmıyorum	6	60

bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortam söz konusudur.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
7- Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	2	20
8- Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam vardır, desteklenmektedir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	5	50
9- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel devlet desteğinin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	5	50
10- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	5	50
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	1	10
11- Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	0	0
12- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	5	50
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	0	0
13- Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmelidir (Halk eğitim vb).	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	0	0
14-Tunceli’de girişimciliğin	Hiç katılmıyorum	0	0

özendirilmesi için AR-GE ve finans desteği sağlanmalıdır.	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	8	80
	Tamamen katılıyorum	1	10
15-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	8	80
16-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmeli ve özendirilmelidir.	Tamamen katılıyorum	1	10
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
17-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya çatışma ortamının olmaması fayda sağlayacaktır.	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
18-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılması fayda sağlayacaktır.	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	4	40
	Hiç katılmıyorum	1	10
19-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır.	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
20-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
21-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamlar fayda sağlayacaktır.	Tamamen katılıyorum	2	20
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
22-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	2	20
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
23-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya	Kararsızım	0	0
	Hiç katılmıyorum	0	0

sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
24-Tunceli halkı girişimcilik konusunda olumlu, atılgan, dinamik bir yapıya sahiptir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30

Tablo 40. Tunceli İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü görüşme soruları

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
1.Tunceli'den dışarıya eğitilmiş insan göçü var mıdır?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
2.Tunceli'deki devlet okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	3	30
	Hayır	7	70
3.Tunceli'deki özel okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	4	40
4.Tunceli'deki devlet hastanelerinin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	1	10
	Hayır	9	90
5.Tunceli'deki özel hastanelerin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	8	80
6.Tunceli'deki köy okulları yeterli midir ve taşınmalı eğitim yapılabilir mi?	Evet	0	0
	Hayır	8	80
7.Tunceli'deki devlet üniversitesi ve bölümleri nelerdir?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
8.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	2	20
9.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	3	30
	Hayır	6	60
10.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	2	20
11.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun	Evet	0	0

bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Hayır	10	100
12.Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının yoğun olduğu bir şehirdir diyebiliyor musunuz?	Evet	2	20
	Hayır	8	80
13.Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortamın söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	3	30
14.Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir mi?	Evet	7	70
	Hayır	3	30
15.Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam var mıdır ve sizce desteklenmekte midir?	Evet	9	90
	Hayır	1	10
16.Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel yeterli devlet desteğinin olmaması mıdır?	Evet	7	70
	Hayır	3	30
17.Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmaması mıdır?	Evet	0	0
	Hayır	10	100
18.Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmaması mıdır?	Evet	8	80
	Hayır	1	10

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
19.Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmaması mıdır?	Evet	0	0
	Hayır	10	100
20.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmesi (Halk eğitim vb) gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	3	30
21.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalı mıdır?	Evet	9	90
	Hayır	1	10
22.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
23.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya, gelir dağılımında eşitsizlik ortamının ortadan kaldırılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
24.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	1	10
25.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya	Evet	10	100

ifade özgürlüğünün olmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Hayır	0	0
26.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	1	10
27.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamların fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
28.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
29.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
30.Tunceli’de özel sektörün yatırım yapmamasının nedenleri nelerdir?	Evet	0	0
	Hayır	0	0
31.Sizce uzun vadede Tunceli’nin kalkınmasında devlet mi özel sektör mü lokomotif görev görüyordur?	Evet	5	50
	Hayır	5	50
32.Devlet altyapı alanında gerekli yatırım ortamını sağlayacak olursa özel sektör Tunceli’de yatırım yapar mı?	Evet	9	90
	Hayır	0	0

Tablo 41. Tunceli İl Özel İdaresi demografik bilgiler

Demografik Bilgiler	Seçenekler	N	%
Yaş	16- 20	1	10
	21-25	0	0
	26-35	1	10
	36-45	6	60
	46 ve üzeri	2	20
Cinsiyet	Erkek	8	80
	Kadın	2	20
Çalışma Durumu	Çiftçi	1	10
	KOBİ- Serbest Meslek	2	20
	Memur	4	40
	Ev hanımı -Emekli	0	0
	İşsiz	0	0
	Diğer	3	30
Medeni durum	Evli	6	60
	Bekar	4	40
	Dul	0	0

Çocuk Sayısı	0	3	30
	1 ve/ veya 2	5	50
	3 ve / veya 4	1	10
	5 ve daha fazla	0	0
Eğitim Durumu	İlköğretim	5	50
	Lise	1	10
	Lisans	3	30
	Lisans üstü	0	0
	Okur-yazar	0	0
	Okur	0	0
	Okuma yazması yok	0	0

Tablo 42. Tunceli İl Özel İdaresi göç bilgileri

Göç Ortamı	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'de ne zamandır ikâmet ediyorsunuz?	Tunceliliyim	8	80
	1-5 yıl	1	10
	6-10 yıl	0	0
	11 yıl ve daha fazla	1	10
2- Tunceli'den hiç göç etme ihtiyacı duydunuz mu?	Evet	2	20
	Hayır	8	80
3- Cevabımız “Evet” ise bu ihtiyacı duyma nedenleriniz nelerdir?	İşsizlik	1	10
	Eğitim imkanları	1	10
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	0	0
	Tayin	0	0
4- Tunceli'ye neden göç ettiniz?	İşsizlik	0	0
	Eğitim imkanları	0	0
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	0	0
	Tayin	0	0

Tablo 43. Tunceli İl Özel İdaresi sosyo-ekonomik durum değerlendirme

SOSYO-EKONOMİK DURUM DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'nin Türkiye'nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10
2- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60

	Tamamen katılıyorum	1	10
3-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu alt yapı yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	1	10
4-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu sosyal imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	1	10
5- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu kültürel imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu özel sektör yatırımı yapılmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	1	10
7-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir eşitsizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	1	10
8- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devletin ekonomik yaklaşımıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	2	20
9- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devlet yardımlarının eksikliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
10- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir dağılımında eşitsizlik ortamıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	2	20
11-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu belediye hizmetlerinin	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	5	50
	Kararsızım	0	0

yetersizliğidir.	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	0	0
12-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu yaşam kalitesinin düşük olmasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	0	0
13-Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayidir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	1	10
14- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör tarımdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10
15- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hayvancılıktır	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	3	30
16- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hizmettir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	3	30
17- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör turizmdir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	0	0
18- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitimidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	3	30
19- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sağlıktır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	1	10

Tablo 44. Tunceli İl Özel İdaresi bölgesel değerlendirme

BÖLGESEL DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10
2- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	6	60
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	0	0
3- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	2	20
4- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	5	50
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	0	0
5- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortam söz konusudur.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	0	0
7- Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	0	0
8- Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam vardır, desteklenmektedir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	0	0
9- Tunceli’de girişimciliğin	Hiç katılmıyorum	0	0

önündeki en önemli engel devlet desteğinin olmamasıdır.	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	2	20
10- Tunceli’de girişimciliğın önündeki en önemli engel eğitimi insan kaynağının olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	5	50
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	0	0
11- Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğın olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	0	0
12- Tunceli’de girişimciliğın önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	1	10
13- Tunceli’de girişimciliğın özendirilmesi için mesleki eğitim verilmelidir (Halk eğitim vb).	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	4	40
14-Tunceli’de girişimciliğın özendirilmesi için AR-GE ve finans desteğı sağlanmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	2	20
15-Tunceli’de girişimciliğın özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	1	10
16-Tunceli’de girişimciliğın özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmeli ve özendirilmelidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	1	10
17-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya çatışma ortamının olmaması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	1	10
18-Tunceli’de bölgesel	Hiç katılmıyorum	0	0

kalkınmaya ana dilin kullanılması fayda sağlayacaktır.	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
19-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
20-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Tamamen katılıyorum	1	10
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
21-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamlar fayda sağlayacaktır.	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	1	10
	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
22-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	1	10
	Hiç katılmıyorum	1	10
23-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	2	20
24-Tunceli halkı girişimcilik konusunda olumlu, atılgan, dinamik bir yapıya sahiptir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
23-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Tamamen katılıyorum	2	20
	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
24-Tunceli halkı girişimcilik konusunda olumlu, atılgan, dinamik bir yapıya sahiptir.	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	2	20
	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
24-Tunceli halkı girişimcilik konusunda olumlu, atılgan, dinamik bir yapıya sahiptir.	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	2	20
	Hiç katılmıyorum	1	10

Tablo 45. Tunceli İl Özel İdaresi görüşme soruları

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
1.Tunceli’den dışarıya eğitilmiş insan göçü var mıdır?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
2.Tunceli’deki devlet okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	1	10
	Hayır	7	70
3.Tunceli’deki özel okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor	Evet	4	40
	Hayır	4	40

musunuz?			
4.Tunceli'deki devlet hastanelerinin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	8	80
5.Tunceli'deki özel hastanelerin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	8	80
6.Tunceli'deki köy okulları yeterli midir ve taşınmalı eğitim yapılabilirmekte midir?	Evet	0	0
	Hayır	8	80
7.Tunceli'deki devlet üniversitesi ve bölümleri nelerdir?	Evet	7	70
	Hayır	0	0
8.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	2	20
9.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	2	20
	Hayır	5	50
10.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	2	20
11.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	1	10
	Hayır	7	70
12.Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının yoğun olduğu bir şehirdir diyebiliyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	8	80
13.Tunceli'de girişimciler için elverişli bir ortamın söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	2	20
14.Tunceli'de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir mi?	Evet	7	70
	Hayır	1	10
15.Tunceli'de kadın girişimciler için elverişli bir ortam var mıdır ve sizce desteklenmekte midir?	Evet	6	60
	Hayır	2	20
16.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel yeterli devlet desteğinin olmaması mıdır?	Evet	1	10
	Hayır	7	70
17.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmaması mıdır?	Evet	0	0
	Hayır	8	80
18.Tunceli'de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmaması mıdır?	Evet	6	60
	Hayır	2	20

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
19.Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmaması mıdır?	Evet	7	70
	Hayır	1	10
20.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmesi (Halk eğitim vb) gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	1	10
21.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalı mıdır?	Evet	6	60
	Hayır	1	10
22.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	1	10
23.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya, gelir dağılımında eşitsizlik ortamının ortadan kaldırılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	0	0
24.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
25.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	0	0
26.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	0	0
27.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizmle ilişkin reklamların fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	0	0
28.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	0	0
29.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
30.Tunceli’de özel sektörün yatırım yapmamasının nedenleri nelerdir?	Evet	0	0
	Hayır	0	0
31.Sizce uzun vadede Tunceli’in kalkınmasında devlet mi özel sektör mü lokomotif görev görüyordur?	Evet	7	70
	Hayır	3	30
32.Devlet altyapı alanında gerekli yatırım ortamını sağlayacak olursa özel sektör Tunceli’de yatırım yapar mı?	Evet	6	60
	Hayır	1	10

Tablo 46. Tunceli Sağlık Müdürlüğü demografik bilgiler

Demografik Bilgiler	Seçenekler	N	%
Yaş	16- 20	0	0
	21-25	3	30
	26-35	2	20
	36-45	3	30
	46 ve üzeri	2	20
Cinsiyet	Erkek	3	30
	Kadın	7	70
Çalışma Durumu	Çiftçi	0	0
	KOBİ- Serbest Meslek	0	0
	Memur	10	100
	Ev hanımı –Emekli	0	0
	İşsiz	0	0
	Diğer	0	0
Medeni durum	Evli	5	50
	Bekar	5	50
	Dul	0	0
Çocuk Sayısı	0	5	50
	1 ve/ veya 2	3	30
	3 ve / veya 4	2	20
	5 ve daha fazla	0	0
Eğitim Durumu	İlköğretim	0	0
	Lise	3	30
	Lisans	7	70
	Lisans üstü	0	0
	Okur-yazar	0	0
	Okur	0	0
	Okuma yazması yok	0	0

Tablo 47. Tunceli Sağlık Müdürlüğü göç bilgileri

Göç Ortamı	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'de ne zamandır ikâmet ediyorsunuz?	Tunceliliyim	6	60
	1-5 yıl	2	20
	6-10 yıl	0	0
	11 yıl ve daha fazla	2	20
2- Tunceli'den hiç göç etme ihtiyacı duydunuz mu?	Evet	5	50
	Hayır	5	50
3- Cevabınız “Evet” ise bu ihtiyacı duyma nedenleriniz nelerdir?	İşsizlik	0	0
	Eğitim imkanları	0	0
	Çatışma ortamı	1	10
	Yatırım eksikliği	0	0

	Tayin	6	60
4- Tunceli'ye neden göç ettiniz?	İşsizlik	0	0
	Eğitim imkanları	0	0
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	0	0
	Tayin	4	40

Tablo 48. Tunceli Sağlık Müdürlüğü sosyo-ekonomik durum değerlendirme

SOSYO-EKONOMİK DURUM DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'nin Türkiye'nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
2- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	6	60
3-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu alt yapı yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	1	10
4-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu sosyal imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	3	30
5- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu kültürel imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	2	20
6- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu özel sektör yatırımı yapılmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	6	60
7-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir eşitsizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40

	Tamamen katılıyorum	5	50
8- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devletin ekonomik yaklaşımıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	5	50
9- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devlet yardımlarının eksikliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	8	80
10- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir dağılımında eşitsizlik ortamıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	4	40
11-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu belediye hizmetlerinin yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	2	20
12-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu yaşam kalitesinin düşük olmasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10
13-Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	3	30
14- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör tarımdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	4	40
15- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hayvancılıktır	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	4	40
16- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hizmettir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	2	20

	Tamamen katılıyorum	2	20
17- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör turizmdir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10
18- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitimidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
19- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sağlıktır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	3	30

Tablo 49. Tunceli Sağlık Müdürlüğü bölgesel değerlendirme

BÖLGESEL DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	3	30
2- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	3	30
3- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde eğitimli nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	4	40
4- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	4	40
	Katılmıyorum	5	50
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
5- Tunceli Doğu Anadolu	Hiç katılmıyorum	5	50

bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Katılmıyorum	5	50
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortam söz konusudur.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10
7- Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10
8- Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam vardır, desteklenmektedir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	1	10
9- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel devlet desteğinin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	4	40
10- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	5	50
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	0	0
11- Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10
12- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	0	0
13- Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmelidir (Halk eğitim vb).	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	5	50
14-Tunceli’de girişimciliğin	Hiç katılmıyorum	2	20

özendirilmesi için AR-GE ve finans desteği sağlanmalıdır.	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	5	50
15-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	6	60
16-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmeli ve özendirilmelidir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	6	60
17-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya çatışma ortamının olmaması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	6	60
18-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	2	20
19-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	4	40
20-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	1	10
21-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamlar fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	3	30
22-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
23-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya	Hiç katılmıyorum	2	20

sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	4	40
24-Tunceli halkı girişimcilik konusunda olumlu, atılgan, dinamik bir yapıya sahiptir.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	3	30

Tablo 50. Tunceli Sağlık Müdürlüğü görüşme soruları

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
1.Tunceli'den dışarıya eğitilmiş insan göçü var mıdır?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
2.Tunceli'deki devlet okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	4	40
	Hayır	5	50
3.Tunceli'deki özel okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	3	30
4.Tunceli'deki devlet hastanelerinin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	10	100
5.Tunceli'deki özel hastanelerin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	7	70
6.Tunceli'deki köy okulları yeterli midir ve taşınabilir eğitim yapılabilmekte midir?	Evet	2	20
	Hayır	7	70
7.Tunceli'deki devlet üniversitesi ve bölümleri nelerdir?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
8.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	2	20
9.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	2	20
10.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	2	20
11.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	1	10
	Hayır	8	80
12.Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının yoğun olduğu bir şehirdir diyebiliyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	8	80

13.Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortamın söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
14.Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir mi?	Evet	2	20
	Hayır	5	50
15.Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam var mıdır ve sizce desteklenmekte midir?	Evet	6	60
	Hayır	3	30
16.Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel yeterli devlet desteğinin olmaması mıdır?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
17.Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmaması mıdır?	Evet	1	10
	Hayır	7	70
18.Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmaması mıdır?	Evet	6	60
	Hayır	1	10

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
19.Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmaması mıdır?	Evet	5	50
	Hayır	3	30
20.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmesi (Halk eğitim vb) gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
21.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalı mıdır?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
22.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	1	10
23.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya, gelir dağılımında eşitsizlik ortamının ortadan kaldırılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
24.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	1	10
25.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	0	0
26.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	2	20
27.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamların fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
28.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim	Evet	7	70

fırsatlarının geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Hayır	1	10
29.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması- geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
30.Tunceli’de özel sektörün yatırım yapmamasının nedenleri nelerdir?	Evet	0	0
	Hayır	0	0
31.Sizce uzun vadede Tunceli’nin kalkınmasında devlet mi özel sektör mü lokomotif görev görüyordur?	Evet	8	80
	Hayır	2	20
32.Devlet altyapı alanında gerekli yatırım ortamını sağlayacak olursa özel sektör Tunceli’de yatırım yapar mı?	Evet	9	90
	Hayır	0	0

Tablo 51. Tunceli Merkez Sağlık Ocağı demografik bilgiler

Demografik Bilgiler	Seçenekler	N	%
Yaş	16- 20	0	0
	21-25	1	10
	26-35	2	20
	36-45	5	50
	46 ve üzeri	2	20
Cinsiyet	Erkek	4	40
	Kadın	6	60
Çalışma Durumu	Çiftçi	0	0
	KOBİ- Serbest Meslek	0	0
	Memur	10	100
	Ev hanımı -Emekli	0	0
	İşsiz	0	0
	Diğer	0	0
Medeni durum	Evli	7	70
	Bekar	3	30
	Dul	0	0
Çocuk Sayısı	0	4	40
	1 ve/ veya 2	4	40
	3 ve / veya 4	2	20
	5 ve daha fazla	0	0
Eğitim Durumu	İlköğretim	0	0
	Lise	0	0
	Lisans	10	100
	Lisans üstü	0	0
	Okur-yazar	0	0
	Okur	0	0
	Okuma yazması yok	0	0

Tablo 52. Tunceli Merkez Sağlık Ocağı göç bilgileri

Göç Ortamı	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'de ne zamandır ikâmet ediyorsunuz?	Tunceliliyim	6	60
	1-5 yıl	1	10
	6-10 yıl	0	0
	11 yıl ve daha fazla	3	30
2- Tunceli'den hiç göç etme ihtiyacı duyduunuz mu?	Evet	3	30
	Hayır	7	70
3- Cevabınız “Evet” ise bu ihtiyacı duyma nedenleriniz nelerdir?	İşsizlik	1	10
	Eğitim imkanları	0	0
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	2	20
	Tayin	0	0
4- Tunceli'ye neden göç ettiniz?	İşsizlik	0	0
	Eğitim imkanları	0	0
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	0	0
	Tayin	0	0

Tablo 53. Tunceli Merkez Sağlık Ocağı sosyo-ekonomik durum değerlendirme

SOSYO-EKONOMİK DURUM DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'nin Türkiye'nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	1	10
2- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
3-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu alt yapı yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	0	0
4-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu sosyal imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	2	20
5- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu kültürel	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	4	40

imkanların yetersizliğidir.	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu özel sektör yatırımı yapılmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	4	40
7-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir eşitsizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
8- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devletin ekonomik yaklaşımıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	3	30
9- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devlet yardımlarının eksikliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	3	30
10- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir dağılımında eşitsizlik ortamıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
11-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu belediye hizmetlerinin yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10
12-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu yaşam kalitesinin düşük olmasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	6	60
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	0	0
13-Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayidir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	1	10
14- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör tarımdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20

	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	2	20
15- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hayvancılıktır	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
16- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hizmettir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	1	10
17- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör turizmdir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	1	10
18- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitimidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	2	20
19- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sağlıktır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10

Tablo 54. Tunceli Merkez Sağlık Ocağı bölgesel değerlendirme

BÖLGESEL DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	3	30
2- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	4	40
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	2	20
3- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehirdir.			

	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	3	30
4- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	6	60
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
5- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	6	60
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortam söz konusudur.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	2	20
7- Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
8- Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam vardır, desteklenmektedir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	2	20
9- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel devlet desteğinin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
10- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	5	50
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
11- Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0

	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	3	30
12- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	0	0
13- Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmelidir (Halk eğitim vb).	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	8	80
	Tamamen katılıyorum	1	10
14-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için AR-GE ve finans desteği sağlanmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	3	30
15-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
16-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmeli ve özendirilmelidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
17-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya çatışma ortamının olmaması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	7	70
18-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
19-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	7	70
20-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10

	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	5	50
21-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizmle ilişkin reklamlar fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	6	60
22-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	4	40
23-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	4	40
24-Tunceli halkı girişimcilik konusunda olumlu, atılgan, dinamik bir yapıya sahiptir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	2	20

Tablo 55. Tunceli Merkez Sağlık Ocağı görüşme soruları

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
1.Tunceli’den dışarıya eğitilmiş insan göçü var mıdır?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
2.Tunceli’deki devlet okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	3	30
	Hayır	7	70
3.Tunceli’deki özel okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	5	50
4.Tunceli’deki devlet hastanelerinin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	1	10
	Hayır	8	80
5.Tunceli’deki özel hastanelerin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	6	60
6.Tunceli’deki köy okulları yeterli midir ve taşınabilir eğitim yapılabilmekte midir?	Evet	0	0
	Hayır	7	70
7.Tunceli’deki devlet üniversitesi ve bölümleri nelerdir?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
8.Tunceli’nin Doğu Anadolu bölgesinde	Evet	8	80

sosyal ve kültürel bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Hayır	0	0
9.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	1	10
	Hayır	6	60
10.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	2	20
11.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	9	90
12.Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının yoğun olduğu bir şehirdir diyebiliyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	9	90
13.Tunceli'de girişimciler için elverişli bir ortamın söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	2	20
14.Tunceli'de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir mi?	Evet	5	50
	Hayır	2	20
15.Tunceli'de kadın girişimciler için elverişli bir ortam var mıdır ve sizce desteklenmekte midir?	Evet	7	70
	Hayır	1	10
16.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel yeterli devlet desteğinin olmaması mıdır?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
17.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmaması mıdır?	Evet	0	0
	Hayır	8	80
18.Tunceli'de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmaması mıdır?	Evet	5	50
	Hayır	1	10

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
19.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmaması mıdır?	Evet	2	20
	Hayır	4	40
20.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmesi (Halk eğitim vb) gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	0	0
21.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalı mıdır?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
22.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
23.Tunceli'de bölgesel kalkınmaya, gelir dağılımında eşitsizlik ortamının ortadan	Evet	6	60

kaldırılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Hayır	0	0
24.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	0	0
25.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
26.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	0	0
27.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamların fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
28.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	0	0
29.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	0	0
30.Tunceli’de özel sektörün yatırım yapmamasının nedenleri nelerdir?	Evet	0	0
	Hayır	0	0
31.Sizce uzun vadede Tunceli’nin kalkınmasında devlet mi özel sektör mü lokomotif görev görüyordur?	Evet	9	90
	Hayır	1	10
32.Devlet altyapı alanında gerekli yatırım ortamını sağlayacak olursa özel sektör Tunceli’de yatırım yapar mı?	Evet	9	90
	Hayır	0	0

Tablo 56. Tunceli Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı demografik bilgiler

Demografik Bilgiler	Seçenekler	N	%
Yaş	16- 20	0	0
	21-25	2	20
	26-35	4	40
	36-45	4	40
	46 ve üzeri	0	0
Cinsiyet	Erkek	5	50
	Kadın	5	50
Çalışma Durumu	Çiftçi	0	0
	KOBİ- Serbest Meslek	1	10
	Memur	9	90
	Ev hanımı –Emekli	0	0
	İşsiz	0	0
	Diğer	0	0
Medeni durum	Evli	6	60
	Bekar	4	40

	Dul	0	0
Çocuk Sayısı	0	6	60
	1 ve/ veya 2	2	20
	3 ve / veya 4	1	10
	5 ve daha fazla	0	0
	Eğitim Durumu	İlköğretim	0
Eğitim Durumu	Lise	0	0
	Lisans	9	90
	Lisans üstü	0	0
	Okur-yazar	0	0
	Okur	0	0
	Okuma yazması yok	0	0

Tablo 57. Tunceli Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı göç bilgileri

Göç Ortamı	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'de ne zamandır ikâmet ediyorsunuz?	Tunceliliyim	8	80
	1-5 yıl	0	0
	6-10 yıl	0	0
	11 yıl ve daha fazla	2	20
2- Tunceli'den hiç göç etme ihtiyacı duydunuz mu?	Evet	3	30
	Hayır	7	70
3- Cevabınız "Evet" ise bu ihtiyacı duyma nedenleriniz nelerdir?	İşsizlik	3	30
	Eğitim imkanları	0	0
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	0	0
	Tayin	0	0
4- Tunceli'ye neden göç ettiniz?	İşsizlik	0	0
	Eğitim imkanları	0	0
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	0	0
	Tayin	0	0

Tablo 58. Tunceli Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı sosyo-ekonomik durum değerlendirme

SOSYO-EKONOMİK DURUM DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'nin Türkiye'nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	2	20
2- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10

	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	4	40
3-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu alt yapı yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
4-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu sosyal imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	4	40
5- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu kültürel imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	6	60
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	1	10
6- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu özel sektör yatırımı yapılmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
7-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir eşitsizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
8- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devletin ekonomik yaklaşımıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
9- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devlet yardımlarının eksikliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
10- Tunceli'nin geri kalmasına	Tamamen katılıyorum	4	40
	Hiç katılmıyorum	1	10

neden olan en önemli sorunu gelir dağılımında eşitsizlik ortamıdır.	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
11-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu belediye hizmetlerinin yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	4	40
12-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu yaşam kalitesinin düşük olmasıdır.	Tamamen katılıyorum	0	0
	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	5	50
	Kararsızım	0	0
13-Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayidir.	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	0	0
	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
14- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör tarımdır.	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	1	10
	Hiç katılmıyorum	1	10
15- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hayvancılıktır	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	6	60
16- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hizmettir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
17- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör turizmdir.	Tamamen katılıyorum	1	10
	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	2	20
18- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitimidir.	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	0	0
	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
19- Tunceli'nin kalkınmasında en	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
	Hiç katılmıyorum	1	10

önemli sektör sağlıktır.	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	8	80
	Tamamen katılıyorum	0	0

Tablo 59. Tunceli Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı bölgesel değerlendirme

BÖLGESEL DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	1	10
2- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	4	40
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	1	10
3- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	1	10
4- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	5	50
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	1	10
5- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	6	60
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	1	10
6- Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortam söz konusudur.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	1	10
7- Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	3	30
8- Tunceli’de kadın girişimciler için	Hiç katılmıyorum	1	10

elverişli bir ortam vardır, desteklenmektedir.	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
9- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel devlet desteğinin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	7	70
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
10- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmamasıdır.	Tamamen katılıyorum	0	0
	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
11- Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğinin olmamasıdır.	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	3	30
12- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmamasıdır.	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	0	0
	Hiç katılmıyorum	0	0
13- Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmelidir (Halk eğitim vb).	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
14-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için AR-GE ve finans desteği sağlanmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
15-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalıdır.	Tamamen katılıyorum	3	30
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
16-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmeli ve özendirilmelidir.	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
17-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	5	50
	Hiç katılmıyorum	1	10

çatışma ortamının olmaması fayda sağlayacaktır.	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	6	60
18-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
19-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır.	Tamamen katılıyorum	6	60
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
20-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	5	50
	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
21-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamlar fayda sağlayacaktır.	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	6	60
	Hiç katılmıyorum	0	0
22-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	6	60
23-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	5	50
24-Tunceli halkı girişimcilik konusunda olumlu, atılgan, dinamik bir yapıya sahiptir.	Tamamen katılıyorum	2	20
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	1	10

Tablo 60. Tunceli Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı görüşme soruları

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
1.Tunceli'den dışarıya eğitimli insan göçü var mıdır?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
2.Tunceli'deki devlet okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	3	30
	Hayır	6	60
3.Tunceli'deki özel okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	2	20
4.Tunceli'deki devlet hastanelerinin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	10	100
5.Tunceli'deki özel hastanelerin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	8	80
6.Tunceli'deki köy okulları yeterli midir ve taşınalı eğitim yapılabilen midir?	Evet	0	0
	Hayır	9	90
7.Tunceli'deki devlet üniversitesi ve bölümleri nelerdir?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
8.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
9.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	3	30
	Hayır	5	50
10.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde eğitimli nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	2	20
11.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	10	100
12.Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının yoğun olduğu bir şehirdir diyebiliyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	9	90
13.Tunceli'de girişimciler için elverişli bir ortamın söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	2	20
14.Tunceli'de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir mi?	Evet	7	70
	Hayır	1	10
15.Tunceli'de kadın girişimciler için elverişli bir ortam var mıdır ve sizce desteklenmekte midir?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
16.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel yeterli devlet desteğinin olmaması mıdır?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
17.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en	Evet	0	0

önemli engel eğitimli insan kaynağının olmaması mıdır?	Hayır	9	90
18.Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmaması mıdır?	Evet	6	60
	Hayır	1	10

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
19.Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmaması mıdır?	Evet	4	40
	Hayır	4	40
20.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmesi (Halk eğitim vb) gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
21.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalı mıdır?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
22.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
23.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya, gelir dağılımında eşitsizlik ortamının ortadan kaldırılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
24.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
25.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
26.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
27.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamların fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
28.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
29.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
30.Tunceli’de özel sektörün yatırım yapmamasının nedenleri nelerdir?	Evet	0	0
	Hayır	0	0
31.Sizce uzun vadede Tunceli’nin kalkınmasında devlet mi özel sektör mü lokomotif görev görüyordur?	Evet	5	50
	Hayır	5	50
32.Devlet altyapı alanında gerekli yatırım ortamını sağlayacak olursa özel sektör Tunceli’de yatırım yapar mı?	Evet	9	90
	Hayır	0	0

Tablo 61. Tunceli Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü demografik bilgiler

Demografik Bilgiler	Seçenekler	N	%
Yaş	16- 20	0	0
	21-25	0	0
	26-35	4	40
	36-45	4	40
	46 ve üzeri	2	20
Cinsiyet	Erkek	5	50
	Kadın	5	50
Çalışma Durumu	Çiftçi	0	0
	KOBİ- Serbest Meslek	0	0
	Memur	10	100
	Ev hanımı -Emekli	0	0
	İşsiz	0	0
	Diğer	0	0
Medeni durum	Evli	9	90
	Bekar	1	10
	Dul	0	0
Çocuk Sayısı	0	5	50
	1 ve/ veya 2	4	40
	3 ve / veya 4	0	0
	5 ve daha fazla	0	0
Eğitim Durumu	İlköğretim	0	0
	Lise	0	0
	Lisans	8	80
	Lisans üstü	2	20
	Okur-yazar	0	0
	Okur	0	0
	Okuma yazması yok	0	0

Tablo 62. Tunceli Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü göç bilgileri

Göç Ortamı	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'de ne zamandır ikâmet ediyorsunuz?	Tunceliliyim	4	40
	1-5 yıl	5	50
	6-10 yıl	0	0
	11 yıl ve daha fazla	1	10
2- Tunceli'den hiç göç etme ihtiyacı duydunuz mu?	Evet	4	40
	Hayır	6	60
3- Cevabınız “Evet” ise bu ihtiyacı duyma nedenleriniz nelerdir?	İşsizlik	0	0
	Eğitim imkanları	1	10
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	0	0

	Tayin	3	30
4- Tunceli'ye neden göç ettiniz?	İşsizlik	0	0
	Eğitim imkanları	0	0
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	0	0
	Tayin	8	80

Tablo 63. Tunceli Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü sosyo-ekonomik durum değerlendirme

SOSYO-EKONOMİK DURUM DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'nin Türkiye'nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	3	30
2- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	5	50
3-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu alt yapı yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	4	40
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	3	30
4-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu sosyal imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	5	50
5- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu kültürel imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	2	20
6- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu özel sektör yatırımı yapılmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20

	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	5	50
7-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir eşitsizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	4	40
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	3	30
		Hiç katılmıyorum	1
8- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devletin ekonomik yaklaşımıdır.	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	5	50
		Hiç katılmıyorum	1
9- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devlet yardımlarının eksikliğidir.	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	3	30
10- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir dağılımında eşitsizlik ortamıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	3	30
11-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu belediye hizmetlerinin yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	1	10
12-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu yaşam kalitesinin düşük olmasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	4	40
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10
13-Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayidir.	Hiç katılmıyorum	5	50
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	2	20
14- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör tarımdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	3	30
15- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hayvancılıktır	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	2	20

	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	3	30
16- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hizmettir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	4	40
17- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör turizmdir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	6	60
18- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitimidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	5	50
19- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sağlıktır.	Hiç katılmıyorum	4	40
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	4	40

Tablo 64. Tunceli Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü bölgesel değerlendirme

BÖLGESEL DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	4	40
2- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	4	40
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	3	30
3- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde eğitimli nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	3	30
4- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir.			

	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	5	50
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	2	20
5- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	4	40
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	2	20
6- Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortam söz konusudur.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	3	30
7- Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	2	20
8- Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam vardır, desteklenmektedir.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	2	20
9- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel devlet desteğinin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10
10- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	4	40
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	2	20
11- Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	2	20
12- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	3	30
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	2	20

13- Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmelidir (Halk eğitim vb).	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	4	40
14-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için AR-GE ve finans desteği sağlanmalıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	5	50
15-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalıdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	3	30
16-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmeli ve özendirilmelidir.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	3	30
17-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya çatışma ortamının olmaması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	6	60
18-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
19-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	3	30
20-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	6	60
21-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamlar fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	5	50

22-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	5	50
23-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	5	50
24-Tunceli halkı girişimcilik konusunda olumlu, atılgan, dinamik bir yapıya sahiptir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	4	40

Tablo 65. Tunceli Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü görüşme soruları

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
1.Tunceli'den dışarıya eğitilmiş insan göçü var mıdır?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
2.Tunceli'deki devlet okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	3	30
	Hayır	4	40
3.Tunceli'deki özel okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	1	10
4.Tunceli'deki devlet hastanelerinin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	1	10
	Hayır	8	80
5.Tunceli'deki özel hastanelerin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	6	60
6.Tunceli'deki köy okulları yeterli midir ve taşınabilir eğitim yapılabilmekte midir?	Evet	1	10
	Hayır	5	50
7.Tunceli'deki devlet üniversitesi ve bölümleri nelerdir?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
8.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	5	50
	Hayır	3	30
9.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	3	30
	Hayır	5	50
10.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	1	10
11.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu	Evet	0	0

düşünüyor musunuz?	Hayır	8	80
12.Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının yoğun olduğu bir şehirdir diyebiliyor musunuz?	Evet	2	20
	Hayır	4	40
13.Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortamın söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	4	40
	Hayır	3	30
14.Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir mi?	Evet	2	20
	Hayır	3	30
15.Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam var mıdır ve sizce desteklenmekte midir?	Evet	5	50
	Hayır	2	20
16.Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel yeterli devlet desteğinin olmaması mıdır?	Evet	7	70
	Hayır	1	10
17.Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmaması mıdır?	Evet	1	10
	Hayır	5	50
18.Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmaması mıdır?	Evet	7	70
	Hayır	0	0

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
19.Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmaması mıdır?	Evet	1	10
	Hayır	5	50
20.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmesi (Halk eğitim vb) gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	1	10
21.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalı mıdır?	Evet	6	60
	Hayır	1	10
22.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	0	0
23.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya, gelir dağılımında eşitsizlik ortamının ortadan kaldırılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	2	20
24.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	1	10
25.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	7	70
	Hayır	1	10
26.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0

27.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizmle ilişkin reklamların fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
28.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	6	60
	Hayır	0	0
29.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
30.Tunceli’de özel sektörün yatırım yapmamasının nedenleri nelerdir?	Evet	0	0
	Hayır	0	0
31.Sizce uzun vadede Tunceli’nin kalkınmasında devlet mi özel sektör mü lokomotif görev görüyordur?	Evet	6	60
	Hayır	0	0
32.Devlet altyapı alanında gerekli yatırım ortamını sağlayacak olursa özel sektör Tunceli’de yatırım yapar mı?	Evet	5	50
	Hayır	1	10

Tablo 66. Fırat elektrik Dağıtım demografik bilgiler

Demografik Bilgiler	Seçenekler	N	%
Yaş	16- 20	0	0
	21-25	3	30
	26-35	6	60
	36-45	1	10
	46 ve üzeri	0	0
Cinsiyet	Erkek	7	70
	Kadın	3	30
Çalışma Durumu	Çiftçi	0	0
	KOBİ- Serbest Meslek	0	0
	Memur	5	50
	Ev hanımı -Emekli	0	0
	İşsiz	0	0
	Diğer	5	50
Medeni durum	Evli	5	50
	Bekar	5	50
	Dul	0	0
Çocuk Sayısı	0	6	60
	1 ve/ veya 2	2	20
	3 ve / veya 4	1	10
	5 ve daha fazla	0	0
Eğitim Durumu	İlköğretim	0	0
	Lise	2	20
	Lisans	6	60
	Lisans üstü	1	10
	Okur-yazar	0	0

	Okur	0	0
	Okuma yazması yok	0	0

Tablo 67. Fırat elektrik Dağıtım göç bilgileri

Göç Ortamı	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'de ne zamandır ikâmet ediyorsunuz?	Tunceliliyim	6	60
	1-5 yıl	0	0
	6-10 yıl	2	20
	11 yıl ve daha fazla	2	20
2- Tunceli'den hiç göç etme ihtiyacı duydunuz mu?	Evet	6	60
	Hayır	4	40
3- Cevabımız “Evet” ise bu ihtiyacı duyma nedenleriniz nelerdir?	İşsizlik	3	30
	Eğitim imkanları	0	0
	Çatışma ortamı	0	0
	Yatırım eksikliği	3	30
	Tayin	0	0
4- Tunceli'ye neden göç ettiniz?	İşsizlik	2	20
	Eğitim imkanları	1	10
	Çatışma ortamı	1	10
	Yatırım eksikliği	0	0
	Tayin	0	0

Tablo 68. Fırat elektrik Dağıtım sosyo-ekonomik durum değerlendirme

SOSYO-EKONOMİK DURUM DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'nin Türkiye'nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	6	60
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
2- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
3-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu alt yapı yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	4	40
4-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu sosyal	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0

imkanların yetersizliğidir.	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	7	70
5- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu kültürel imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	3	30
	Katılmıyorum	6	60
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu özel sektör yatırımı yapılmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
7-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir eşitsizliğidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
8- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devletin ekonomik yaklaşımıdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
9- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devlet yardımlarının eksikliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	6	60
10- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir dağılımında eşitsizlik ortamıdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	5	50
11-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu belediye hizmetlerinin yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	5	50
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	1	10
12-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu yaşam kalitesinin düşük olmasıdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	5	50
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	0	0
13-Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayidir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	2	20

	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	0	0
14- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör tarımdır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	2	20
15- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hayvancılıktır	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	7	70
16- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hizmettir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	3	30
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	1	10
17- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör turizmdir.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	7	70
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	0	0
18- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitimidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	3	30
19- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sağlıktır.	Hiç katılmıyorum	1	10
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	0	0

Tablo 69. Fırat elektrik Dağıtım bölgesel değerlendirme

BÖLGESEL DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	10	100
	Tamamen katılıyorum	0	0
2- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	3	30

açısından bir çekim merkezidir.	Kararsızım	6	60
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	0	0
3- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde eğitimli nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
4- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	5	50
	Katılmıyorum	5	50
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
5- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	4	40
	Katılmıyorum	5	50
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	0	0
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli’de girişimciler için elverişli bir ortam söz konusudur.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	8	80
	Tamamen katılıyorum	1	10
7- Tunceli’de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	20
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	1	10
8- Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam vardır, desteklenmektedir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	8	80
	Tamamen katılıyorum	2	20
9- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel devlet desteğinin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	3	30
10- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitimli insan kaynağının olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	7	70
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	1	10
	Tamamen katılıyorum	0	0
11- Tunceli’de girişimciliğinin	Hiç katılmıyorum	0	0

önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmamasıdır.	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	4	40
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10
12- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	2	20
	Katılmıyorum	2	20
	Kararsızım	4	40
	Katılıyorum	2	20
	Tamamen katılıyorum	0	0
13- Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmelidir (Halk eğitim vb).	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	5	50
14-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için AR-GE ve finans desteği sağlanmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	10
	Kararsızım	4	40
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	1	10
15-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalıdır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	3	30
16-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmeli ve özendirilmelidir.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	7	70
	Tamamen katılıyorum	3	30
17-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya çatışma ortamının olmaması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	4	40
18-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
	Tamamen katılıyorum	6	60
19-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	4	40
20-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya	Hiç katılmıyorum	0	0

sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	5	50
21-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamlar fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	4	40
22-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Tamamen katılıyorum	6	60
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
23-Tunceli'de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Katılıyorum	3	30
	Tamamen katılıyorum	7	70
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
24-Tunceli halkı girişimcilik konusunda olumlu, atılgan, dinamik bir yapıya sahiptir.	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	5	50
	Tamamen katılıyorum	5	50
	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	1	10
	Katılıyorum	6	60
	Tamamen katılıyorum	3	30

Tablo 70. Fırat elektrik Dağıtım görüşme soruları

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
1.Tunceli'den dışarıya eğitilmiş insan göçü var mıdır?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
2.Tunceli'deki devlet okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	3	30
	Hayır	7	70
3.Tunceli'deki özel okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	2	20
4.Tunceli'deki devlet hastanelerinin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	10	100
5.Tunceli'deki özel hastanelerin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	7	70
6.Tunceli'deki köy okulları yeterli midir ve taşınabilir eğitim yapılabilmekte midir?	Evet	0	0
	Hayır	8	80
7.Tunceli'deki devlet üniversitesi ve bölümleri nelerdir?	Evet	10	100
	Hayır	0	0

8.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
9.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	2	20
	Hayır	7	70
10.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
11.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	10	100
12.Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının yoğun olduğu bir şehirdir diyebiliyor musunuz?	Evet	3	30
	Hayır	7	70
13.Tunceli'de girişimciler için elverişli bir ortamın söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
14.Tunceli'de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir mi?	Evet	7	70
	Hayır	2	20
15.Tunceli'de kadın girişimciler için elverişli bir ortam var mıdır ve sizce desteklenmekte midir?	Evet	9	90
	Hayır	1	10
16.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel yeterli devlet desteğinin olmaması mıdır?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
17.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmaması mıdır?	Evet	0	0
	Hayır	10	100
18.Tunceli'de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmaması mıdır?	Evet	6	60
	Hayır	0	0

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
19.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmaması mıdır?	Evet	3	30
	Hayır	6	60
20.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmesi (Halk eğitim vb) gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
21.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalı mıdır?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
22.Tunceli'de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini	Evet	10	100
	Hayır	0	0

düşünüyor musunuz?			
23.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya, gelir dağılımında eşitsizlik ortamının ortadan kaldırılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	1	10
24.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
25.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	1	10
26.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
27.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamların fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	10	100
	Hayır	0	0
28.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	8	80
	Hayır	0	0
29.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	9	90
	Hayır	0	0
30.Tunceli’de özel sektörün yatırım yapmamasının nedenleri nelerdir?	Evet	0	0
	Hayır	0	0
31.Sizce uzun vadede Tunceli’nin kalkınmasında devlet mi özel sektör mü lokomotif görev görüyordur?	Evet	5	50
	Hayır	5	50
32.Devlet altyapı alanında gerekli yatırım ortamını sağlayacak olursa özel sektör Tunceli’de yatırım yapar mı?	Evet	10	100
	Hayır	0	0

Tablo 71. Tunceli Üniversitesi demografik bilgiler

Demografik Bilgiler	Seçenekler	N	%
Yaş	16- 20	1	4
	21-25	2	8
	26-35	14	56
	36-45	7	28
	46 ve üzeri	1	4
Cinsiyet	Erkek	16	64
	Kadın	9	36
Çalışma Durumu	Çiftçi	0	0
	KOBİ- Serbest Meslek	0	0
	Memur	21	84
	Ev hanımı –Emekli	1	4
	İşsiz	3	12

	Diğer	0	0
Medeni durum	Evli	12	48
	Bekar	13	52
	Dul	0	0
Çocuk Sayısı	0	14	56
	1 ve/ veya 2	6	24
	3 ve / veya 4	2	8
	5 ve daha fazla	0	0
Eğitim Durumu	İlköğretim	0	0
	Lise	4	16
	Lisans	17	68
	Lisans üstü	3	12
	Okur-yazar	0	0
	Okur	0	0
	Okuma yazması yok	0	0

Tablo 72. Tunceli Üniversitesi göç bilgileri

Göç Ortamı	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'de ne zamandır ikâmet ediyorsunuz?	Tunceliliyim	4	16
	1-5 yıl	14	56
	6-10 yıl	3	12
	11 yıl ve daha fazla	4	16
2- Tunceli'den hiç göç etme ihtiyacı duydunuz mu?	Evet	12	48
	Hayır	13	52
3- Cevabımız “Evet” ise bu ihtiyacı duyma nedenleriniz nelerdir?	İşsizlik	2	8
	Eğitim imkanları	0	0
	Çatışma ortamı	2	8
	Yatırım eksikliği	2	8
	Tayin	6	24
4- Tunceli'ye neden göç ettiniz?	İşsizlik	1	4
	Eğitim imkanları	0	0
	Çatışma ortamı	3	12
	Yatırım eksikliği	0	0
	Tayin	9	36

Tablo 73. Tunceli Üniversitesi sosyo-ekonomik durum değerlendirme

SOSYO-EKONOMİK DURUM DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1-Tunceli'nin Türkiye'nin diğer illerinden daha geri kaldığını düşünüyorum.	Hiç katılmıyorum	4	16
	Katılmıyorum	5	20
	Kararsızım	3	12
	Katılıyorum	5	20
	Tamamen katılıyorum	6	24
2- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu işsizliktir.	Hiç katılmıyorum	2	8
	Katılmıyorum	3	12
	Kararsızım	3	12
	Katılıyorum	11	44
	Tamamen katılıyorum	4	16
3-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu alt yapı yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	3	12
	Katılmıyorum	6	24
	Kararsızım	1	4
	Katılıyorum	10	40
	Tamamen katılıyorum	3	12
4-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu sosyal imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	3	12
	Katılmıyorum	3	12
	Kararsızım	1	4
	Katılıyorum	9	36
	Tamamen katılıyorum	7	28
5- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu kültürel imkanların yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	6	24
	Katılmıyorum	5	20
	Kararsızım	4	16
	Katılıyorum	6	24
	Tamamen katılıyorum	2	8
6- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu özel sektör yatırımı yapılmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	4
	Katılmıyorum	1	4
	Kararsızım	1	4
	Katılıyorum	10	40
	Tamamen katılıyorum	10	40
7-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir eşitsizliğidir.	Hiç katılmıyorum	3	12
	Katılmıyorum	5	20
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	8	32
	Tamamen katılıyorum	7	28
8- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu devletin ekonomik yaklaşımıdır.	Hiç katılmıyorum	2	8
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	4	16
	Katılıyorum	9	36
	Tamamen katılıyorum	8	32
9- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu	Hiç katılmıyorum	2	8
	Katılmıyorum	0	0

devlet yardımlarının eksikliğidir.	Kararsızım	3	12
	Katılıyorum	8	32
	Tamamen katılıyorum	9	36
10- Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu gelir dağılımında eşitsizlik ortamıdır.	Hiç katılmıyorum	4	16
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	8
	Katılıyorum	10	40
	Tamamen katılıyorum	7	28
11-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu belediye hizmetlerinin yetersizliğidir.	Hiç katılmıyorum	3	12
	Katılmıyorum	4	16
	Kararsızım	5	20
	Katılıyorum	7	28
	Tamamen katılıyorum	4	16
12-Tunceli'nin geri kalmasına neden olan en önemli sorunu yaşam kalitesinin düşük olmasıdır.	Hiç katılmıyorum	3	12
	Katılmıyorum	6	24
	Kararsızım	3	12
	Katılıyorum	6	24
	Tamamen katılıyorum	5	20
13-Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sanayidir.	Hiç katılmıyorum	8	32
	Katılmıyorum	3	12
	Kararsızım	1	4
	Katılıyorum	7	28
	Tamamen katılıyorum	4	16
14- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör tarımdır.	Hiç katılmıyorum	4	16
	Katılmıyorum	3	12
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	10	40
	Tamamen katılıyorum	6	24
15- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hayvancılıktır	Hiç katılmıyorum	4	16
	Katılmıyorum	1	4
	Kararsızım	1	4
	Katılıyorum	11	44
	Tamamen katılıyorum	6	24
16- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör hizmettir.	Hiç katılmıyorum	3	12
	Katılmıyorum	2	8
	Kararsızım	5	20
	Katılıyorum	8	32
	Tamamen katılıyorum	4	16
17- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör turizmdir.	Hiç katılmıyorum	4	16
	Katılmıyorum	3	12
	Kararsızım	1	4
	Katılıyorum	9	36
	Tamamen katılıyorum	5	20
18- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör eğitimidir.	Hiç katılmıyorum	1	4
	Katılmıyorum	3	12

	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	12	48
	Tamamen katılıyorum	7	28
19- Tunceli'nin kalkınmasında en önemli sektör sağlıktır.	Hiç katılmıyorum	3	12
	Katılmıyorum	1	4
	Kararsızım	3	12
	Katılıyorum	10	40
	Tamamen katılıyorum	6	24

Tablo 74. Tunceli Üniversitesi bölgesel değerlendirme

BÖLGESEL DEĞERLENDİRME	Seçenekler	N	%
1- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	2	8
	Katılmıyorum	4	16
	Kararsızım	1	4
	Katılıyorum	9	36
	Tamamen katılıyorum	7	28
2- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezidir.	Hiç katılmıyorum	4	16
	Katılmıyorum	9	36
	Kararsızım	3	12
	Katılıyorum	3	12
	Tamamen katılıyorum	4	16
3- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde eğitimli nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	4	16
	Katılmıyorum	1	4
	Kararsızım	1	4
	Katılıyorum	8	32
	Tamamen katılıyorum	9	36
4- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	12	48
	Katılmıyorum	6	24
	Kararsızım	2	8
	Katılıyorum	3	12
	Tamamen katılıyorum	0	0
5- Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının olduğu bir şehirdir.	Hiç katılmıyorum	12	48
	Katılmıyorum	8	32
	Kararsızım	1	4
	Katılıyorum	2	8
	Tamamen katılıyorum	0	0
6- Tunceli'de girişimciler için elverişli bir ortam söz konusudur.	Hiç katılmıyorum	9	36
	Katılmıyorum	1	4
	Kararsızım	4	16
	Katılıyorum	6	24
	Tamamen katılıyorum	3	12
7- Tunceli'de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi	Hiç katılmıyorum	5	20
	Katılmıyorum	4	16

alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir.	Kararsızım	6	24
	Katılıyorum	6	24
	Tamamen katılıyorum	2	8
8- Tunceli’de kadın girişimciler için elverişli bir ortam vardır, desteklenmektedir.	Hiç katılmıyorum	5	20
	Katılmıyorum	3	12
	Kararsızım	1	4
	Katılıyorum	10	40
	Tamamen katılıyorum	3	12
9- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel devlet desteğinin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	3	12
	Katılmıyorum	2	8
	Kararsızım	3	12
	Katılıyorum	4	16
	Tamamen katılıyorum	11	44
10- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel eğitilmiş insan kaynağının olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	6	24
	Katılmıyorum	10	40
	Kararsızım	1	4
	Katılıyorum	2	8
	Tamamen katılıyorum	4	16
11- Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	1	4
	Katılmıyorum	1	4
	Kararsızım	2	8
	Katılıyorum	12	48
	Tamamen katılıyorum	6	24
12- Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmamasıdır.	Hiç katılmıyorum	2	8
	Katılmıyorum	2	8
	Kararsızım	4	16
	Katılıyorum	7	28
	Tamamen katılıyorum	8	32
13- Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmelidir (Halk eğitim vb).	Hiç katılmıyorum	1	4
	Katılmıyorum	3	12
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	8	32
	Tamamen katılıyorum	10	40
14-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için AR-GE ve finans desteği sağlanmalıdır.	Hiç katılmıyorum	1	4
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	3	12
	Katılıyorum	6	24
	Tamamen katılıyorum	13	52
15-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalıdır.	Hiç katılmıyorum	1	4
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	8
	Katılıyorum	7	28
	Tamamen katılıyorum	12	48
16-Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	4

sektör seçilmeli ve özendirilmelidir.	Kararsızım	2	8
	Katılıyorum	9	36
	Tamamen katılıyorum	11	44
17-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya çatışma ortamının olmaması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	1	4
	Kararsızım	2	8
	Katılıyorum	5	20
	Tamamen katılıyorum	15	60
18-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	4	16
	Katılmıyorum	1	4
	Kararsızım	2	8
	Katılıyorum	6	24
	Tamamen katılıyorum	10	40
19-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olması fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	2	8
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	8
	Katılıyorum	7	28
	Tamamen katılıyorum	12	48
20-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	2	8
	Katılmıyorum	1	4
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	7	28
	Tamamen katılıyorum	13	52
21-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamlar fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	2	8
	Katılmıyorum	1	4
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	11	44
	Tamamen katılıyorum	9	36
22-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	1	4
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	2	8
	Katılıyorum	13	52
	Tamamen katılıyorum	7	28
23-Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesi fayda sağlayacaktır.	Hiç katılmıyorum	0	0
	Katılmıyorum	0	0
	Kararsızım	0	0
	Katılıyorum	11	44
	Tamamen katılıyorum	12	48
24-Tunceli halkı girişimcilik konusunda olumlu, atılgan, dinamik bir yapıya sahiptir.	Hiç katılmıyorum	2	8
	Katılmıyorum	5	20
	Kararsızım	1	4
	Katılıyorum	11	44
	Tamamen katılıyorum	4	16

Tablo 75. Tunceli Üniversitesi görüşme soruları

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
1.Tunceli'den dışarıya eğitilmiş insan göçü var mıdır?	Evet	22	88
	Hayır	2	8
2.Tunceli'deki devlet okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	9	36
	Hayır	14	56
3.Tunceli'deki özel okullarının (ilköğretim ve lise) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	14	56
	Hayır	9	36
4.Tunceli'deki devlet hastanelerinin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	5	20
	Hayır	18	72
5.Tunceli'deki özel hastanelerin ve hizmet verilen branşların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	20	80
6.Tunceli'deki köy okulları yeterli midir ve taşınmalı eğitim yapılabilir mi?	Evet	4	16
	Hayır	15	60
7.Tunceli'deki devlet üniversitesi ve bölümleri nelerdir?	Evet	23	92
	Hayır	0	0
8.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde sosyal ve kültürel bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	20	80
	Hayır	4	16
9.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde ekonomik yatırımlar açısından bir çekim merkezi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	12	48
	Hayır	11	44
10.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde eğitilmiş nüfusun ve insan kaynağının yoğun olduğu bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	19	76
	Hayır	5	20
11.Tunceli'nin Doğu Anadolu bölgesinde devlet yatırımları yoğun bir şehir olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	0	0
	Hayır	23	92
12.Tunceli Doğu Anadolu bölgesinde özel sektör yatırımlarının yoğun olduğu bir şehirdir diyebilir mi?	Evet	2	8
	Hayır	20	80
13.Tunceli'de girişimciler için elverişli bir ortamın söz konusu olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	14	56
	Hayır	10	40
14.Tunceli'de girişimciler arasında bir işbirliğinden (teknolojik, bilgi alışverişi, birlikte iş kurma vb) bahsedilebilir mi?	Evet	10	40
	Hayır	11	44
15.Tunceli'de kadın girişimciler için elverişli bir ortam var mıdır ve sizce desteklenmekte midir?	Evet	15	60
	Hayır	8	32
16.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en önemli engel yeterli devlet desteğinin olmaması mıdır?	Evet	21	84
	Hayır	1	4
17.Tunceli'de girişimciliğin önündeki en	Evet	5	20

önemli engel eğitimli insan kaynağının olmaması mıdır?	Hayır	17	68
18.Tunceli’de girişimciliğinin önündeki en önemli engel AR-GE ve finansal desteğin olmaması mıdır?	Evet	14	56
	Hayır	6	24

GÖRÜŞME SORULARI	Seçenekler	N	%
19.Tunceli’de girişimciliğin önündeki en önemli engel girişimcilik kültürünün olmaması mıdır?	Evet	12	48
	Hayır	8	32
20.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için mesleki eğitim verilmesi (Halk eğitim vb) gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	19	76
	Hayır	2	8
21.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için organize sanayi siteleri kurulmalı mıdır?	Evet	20	80
	Hayır	2	8
22.Tunceli’de girişimciliğin özendirilmesi için taşıyıcı bir sektör seçilmesi ve özendirilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	Evet	18	72
	Hayır	1	4
23.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya, gelir dağılımında eşitsizlik ortamının ortadan kaldırılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	21	84
	Hayır	0	0
24.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ana dilin kullanılmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	18	72
	Hayır	4	16
25.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya ifade özgürlüğünün olmasının fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	18	72
	Hayır	4	16
26.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sağlık turizminin geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	18	72
	Hayır	1	4
27.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya turizme ilişkin reklamların fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	19	76
	Hayır	1	4
28.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya eğitim fırsatlarının geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	18	72
	Hayır	1	4
29.Tunceli’de bölgesel kalkınmaya sanayi ve iş imkanlarının oluşturulması-geliştirilmesinin fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz?	Evet	19	76
	Hayır	2	8
30.Tunceli’de özel sektörün yatırım yapmamasının nedenleri nelerdir?	Evet	0	0
	Hayır	0	0
31.Sizce uzun vadede Tunceli’nin kalkınmasında devlet mi özel sektör mü lokomotif görev görüyordur?	Evet	16	64
	Hayır	9	36
32.Devlet altyapı alanında gerekli yatırım ortamını sağlayacak olursa özel sektör Tunceli’de yatırım yapar mı?	Evet	19	76
	Hayır	1	4

